

3

_____

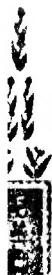
44 2. . . .

10.1117/1.3010000

પ્રી-ટીન પ્રથમ બેઠક

મને ૧૪૦૭.

Abstract:

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૮૨૯ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ દેવી અનસૂયા

વિષય ૬-૧૩

શ્રી.

શ્રી કૃષ્ણ પરમાત્માના પરમભક્ત.

શીયળ સાધ્વી

દેવી અનસૂયા.

નોંવેજ.

રચનાર.

પા. ભગવાંનદાસ નાથાભાઈ.

અને

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

પા. નાથાભાઈ લક્ષ્મીદાસ.

રચના આ અધીક રચીઓ જગ કર્તા ઈશ્વર,
પાર ન પામે પામર તુજગતીનો કર્તા હતા જુગદીશ;
તમ પ્રતાપે શ્રંભ સદ્ગુણ થયોછે, પામ્યો હરીરશ પાર,
આર્યજંધુઓને માટે પ્રગટાવ્યું, દર્શાવા ભક્તીમાર્ગનો સાર.

અમદાવાદ.

ધી “ હાયમંડ જ્યુબીલિ ” પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ.

• સંવત ૧૯૬૩.

સને ૧૯૦૭

મુદ્રિત ફક્ત ૮ આના.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીરાઈટ-સંગ્રહ

૬-૧૩

ગ્રંથ સ્વામીત્વના સધળા હક પોતાના સ્વાધીન
રાખ્યા છે.

સને ૧૮૬૭ ના ૨૫ મા ઑક્ટ પ્રમાણે રજીસ્ટર
કરાવી છે.

શ્રી ગુરૂ પરમાત્મને નમઃ

હાલના ચાલતા વિકાળ કળી કાળના વખતમાં ધર્મ શું ચીજ છે. અને ધર્મ ક્યાં છે એવું સમજનારા કોઈ-કંઈ વિરલા છે પણ આગળના વખતનો કોઈ પણ વીચાર સ્મરણમાં લાવતા નથી. પણ આર્ય બંધુઓ તમારે તો ખરેખર આગળ થઈ ગયેલા મહા પુરૂષોના વિચાર લેવા જોઈએ. કે જેવા નરસિંહ મહેતા, મીરાંબાઈ, ધનાભક્ત, પીપાળ, નામદેવ, રામાનંદ સ્વામી એવા આદીયો કે જેને પોતાના સુદ્ધ અંતઃકરણ વડે પ્રભુની પ્રેમ બકતી કરી કરી મોક્ષપદને પામી પોતાનાં નામ અમર કરી ગયા છે, ને જેના ગુણો અધ્યાપી પર્યંત આનાશરૂપી જગતમાં ગવાય છે. એવા હરીજનો આજ થોડાજ છે, પણ હવે તો આ ચાલુ જમાનામાં જુદી જુદી જાતનાં ગ્રંથો જુદી જુદી ઢબજબમાં છપાઈ બહાર પડે છે, પણ તેમાં શું સાર ગ્રહણ કરવાનો છે, તે સમજનારા થોડાજ વિરલા પુરૂષો છે. પણ જે જ્યારે તેમાંનો સાર ગ્રહણ કરી જે કોઈ તે પ્રમાણે વર્તે તો આ લોકમાં તેમજ પરલોકમાં મોટો માન્યવતો થઈ મોક્ષ પ્રાપ્ત કરવાને શક્તીવાન થાય અને માયાનો અંધકારરૂપી પીછોડો પળમાં દુર થાય પણ હાલતો કેટલાએકના સમજવામાં એમ પણ આવે છે કે વાર્તાનું વાંચવું કેવળ નીરૂપયોગી છે. એમ જેઓનું સમજવું હોય એ તદ્દન ગેરવ્યાજબી છે જે માત્ર પ્રેમનાં ટાણલાંથી ભરપૂર વાર્તાઓ અગર નોંવેલો માટે એ મક-હેવાનું હોયતો તે ખરું છે પણ જે ધાર્મિક કથા નીતી

રીતીથી ભરપુર ઐતીહાસીક નોંવેલો છે તેના માટે તો કહીજ ના શકાય. કારણકે વાર્તાના વર્તમાન સમયમાં બે પ્રકારો પડેલા છે તે એકે ઐતીહાસીક અને કાલ્પનીક છે તેમાં ઐતીહાસીક અતિ શ્રેષ્ઠ છે અને કાલ્પનીક મધ્યમ છે તો જીવો કે કાલ્પનીક વાર્તાના અંતમાં નીતી રીતી ધર્મ એ વિષેના જે વિષયો સારી રીતે ચર્ચા શકાય છે. પણ ઐતીહાસી વાર્તા વાંચવાના પ્રસંગથી એક પાંચને દો કાળ થાય છે. કારણકે જે ઐતીહાસીક ધાર્મિક વાર્તાઓના અંથો વાંચી તેમાંનો સાર ગ્રહણ કરેછે તો તેમનું મન પણ તેવાંજ કાર્યો કરવામાં જુથાય છે. તેમજ આ પણ એક જીની ધર્મ કથા છે. પરંતુ હાલના સમય પ્રમાણે તેમાં જીજ્ઞાસુ કાલ્પનીક બાબત દાખલ કરી નવલ કથાની લેખણ રીતે અનુસરી આ પુસ્તક પ્રગટ કરવામાં આવ્યું છે. અને પુસ્તક કરવામાં હું કેવો વિજય થયોહું તે આપ સુઝ ચાંણુક્ષ વાંચકોએ જાણવાનું છે. તેમજ મારો વિદ્યાના વિશાલ ક્ષેત્રમાં અંતરૂપી બળરનો આ પ્રથમનોજ પ્રયાસ છે. અને તે શ્રી દુવારકાંવાશી શ્રી કૃષ્ણ વાસુદેવના પ્રતાપથીજ આ લઘુ પુસ્તક કરવામાં આવ્યું છે તો બહાલા વાચકો ગણુ માત્રા વાક્ય ફેર આદી જે કંઈ ભૂલ ચુક હોય તે પ્રતિવાચકો ક્ષમા દ્રષ્ટીથી નીહાળી મને આપનો આભારી કરીશો. એવી મારી નમ્રતા પૂર્વક અલ્પ પ્રાર્થના છે.

અર્પણ પત્રીકા

ધર્મઃ અર્થઃ કામ અને મોક્ષના અધી-
પતી દુવારકાં વાસી શેઠઃ શ્રી કૃષ્ણ
પ્રભુ વસુદેવની પવિત્ર શેવામાંઃ
મુઃ દ્વારકાં.

કૃપા ક્ષમા અને દયાની મુર્તિ. એવા જ શ્રી પ્રભુ
જેગ લી. આપનો દાસાનું દાસ ભગવાનના સાષ્ટાંગ
દંડવત સાથે આપે મને મનુષ્યા દેહ આપી કૃતાર્થ
કર્યો અને આપે જન્મને સર્વમાં કુશળ કર્યો તો હું
આપના એવા અથાગ કરેલા બિપકારનો બદલો કો-
ઈ રીતે વાળી શકવા સમર્થ નથી તો પણ આપ-
નીજ સુપ્રેરણાએ કરી ભક્તી માર્ગ દર્શાવી પોતાના
શીયળનો પ્રભાવ પ્રસરાવી અને સત્યને રસ્તે ચા-
લનાર આપનાં પરમ ભક્ત-શીયળ સાધ્વી અનસૂયા
નું નાવેલ યાને જીવનચરીત્ર તમારા એવકે લખ્યું છે
ને તે લખવાનો શ્રમ તમારીજ કૃપા વડે સફળ થયો
છે તો આ તમારી પરમ ભક્તનું જીવન ચરીત્રનું
લઘુ પુસ્તક આપનેજ સમર્પણ કરી અત્યાનંદ પા-
મુંછું તો મુજ રંકની આ અલ્પ ભેટનો સ્વીકાર
કરી કૃતાર્થ કરશેજી એમ આ દાસ આશા રાખેછે.

લી. દાસાનું દાસ.

તમારો શેવક

ભગો

ૐ શ્રી ગુરુ પરમાત્મને નમઃ

ભારત ભૂમીનો વીજ્ય

સતી અનૂસોયા

સ્તુતી

ગજાનન હુંડાળા.

શંભુ સુત મુંડાળા, મેરા કાર્ય કરો સખ સુદ્ધ; શં.
પ્રથમ પ્રણમ પાર્વતી પુત્ર, અલ્પ આવી મુજ બુદ્ધ. શં.
અંગે અલંકાર અતિશય આપે તેલ સીંદુર સાથે દુધ;
મુખક સ્વારી શીવસુત તારી, વીનવી કહું હું કુબુદ્ધ.
સતી અનૂસોયા ચરીત્ર આજ વર્ણવી બતાવું હું ખુદ;
બગવાંનદાસ તારૂં કરત આરાધન, આપો મતિ સુદ્ધ બુદ્ધ.

મારા બહાલા વાંચક જુદો આ મારો પૃથ્વીરૂપી બ.
જનમાં પ્રથમનોજ પ્રયાસ છે, તો મારી આપના પ્રત્યે
નમ્રતા પુર્વક એટલીજ વીનંતી છે કે આ લઘુ પુસ્તકમાં
જે જે કંઈ પણ ગણુ માત્રા વાંચ્ય ફેર હોય તો તે મહે-
રબાની કરી આપે સુધારી વાંચી લેવા કૃપા કરવી અને
મને મારી બુલની માફી બક્ષવી. એમ આ શેવક આશ્ચ-
રાખે છે તેમજ લક્ષ દષ્ટ આ લઘુ પુસ્તક પ્રત્યેક ભાઈઓ
તથા બહેનો વાંચી અગર શ્રવણ કરી સ્વદેશીને ઉત્તેજન
આપશે તો હું આપનો અધીકા અધીક આભારી થઈશ
અને મારા તરફથી ખીજી નોવેલો જે કે પરમુરમ જન્મ
ચરીત્ર અને કાંમકટાકક્ષ આદી પુસ્તકો થોડાજ વખતમાં
માન્યવંતા સ્વદેશી બંધુઓની શેવામાં હાજર કરવા અ-
તિ ઉત્સાહી થઈ સ્વદેશીયોની સેવા બજાવીશ.

B. N. P.

પ્રથમ પરીચ્છેદ ૧

સૃષ્ટીની ઉત્પત્તિ.

ગાયન ૧.

જય જય હુમી માંહી, જય ત્રિલુ અકલ મતી ન્યારી;
શુભકર જગધર દુઃખહર સુખકર તપવર જયકારી. વિ.
દીનતાધનો તું ન્યાધનો નીતી અતી શારી,
જગ શુભ ધન તું વિદ્ય હરંતું છો દાતા ત્રાતા શાતા;
શાન્તીકારી નવતુજ સમહર જય શાન્તીધર
નરવર જગધર જય ત્રિલુ મોરારી,
સુયં ચંદ્ર દેવી દેવતા આત્મા પાળે તારી,
આપ્પા વિશ્વમાં અખંડા નંદની લીલા જીવો ધારી

જથી પુણ્ડળ વર્ણોપર જ્યારે સમુજકી સૃષ્ટી
નહોતી, અને સૃષ્ટી ઉત્પન્ન કોણે કરી કેમ
થઈ એ કોઈના જાણવામાં નહોતું અને જ્યા-
રથી સર્વના જાણવામાં આવ્યું ત્યાંથી દરેક
અંથોમાં પણ સૃષ્ટી ઉત્પન્ન કર્તાના જીદા
જીદા પ્રકારે ખતાવ્યા છે. એતો હોય વાંચકો અંથે અંથોના
મત ભેદ જીદાજ હોય છે. તેમાં આપતું લક્ષ વધારે ન
રોકતાં આગળ ઉપર ખેંચુ છું.

જીવો જ્યારે સૃષ્ટી નહોતી ત્યારે શું હતું નીર અને
રક્ત તેજસ્વી ગોળો એ બેજ હતાં એ ગોળો શાને એ ખીજ
કશાને નહીં પણ નીરંજન નીરાકારના તેજનોજ હતો
જ્યારે એવો આભાસ એકાએક થઈ ક્ષીર સાગરમાં સમા

ધઃજમ શેષપર શયન કર્યું એ શેષપર શયન કરનાર કોણ
એ પોતેજ આ વિશ્વના મા બાપ વિશંભર કે જેમનું
નામ શેષનારાયણ શ્રીકૃષ્ણપરમાત્મા પણ એ પોતેજ હવે
જ્યારે કોઈ કોઈ વખત શ્રી પ્રભુ જળ ઉપર સાગરમાંથી
નીકળી આવતા ત્યારે તેમને જ્યાં ત્યાં નીર સીવાય કસુ
જેવામાં આવતું નહોતું તે ઉપરથી એક વખતે એમના
હું અતઃકર્ણમાં એવો વિચાર આવ્યો કે હુંજ એમ મને
તેમજ મારા નામનો પ્રભાવ કોણ જાણી શકશે અને
મારી સાથે કોણ જોળખાણ કરશે, અને મને જોળખશે
કોણ માટે જો હું સૃષ્ટી પેદા કરું તો સૃષ્ટીમાંના લોકો મને
જોળખતા થશે પણ તે તે શી રીતે જોળખશે તેમના
જાણવામાં શું આવશે કે આપણને કોને ઉત્પન્ન કર્યા માટે
સૃષ્ટી પણ ઉત્પન્ન તો જરૂરજ કરવી અને સર્વને મારા
ચમત્કાર બતાવવા શાથી કે આગળ કલીયુગ આવે છે
માટે જો સૃષ્ટી ઉત્પન્ન થતાંજ ચમત્કારો બતાવવામાં આ
વે પછી તમામ સૃષ્ટીના મનુષ્યો આગળના ચમત્કારો યાદ
લાવી સારા પાયાપર આવી જઈ પોતાનો શું ધર્મ છે તે
જાણે અને મને જોળખે પણ જો હું ઇચ્છા શક્તીને મારી
ઇચ્છાથી ઉત્પન્ન કરું તો તે કંઈક મારા કામમાં લાભ
કારક થઈ મદદ કરે આવી ઇચ્છાથી પોતે ઇચ્છા શક્તી-
ને ઉત્પન્ન કર્યા તેજ વખતે ઇચ્છા શક્તીએ નમ્રતા પુર્વક
પાયે પડી બેઠાથ જોડી પુછવા લાગ્યાં.

ઈશ—અહો વિશંભર શેષનારાયણ પ્રભુ તમોએ
મને શા માટે ઉત્પન્ન કરી.

શેના—બોલ્યા કે મારી અનેક ઇચ્છાઓ પુર્ણ કરવા.

ઈશ—અહો પ્રભુ, તમારી ઇચ્છા હું શું પુરી કર-

વાની હતી આપતો અંતરયામી છે તો ધારે તે પલમાં કરી શકે તેમ છે.

શેના—તે તો ખરું પણ આ વખતે જે ઇચ્છા મારી થઈ છે તે પરીપુર્ણ કરવા માટે તમોને ઉત્પન્ન કર્યા છે માટે કહો તમો મારી ઇચ્છા પુર્ણ કરવામાં લાભ લઈ મદદ કરશો કે કેમ.

ઈશ—શા માટે નહીં હું તો આપને આધીનજ છું તેમજ જ્યારે આપની ઇચ્છા પણ જોમજ છે તો હું પણ આપની ઇચ્છા અનુસારે વર્તવા તૈયાર છું માટે હવે વધુ વિલંબ ન કરતાં કહો આપની શી ઇચ્છા છે

શેના—મારી ઇચ્છા એવી છે કે હવે નવેશરથી ફરી નવી સૃષ્ટી ઉત્પન્ન કરવી.

ઈશ—મારી પણ તમારી ઇચ્છા જોઈ વધારે ખુશી છે સૃષ્ટી ઉત્પન્ન કરવામાં ફાયદો પણ છે અને નુકશાન પણ છે માટે આપજો આપની થયેલી ઇચ્છા એટલેથી આગળ ન વધવા દેતાં માંડી વાળો તો સાચું

શેના—કેમ વારું દેવી એમ જોલ્યાં કહો ફાયદો શું છે અને નુકશાન પણ શું છે મારે તો સરવે સરખું છે પણ જ્યારે તમોએ કહ્યું ત્યારે જણાવો.

ઈશ—ફાયદો તો માત્ર એટલોજ કે સૃષ્ટી ઉત્પન્ન થયા પછી તમારા બાંધેલા નીયંમ પ્રમાણે વર્તશે તો તે સદા સુખચેતનામાં દીવસ ગુજરી આપની હજુરમાં ખડો યશે અને નુકશાન તો માત્ર તેમને નહીં પણ આપણને જ છે કે જ્યારથી સૃષ્ટી ઉત્પન્ન કરીશું ત્યારથી તમો સ્ત્રીના પીતા અને હું શક્તી તે સૃષ્ટીની માતા થઈશ હવે કહો જ્યારે એ પ્રમાણે આપડે તેમના માતા પીતા થવા-

ના ત તે પ્રાણીઓ તમારા બાંધેલા નિયમો પ્રમાણે ન વર્તે
અને છેવટે આપણી હજુરમાં આવે ત્યારે અગર સૃષ્ટીમાં
જ હોય ત્યારે આપણે તેને શિક્ષા કરવી પડે તો કહો
છોઈ કહોઈ થાય પણ તેના મા આપથી તે પ્રમાણેના
થવાય તો પછી આપણાથી તેને શિક્ષા પણ કેમ થાય
અને જો શિક્ષા ન થાય તો તે વહી બોજી વખત વધારે
અધાર કર્મ કરે.

શે. ના—વાહ ઇચ્છા શક્તી તમોએ પણ ઠીક શોધી
કહાડ્યું પણ તમો જાણો છો એતો સૃષ્ટી જેમ જેમ ર-
ચાવા માંડશે તે પ્રમાણે તેવા શિક્ષા કરનારા થશે કારણ
કે જ્યારે સૃષ્ટી માંડેલા મનુષ્યો સારા સુખ રસ્તે વર્તનારા
તેમજ તેની સાથે નહારાં કર્મ કરવાવાળા પણ પેદા થવા-
નાં તો પછી તેમને શિક્ષા કરનારા કેમ પેદા નહી થશે.
એતો સૃષ્ટીના મનુષ્યો ગમે તેમ વર્તે પણ આપણે તો
અદલ ન્યાય રાખવાનો છે.

ઇ. શ—પ્રભુ જ્યારે તમારી એમજ ઇચ્છા છે તો
હું પણ તમારી ઇચ્છાને આધીન છું.

શેના—ત્યારે જીવો હવે તમોને કહેવામાં એટલુંજ
છે કે તમો તમારા પ્રતાપના પ્રભાવ વડે કરી અહ્મને ઉ-
ત્પન્ન કરો અને તેમની સાથે સૃષ્ટીના વહેવાર માટે એમ
કહી ભગવાન અંતરધ્યાન થયા.

ઈ. શ—પછી શક્તીએ પોતાના પ્રભાવવડે કરી પ્ર-
થમ અહ્મને ઉત્પન્ન કર્યા ત્યારે અહ્મજી ઉત્પન્ન થતાંજ
એ હસ્ત અને ત્રીજું મુસ્તક સતીના ચર્ણાવીદમાં મુકી
ઉભા રહ્યા. અને કહ્યું કે અહો જીવંબા માતૃશ્રી.

બ્રહ્મા—તમે એમને શા માટે શી ઇચ્છાથી ઉત્પન્ન કર્યા છે.

ઇ.શ—અંહાં અંહાં હવે માતૃશ્રી કેહેવાને તમે મને લાયક નથી. જુવો મારે અને શેષ નારાયણને હમણાંજ થોડીકવાર પર મેળાપ થયો હતો. મને પણ તેમણે તેમની ઇચ્છાવડે ઉત્પન્ન કરીછે. અને તેમની આજ્ઞાના મુજબ મારી ઇચ્છાવડે મેં તમને ઉત્પન્ન કર્યા છે.

બ્રહ્મા—ઓહો ! માતૃશ્રી તેમની તે વળો એવી શી ઇચ્છા થઇ કે નીરભયપણે સાગરમાં શયન કરવાનું મુકી તમને ઉત્પન્ન કર્યા ને પાછાવણી તમેએ એમને ઉત્પન્ન કર્યા. એ ભગવાંનને પણ જપ નથી તો જો જપ હોયતો વળી મને ને તમને શું કરવા ઉત્પન્ન કરી તમને આજ્ઞા કરત પણ કહો હવે શી ઇચ્છા છે.

ઇ.શ—જુવો બ્રહ્માજી શેષનારાયણની મરજી ફરી નવે શરથી સૃષ્ટિ રચવાની છે અને તેનાજ માટે મને તેમણે ઉત્પન્ન કરી તમને ઉત્પન્ન કરવા આજ્ઞા આપી જણાવ્યું કે તમે અંહા સાથે સંસાર વહેવાર માંડી સૃષ્ટીના પાયો રોપવા શરૂ કરો. માટે હવે તમે તેમની ઇચ્છાને અનુસારે વર્તી મારી સાથે સંસાર માંડો.

બ્રહ્મા—માતૃશ્રી આપ એ શું વદ્યાં મારાથી એમ કેમ બને જો હુંજ તમારી સાથે એવો સંસાર માંડું તો પછી રચાયણી સૃષ્ટીના લોકો શું કહેશે. કારણકે આપે મને ઉત્પન્ન કર્યો, માટે આપ તો મારી જનેતા રૂપે માતૃશ્રી થયાં તો જ્યારે એવા નીચ કામમાં જો હું પડું તો પછી જ્યારે સૃષ્ટી ઉત્પન્ન થાય ત્યારે તે પણ કહે કે એમાં શું. આપે એમના માતૃશ્રી જોડે એવો વહેવાર ચલા-

બોલે છે તો આપણને શું હરકત છે. એમ ધારી સગો દીકરો સગી માનો સાક્ષો કાઢી તેમની લાજ આબરૂપર પગ મુકે માટે હે મંમાયા માતૃશ્રી ગુન્ગતંબા જો આપ એવો વિચાર મારે માટેજ રાખતાં હોતો એટલેથીજ હવે આપનો વિચાર મુલતવી રાખો. જ્યાં સુધી મારામાં ખરૂં બ્રહ્મપણું છે ત્યાં સુધી તો આ બ્રહ્મમાં કદી પણ એ કામમાં નહીં પડે.

ધ. શ—ગુવો બ્રહ્મમાં તમારે અને મારે જે કરવાનું છે તે શ્રી શેપનારાયણની આજ્ઞાથીજ. માટે માની જાવ.

બ્રહ્મા—જ્યારે આપ એમજ કહોછો ત્યારે શેપનારાયણે પોતેજ કેમ તમારી સાથે સંસાર વહેવાર ના માંડ્યો. પણ તે સર્વે સમજે છે કે કંઈ સાગરનું જળ ખામોચીયામાં સમાયજ નહીં. માટેજ તમેએ મને ઉત્પન્ન કરી સંસારવહેવારની પ્રપંચ જાળમાં રસાવવા યુક્તી કરી પણ આપણે તે કામમાં ઘણા નારાજ છીએ, કે એવા અવળા રસ્તે ન ચડવું. તેમને જાણે તો સૃષ્ટિ ઉત્પન્ન કરે નહીંતો ક્ષીર સાગરમાં મોજ કરે. જો તેમને જ્યારે ક્ષીર સાગરમાંથી સૃષ્ટી રચી બહાર પડવાની મરજી હશે તો અમે તે પ્રકારે તે સૃષ્ટિ ઉત્પન્ન કરશેજ. પણ આપણે તો તમારી સાથે એવા અવળા વહેવારમાં જોડાવાના નથી, તમારે જાણે તેમ કરો.

ધ. શ—ગુવો બ્રહ્મા તમે તમારી હઠ છોડી મારા કહેલાં વચનને આધીન થાવ, નહીં તો કાયદો નહીં કાઢો સમજ્યા.

બ્રહ્મા—બહે દેવી તમારી જેમ ઇચ્છા હોય તેમ કરો કાયદો નહીં નીકળે તો મારે કાયદો જોઈતો નથી.

ધ. શ—જીવો હજી કહું છું કે માનો, માનો. આ છેવટના શબ્દો કહું છું કે માનો, નહીં તો હમણાં કાંઈક વિપરીત થશે.

અહા—હજી કેટલીવાર કહેવડાવેલો. બલે વિપરીત થાય તો થાય, પણ આપણી તો ના, ના ને ના. જ્યારે અહાને આ પ્રમાણે, બહુ સમજાવ્યાં છતાં ન માન્યુ ત્યારે અતી ક્રોધાયુક્ત થઈ કહું કે જાવ બળી બસ્મ થાવ તેજ વખતે અહા બળી બસ્મ થઈ ગયા.

ધ. શ—અને દેવી વિચાર કરવા લાગ્યાં કે પોતે શેષનારાયણે તો ક્ષીરસાગરમાં નીરાંતે શયન કર્યું છે, અને મને આ લપ વળગાડી છે. પણ તેમાં મારી આ પ્રથમની જ યુક્તી ફળદાયક નીવડી નહીં. ને હવે એ પણ સમજી ગયા હશે તેથી તે પણ હવે મને મળશે નહીં. માટે હવે-તો જોવી રીતે અહાને ઉત્પન્ન કર્યા હતા, તેવી રીતે એમને ઉત્પન્ન કરી એમની સાથેજ સંસાર બહેવાર માંડું. એમ નીર્ણય કરી તરતજ પોતે શ્રી પ્રભુને ઉત્પન્ન કરવાની ઇચ્છા કરી તેજ વખતે શ્રી પ્રભુ તે દેવીના પ્રતાપવડે એક સ્વરૂપે જ્ઞાગરમાં ને બીજા સ્વરૂપે દેવી સન્મુખ આવી ખડા થયા. ને એ હસ્ત જોડી પ્રણામ કરી કહ્યું.

શે. ના—અહો મંમાયા કહો મને શા માટે ઉત્પન્ન કર્યો.

ધ. શ—શ્રી પ્રભુ તમને શા માટે ઉત્પન્ન કરવામાં આવ્યા છે તે આપ સર્વ સમજો છો, માટે હવે આપને વધારે ન કહેતાં એટલુંજ કહેવાનું કે, મારી ઇચ્છા અહાએ પુર્ણ કરી નહીં માટે હવે તો તમેજ મારી ઇચ્છા પુરી કરો. અને સંસારબહેવાર માંડવા તત્પર થાવ.

શ્રી. ના—માતૃશ્રી ક્ષમા કરો, ક્ષમા કરો દોષપ-
હરો પણ આપણાથી તો તમારા કહેવા પ્રમાણે નહીં થાય
કરણ કે જ્યારે મારેજ એ કામમાં પડવું હોત તો વળી
તમને બાંધાને ઉત્પન્ન કરવા શા માટે કહેત. માટે જો
હુંજ પહેલવહેલો તમારી સાથે એવો સંબંધ બાંધુ તો
પછી સુષ્ટી ઉત્પન્ન થયે મનુષ્યો શું બાકી રાખે. માટે
[વચારો ? આપે મને ઉત્પન્ન કર્યો એટલે આપતો મારાં
માતૃશ્રી થયાં.

ધ. શ્રી—જુવો પ્રભુજી આ બંધ વખત આપને
વિનવી કહું છું કે તમે મારા પર જે માતૃશ્રી બાવ રાખો
છો તે બાવ ન રાખતા તમે મારી સાથે સંસારબંધેવાર
માડો નહીં તો વીપત્તી વેઠવી પડશે.

શ્રી. ના—શીકર નહીં માતૃશ્રી સુષ્ટી ઉત્પન્ન થયા પ
છી તો મારે અનેક વિપત્તીયો વેઠવીજ પડશે તો તે વે-
ઠીયું તો હાલમાં તમારા તરફથી જેટલી પડશે તેટલી તે
વખતે જોઈ વેઠવી પડશે માટે માતૃશ્રી જે શીકર રહી
જેટલી વીપત્તી આપે આપવા ધારી હોય તેટલી વિપત્તી
આપી મને કૃતારથ કરો એવાં ક્યાંથી ધન્ય બાગ્ય કે મા-
તૃશ્રી તરફની આવતી વિપત્તીયો વેઠવાની અહો માફ શું
બાગ્ય છે પણ માતૃશ્રીના સરીરને સ્પર્શ કદી નહીં કરું.

ધ. શ્રી—જુવો પ્રભુ શમજતો દીક નહીં તો બાલી
બસ્મ કરીશ

શ્રી. ના—એકવાર નહીં અનેકવાર માતાના હાથથી
બગી બસ્મ થવું એથી ઉત્તમ શું અને વળી માતા પ્રત્યે
એવો ખોટો સંબંધ બાંધવો એથી જુડું શું માટે દેવી
આપ જે ઇચ્છા રાખતાં હો તે ઇચ્છાને ઝટ અમલમાં
લાવો હું તૈયાર છું.

ધ. શ—હો ત્યારે તમે પણ લેતા જવ, જવ બ-
ળી ભસ્મ થાવ. જ્યાં દેવીએ એવું કહ્યું કે તરતજ શેષ
નારાયણનું બીજું સ્વરૂપ બળી ભસ્મ થઇ ગયું, અને દેવી
પાછા વિચારમાં પડ્યાં કે બહેનજીને ઉત્પન્ન કર્યો તથાપી
મેં એકે પણ મારી આશા પરીપૂર્ણ કરી નહી. હવે મારે
કોને ઉત્પન્ન કરવા. એમ વિચાર કરી દેવીએ રૂદ્રને ઉત્પન્ન
કરવા નક્કી કર્યું, અને રૂદ્રને ઉત્પન્ન કરવાની જ્યાં દેવીએ
ધમ્મી કરી કે તરતજ દેવીના પ્રભાવ વડે કરી તરતજ
રૂદ્ર સન્મુખ આવી ઉભા રહ્યા અને કહેવા લાગ્યા કે;

રૂદ્ર—અહો શક્તી કહો તમે મને શા માટે ઉત્પ-
ન્ન કર્યો.

ધ. શ—મને શેષનારાયણ તરફથી નવે સ્વરૂપી સૃષ્ટી
રચવાની આજ્ઞા થઈ છે અને તેમની આજ્ઞા અનુસારે
સૃષ્ટી રચવાની છે, તે કામમાં તમારી મદદની જરૂર છે.

રૂદ્ર—શું તે કામમાં મનેજ દુંડી કાડયો મારા ક-
રતાં બ્રહ્મા વિષયું ક્યાં કમ છે. તેતો વિચારો.

ધ. શ—તે તમારું કહેવું યથાર્થ બ્યાજબી છે છતાં
તમને મેં જેવી રીતે ઉત્પન્ન કર્યો તેવીજ રીતે તેમને પણ
ઉત્પન્ન કરવામાં આવ્યા હતા પણ લાચારકે તેઓ બેએ-
માંથી એકે પણ મારી આશા પરીપૂર્ણ કરી નહી.

રૂ.—કહો ત્યારે તમારી શ્રી ધમ્મી છે.

ધ. શ—મારી એટલીજ ધમ્મી છે કે, આપ શ્રીવિ-
ષ્ણુને બોલ રાખી સૃષ્ટી ઉત્પન્ન કરવામાં માહારી સાથે
જોડાવ અને સંસાર વહેવાર માંડો.

રૂ.—તેતો ખરું પણ વિષયુ તથા બ્રહ્મામાં ક્યાં છે.

તેઓ ને બોલાવો. જો તેઓ આવે તો કંઈક તમારી આશા પરીપુર્ણ થાય.

ઈ. શ—અરે ૩૬ આપ આ શું કહો છો તેઓને તો મેં બાળી બરમ કર્યા કેમકે તેઓએ માફ અપમાન કર્યું.

૩.—અરરર દેવી. તમેએ ધણુંજ ધેર વ્યાજખી અમીટીત કૃત્ય કર્યું છે તો હવે આપણે પણ એમના સીવાય એક પણ પગલુ આગળ બરવાની ઇચ્છા નથી.

ઈ. શ—તે તો ઠીક પણ તેઓ કડાય અહીં તમને મળે તો

૩.—હાજ્યારે તેઓ મને અહીંયા મળે ત્યારે તો હું તમારી સાથે સંસાર વેહવાર માંડું પણ આવા ૩૫માં તો નહીંજ. જો તમે તમારું આ ૩૫ ફેરવો તો તમારી સાથે ખુશીયી ગૃહસ્થાશ્રમ માંડું.

ઈ. શ—મલે જોવી આપની ઇચ્છા એમ કહી દેવીએ તરજ વિષ્ણુ તથા બ્રહ્માનું ધ્યાન ધર્યું જોયી તેઓ ત્યાં હાજર થયા તેમજ દેવીએ પણ તરતજ પોતાનું ૩૫ ફેરવી નાંખ્યું હવે વિષ્ણુ બ્રહ્મા ત્યાં શંકર એ સર્વ હર્ષથી અરસ પરસ ભેડી ક્ષેમ કુશળ પુછવા લાગ્યા,

ઈ. શ—અહો માહા ૩૬નાથ જુઓ હવે આપના કહેવા મુજબ મેં માફ સ્વરૂપ ફેરવી નાંખુ છે તો હવે આપ માહારા ઉપર કૃપા કરી મારી સાથે સંસાર વેહેવામાં જોડાઓ.

૩.—હા શક્તી ખુસીયી શ્રી પ્રભુ ત્યાં બ્રહ્મા માહારાં લગ્ન આ શક્તી સાથે જોડી આપો જોયી વીષ્ણુ ત્યાં બ્રહ્માએ ધણા હર્ષથી તે શક્તીના લગ્ન માહા ૩૬ સાથે કરી આપ્યાં.

વી.—કેમ બ્રહ્માજી હવે આપણે આપણા ધારણા સૃષ્ટી ઉત્પન્ન કરવાના કાર્યમાં ફતેહમંદ નીવડ્યા છીએ તે-
મજ શક્તી અને રૂદ્રના લગ્ન પણ થઈ ચૂક્યાં છે અને હવે
સૃષ્ટીનો પાયો માંડવો તમારા હાથમાં છે માટે આજથી
તમારે સૃષ્ટી ઉત્પન્ન કરવાના કાર્યમાં અતી ઉત્સાહી થવું
અને સૃષ્ટી તમારેજ ઉત્પન્ન કરવી.

બ્ર.—ત્રો કાંઈ વાર લાગીજ ઝટ દઈને કામ સોં-
પી દીધું કે સૃષ્ટી તમારેજ ઉત્પન્ન કરવી પણ સૃષ્ટી ઉ-
ત્પન્ન થયા પછી તેનું પાલન પોષણ કોણ કરશે તે વીસે
કાંઈ વીચાર કર્યો.

વી.—બ્રહ્મા તમે આમ એકદમ ઉતાવળા થું કરવા
થાઓ છો જુઓ ન્યારથી બાલકને માતાના ગર્ભમાં મુકો
ત્યારથી તે બાલક પુરે માસે અવતરતા સુધી માતાના ગર્ભ
સ્થાનમાં તેનું રક્ષણ તમારે કરવું અને ત્યાર પછી તેનું પા-
લણ પોષણ કરી ઉછેરવામાં હું પાલણુદાર થઈશ હવે શંકરે
એટલુંજ કરવાનું કે જેમ જેમ સૃષ્ટીમાં વસ્તીનો વધારો
થતો જાય તેમ તેમ સૌ સૌના લેખ પ્રમાણે તેનો સંહાર
કરતા રહેવું. આજથી જાઓ તમારું નામ સૃષ્ટી ઉત્પન્ન
કરતા બ્રહ્મા પાલન કરતા વીષ્ણુ ને સંહાર કરતા શંકર
એ પ્રમાણે સર્વને કામ સોંપી વીષ્ણુ વૈકુંઠમાં ગયા શંકર
કૈલાસમાં ગયા ને બ્રહ્મા પોતાને સ્થાનકે ગયા. આ પ્રમાણે
સૃષ્ટીનો ક્રમ માહા રૂદ્રથી મંડાયો. અને બ્રહ્માએ પોતાને
કામ લાગે તેવા દેવો ઉત્પન્ન કર્યા અને સર્વને સર્વના
કાર્યમાં પ્રવીણ કરી સૌને સૌના કામ સોંપી દીધા.

હવે સૃષ્ટીનો ક્રમ મંડાયા ને ધણા ભવ્ય થમાં અને
જે જે પ્રજા ઉત્પન્ન થવા માંડી તે જેવા શંકર હતા તે-

વીજ પ્રજા ઉત્પન્ન થવા માંડી માંહા ખીહામણી એ ડાંગ
 કદરૂપી અને મહા ભયાનક લાગે તેવી પ્રજા ઉત્પન્ન થયે-
 લી જોઈ અને તેમાં પાછો વધારો નહી થતો જોઈ ભ-
 ગવાને બ્રહ્માને કહું કે આ પ્રજા આવી ખીહામણી ઉત્પ-
 ન્ન થઈ છે મારે તમે હવે કોઈ પણ યુક્તીથી મનુ પ્રજા
 ઉત્પન્ન થાય તે પ્રમાણે કરો તે ઉપરથી બ્રહ્માએ પોતાના
 અંશથી મનુ, નારદ, કર્ણપ, કૃદમ, દક્ષ અને અત્રી રૂ-
 પીને પોતાના જન્મણા અંગુકામાંથી ઉત્પન્ન કર્યા આદી
 એ પ્રમાણે રીતના પોતે દસ પુત્રો ઉત્પન્ન કર્યા તેઓને
 સૃષ્ટી સર્જવાના કામમાં રોકી તેમને સૃષ્ટી સરજવાની
 આજ્ઞા આપી હવે સર્વ સર્વના કામમાં રોકાયા અને
 મનુથી સત્રુપાને વીસે દેવકુતી, પ્રમુતી અને આકુતી
 એવી રીતની ત્રણ પુત્રીઓનો જન્મ આપ્યો હતો.
 તેમાં સત્રુપાની સલાહથી રાજાએ બાઈ વાલી આકુતીને
 રૂચી રૂપીને અર્પણ કરી ને દેવકુતી કૃદમ રૂપીને આપીને
 પ્રમુતી બ્રહ્માના પુત્ર દક્ષને આપી એ પ્રમાણે ત્રણ કન્યા
 ત્રણ સ્થાનકે પરણાવી હવે દક્ષ એ પોતાનો ગૃહસ્થાશ્રમ
 પ્રમુતી સાથે માંડયો ત્યાર પછી અનુક્રમે ખીજ ત્યાર અત્રી
 પોતે પરણ્યા હવે જ્યારે પાંચ સ્ત્રીઓ પોતાને થઈ લારે
 પોતે તે પાંચ જનીને વીસેથી હવે સ્વનામના દશ હજાર
 પુત્રો ઉત્પન્ન કર્યા એ સર્વ દાક્ષાયણીને દક્ષે આજ્ઞા કરી
 કે તમે પશ્ચિમમાં જઈ પ્રજા ઉત્પન્ન કરો તેથી તેઓ
 પોતાના પીતાની આજ્ઞા પ્રમાણે પશ્ચિમ તરફના મુલકમાં
 ગયા જ્યાં સીંધુ નદીનો સમુદ્રમાં સંગમ થાય છે ત્યાં
 આગળ આવ્યા અને ત્યાં આગળ તે લોકો સેવેલ
 નારાયણસર નામના તીરથમાં ગયા અને ત્યાં તેઓ ઉચ્ચ
 તપ કરી પ્રજાની વૃદ્ધી કરવામાં મત્ન કરવા લાગ્યા એ-

વામાં દેવ રૂપી નારદજી ત્યાં આવ્યા. ને તે લોકોને દર્શન આપી પાવન કર્યા ? હવે સુઘન વાંચકો અમારો આ પ્રયત્નનો પ્રયાસ છે, એમ અમે આગળ જણાવી ગયા છે. છતાં સંકલ્પ વિકલ્પ થાય તો તેનો ખુલાશો આપ સુઘ વાંચકોએ જ કરી લેવો જોઈશે હું આપનો અધીક આભારી થઈશ.

દ્વીતીય પરીચ્છેદ.

વે પેલા દક્ષ પુત્રોએ નારદનાં દર્શન પામી નારદ રૂપીની ધણા આદર સત્કાર સાથે પુજા કરી જેથી નારદજી અતી પ્રસન્ન થઈ બોલ્યા કે અહો દક્ષ પુત્રો તમે આટલી નાની ઉંમર છતાં સૃષ્ટી સરજવા નીકળ્યા છો તો તમે પૃથ્વીનો અંત જાણ્યા વગર કેવી રીતે પ્રજા સરજસો તેમજ એક પુરૂષવાળો દેશ બહાર નીકળવાનો માર્ગ જાણવામાં આવતો નથી તેવીજ રીતે આ ગુણ જહુરૂપી અસ્ત્રીઓ વેળ્યાનો પતી અને પુરૂષ એ તરફ વહન કરનારી નદી પંચ પંચ પત્નીસ તત્વવાળું ગૃહ કવચીત વીચીત્ર વદનાર હંસ પોતાની મેળે શરનાર અને સંન્યા ત્યા વ. જોથીબનેલુ અને પોતાની મેળે બ્રહ્મણ કરનાર તીક્ષણ ચક્ર કેમ બ્રહ્મણ કરી શકે એવા તમે તમારા વીદ્યાન પીતાની આજ્ઞા પાળી તમે ઉપલી કહેલી બાબતમાં કંઈ જાણતા ન હોય તો કેવી રીતે સૃષ્ટીની ઉત્પત્તી કરસો આ સાંભળી દશ હજાર પુત્રો ભારી ગુચવણમાં પડ્યા. અને વીચાર કરવા લાગ્યા કે પૃથ્વી જીવ નામનો ક્ષેત્ર કે જે પોતાના બના-

હી અંધનનો નાશ નહીં સમજે તો અસત કમોંથી
શું થવાનું.

ધશ્વર પુરૂષ ભગવાન શ્વાસ્ય પર એકજ છે તે અમ-
વ નીત્ય મુક્તને નહીં જોધને અસત કમોંથી સુ થવાનું
જેવી રીતે એક પુરૂષ પાતાળમાં ગયેલો હવે જેવી રીતે
તે ગયેલો તેવી રીતે તે પાછો આવતો નથી તો તેવીજ
રીતે તેજોમય બ્રહ્મને નહીં જાણનારા અસત્ય કમોંવા-
ળા સું કરી સકવાના આવી રીતે બારોક બારીક વીચાર
કરીને પોતે પોતાની ઇછામાં નહીં શાવી શકીસુ એમ નકી
કરી નારદે આપેલો ઉપદેશ ગૃહણ કર્યો જેથી તેઓને વૈરાગ્ય
ઉત્પન્ન થવાથી તે લોકો મોક્ષ માર્ગે ગયા આ બાબતની ખ-
બર દક્ષ પ્રજાપતીને યતાંજ તેમને ધણેજ સોક ઉત્પન્ન
થયો અને પોતાના પુત્રોનો નારદે નાશ કર્યો જેથી તેમ-
ને પોતાની પંચજનીને ફરીથી પાછા એક હજાર પુત્ર
સખલાસ્વ નામના ઉત્પન્ન કર્યા અને તેઓ પણ પોતાના
પીતાની પ્રજા ઉત્પન્ન કરવા વીસેની આગા માન્ય કરી
નારાયણસર ગયા જ્યાં પોતાના બાઈઓ સીદ્ધ થયા હતા
તેના સ્પર્ધથીજ જેઓના મલાશય ધોતાર્ધ ગયેલ છે એવા
પરબ્રહ્મને જપતાં તેઓ અહીં મોટું તપ તપવા લાગ્યાં
જેમાં કેટલાક મહીના જળ પીધુ કેટલાક મહીના વાયુ
ભક્ષણ કર્યો અને ઐ મંત્રનો જપ જપતાં ઇન્દ્રપતી
મંત્ર પતી વીળુંતું આરાધન તેમણે કર્યું હાવી રીતે
તેઓ મહાન તપશ્ચર્યા કરે છે તેમને પણ ત્યાં પ્રથમની મા-
ફક નારદે આવી દર્શન દેખ પેહેલાંની પેઠેજ તે લોકોને ઉપ-
લાંજ ઉપદેશના વાક્યો કહ્યાં જેથી તે બારે ગુરુવણમાં પ-
ડ્યા અને તે પણ નારદના ઉપદેશને સરણ થઈ મોક્ષ માર્ગે

ચાલ્યા ગયા આ બાબત પ્રજાપતી દક્ષને કાને આવતાંજ
બહુ બહુ ઉત્પાત કરવા લાગ્યા અને પ્રથમની પેઠે પો-
તાના આ પુત્રોનો પણ નારદે નાશ કર્યો. તેથી અતી શે-
કના આવેશમાં આવી જઈ મુર્છિત થયા અને નારદ ઉપર
ક્રોધે બરાધ પોતાના હેઠ ઈફડાવતા કહેવા લાગ્યા કે અ-
સાધુ સાધુના વેસથી અમો સાધુઓનું અસાધુ અહીંત કરે
છે. બાળકોને બીકુક સંન્યાસનો મારગ દેખાડ્યો હે પાપી
રૂણોથી અમુકત અને કર્મને વીસે વીચાર નહી કરે એહે-
વા બંને લોકોના શ્રયનો નાશ કર્યો બાળકોની મતી ફેરવી
નાંખનાર આવો નીરદય શ્રી હરીની કિરતીનો નાશ કરનારો
નિર્લેજ તુ પારસદોમાંકેમ ગણાય છે અરે મીત્ર ધાત કર-
નારા અને નહી વેરી તે તેની સાથે વેર કરી વેર લેનારા
તારા સીવાય ખીજ બગવત બકતોની નીલ પ્રાણીઓનો
અનુગૃહ કરનારા છે જો વળી તુ સ્નેહ પાસને તોડી નાંખી
તેને ઉપસમ માને છે તો પછી ખોટા મોક્ષ મારગી તારાથી
પુરૂષોને વૈરાગ્ય નહી થસે વિષયો નહી અનુભવવા યોગ
દુઃખ છે એમ જણાતો નથી તેથી પોતે જે પ્રમાણે જાણે
છે તેવી રીતે ખીજને બમાવ નહીં જેની મર્યાદા કર્મ-
માંજ છે એવા સાધુ ગૃહસ્થો અમારૂં તે જે અનીષ્ટનું
ક્ષાન કર્યું છે તેનું ફળ તું ભોગવ હે તંતુક તંન વંશ તો-
ડનાર તું ફરીથી આવું અકલ્યાણ નહી કરે તેટલા માટે હે
મુંદ તારા પગ લોકોને વીસે જમણુ કરતા અટકજો,

તૃતીય પરીચ્છેદ.

વે દક્ષ રાજાને જે ક્રોધ થયેલો તે મને સ્વયંભુએ ત્યાં બ્રહ્માએ સાંત કરી સમજાવ્યા અને શાન્ત થઈ દેક્ષરાજાએ શ્રીથી પોતાની પંચજનીને વીસે સાઠ ૬૦ પુત્રીઓ પેદા કરી જેમાંની ધર્મને દસ ઇસ્મ-

ને બાર છઠ્ઠે સતાવીશ ભુત અને અંગીરાને બળે ને કૃષ્ણા શ્રવને બે અત્રીને એક મહાદેવને એક અગ્નીને એક ને તાક્ષર્ષિને બે એ પ્રમાણે સર્વને પોતાની કન્યા ધણી હવે થી અર્પણ કરી જેનાથી આ ત્રણે લોકો બરાબ ગયા હવે ભાંધી સર્વ રૂપીઓ સર્વ સર્વને સ્થાનેક ગય. અને અત્રી-રૂપી પોતાના પત્ની જે દક્ષરાજાનાં પુત્રી અનસૂયા તેમને લેઈ તપ કરવા માટે રૂક્ષ કુલાદ્રીમાં ગયા તે રૂક્ષ કુલાદ્રીને વીસે નિર્વાહ્યા નામના જરતા પાણીથી ચારે તરફ ઉદ્ઘોષ કરી રહેલા ખાખરા અસ્વપાલવ વીગેરે વનસ્પતીના વનને વીસે સો વર્ષ પર્વત પ્રાણાયામ વડે મનને સપ્તીને હૃદય ત્વથી રહીત બનીને વાયુ બક્ષણ કરીને મુનીએ એક પગે તપશ્ચર્યા આદરી અને હુંજ ગદીશ્વરને સરણે જાઉં છું એ પ્રમાણે ધ્યાન ધરવા લાગ્યા અને શ્રીપ્રભુનુ ચીતવન કરતાં ઠકેલા લાગ્યા કે હે પ્રભો મને તમારા સરખી પ્રજા આપો એવા જે પ્રાણાયામથી પ્રદીપ્ત થયેલા અગ્ની દ્વારા મુનીના મુધ્ધા સ્થાનમાંથી ત્રણે પ્રભુઓ બ્રહ્મા, વીષ્ણુ અને શંકર પ્રગટ થઈને ત્રણે લોકને તપાવવા લાગ્યા એવા જે અપ્સ-

રા મુની ગાંધર્વ સીધ વીધ્યાધર અને સર્વોચ્ચી મશ ગવાતા
 એવા જે ત્રણે દેવો તે રૂપીના આશ્રમ પ્રતી ગયા અને તેમના
 પ્રાદુર્ભાવથી પ્રસન્ન થયેલા મનવાળાં મુની જે એક પગે ઉભેલા
 હતા તેમને દર્શન દઈ પાવન કર્યા જેવા કે વૃષ, હંશ અને
 સુપર્ણ ઉપર ખીરાજેલા, કૃપાદષ્ટીવાળા અને હસતા વદનવા-
 ળા પોતપોતાના આયુષો ધારણ કરેલા એવા દેવોને જોઈને
 જુમી ઉપર દંડવત પ્રણામ કરીને અત્રી રૂપીએ હાથ જો-
 ડ્યા અને શ્રી પ્રભુના તેજથી પોતે અંજન જઈને આખો
 મીચી દીધી અને તે દેવોની મધુર વાણીથી સ્તુતી કરવા
 લાગ્યા હે વીશ્વની ઉત્પત્તી સ્થિતી અને લયોને વીધે જુદા
 જુદા વહેચાઈ જતા માયાના ગુણો વડે દેહ ધારણ કરતા
 એવા તમે બ્રહ્મા વીજુ અને ગીરી સહીત તમને પ્રણામ
 કરું છું અને તમારામાંથી મેં એકનેજ બોલાવેલા છે તે
 કોણ સંતનને માટે વીવીધ તર્કોવડે મેં તો એકજ ભગ-
 વાનને બોલાવેલા છે દેહ ધારી ના મનમાં સર્વ તમે ન
 આવી સદો એવા અત્રે તમે કેમ આવ્યા ત્યારે દેવો બો-
 લ્યા કે જે પ્રમાણે સંકલ્પ કર્યો તે તે પ્રમાણે થવુંજ
 જોઈએ અન્ય થાનથી સલ સંકલ્પ કરનારા તમેજ છો
 તેથી એક જેતુ ધ્યાન કર્યું તે અમેજ છીએ માટે તથાસ્તુ.
 તમારી જેવી ઇચ્છા છે તેવીજ રીતે તમને અમારા
 અંશજુત આ લોકમાં વીખ્યાત પુત્રો થશે. હે મહા
 મુની અત્રી તમારૂં તમારૂં કલ્યાણ થાઓ અને તેજ પુત્રો
 તમારૂં કલ્યાણ કરી તમારી કીર્તિનો વધારો કરશે એ
 પ્રમાણે કાંમ વર આપી પુજનો સ્વીકાર કરી તે દંપ-
 તીના દેખતાંજ ત્યાંથી અંતર ધ્યાન થયા જ્યારથી આ
 પ્રમાણે તે રૂપીને વર મળ્યો ત્યારથી તેમના હર્ષનો શું

પાર વાંચકો તેમની ખુશીનો પારજ નહોં. ત્યારે જેવા
 પોતે હતા તેવાંજ પાછાં તેમને આપણા નોવેલના નાયક
 શીયળ શાધ્વી અનસૂયા મળ્યા હતાં તે ઘણાં પવિત્ર,
 અને ધર્મમાં ચુસ્ત અને શ્રીપ્રભુના પ્રેમી ભક્ત હતાં અને
 તેમના પાતિવ્રત્યના ગુણો પણ જેવા જોઈએ તેવા હતા.
 એટલે આપણે તેનું વધારે વિવેચન ન કરતાં આપનું લક્ષ
 આગળ ઉપર ખેંચવા માગું છું એતો આપેજ વિચાર કર-
 રવો જોઈએ કે જેમનું નામ હાલ અમર છે તો તેમના-
 માં શી ખ.મી હશે નહીં નહીં કંઈજ ખામી નહીં તેઓ
 પાતિવ્રત્યપણું એવું પાળતાં કે જેમની ખરોખર કોઈ કરી
 શકે નહીં. એવાં તેઓ વીદ્વાન સર્વ કળામાં પ્રવીણ તે શી-
 યળ શાધ્વી હતાં આવી રીતે તે સત્યા સત્ય રસ્તે ચાલી
 પતિની આજ્ઞાનું ઉલ્લંઘન ન કરતાં પતિની આજ્ઞામાંજ
 રહેતા અને પોતાનું સુખ પોતાના પતિમાંજ છે અને પતિને
 પરમેશ્વર તરીકે માની તેમની ખરોખર રીતે સેવા બળ-
 વતાં અને ખરેખર સતીયોનો ધર્મ પણ પતિ પ્રત્યે જેવો
 જોઈએ તેવોજ આ શીયળ શાધ્વીમાં હતો આ પ્રમાણે તેવો
 પોતાના પતિ સહુ રક્ષ કુદાદ્રી તિર્થમાં તપશ્રયો કરે છે એ
 પ્રમાણે તપશ્રયો કરતાં ઘણા વખત ચિત્યા બાદ તેઓ પર-
 કમા કરતાં કરતાં નર્મદા ત્રણ પર આવી પહોંચ્યા અને ત્યાંજ
 પહુંકુટીકા બાંધી રહ્યાં અને શ્રી પ્રભુનું ધ્યાન ધરવા લાગ્યા
 ત્યારે નારદને સળવલાટ લાગ્યો કે જે થયેલ દક્ષના શ્રાપે
 અહીં તહીં ફર્યા કરતા હતા તે પાછા સ્વર્ગમાં ગયા અને
 સર્વેને મળી ન્યાં શ્રીપ્રભુ વૈકુંઠમાં પોતાના પત્ની લક્ષ્મીજી
 સાથે ખીરાન્યા હતાં ત્યાં આવી પ્રેમ પુર્વક દંડવત કરી
 એ હાથ જોડી સ્તુતી કરવા લાગ્યા અને પોતાને થયેલ

આપ વિષેની સર્વ હકીકતથી શ્રીપ્રભુને જાણીતા કરી વિદાય
 થયા હવે અત્રી ત્યા અનસૂયાની પ્રેમ ભક્તી જોઈ પ્રભુ
 તેઓ પર ધણા પ્રસન્ન થયા ત્યારે તેમને પોતે આપેલા
 કામવરનું વરદાન યાદ આવ્યું જેથી પોતે નીર્ણય કર્યો કે
 હવે મારે કોઈ પણ રીતે ચમત્કાર કરી મારાં પ્રેમી ભક્ત
 અનસૂયા અત્રીનો મહીમા વધારવો અને પછી પુત્રરૂપે અ-
 વતરવું જેથી મારું તેમજ ભક્તોનું માન્ય વધી ભક્તોનાં
 નામ અમર થાય એમ નીર્ણય કરી પોતે પોતાના ભક્તનો
 મહીમા ફેલાવવા તૈયાર થયા અને વિચારવા લાગ્યા કે
 હવે કોઈ પણ જાતની ખટપટ કર્યા સીવાય મારા ભક્તનો
 મહીમા વધશે નહીં માટે હવે શું કરવું એમ વિચાર કર-
 વા લાગ્યા વિચાર કરતા માલમ પડ્યું કે જો સતીયે સ-
 તીયોમાં કાંઈ ખટપટ ચાલે તો અનસૂયાનો મહીમા જો-
 ધ્યે તેઓ વધે પણ આજ કાલ તો એ સમ કોઈ ખીજ
 નથી પણ ખરેખર હવે મને યાદ આવ્યું જો સ્વર્ગમાંની
 ત્રણે શક્તીયોમાં કાંઈ ખટપટ થાય તો તો ઠીક પડે પણ
 તેમનામાં માંહોમાંહે ખટપટ થવી અસંભવીત છે. અરે ભલે
 અસંભવિત છે તો શું જે કામમાં હું આગેવાન થઈ ભ-
 ક્તનો મહીમા વધારવા ઉત્સાહી છું તો પછી જોઉં છું કે
 હવે શું થાય છે એમ ધારી પોતે ત્રણે શક્તીયોને ગર્વ
 મુક્યો અહો વાંચકો જુઓ શ્રી પ્રભુનો ભક્ત ઉપરનો પ્રેમ
 એક ભક્તનો મહીમા વધારવા કેટલી બધી ખટ પટ તો
 જ્યારે એ પ્રમાણે આપણે પણ ભક્તી કરીયે તો આપણા
 પર પણ શ્રી પ્રભુ કેમ પ્રસન્ન ન થાય થાય માટે બાધ્યો
 ભક્તા આધીન ભુદરજી આ પ્રમાણે વિચાર કરતા કરતા
 શ્રી પ્રભુ ઉઠી સયન ગ્રહ બણી જવા લાગ્યા કે શીકર ન-
 હી હવે ખેડો પાર છે ભક્તનો મહીમા વધનાર છે વળી

હજી તો આગળ કળીયુગ આવનાર છે તો એવા હડહડતા
કળીકાળના પ્રાણીયો પણ મારા આગળ કરેલા ચમત્કારોના
ઘટીહાસોથી વાકેફ થઈ તેઓ પણ તે પ્રમાણે કરશે ન-
હીતો તેઓ વળી અવળે રસ્તે ચડશે પણ જો તેઓ હડ
હડતા કળી કાળમાં શુદ્ધ મને મને ઝોળળી મારી ભક્તી
કરી મને પ્રસન્ન કરશે તો તેઓ સદા આલોકમાં તેમ જ
પરલોકમાં શુભ ભોગવી આખર મોક્ષ ને પ્રાપ્ત કરશે
માટે જો સતીયે સતીયોનોજ કંઈક ચમત્કાર બતા-
વવામાં આવે તો કલ્પીયુગની રૂપો પણ આગલા
મારા ઇતીહાસથી મારા ચમત્કારો તેમ ભક્તોની મહત્વતા
કેવી વધારી છે તે તેઓના જાણવામાં આવે ને તે સુ રસ્તે
ચડે માટે દીક છે જે થયું તે હવે જોઈ છું કે કેમ થાય
છે હવે પેલી સતીયોને મનમાં હું પદ આવી અને તે હું-
પદે કરીને એક વખત જ્યા શ્રીપ્રભુ એકાંતમાં બેઠા હતા.
ત્યાં આવ્યાં અને બે હાથ જોડી શ્રીપ્રભુ પ્રત્યે વિનવવાં
જાગ્યા કે હે શ્રીપ્રભો જગત કર્તા પાલણુ હાર જીવો સ-
પ્તીમાં સ્વર્ગમાં સર્વ ઠેકાણે ધર્મના સંબંધમાં વાદ વિવાદ
થાય છે. પણ તે બધા જે જે વાદ વીવાદ ધર્મ સંબંધી
કરાવે છે તેમાં બધા પુરૂષો. અને રૂપી મડોળોથી કરાવે
પણ સ્ત્રીયોનો તો કોઈ ભાવ પુછતુંજ નથી. અહા શ્રીપ્રભુ
જગત નીચંતાની કેવી ખુબી છે કે જે મોટા મોટા રૂપીયો
હજારો વર્ષ પર્યંત તમારા દર્શનની ઇચ્છાએ તેમને દર્શન
અને આ પ્રેમી ભક્ત અત્રી અને તેમના પત્નિની પ્રેમ ભ-
ક્તીયે તેમને દર્શન દઈ કાંમવર આપ્યો હાહા ખરેખર પ્ર-
ભુની ગતી ન્યારીજ છે. ભક્તા ધીન ભુધરો તેમાં કાંઈજ
ફેર નહી કોઈ આગળના વખતમાં એક મોહોંટું શહેર હતું

અને તેમાં એક પરમ પવિત્ર ધર્મ ચુસ્ત એક એવો ।વ-
 દાન આહ્વાણ રહેતો હતો ને તેને એક પુત્ર હતો હવે એ
 વિદ્વાન આહ્વાણે પુત્રને ન્હાન પણ્થીજ સારી સારી જગોએ
 ઓળખાણ કરાવી વિદ્યામાં તેમજ પોતાના સાહજમાંની
 પુણ કર્યો હતો એ પુત્રને પાસેનાજ ગામમાં પરણાવવામાં
 આવ્યો હતો આવી સારી સ્થિતિમાં તે બાપ દીકરા આ-
 નંદમાં દીવસો ગુજારે છે પણ પુત્રના કમ નરમીએ તેના
 બહાલાં માતા પીતાની કળ આવવાથી તેમનો કાળ થયો
 હવે પુત્રએ તેમની ઉત્તર કીધા સંપૂર્ણ કરી અને થોડે દી-
 વસે પોતાને ખાવા પીવાથી ઇજ પડવાથી પોતાને સાસરે
 સ્ત્રીને તેડવા માટે ગયો હવે પોતાને સાસરે આવ્યા પછી
 બે ચાર દીવસ રહ્યો અને પોતાની સ્ત્રીની ચાલ ચલગત
 જોવા લાગ્યો તો તે સ્ત્રીની ચાલ ચલગત તેને અતિ પ્રીય
 લાગી કે તે સ્ત્રીને એવો નીચમ હતો કે ઘર કાંમમાંથી
 શરાગત થઈ હમેશાં પ્રભુ પ્રત્યે હૃદય મન જોડી તેમની ભક્તી
 કરી. પોતાના પીતાને ત્યાં જે કોઈ સાધુ સંત અબ્યાદીક
 આવ્યા હોય તેમની પ્રેમપૂર્વક ભક્તી કરતી અને આવેલા
 સાધુ સંતોને સંતોષ આપતી. જેથી જે કોઈ આવતા તે
 પેલી સ્ત્રીની સેવા ચાકરી તેમજ પ્રેમ ભક્તી કરતી જોઈ તેને
 આશીર્વાદ આપતા આ પ્રમાણે પોતાની સ્ત્રીની ચાલ ચલગત
 થી તેમ અતિસુલલક્ષણથી ભરપુર પોતાની સ્ત્રીને જોઈ ધણે
 આનંદ થયોને પોતે મન સાથે કહેવા લાગ્યો કે ધન્ય છે
 સ્ત્રી તારા માતા પીતાને કે જેની કુંખે આવું રત્ન પાડ્યું
 અને મારી પણ્ જન્મગી સરળ થઈ આમ મન સાથે
 પોતાની સ્ત્રીને ધન્યવાદ આપતો આમ તેમ કરી તે દીવસ
 સુખ યેનીમાં ગુજર્યો. અને બીજા દીવસનો પ્રભાત થતાં
 જ પોતાના સસરા પાસે જવાની આજ્ઞા માગી તે વખતે

પોતાના જન્મત્રાસુ યોલવુ' સાંભળી પેલા બ્રાહ્મણીના બાપે
 ઘણા હર્ષથી પેલી પુત્રીને વિદાયગીરી આપી. હવે પછેથી
 પ્રભુજે વિષ્ણુ પાલન કર્તા તેમને જેવાં લક્ષ્મીજી વિનંતી
 કરે છે તે જ પ્રમાણે પાર્વતી તથા સાવીત્રી પણ બ્રહ્માને
 તથા શ્રુતે વીનવે છે અને કહે છે કે હે સ્વામીનાથ આ
 સૃષ્ટીમાં તેમજ સ્વર્ગમાં જ્યાં જ્યાં ધર્મ સંબંધીના વ્યા-
 ખ્યાનો અપાય છે ત્યાં સઘળા પુરુષો રૂપીયો ભેગા થાય
 છે પણ અધાપી પર્યંત સૃષ્ટીમાં તેમજ સ્વર્ગમાં કોઈ
 જગત્તે સતીમંડલ ભેગું થઈ સ્ત્રીયોના પતિ પ્રત્યે કેવી
 રીતના નીયમ પાળવા બાબતના વ્યાખ્યાનો અપાતાં નથી
 માટે અમને આજ્ઞા આપો કે અમે સતીમંડલ ભેગું કરી
 સ્ત્રીના પુરુષ પ્રત્યે શું શું ધર્મ છેને શીયળ વ્રત કેવી રીતે
 પાળવું વિગેરેના વ્યાખ્યાનો આપીયે આજ પ્રમાણે જ્યારે
 પાર્વતી તથા સાવીત્રી શંકર તથા બ્રહ્મા સાથે વાત ચલાવે
 છે ત્યારે પણ લક્ષ્મીજીએ પણ તે જ વાત શ્રીવૈકુંઠ પતિ
 જોડે કરી રહ્યાં છે.

વિ—અહો પ્રીયા લક્ષ્મી જીત માફ કહેવું ખરું છે
 તથાપી એમ છે, કે જ્યારે પૃથ્વીમાં અગર સ્વર્ગમાં જ્યાં
 જ્યાં રૂપીમંડળ તેમજ સૃષ્ટીના લોકો તરફથી વ્યાખ્યાનો
 અપાય છે તેમાં તો કેવળ એટલું જ કે ધર્મનો ફેલાવો
 થાય અને સર્વ સભામાં ખીરાજેલા હોય તેમાં કોની વિ-
 દતા વધારે છે. એમ સાબીત કરવામાં આવે છે પણ
 જ્યારે તમે સતીયોનું તેમજ રૂપી પતિયોનું મંડળ
 ભેગું કરવા ધારો છો તો તેમાં તમે શી બાબતમાં વ્યા-
 ખ્યાન આપવાના છે કારણ કે રૂપીયો તો માંહોમાંહે એક
 એક એકથી વિદ્વાનપણું સાબીત કરતા હતા ત્યારે તમે શું
 સાબીત કરવા માંહો છો.

૬—હા પ્યારા પ્રાણનાથ મેં નક્કી કર્યું છે કે સતી-મંડળ અને રૂપીપત્નીઓએ સર્વને ભેગાં કરી દરેક સ્ત્રીના પ્રતિપત્યે કેવી રીતના ધર્મ છે અને પતિ સાથે કેવી રીતે વર્તવું તે બાબતમાં વ્યાખ્યાન આપી સદીમાં તેમ જ સ્વર્ગમાં શીયળ સતી કોણુ વધારે છે તે સાબીત કરીશું.

વિ--ત્યારે હ્યો હુંજ તમને એ સભા ભરતાં પહેલાં પ્રશ્ન કરું છું કે સદીમાં તેમજ સ્વર્ગમાં કોણુ વધુ શીયળવંતી છે.

૬—હે મહા પ્રભુ શું આપ જાણતા નથી આજ કાલતો પતિ પ્રત્યે સ્ત્રી ધર્મમાં વધુશીયળ વ્રત ધરવામાંતો મારા જેવી બીજી કોણુ છે, તે મારા જાણવામાં નથી તેમ કોઈ મારાથી વધુ છે પણ નહીં. ત્યારે શ્રી પ્રભુ સમજી ગયા કે હવે જેવો જોઈયે તેવો સતીને અહંકાર થયો છે. માટે હવે હું પણ એમને સભા ભરવા આજ્ઞા ના આપું. સતી શાખાશ છે જે બાબત તમોએ મને જણાવી તે જરૂરજરૂર સાબીત કરવી જોઈએ. જવ તમારી ઈચ્છા પ્રમાણે સભા ભરો. એટલે જ્યાં એમ કહ્યું કે લાગલા લક્ષ્મીજી ત્યાંથી અતિહર્ષિત વદને પોતાને સ્થાનકે આવી. જેયાર સખીયોને ભેગી કરી કહેવડાવ્યું કે જવ આપણા સ્વર્ગમાં સર્વ સ્થળે તમામ સતીયોને તેમજ રૂપી પત્નિયોને આમંત્રણ કરી આવો કે શ્રી વૈકુંઠમાં વૈકુંઠાધીપતીના પત્ની આજે એક સભા સતીયો અને રૂપી પત્નિયોની ભરે છે અને તેમાં કેટલીક બાબતનો વાદવિવાદ થઈ વ્યાખ્યાનો અપાવાનાં છે. માટે સર્વએ વૈકુંઠમાં પધારવું એમ કહી સર્વને આમંત્રણ કરવા મોકલ્યાં. અને એક બીજી સખીને પાર્વતી તથા સાવીત્રીને ઘેર મોકલી, ને

કહેવડાવ્યું કે તમે ધણા દીવસથી દેખાતાં નથી. તેનું શું કારણ અને આ જે લક્ષ્મીજી ધર્મ સંબંધી કામમાં સ્ત્રીયોનું સતી મંડળ બેશું કરે છે જેમાં કે રૂપી પત્નીયો સહ વિગેરે ભરાવાનાં છે. તો તે સર્વ સભામાં આવનાર સતીયોને આશન વિગેરે આપવા લેવામાં અગ્રેમર તમેને ક્યો છે તો જેમ અને તેમ તમારે તાકીદથી આવવું. આ પ્રમાણે બન્ને પોતાની બેનોને કહેવડાવ્યું જેથી પેલી સખીયે પાર્વતી તથા સાવીત્રીને આવી લક્ષ્મીજીના કહેવા પ્રમાણે કહ્યું અને આમંત્રણ કરી વિદાય થઈ. હવે સાવીત્રીએ વિચાર કર્યો કે જે કાર્ય હું તથા પાર્વતીજી કરવા ધારતાં હતાં તેજ કાર્ય આપણી બેને આદ્યું તો ધન્ય ઘડી ધન્ય દાદાડો એમ વિચાર કરતાં પોતાના ઘર કાર્યમાંથી શરાગત થઈ બ્રહ્મા પાસે લક્ષ્મીજીને ત્યાં જવા આજ્ઞા લેવા જ્યાં હતાં ત્યાં ગયાં.

સા—હે પ્રાણ વલ્લભ જગતકર્તા હું જે આપને સભા વીશે કહેતી હતી તેવીજ સભા શ્રી વૈકુંઠાધીપતીના પત્ની તે અમારાં પ્રીય ભગની કરે છે ને મને સાંથી આમંત્રણ પણ આપ્યું છે ને વળી ધણાં દીવસથી મળ્યાં નથી તો ત્યાં જવા માગી ઇચ્છા છે. મારે આપ કૃપા કરી જે આજ્ઞા આપો તો હું જઉં.

બ્રહ્મા—બહે સતી જવ ખુશીથી. એટલે સાવીત્રી સાંથી વીદાય થયાં. પણ વિચાર આવ્યો કે જાણે પાર્વતીને પણ સાથે લેતી જઉં તો ઠીક એમ વિચારી કેલાશ બણી વળ્યાં અને કેલાશમાં આવી પાર્વતીને મળ્યાં.

પા—આવો બેન આવો જુઓ આપણ બન્નેએ જે કાર્ય આદરવા ધાર્યું હતું તે આપણાથીતો ના થયું.

પણ જીવે। વૈકુંઠધીપતિના પતિને વળી આપણા ભગ-
નીએજ આદ્યું કહો હવે આપણને જે સંકા આવેલી
અને તેજ સંકાને લીધે છે. આપણે શમા કરી ખુલાશો
સેવાનાં હતાં તે હવે આપણને સ્હેલ પડશે કેમ ખરું કેની.

શા--હા, આપણે તો સર્વ અટપટમાંથી છુટયા
પણ કહો હવે ચાલવાને કેટલી વાર છે.

પા--ના કંઈ વાર નથી હું જરા મહા રૂદ્ર પાસે
જઈ આવું. એમ કહી ત્યાંથી તેઓ રૂદ્ર પાસે જવા નીકળી
ગયાં હવે જ્યારે પેલા બ્રાહ્મણે પોતાની પુત્રીને સાસ-
રવાસો કરી પોતાના જમાત્ર સાથે વીદ્યાગીરી આપી. એટલે
તેઓ ત્યાંથી નીકળી થોડેક ગયાં હશે એટલામાં એમને
સાધુને રૂપે ઠગ મળ્યા. અને પેલા ઠગોએ બ્રાહ્મણને પુછ્યું
કે મહારાજ આપને ક્યાં જવું છે ત્યારે બ્રાહ્મણે પેલા
ઠગોને પુછ્યું કે તમારે ક્યાં જવું છે. તેના જવાબમાં
ઠગોએ જણાવ્યું કે હમારે આ પાસેના ગામમાં જવું છે.
ત્યારે પેલા ભોળા બ્રાહ્મણે પણ કહ્યું કે હમારે પણ એજ
ગામ જવું છે. ચાલો ઠીક થયું કે તમારો સંગાથ થયો
એમ પેલા ઠગોએ જણાવ્યું અને ચાલવા માડ્યું. પણ
શ્રી પ્રભુને પોતાના બકતોની હમેશાં શીકર રહે છે તેજ
પ્રભાણે પેલી બ્રાહ્મણીના હૃદયમાં પોતાનો અંશ મૂકી
દીધો કે તરત પેલી બ્રાહ્મણીના દીલમાં વિચાર આવ્યો
અને જે પેલા સાધુરૂપે ઠગો પોતાના ધણી સાથે ચાલ્યા
કરતા હતા, તેમની પ્રત્યે પોતાના દીલમાં અભાવ પેદા
થયો જેથી તે સતી સમજી ગઈ કે મારા હૃદયમાં સાધુ-
ઓ માટે કોઈ પણ વખત અભાવ આવ્યો નથી. ને આ-
મના ઉપર અભાવ આવ્યો જેથી એ જરૂર કોઈ સંપદ

યા ચોર ઠગ આદી ગમે તે હોવા જોઈએ પણ સાધુ તો નહીંજ નથી પાછળ પડી અને પોતાના પતિને યુમ પાડી પાછા બોલાવ્યા, અને કહ્યું કે તમે અહીં આવી મારા પગમાં મોટી શુળ પેદી છે તે આવી કાઢો તોજ મારાથી ચાલી શકાશે. એવું જ્યારે પેલા બ્રાહ્મણે સાંભળ્યું કે તરત ત્યાંથી પેલાને ઉભા રાખી સ્ત્રી પાસે આવ્યો. એટલે સ્ત્રીએ જણાવ્યું કે જુવો સ્વામી નાથ મને કાંઈ પણ શુળ વાગી નથી. પણ મને મોટી શુળ વાગી છે તે આ. એમ કહી પોતાના પતિને સર્વ હકીકતથી વાકેફ કર્યો. એટલે પેલો બ્રાહ્મણ સમજી ગયો. ને પોતાની સ્ત્રીની વાતને ટેકા આપી પેલા સાધુ દ્વારે યુમ પાડી જણાવ્યું કે તમે જવાના હોવ તો જવ હમો તો પાછાં ઘેર જ-ધએ છીએ. આજની રાત રહી વળી ક્યારે આવીશું તે કહી શકતો નથી. જ્યાં પેલા ઠગોએ બ્રાહ્મણનું બોલવું સાંભળ્યું કે તરતજ તે લોકોના મનમાં મોટી શીકર પેડી અને માંહોમાંહે કહેવા લાગ્યા કે આતો આવેશું બક્ષ હાયથી જાય છે. માટે ચાલો આપણે સમજાવીએ. અને એ લોકોએ જરૂર આપણાપર વહેમ આપ્યો. એમ કહી તેઓ તેને સમજાવવા તેની પાછળ દોડ્યા, ત્યારે પાર્વ-તીજી માહાદેવ પાસે આવી વિનંતી કરી સર્વ હકીકતથી રૂદ્રને વાકેફ કરી જવાની આજ્ઞા માગી.

૩—સતી બલે જવ અને તમારી ઇચ્છા પરીપુર્ણ કરો. એટલે પાર્વતી હર્ષમાંને હર્ષમાં જ્યાં સાવીત્રીજીના હતાં ત્યાં આવ્યા અને તૈયાર થઈ તેમની સાથે વિષ્ણુને ત્યાં આવવાની નીકળી પડ્યાં. હવે અહીંયાં વૈકુંઠમાં તો નીમેશ વખતસર સર્વે આવવા માંડ્યાં તે થોડીજ વારમાં સર્વ

આવી પહોંચ્યા પણ પોતાના બેનો સાવિત્રી તથા પાર્વ-
તીજી આવ્યા નહોતાં તેમની રાહ લક્ષ્મીજી જ્યાં કરતાં
હતાં એવામાં દુરથી તેઓને આવતાં જોઈ પોતે ધસી
તેમની સામુ ગયાં. અને કહ્યું વાહ બેનો ધણે દીવસે
આવ્યાં ને વળી તમોને આમંત્રણ કરાવ્યું તો પણ શું
શીવજી બ્રહ્માએ રજા આપી નહીં કે શું.

સા. પા.—ના તેઓએ તો તરતજ રજા આપી
હતી પણ અમનેજ રહેજ વાર લાગી એમ કરતાં કરતાં
અંદર આવ્યાં અને જોયું તો દેવ પતિયો સતીઓ રૂપી
પતિનીઓ આદી સર્વે આવી રહેલાં હતાં તે સર્વેએ સા-
વિત્રી પાર્વતીને જોઈ ધણે આદર સત્કાર કર્યો અને તેઓ
પોતાને આશને બીરાજ્યાં અને વાખ્યાનો વારા ફરતી
અપાવા માંડ્યા ત્યારે શ્રી પ્રભુએ નારદને પ્રેરણા કરી.
એટલે નારદમુની જ્યાં હતા ત્યાં તેમને વીચાર થયો કે
દક્ષ પ્રજાપતિના મેં અગીયાર હજાર પુત્રોનો નાશ કર્યો
ત્યારે તેમણે મહા પવિત્ર સાંઠ પુત્રીયો ઉત્પન્ન કરી.
તેમાં ખરેખરી તો એકજ પરમ પવિત્ર ભક્ત છે તો હવે
મારે મારે આવેલો વખત કેમ જવા દેવો કારણ કે જે
શ્રી પ્રભુના પરમ ભક્તો છે. તો તેનો મહીમા વધારવો અને
તેવો મહીમા વધારી જેમ સુર્ય પ્રકાશીત છે તેમ તેવાં
પરમ ભક્તોના મહીમાને પણ પ્રકાશીત કરવો. કારણ
આગળ કળા આવે છે તો તે કળીના લોકો પણ એવાં
ભક્તોના ચરીત્ર સાંભળી અથવા વાંચીને સુરસતે પ્રભુને
ઓલખી તેમના પ્રત્યે પોતાની વૃત્તીયો દોરે અને સદાચાર
ચાલે એવું નારદના મનમાં આવ્યું જેથી તેમણે નીર્ણય
કર્યો કે આજે હું વૈકુંઠમાં જવું કારણકે શ્રી જગત માતા
એ આજે દેવીયો રૂપી પતિયો વિગેરેને ભેગાં કર્યા છે

તો હવે ત્યાં શુ થાય છે તે જોવું. એમ કરી નારદ વૈકું-
 ઠમાં આવ્યા તો ત્યાં કેટલીક બાળતના વ્યાખ્યાનો ચાલી
 ચાલી રહ્યાં છે ઉવટે સર્વે વ્યાખ્યાનો પુરાં થયાં એટલે
 લક્ષ્મીજી બોલ્યાં કે જહેનો કહેા આ જગતમાં તેમજ
 સ્વર્ગમાં કોઈ મારી ખરેખરી શીયળ વ્રત ધારણ કરી
 સુખ ભોગવનારી છે ત્યારે હવે જ્યારે લક્ષ્મીજીએ એવો
 પ્રશ્ન કર્યો કે ત્યારે બીજી કોઈની પણ મગદુર નહીં કે
 તેમના પ્રશ્નનો ખુલાશો કરે કારણ કે ગમે તેવાં વૈકુંઠધી-
 પતિના પતિ ને જો કોઈ ખુલાશો કરે તો પણ તેમને
 ખોટું લાગે એમ ધારી સર્વ સતીયો રૂપી પતિયે મૌન્ય
 ધારણ કર્યું પણ સાવીત્રી કંઈ તેમના તેજમાં અંજન્ય
 એમ નોહતાં કારણ કે તે પાલન કર્તાના પતિ તો આ
 ઉત્પન્ન કરતાના પતિ એટલે તરતજ બોલી ઉઠ્યાં અને
 કહ્યું રહો રહો તમારા કરતાં ખરેખરી શીયળ સાધ્વી તો
 હું છું અને સુખી પણ હુંજ છું જ્યારે સાવીત્રી એમ
 બોલ્યાં ત્યારે પાર્વતી ઘણાંજ ક્રોધે બરાઈ સાવીત્રી લક્ષ્મી-
 ના તેજમાં ન અંજતાં ગરજી ગાજી ઉઠ્યાં કે તમારા જે
 એ કરતાં હું શીયળ સાધ્વી સુખી છું. આવી રીતનો
 ત્યાં ઝઘડો મચ્યો અને માંહોમાંહે લડવા લાગ્યાં અને જ્યાં
 આવા વાહવીવાહની લડાઈ ચાલી ત્યારે પેલું આવેલું સર્વ
 મંડળ વેરાયું એટલે નારદે કહેવા માંડ્યું આ ઝગડો હીક
 ઝામ્યો લાવ હવે હું અંદર જવું એમ કરી તેઓ વિશ્વા
 વગાડતા મુખે નારાયણ નારાયણ જપતા અંદર દાખલ
 થયા એટલે ત્રણે સતીયો તેમને જોઈ મૌન્ય થઈ રૂપીને
 ઘણો આદર સત્કાર કરી પાસે બોલાવ્યા એટલે નારદજી
 એ અતિ પ્રેમ પુર્વક ત્રણે જનેતાઓને ઠંડવ્રત કર્યો અને
 સુખવાશ જળ આદી આપી નારદને સંતોષ્યા અને કહ્યું

કે નારદજી અમારા ત્રણે વચ્ચે વાદ પડ્યો છે તો તેનો ખુલાશો આપ કૃપા કરી આપો તો સાઈ.

ના.—અહો જગત માતાઓ આપને તે એવો વાદ શો પડ્યો છે અને વળી તમારે સતીયોને વાદ શો તે કહેશો.

ત્રણે.

દાહરો,

ત્રણે મળી ત્યાં પ્રશ્ન કર્યો સાંભળો સુત તમે વાત.

છે અમ જેવી કોઈ સાધ્વી સુખી આ વિશ્વ વિષે વિખ્યાત.

ના.—માતાજી તમોએ કહ્યું પણ હું ખરેખર સમજી શક્યો નથી માટે મને સ્પષ્ટ રીતે કહી સંભળાવશો કારણ કે ત્રણે જણ સાથે બોલવાથી સમજી શકાતું નથી. એતો જરાક નારદે ટોળ કર્યું બાકી એતો સર્વ સમજે છે એમની ગતિ ત્રણ લોકમાં જવાની છે ને વળી ત્રિદાન પ્રભુ ભક્ત છે તો કેમ નહી સમજે.

લ.—હા નારદજી જ્યો સ્પષ્ટ રીતે સાંભળો જીવો આ સૃષ્ટીમાં તેમજ સ્વર્ગમાં મારી ખરેખરી શીયળ સાધ્વી ખરેખર સુખી કોઈ બીજી છે. એ પ્રમાણે ત્રણે જણે નારદને જણાવ્યું એટલે તરત નારદજી બોલ્યા કે હે જગત માતાઓ આપ આ શું વદો છો જે વદો તે વીચારી વદો કેમકે શું કંઈ આ સૃષ્ટીમાં તમારા કરતાં અધીક નથી એમ તમારું કહેવું છે પણ તે તમારું સમજવું તદ્દન વૃથા છે. માટે માતાજી જીવો એ બાળતમાં એવો અહંકાર ન કરો કંઈ પૃથ્વી શૂન્ય નથી જો પૃથ્વી શૂન્ય હોય તો પૃથ્વી-પરના પ્રાણીયો શા આધારે રહે માટે અહંકાર છોડી દો અને મારા કહેવાનો તોલ કરી વીચારી વદો પ્રભુને અહંકાર વ્હાલો નથી.

ગાયન.

શુંવદો ગર્વ ધરી માતા આજરે કંઈ વદો વીચારી.
 શીઘ્રગર્વ ધરો છો ખાલી. પૃથ્વીમાં એકજ ખાલી, એ માતામારી
 હંધરો નહી વૃથા માતા મારી. થાયે નક્કી જ ખુવારી
 જરૂર થાસે રંગમાં પડી ભંગ એ શક્તીયો નહી બચવા ખારી
 એ શું બોલ્યા નારદ આપરે કંઈ વદો વિચારી;
 છેયે શીયળ શાધી નારી, કહી નહી ખીજી નજરે ધારી,
 વદો માતા વિચારી, છેએ શીયળ શાધ્વી ભારી;
 એના આગળ જસો હારી; કહું માનો આવારી;
 લ્યો દીલધારી હઠ છોડો એ શક્તી નારી;

આવી રીતે નારદે કહ્યું છતાં પણ લક્ષ્મીજી બોલ્યા
 કે નારદ હમારા કામમાં વધારે તમારે પેસવાનું નથી માટે
 આપ વધારે ન બોલતાં અમારો આટલો જ ખુલાશો કરો
 કે શીયળ શાધ્વી સુખી અમારા બરોબરી કોઈ ખીજી છે

ના—માતૃશ્રીમાતૃ શ્રી હું આપને કહીશ તો ગુસ્સો
 લાગશે માટે આપ કૃપા કરીએ વાતનો ખુલાશો પુછવો
 મુલતવી રાખી. શરીરમાં રહેલો અંધકાર રૂપી અહંકારને
 દુર કરો હું ખરેખર કહું છું કે એમાં ફાયદો નહી નીકળે
 કેમકે જીવો રત્નાગર જ્યારે મીઠો હતો ને લોકો જ્યારે
 તેનો અતિ ઉપયોગ કરતા થયા ત્યારે રત્નાગરને મદરૂપો
 અહંકાર થયો કે મારા જેવો ખીજો કયો સાગર છે કે લો-
 કો તેનો ઉપયોગ કરે. જ્યારે આવી રીતનું તેના મનમાં
 આવ્યું ત્યારે પ્રભુએ તેને ખારો બનાવ્યો માટે માની અ-
 હંકાર દુર કરો.

ત્રણે-તમો એવા દાખલા આપતા છાના રહો અમારે
 એવા દાખલા ન જોઈયે. ફક્ત હમે પુછીયે એટલુંજ કહો.

ના.—મલે જ્યારે તમારી એમ ઇચ્છા છે તો એમ પણ હું ક્યારે તમારો ખુલાશો કરું કે જ્યારે આ લોહ ચણા મને શેકી આપો ત્યારેજ.

ત્રણે.—હા લાવો એમ કરી નારદ પાસે તેઓ ચણા કાઢી શેકવા માટે ઘરમાં ગયા, ત્યારે પેલા ઇગ સાધુઓ પેલા બ્રાહ્મણુ બ્રામણી પાસે આવી કહેવા લાગ્યાં કે તમે શા માટે પાછાં જવ છો જો કંઈ તમોને અમારાપર કાંઈ જાતનો વહેમ આવ્યો હોય તો તે તમારો વહેમ ખોટો છે કારણ કે હમો કાંઈ ચોર ઇગ કે લૂંટારા નથી પણ હમે તો સાધુ છીએ માટે ચાલો હમે કંઈ પણ તમોને અડચણ કરીશું નહી ત્યારે બ્રામણીએ જણાવ્યું કે હજી મને વિશ્વાસ આવતો નથી ત્યારે પેલા ઇગોએ કહ્યું કે તમારા અમારા વચ્ચે શ્રી જનકીના પતિ રઘુનાથજી તથા સૂર્ય ચંદ્ર છે. તમે ચાલો જ્યારે એ પ્રમાણે પેલી બ્રાહ્મણીએ સાંભળ્યું. ત્યારે જીવે એ તો શ્રી પ્રભુના ભક્તો તો એવોજ નીચમ રાખે છે કે જ્યાં શ્રી પ્રભુનું નામ વચમાં આવ્યું કે પછી વહેમ દુર કરી શ્રી પ્રભુપરજ શ્રદ્ધા રાખે છે તેજ પ્રમાણે પેલી બ્રામણી પણ શ્રી પ્રભુપર શ્રદ્ધા રાખી તેમની સાથે ચાલવા લાગી હાવી રીતે તે વાતોમાંને વાતોમાં પેલા ઇગોએ અવળે રસ્તે પેલાં બીચારા બલાં પતિ પત્નિને ચડાવી દીધાં ને જ્યાં અધોર જંગલમાં ગયાં એટલે આપણાં ત્રણે સતી પણ પેલા ચણા શેકવા ગયેલાં તે ધણો ધણો તે પેલા ચણા તળે દેવતા સળગાવી તાપ કરી શેકવા યુક્તી કરે છે પણ ચણા તો તેવાને તેવાજ રહ્યા જરી પણ શેકાયા નહી.

શ્રી મહેનત કરી થાક્યાં બ્રાહ્મણી રૂદ્રાણી થયાં નીરાસજી હયા કરો હે ત્રીભુવનપતિ. અમને તમારી આશજી

તમ મહીમા જાણ્યો નહીને. અહંકાર ધર્યો અપારજી
મદ હમારો ઉતારવા કર્યો ખેલ આવારજી

હાર ખાઈ ત્રણે આવ્યાં આવ્યાં ધરની બહારજી
રાખો લાજ હે ત્રીભુવનપતિ એમ કર્યો ઉચ્ચારજી
જતેતાઓને નીરાસ દેખી બોલ્યા નારદ એવુંજી
નેક તમારો રહ્યો નહીં પણ, કહો તો શેકાવી લાવુંજી

સાવીત્રી તથા પાર્વતી લક્ષ્મીજી ધણું ધણું ચણા સે-
કવા મધ્યાં પણ લાચાર છેવટ તેઓ નીરાસ થયા અને
નારદ પાસે આવી ચણા એમને એમ મુકયા. અને કહ્યું આ
ચણા નહીં સેકાય.

ના—કેમ માતૃશ્રી હવે થઈ રહ્યું તમારી ખાત્રી
થઈ કે તમે કેવાં શીયળ સાધવી સુખી છે.

ત્રણે—એમાં શું ખાત્રી એતો લોહ ચણા છે એટલે
તે અમારાથી શું પણ કોઈથી નહીં શેકી શકાય. કારણ કે
એ લોહ છે. માટે એને શેકવા કોણ સક્તી માન થાય છે.

ના—માતૃશ્રી હજી પણ આપે અહંકાર દુર કર્યો
નહીં. જીવો એ તો શું પણ એના કરતાં. પણ બારીકા-
મ કરવા વાળાં છે ને જે તેવાં માણસો છે ને તેમને મન
તો એ ચણા સેકવા સહેલ છે; એ તો તમને જ કંઈ લા-
ગ્યા, પણ જો તમારે હવે વધારે ખાત્રી કરવી હોય કે
અમારી બરોબર શીયળસાધવી કોઈ સુખી નથી તો હું તમ
ને થોડાજ વખતમાં આ ચણા જે તમારાથી નથી સેકાયા
તે સેકાવી લાવી તમારી ખાત્રી કરી આપું.

ત્રણે—નારદજી આપ એ વાત જવાદો. અમારા
કરતાં કોઈ શીયળ સાધવી આ સૃષ્ટીમાં તો શું પણ સ્વ-

માં પણ નથી. ને તેમ છતાં જો આપ જો ચણા સેકાવી લાવો તો તો અમે માનીએ. કે હમારા કરતાં વધારે શી-યળ સાધવી છે.

ના—ખડુ સાર જગત માતાઓ જ્યારે તમારી એ-મ ઇચ્છા છે, તો હું તે પ્રમાણે હમણાંજ તે શીયળ સાધવી પ્રભુની પરમ ભક્તી કરનારી સતી પાસે સેકાવી લાવું છું. એમ કહી નારદ ત્યાંથી વિદાય થયા. ત્યારે પેલાં બીયારાં બલા આહ્વાણુ આહ્વાણીને પેલા ઠગોએ અધાર જંગલમાં લઈ જઈ લૂંટી લીધાં ને પેલી બલી આહ્વાણી ના પતીને મારી નાંખ્યો. એટલે પેલી આહ્વાણી આમતેમ આડી અવળી પોતાની નજર નાંખી જોવા લાગી. એટલે પેલા ઠગો બોલ્યા કે, ચાલ ચાલ થા તૈયાર તે વખતે પાછી નાશી જતીતી પણ હવે ક્યાં જતી રહેશે. ચાલ થા તૈયાર તું પણ મરણને શરણુ થઈ તારા પતિને શોધી લે. અરે પણ તું આહું અવળું શું જુવે છે. ત્યારે પેલી બલી આહ્વાણી બોલી કે મને પતિ મરી ગયાનો ખીલકુલ શોક નથી તેમ હું કોઈની મદદની રાહ જોતી નથી. કા-રણુકે પતિ મરવાનો હતો. એટલે એ વરસ કે એ દીવસ ચાર વરસ કે ચાર પાંચ દીવસ જહેલો મોડો મરવાનો હતો તે મરત પણ જે પેલા વચમાં જનકી પતિ રઘુના-થ અને સૂર્ય ચંદ્ર હતા તે ક્યાં છે હું તેમને જોવું છું. એ પ્રમાણે કહી પોતે પ્રભુની સ્તુતી કરી. એટલે શ્રી પ્રભુ વૈકુંઠમાંથી લક્ષ્મી પાસેથી ઉડી ચાલતા થયા એટલે લ-ક્ષ્મીજીએ પુછ્યું કે હે શ્રી પ્રભુ આપ અચાનક ક્યાં જ-વા તૈયાર થયા. ત્યારે પ્રભુ બોલ્યા ભકતોના કાર્ય કરવા તે તમારે શું કામ જવું પડે છે એમ લક્ષ્મીએ કહ્યું.

ત્યારે શ્રી પ્રભુ બોલ્યા કે ભક્તોનાં કામ તો મારેજ કરવાંજ જોઈયે. કારણ કે જન્મને પ્રેમ પુર્વક મારાપર શ્રદ્ધા રાખી મને સેવે છે તો તેને હું વખતો વખત સાદા કરવાને તૈયારહું જો મારા ભક્તને કંઈ દુઃખતો મને પણ દુઃખ ભક્તને સુખ તો મને પણ સુખ. માટેજ હું જાઉં છું ત્યારે લક્ષ્મીજી બોલ્યા કે એવા તે કયા પ્રેમી ભક્ત છે અને તેને કેવું કદ આપ્યું છે કે આપ આ વૈભવ છોડી એકદમ જાવછો. ત્યારે શ્રી પ્રભુએ સર્વ વાતથી લક્ષ્મીજીને વાકેફ કર્યા. એટલે લક્ષ્મીજી બોલ્યા પ્રાણનાથ જો આપના એવાં અધીકાધીક ભક્ત હોયતો હું પણ તમારી સાથે તેવા ભક્તનાં દર્શન કરવા આવું છું ત્યારે પ્રભુ બોલ્યા હા, ખુશીથી પધારો. એટલે તરતજ પોતે ત્યાંથી સૂર્ય ચંદ્ર સહ રામચંદ્રજીના રૂપે હાથમાં ધનુષ્ય બાણ લઈ તે અધાર વનમાં આવી તે બ્રાહ્મણીને દર્શન આપી પેલા દ્યોતો નાશ કરી પેલી બ્રાહ્મણીના પતિને સજીવન કરી ત્યાંથી પોતે તેમને આશીશ દઈ સ્વર્ગમાં આવ્યા. ત્યારે જુઓ આ બ્રાહ્મણ બ્રાહ્મણીની દૃઢ ભક્તી જ્યારે એ લોકોએ પ્રેમ કરી શ્રદ્ધા રાખી ઇશ્વર ભક્તી કરી તો તેમને શ્રી પ્રભુનાં દર્શન દઈ સ્થાય થયાં અહા કેવા એમના ધન્ય ભાગ્ય તો આપણે પણ આ ચાલતા કળીકાળ વિષે જો એજ પ્રમાણે પ્રેમ ભક્તી કરીયે તો આપણને શ્રી હરી કેમ સ્થાય ન કરે. કારણ તે તો ભક્ત આધીન છે, ને ભક્તોનાં કામ કર્યાંજ જાય છે; તો આપણે પણ એ પ્રમાણે વર્તવું જોઈયે.

ચતુર્થ પરીચ્છેદ.

વે નારદજી પોતાની જગતમાતાઓની
આજ્ઞા લઈ અનસૂયા તરફ આવવા
નીકળી પડ્યા તે થોડે દીવસે ચાલતા
ચાલતા અનુસોયા જ્યાં હતા ત્યાં
આવી પહોંચ્યા.

તહાંથી નારદ તૈયાર થઈ અનસૂયાને ઘેર ગયાં;
થાવ માતા તમેરે પ્રસન્ન, પુત્રનું પાળો વચન.
તેથી રહે જગતમાં મુજ લાજ, કરો માફ તમે કાજ;
મને કહે નારદ છે શું કાજ, એમ બોલ્યા અનસૂયા માત
નારદ બોલ્યા માતા મારી, હોડ પડીછે મારે એક સારી.
માતા જનેતાઓ પાસે ગયો, દંડવત કરી ઉભો રહ્યો;
તારે ત્રણે એ ઉલટ આણી બોલ્યા આવો નારદ
હેત આણી.

પીયો જળને આશનએસો, હમો પુછીયે તે તમે કહેસો;
તારે હું બોલ્યો સ્ત્રીર નમાવી, કહો વાતજ શીછે એવી.
નેત્રેથી તમે કેમ જોઈ અમ જેવી સાધ્વી સુખી ટાઈ;
હજારો વર્ષથી સૃષ્ટીમાં ફરો, ગુણસ્થળમાં તમે વિચરો.
જાણું તે વખતે મેં મનમાં, અહંકાર થયો એમ.

ના મનમાં;

રહું મનમાં એમના ઠસી, અમ જેવી ખીજ નથી સતી.
હવે કર્યા ત્રણેએ અહંકાર, તેથી આવ્યોરે વિચાર.
જાણી બોલ્યો માતા મારી, આ વાત કેમ ઉચ્ચારી;
રહો હંકાર તમારા મનમાં, શું સતી નથી ખીજ જગમાં.

હંડ અહંકારીને પ્રભુ આપો મદ હમારો પ્રભુ કાપો.
 ૩ ગ્યો ત્યાં થકીને અહીં આવ્યો. જ્યો કામમાં મારા ફાવ્યો.
 ૪ તપાત્યતિનું તમે પાળો, લોહ ચણા સેકી આલો.
 ૫ ત વ જોલ્યાંસતી ત્યાં એવું નથી શકતી કામ કરું એવું
 હો. ૫ રૂપીજી તણીરે કૃપાય; તો તો કાંમ એ મુજથી થાય;
 જો રૂપીજી આગાના રે કરે તો તો કાંમ તમારું રે શરે.

હાવી રીતે નારદે પ્રેમ પુર્વક હંત્રત કરી માતાજીના
 સનમુખ એ હાથ જોડી ઉભા રહ્યા. એટલે અનૂસૂયાએ,
 પોતાને ત્યાં પરમ રૂપી. નારદજીને પધારેલા જોઇ. પોતાની
 પર્ણ કુટીકા પાવન થઇ જાણી. સારો આદર સત્કાર કરી
 વિધી પુર્વક પુજન કર્યું અને આવાગમન પુછ્યું.

ના.—હે જગત જનુની સતીનો અવતાર હું આપની
 પાસે મારી એક ઇચ્છા પુરીપુર્ણ કરવા આવ્યો છું.

અ.—અહો પ્રમ પુત્ર નારદ એવી તે આપની
 શી ઇચ્છા છે.

ના.—માતૃ શ્રી સાંભળો હું થોડા સમય ઉપર અ.
 મારા માતૃ શ્રી અને જગત જનતા લક્ષ્મીજી પાર્વતી અને
 સાવીત્રીને મળવા વૈકુંઠમાં ગયો હતો. ત્યાં ગયા પછી
 તેઓએ મારો સારો આદર સત્કાર કરી અને પ્રશ્ન પુ-
 છ્યો કે હે મહામુની તમારી ત્રણ લોકમાં શરવાની ગતી
 છે. માટેકહો ત્રણે લોકમાંથી એકે લોકની સ્ત્રી અમારી
 બરોબર શીયળ સાધવી તેમજ અમ કરતાં વધે તેવી
 સુખરૂપે છે. એવી તમે કાંઈ પણ જગોએ નજરે
 પણ જોઇ છે કે તે હમારા શીયળ સુખને ટક્કર મારેને
 પોતાનું શીયળ સુખ ચડતું રાખે. ત્યારે મેં તેઓને અહં-
 કાર થયેલો જાણી ઘણું સમજાવ્યાં છતાં તે નહીં સમજ્યાં
 ત્યારે મેં કહ્યું તમારા કરતાં અધીક છે. એમ કંઈ મૂઠી

સુન્ય નથી. અને જો તમે એમ કહો છો કે અમારી બ-
રોબરી કાઢ કરી શકે એમ નથી તો લો આ લોહ ચણા
શેકી આપો. જેથી તે સેકવા તેમણે કર્યું અને ચણા સેક-
વા ગયાં પણ ત્યાં ઘણુંએ કર્યું પણ ચણા સેકાયા નહીં ને
નાસી પાસ થઈ બહાર આવી. વધારે ગર્વ ધરી બે-
લ્યાં કે એ ચણાને શેકવા કાઢ શક્તીમાન નથી ત્યારે મા-
તુશ્રી મેં કહ્યું નથી કેમ, છે, ત્યારે તેમણે મને સેકાવી
લાવવા આજ્ઞા કરી. જેથી માતુશ્રી હું આપની પાસે
આવ્યો છું તો આપ મને શરણે રાખી મારી લાજ રાખો
કે જેથી માઈં બોલેલું વૃથા થાય નહીં. તે માઈં માપ રહે.

અ.—અહો ધ્રુમ પુત્ર નારદ તમાઈં કહેવું સત્ય છે.
તથાપી હું પાતિવ્રત્ય પાળવા વાળી એટલે મારાથી મારા
સુભેચ્છક પતિની આજ્ઞા સીવાય બીલકુલ એવા બટપટીયા
કામમાં ઉશ્ચ રહેવાયજ નહીં ને મારા પતિ જાણે તો મારા
પર રોપ લાવી મને શ્રાપ આપે છતાં પણ હું શેકી આપું
એટલે તો વૈર બીજ રોપાવાનું ને ગર્વ છે તેથી બમણો
ગર્વ કરશે. અને તેમાંથી કાંઈ નવા જુની થાય. માટે મારા
પતિની આજ્ઞા હોય તો તમાઈં કામ બને નહીં તો હું
પતિ આજ્ઞા સીવાય લાયકાર છું. જ્યારે નારદે આ સર્વ
બીના સતી પાસેથી સાંભળી એટલે નારદને હીંમત આવી
અને બેલ્યા કે બહુ સાઈ માતાજી હું હમણાજ મહામુની
અત્રી પાસે જઈ આજ્ઞા લાઉં છું. એમ કહી અનસયાને
દંડવત કરી પોતે જ્યાં અત્રીરૂપી નીત્ય કર્મ કરતા બેઠા
છે ત્યાં આવ્યાં.

અ.—ત્રી પાસે નારદ આવ્યા નમસ્કાર કરી ઉભાજી
ને ત્યાં ધ્યાનથી પરવારી મુનીએ નારદને આદર દીધાજી

સા. અ રે નારદજી ભલે પધાર્યા મમ ધામ પાવન કીધાંજી

હા. ર હોતમ મમ આશ્રમે એમ કહી અર્ધ પાદ પુજા કીધાંજી

સ્ત્રા. જી પો નારદજી ગતી તમારી ત્રીલોકમા ફરવાની

નહીં તેથી કંઈ તમ અજણ્યું કહો વાત જે જાણીજી

ના-વિ ચાર કરી નારદજી બોલ્યા એક વાત છે કેહવાની

ગ વં ચઢ્યો જગત માતાને યુક્તી કરે તે ઉતરવાની

અ-રે નારદ એ શું બોલ્યા નહીં શકતી એ એમ કરવાની

જીવ જાય પણ એમ ના થાયે બીજી વાત શી કરવાની;

ના-જ્ઞાન દ્રષ્ટિએ વિચાર કરોને પ્રભુતણી ઇચ્છા કેવી.

ભુમ ચોધડીયું શીદ વીતોછો કરો વાત મારી કહેવી;

અ-ઓ નારદજી શી છે આજ્ઞા પ્રભુ રૂઢ્ય તમને જાણું.

નેક તમારો રહેવા કાજે, જે કહો તે હું માતું;

જે કહેશો તે કરવાનો નહીં વચન તમ લોપું.

વિચાર કરી નારદજી કહેશો જે માગો તે હું આપું

ના-રીઝ્યા નારદ અને મુખ બોલ્યા લોહ ચણા સેકાવી આપો.

તેવી આજ્ઞા કરો સતીને જેથી રહેશે તમ અમ માપો

જ્ઞાની રૂપીએ સતી બોલાવી ચણા સેકવા આજ્ઞાના આપી

નમસ્કાર કરી પતિજ્ઞાના સતીએ શીરે સ્થાપી.

કરી નમસ્કાર નારદ રૂપીને અનસૂયા ઘરમાં આવ્યાં.

હવે જ્યારે અનસૂયાએ નારદ પ્રત્યે કહ્યું કે એ

મારાથી પતિ આજ્ઞાના સીવાય ન બને તેજ વખતે ના-

રદજીને હિમત આવી અને હર્ષના આવેશમાં આવી જઈ

માતૃશ્રીને ઠંડવત કરી અત્રી જ્યાં નીત્ય કર્મ કરતાં બેઠાં

છે ત્યાં આવવા નીકળ્યા. અને જ્યાં નારદના આવતાં પે-

હેલાંજ રૂપી પોતાના નીત્ય કર્મમાંથી પરવારી બેઠા હતા

તે મને દુરથી નારદને આવતા જોયા જેથી તરતજ તેમ-
નો આદરસત્કાર કરવા સામા ગયા અને રૂપી નારદનો
સારો આદરસત્કાર કરી વીધી પુર્વક પુર્ણ કરી કહ્યું કે
હો નારદજી આપ બધે પધાર્યાને આપ પધારવાથી મારી
પર્ણકુટીકા પણ પાવન થઇ. અને આપના દર્શનથી હું
પણ પાવન થયો. કહો હવે આપનું આવાગમન કેમ
થયું છે ને વળી આપની ગતી ત્રણ લોકમાં ફરવાની છે
તો કંઈ નવા જુની જાણતા હો તો તે પણ કહો.

ના—અહા રૂપીને કેવો શાન્ત સ્વભાવ છે અને વ-
ળી એમનું બોલવું પણ કેવું સમ્યક્તા ભરેલું છે. વાહ ધ-
ન્ય રૂપી ધન્ય રૂપી ધન્ય છે અને વળી જે કામ હું કરવા
આવ્યો છું તેનો તો પ્રશ્ન કરવાનો વખત તમારો તો આ-
વ્યોજ નહીં. ને ઉલટોજ અતિ ભાવે કરી મને નવાજ નવા
જુતા સમાચાર પુછ્યા. તો હવે મારે શું કામ ન કહેવું, જરૂર
એમને જણાવવું જોઈએજ ને એમને નહીં જણાવું તો
પછી માફ કરવા આદરેલું કાર્ય કેવી રીતે પુરૂ થશે મા-
ટે લાવ હવે તો કહીજ દંઉ. શરી શરી આવો વખત નહીં
આવે. વિધ્યું તે મોતી હે મહાત્મા જુવો હું કહું છું તે
એક ચીત શ્રવણ કરો. આજથી થોડા સમય પર હું વૈ-
કુંઠમાં જગત જનેતાઓને મળવાની ઉમેદથી વૈકુંઠમાં ગયો
હતો જેવો હું ત્યાં ગયો ને મેં જોયું તો ત્યાં તમામ સ્વ-
ર્ગની સખીયો અને રૂપી પત્નિયોનું મડળ ચીકાર ભરાઇ
રહ્યું હતું અને તેમાં ધર્મના સંબંધમાં તેમજ પતિ પ્રત્યે
સ્ત્રીયોએ કેવા નીચમ પાળવા એ વિષયોપર કેટલુંક વ્યા-
ખ્યાન ચાલતું હતું જેથી એક બાજુપર ઉભો રહી સાંભ-
ળવા લાગ્યો કારણકે હું તો મળવાની ઉમેદથી ગયેલો અને

ત્યાંતો આવી રીતના બધાં બેગાં ચપલાં એટલે તેઓ વચ્ચે
 મારે જવું એ બધું અધરીત છે તેમજ પુરૂષોનો ધર્મ
 પણ એજ છે કે જ્યાં ધણી સ્ત્રીયો બેગી થઈ હોય ત્યાં
 પુરૂષે કદી પણ જવું નહીં તે પ્રમાણે હું ત્યાં ન જતાં
 બાજુપર તેમની વેરાવાની રાહ જોતો બેઠો એટલામાં તો
 એકાએક તેઓ માંહે માંહે લડવા લાગ્યાં જે પરથી પેલી
 આવેલી સતીયો રૂપી પત્નિયો વેરાવા લાગ્યાં ને હું અં-
 દર દાખલ થયો. એટલે ત્રણે જગત જનેતાઓએ મને જો-
 યો એટલે ધણા આદર સત્કાર સાથે મારી પુજા વિગેરે
 કરી એટલે મેં પણ તેઓનો વિનય પૂર્વક દંડવત કર્યો.
 ને પછી લડવાનું કારણ હું પૂછવા જતો હતો એટલામાં
 તો તેજ બોલી ઉઠ્યાં કે અહો નારદમુની તમે શ્રીપ્રજુના
 હૃદયને જાણો છો અને વળી તમારી ગતી ત્રણે લોકમાં ફ-
 રવાની છે. તો અમારાપર કૃપા કરી કહો કે ત્રણે લોકમાં
 કોઈ અમારા જેવી સ્ત્રીયજ સાધ્વી સુખી સતી છે. અને
 તેને તમે નેત્ર વડે નીહાળી છે અને જો નીહાળી ન હોય
 તો કર્ણુએ સાંભળી પણ છે. જો સાંભળી હોય યાજ્ઞેષ્ઠ હો-
 યતો તે કૃપા કરી કહેશો ત્યારે મેં કહ્યું માતાજી આ આ-
 પ જે બોલો છો તે વૃથા છે ને તમને અહંકાર થયો છે
 માટે માતૃશ્રી હવે એ પ્રશ્ન રહેવા દઈ આ પુત્રને ખીજે
 કોઈ પ્રશ્ન કરો કે તેનો ખુલાશો આપું એમ ધણી ધણી
 વારમેં સમજાવ્યાં છતાં તેઓ ન સમજ્યાં ત્યારે મેં કહ્યું
 જ્યારે તમે નથી સમજતાં ત્યારે જીવો માતૃશ્રી આજે તમે
 અહંકાર ધરો છો તે તદ્દન વૃથા છે) કારણકે તમે તો શું
 પણ તમથી અધીકા અધીક આ પૃથ્વીપર છે એમ કંઈ
 પૃથ્વી શુન્ય નથી. અને જો તમે તમારા સ્ત્રીયજનો પ્રતા-

પ અભીમાને કરી એટલો બધો બતાવતા હોય તો આ
લોહ ચણા શેકી આપો તો હમણાંજ તમારા છેલા પ્ર-
શ્નનો ખુલાશો આપું તે વાત તેમને કયુવ કરીને ચણા
શેકવા ગયાં પણ દૈવધૃષ્ટ બળવાન કે તેમનાથી બીલકુલ
ચણા ઉના પણ થયા નહીં તો શેકવાની તો વાતજ શી
ને પાછા મને આપ્યા અને તેની સાથે અહંકાર કરી
બોલ્યાં કે એ ચણાને શેકવા કોઈ શક્તિવાન નહીં થાય
કારણકે વજન છે. ત્યારે મેં કહ્યું કે લાવો હું શેકાવી
લાવું જેથી હું આ લોહ ચણા સેકાવા અહીં માતૃત્રી
અનસૂયા પાસે આવ્યો છું તો હે રૂપી કૃપા કરી તમે સ-
તીને આજ્ઞા આપો કે તે ચણા મને શેકી આપે જેથી
જગત માતાઓનાં થયેલાં અહંકાર દુર થાય.

અ—અરર શું નારદજી આપ આ શું બોલ્યા એવી
સદ્ગુણી શીયળ શાધ્વીયો અને વળી જગત માતાઓ ઉ-
પરતો મારેથી અધરીત પગલું કેમ ભરાય. એતો તદન
ગેરવ્યાજબી દેખાય કારણકે ગમે તેવાં પણ મોટાં છે' હી
કરી ધડાને ફાટે પણ ધડાથી કંઈ ઠીકરી ન ફેરાય, બ
ગ મીનને ગળે પણ કંઈ મીનથી બગને ન ગળાય, ઉંદર
બીલાડીને મારે એ વાત કદી સાંભળી છે. નહીં નહીં એ
ગમે તેવાં પણ આપણા જગત માતા થાય અને તેનાપરજ
જો પુત્ર હાથ કરે તો પછી ફનીયામાંના શું ન કરે એતો
નેવનાં પાણી પણ મોભે કદી ચડ્યાં જોયલાં છે. તો પછી
મારાથી એવાં અધરીત પગલાં કેમ ભરાય માટે નહીં નહીં
મારાથી એમ કદીજ નહીં બને અને કદી બને તોપણ
શું મારે તેમની સાથે વૈર કરવું માટે હે નારદમુની અમ-
ને એવી ખટપટમાં ન જોડતાં આપ જે કારણસર આવ્યા
હોય તે કારણ તમારી પાસ રહેવાદષ્ટ પધારો.

ના—જ્યારે આવું અત્રીનું ખોલવું સાંભળ્યું એટલે નારદ ગભરાવા લાગ્યા અને મન સાથે કહેવા લાગ્યા કે હરી હરી આજ શું માફ રૂપી અપમાન કરશે અને જગત માતાઓ એમને જે વૃથા ખોલો કહ્યો છે તે ખરું થશે પણ લાવ રૂશીને ફરી એકવાર કહી જોઉં.

ના—હે માહા મુની આપનું કહેવું યથાર્થ ખરું છે તથાપી આપ મારા પર કૃપા કરી એકવાર જ્ઞાન દ્રષ્ટીથી ન્યાણી જીવો કારણ કે આપ તો જ્ઞાન દ્રષ્ટીએ કરી સર્વ જાણવાવાળા છો માટે જીવો કે શ્રી પ્રભુની એ કાર્યમાં શ્રી ઇચ્છા છે એટલે તમોને ખાત્રી થશે અને આવું શુભ ચોધડીયું આવેલું નહિ જવા દેતાં દેવીને આજ્ઞા કરશો કે તેમને ચણા શેકી આપે.

અ—હા નારદજી તમારું કહેવું એ વાસ્તવીક છે તો જરા થોભો એમ કહી પોતે જ્ઞાન દ્રષ્ટીથી ન્યાણવા લાગ્યા અને જોયું તો શ્રી પ્રભુની પણ સતીયોનો ગર્વ ઉતારવાની ઇચ્છા છે જ્યારે આવી રીતે રૂશીને ખખર પડી એટલે રૂશી ખોલ્યા કે જ્યારે દેવની ઇચ્છા એમજ છે તો પછી મારે ચણા શેકાવી આપવામાં શો દોષ છે હે નારદ મુની કહો કહો શું સતીને આજ્ઞાનાજ કરવાની છે ને ખરેખર તમો શ્રી પ્રભુનું હૃદય જે નારદ છો તે ખરેખરજ તમો શ્રી પ્રભુનું મન અને શ્રી પ્રભુના મનને જાણવા વાળા છો તો હે નારદ મુની હું તમારા પર ઘણો પ્રસન્ન છું એમ કહી અતિપ્રેમ કરી સતીને ખોલાવ્યાં અને પેલા ચણા શેકી આપવા આજ્ઞા કરી. જેથી સતી પતિ આજ્ઞાને સ્વાધીન થઈ ચણા લઈ ઘરમાં ગયાં ચૂસ સળગાવી શ્રી પ્રભુની સ્તુતી કરવા લાગ્યાં. હે વિશ્વંબર હીનદયાળ આ ચણા શેકવાને હું શકતીવાન નથી તથાપી શેકવા માટે નારદ લાવ્યા છે તો હે કૃપા-

નાથ તમારીજ કૃપા વડે કરી હું યજ્ઞા શેકું છું તો મારા પર કૃપા કરી આ વજ્ર જેવા યજ્ઞા શેકવાની શક્તી આપો નથી જગત જનેતા જે શક્તીયો કહેવાય છે તેમની પાસે નારદનું માપ રહે માટે હે પ્રભુ નીર્વાધને માફ કાર્ય પરીપુર્ણ થાય હે જગત નીયંતા હુંતો એક પામર છું, ને મારાથી કંઈજ બની શકતું નથી. કર્તા હરતા ઇશ્વર પોતેજ છે તો હે વૈકુંઠાધીપતિ વિશંખરનાથ આ સતીનું પણ કાંમ કરવું અને લાજ પણ રાખવી એ તમારાજ હાથમાં છે.

ગાયન. તમે ગરીબ ગોવીંદની વારરે.

અરજ શુભો વૈકુંઠ પતિ નાથરે, વીનવે છે આ નારી.
લક્ષ્મી પતિ રાખીયે લાજરે, આવો ગરૂડે પધારી;
પડયું કાંમ આ સમે તમ તણુરે, રહાય કરો શ્રી મોરાર.
શીયળ સાધ્વી રહી શરણે તમારે, વીનવે વારંવારે. વિનવે.
જગત જનેતાને મદ થયોરે; આગ્યા નારદ મુજ પાસ
તેમને લોહ યજ્ઞા શેકી આપવારે, હરજી મુજને ઉરમાં આશરે. વિ.
છખીલાજી હવે આવીયેરે, રાખવા સતીની લાજ;
મ્હેર કરી ભુધનજી પધારોરે, તો સરસે સધળાં કાજરે [વિ.
હીરણ્ય ગર્ભનું નામ જપતાં, યજ્ઞા શેકવા તે લાગ્યાં.
તે સતીની લાજ રાખવા કાંમ પ્રભુએ પોતે કીધાં
નીરવીધને યજ્ઞા સેકાયા તે લઈ નારદને આપી દીધા.

આવી રીતે માતૃશ્રીએ યજ્ઞા શેકી લાવી નારદને આપ્યા એટલે નારદ અતિ હર્ષમાં આવી જઈ કહેવા લાગ્યા કે સત્યનો જય છે અને પોતે જવાની આજ્ઞા માગી.

મન હરખતાં નારદ મુને રૂપી પાસે આજ્ઞા માગી
નેક રાખ્યો શ્રી હરીયે માહરો, તમે મારી નોક રાખી;

ત્યારે અત્રી બોલ્યા કે નારદજી હમે શું તમારી નોક રાખવાના હતા કર્તા હર્તા તો તે શ્રી પ્રભુ વિશંખર

નાથ છે અને તેનીજ કૃપા વડે પણ આ ચણા સેકાયા છે
માટે હવે આપ ખુશી થઇ પધારો અને વળી કોઇ વખત
કંઈ કાર્ય અર્થે પધારવું થાય તો પધારી આ પશુંકુટીકા પા-
વન કરજો એટલે નારદ ત્યાંથી વિદાય થયા અને રસ્તે
વિચાર કરવા લાગ્યા કે હવે મારો પણ વખત આવ્યો
છે માટે હવે મારે પણ યુક્તીથી માતાઓને ખુબ ચઢાવ-
વાં અને શીયળ શાધ્વીને સંતોષવા પણ કંઈ એમ સંતો-
સાય નહીં અને એમ ભક્તનો મહીમા પણ વધે નહીં જો
કંઈ પ્રભુઓ એ ખટપટમાં જોડાય ત્યારે તો મક્તીયોને થ-
યલો અહંકાર પણ દુર થાય અને ભક્ત શાધ્વીનો મહીમા
પણ વધે માટે બશ હવે તો આપણે ગમે તમ કરી દેવ
સતીયોને લડાવવાં અને તે ટંટો જોઈ થણા દીવસથી
ટંટાનો તેમાં વળી હું પણ ભુખ્યો છું તે ભુખ ટાળવી.

ગાયન. ચાલો દર્શન ભોજન કરશું.

વાહવા શારી લહેજ પડશે, શરખા શરખી જોડી મળશે
બોલ્યું માઈ મેં તો પાલ્યું, ધાલી મોટી હામ,
અનસૂયાની લેવા પરીક્ષા ભોળવું, સતી આમ. વાહ.

ત્રણે સતીયોને ખુબ લડાવું, કામ કઈ એનેટ
ત્રણે દેવો ભેગા થઇને ઉઠાવો, સતીની વેડ વાહ.

સ્ત્રી હઠથી હારી તેવો, જાસે, ગમ્મત પડશે ખુબ
ઝગડો જમતો જોઈ આજે, ભાંગીશ મારી ભુખ વાહ.
હું કઈ પણ કોઇ ન કરશો ધધો મારો એહ

ભગો કહે વિનવીને આજે, કરશે તેતો જાસે નકે તેહ વા.

એમ વિચાર કરતાં કરતાં શ્રી વિષ્ણુનું નામ સ્મર-
ણ કરતા વડુંઠમાં જનુનીઓ પાસે આવવા ત્યાંથી રસ્તે
પડ્યા. હવે રસ્તે પડેલા મહામુની નારદજી થોડાજ વખ-
તમાં શ્રી પ્રભુનું સ્મરણ કરતા વડુંઠમાં જ્યાં દેવીઓ બેઠાં
હતાં ત્યાં આવી પહોંચ્યા.

પૂરીચ્છેદ પાંચમો.

ઓતી.

ભાખતા શ્રી હરીનું નામ, પોતે આવ્યા જનુની પાસે;
વળી નમસ્કાર કરી બોલ્યા, લ્યોસેક્યા ચણા સતીયે હુલાસે.

ગાયન. ભલે લાલ તમાચો.

નાખ્યા ચણા ત્રણે પાસ, શકતી વીરમય થયાં રે. (૨)

પુછયું ત્યાં નારદને એવું કાણે ચણ્યા આ સેક્યા.

રીઝતાં રીઝતાં નારદ બોલ્યા સુન્ય નથી કંઈ દુનીયા. નાખ્યા.

કીધી માયા શ્રી હરીએ, તોડવા ઝાઝું ઝેર;

ધીરજ ધારી પુછજો તમો, જ્યારે પીતા આવે ઘેર. નાખ્યા.

તે વખતે નામ સુણીને થાશે મનમાં ખુશ

વિદાય થયા પોતે નારદજી; જોથીપહોંચે મનની હુંશ. નાખ્યા.

જ્યાં આવી રીતે કહી નારદજી જવા લાગ્યા ત્યારે દે-
વીયો તેમને ખુમો પાડી પાછા આવવા માટે વિનવવા લાગ્યા.

ના—હે માતૃશ્રીયો મેં મારી ૧૨જ બ્રજવી છે
હવે તમારી પાસે આવવાની કંઈ જરૂર નથી. જો મારા
પર હજી પણ તમને વિસ્વાસ ના આવતો હોય કે દુની-
યામાં શીયજ શાધ્વી નથી તો તમો તમારા પતિયોને મો-
કલી તેની પરીક્ષા લેવડાવો કે થાય તમારી ખાત્રી.

હે—નારદ તમારું બોલવું સત્ય છે પણ, તેમના
કહેતા પહેલાં આપજ કૃપા કરી તે શાધ્વીનું નામ જરા
જણાવો તો ધણું સાઈ કારણ કે જો તમારા તરફથી જા-
ણવામાં આવે તો પછી અમને તેમની સાથે બાઝતાં ફાવે.

ના—હા ત્યારે, મારે ક્યાં ના છે.

ગીતી

પાર્વ—નહી નહી નારદ તમે કહેને નામ તે નારીનું
 શીયળ શાધ્વી કહાં રહે છે શા માટે રાખો તમે છાતું
 તમ પીતાને પણ પુછશું, પણ પ્રથમ કહો ધીરધારી
 સરશાષ્ઠ અમથી શું કરે એ, દીઠી ખુબી અમે બારી
 માટે પુત્ર કર કૃપા દ્રઢી, આ જનેતાપર તારી.

સાધી—અરે પુત્ર નારદજી જરા આપ વિચાર કરો
 કારણકે તે શીયળશાધ્વીનું આપેજ અમારી સાથે ઉપરાણું
 લઇ તેની ઉપમાં વધારી અને ચણા પણ તમેજ સેકાવી
 લાવ્યા માટેજ કૃપા કરી તે શીયળશાધ્વીનું નામ અમને
 જણાવે કે કંઈ શીયળશાધ્વી અમારા કરતાં વધી કે તેને
 આ લોહ ચણા સેકી આપ્યા.

ના—માતૃશ્રી ખરેખર તે તમારા કરતાં વધારે શી
 યળશાધ્વી છે ને આપ જ્યારે મારા મુખથી તેનું નામ
 શ્રવણ કરવા ઇચ્છા રાખો છો તો તો સાંભળો તેનું નામ
 પણ જુવો સાંભળ્યું નામ કે તમે ઠરી નહીં એસો ઠાંમ
 પછી તમારી ઇચ્છા હોય તો કહું નહીતો મારા પીતા
 એને પુછજે.

લક્ષ્મી—મને ગમે તેમ થાય ઠાંમ નહીં એસીયે તો
 હમે નહીં એસીયે પણ તમે કહો તો ખરાં હવે જ્યારે
 પેલા રાજાને કંઈપણ સંતાન ન હતું ત્યારે તેને મોટા મો
 ટા પ્રાણજ્ઞાની સભા ભરી જોવડાવ્યું કે મને સંતાન કેમ
 થતાં નથી.

બ્રા—રાજાનં એતો દેવ ઇચ્છા છે થવું કે ન
 થવું એ હમારા હાથમાં નથી. પણ જુવો તમે મોટા મો
 ટા યજ્ઞ કરી શ્રી વિષ્ણુને રીઝવો તો કંઈક તે પ્રસન્ન

થઇ તમેને સંતાન આપે ત્યારે તે રાજ્યએ તે બ્રાહ્મણો
 નું કહેવું બ્યાજખી જાણી પોતે મોટા મોટા યજ્ઞ કરાવી
 વિષ્ણુને રીઝવ્યા ત્યારે વિષ્ણુને તેમના પર પ્રસન્ન થયા
 અને તે વૃદ્ધ રાજાની રાણીને સારો દીવસ બતાવ્યો હવે
 એમ કરતાં દશ માશ પુરા થયા એટલે પેલી રાણીએ એ
 કે પુત્રીનો જન્મ આપ્યો જેની ખબર રાજાને થતાંજ ધ-
 રણો હર્ષમાં લીન થયો હવે તે પુત્રી છ દીવસની થઇ ત્યા
 રે રાજાએ તેના જન્મ અક્ષર કરાવવા પોતાના રાજા જે
 શીને બોલાવ્યા આ રાજ્ય જેથી ધણા અભીમાની હતા
 હવે તેમણે આવી પેલી પુત્રીના જન્મના ગ્રહો જેઈ જ-
 ન્માક્ષર કરવા શરૂ કર્યા જે વખતે જન્મ અક્ષર પુરા
 ખરોખર ગણતરી કરી લીધા ત્યારે તેમાં એવો નીર્ણય
 થયો કે જે પુરૂષ આ પુત્રી સાથે પરણે અને જે તે
 ગરીબ સ્થિતીનો હોય તો તરત રાજ્યપાટ મળે અને તે
 ચક્રવર્તી થાય અને ધણું સુખ ભોગવે અને જે રાજા
 પરણે તોપણ તે ચક્રવર્તી થાય એમાં શંકા નહીં કારણ
 કે શ્રી વીષ્ણુએજ એ કન્યા રાજાને આપેલી એટલે
 તેના ગ્રહો એવા બળવાન હોયજ હોય જ્યારે બ્રાહ્મણ પો
 તે એ પ્રમાણે નીર્ણય કરી ને પોતે ઇચ્છા કરી કે જે
 એ પુત્રી સાથે હુંજ પરણું તો આ ભીક્ષાવર્તી કરવી
 મટે અને રાજ્યપાટ મેળવી ચક્રવર્તી થાઉં માટે જરૂર હું
 જ એ કન્યાને ગમે તે રસ્તે પરણું પરણું ને પરણું રા-
 જાને અવળું સમજાવવો એ મારુંજ કામ છે બસ હવે
 હું રાજા થઇશ. જેઉં પછી મારું નામ કોણ દે છે એમ
 એ પેલા મહારાજે અભીમાને કરી ઇચ્છા કરી. કહો એ
 ને પ્રભુ કેમ ગમે જ્યારે આ પ્રમાણે ધણોક વખત થયો

એટલે પેલા રાજાએ પેલી પુત્રીના જન્મ અક્ષર વિષે
 પુછ્યું કે કેમ મહારાજ કંઈ ખુબ ઉડા વીચારમાં છે
 કેમ પુત્રીના ગ્રહો કેવા છે અને પુત્રીના જન્મ અ-
 ક્ષરમાં શું શું છે એટલે બ્રાહ્મણ જોસી તરત બોલી
 ઉઠ્યો કે રાજાને શું કહું કહેતાં જીભ ઉપડતી નથી પણ
 કથા સીવાય છુટકો નથી માટે સાંભળો એ પુત્રીના જન્મ
 વખતના ગ્રહો એવા કનીષ્ઠ છે કે જ્યારે પુત્રી બરોબર
 સવા માસની થાય કે તરતજ આપને બંધન કરાવે માતા
 મરે રાજ્યપાટ પરહાયે કરાવે અને છેવટ આપ બંધી.
 ખાને સડી સડી મરે. જ્યારે રાજાએ આ પ્રમાણે તે બ્રા-
 હ્મણનું બોલવું સાંભળ્યું એટલે રાજાને ઘણુંજ દુઃખ પેદા
 થયું અને બ્રાહ્મણ પ્રત્યે બોલ્યો કે ત્યારે હવે એ પુત્રી
 ને શું કરવી મારીયે છીયે તો ઇશ્વરી નીયમનું ઉલ્લંઘન
 અને બાળહત્યા બે થાય છે માટે કહો; ત્યારે પેલો અભી
 માની બ્રાહ્મણ બોલ્યો કે હે રાજાને એમ મુંઝાવો છો શું
 જીવો એક કાષ્ટની પેટી કરાવી તેમાં સારી ગાદીયો જ-
 ડાવી તે પુત્રીને તેમાં ધાલી ઉપરથી તાણુ વાશી કું-
 ચી તેની સાથેજ બાંધી ગંગાજીના ચઢતા પુરમાં મુકીદો
 એટલે તમોને કંઈ દોશ નહીં લાગે અને તમારે માથેથી
 સર્વ વિઘ્ન ઉતરી એ પુત્રીને કોઈ કાઢશે તેના પર તે વિ-
 ઘ્નો પડી તેને નડશે; અવળો રસ્તો રાજાને બતાવી પો-
 તે ત્યાંથી પોતાના મકાનપર આવ્યો અને પેલા રાજાની
 પુત્રીની પેટીની રાહ જોવા લાગ્યો હવે પેલા રાજાએ તર-
 તજ તે પ્રમાણે કરાવી પેટીને મંગાનાપુરમાં મુકવા મોકલી
 દીધી તે પેટી પેલા બ્રાહ્મણે માણસોને માથે લઈ આવતાં
 જોઈ કે તરતજ તેની પાછળ પડ્યો એટલે મંગા નદી
 પાસે તેઓ ગયા અને પેલા માણસોએ ખુબ ઉડે જઈ

પેલી પેટી ગંગાજીમાં મુકી જીવી પેટી મુકી તેવીજ તે
હારમાં પડીને ખેચાવા માંડીને પેલાં માણસો તો ચાલ્યા
ગયાં અને બ્રાહ્મણ પેલી પેટીને લેવા સાર કાઠે કાઠે ચા-
લવા લાગ્યો. આવી રીતે તે બે એક ગાઉ ગયો પણ પોતા
ને તરતાં આવડતું નહોતું જ્યો પાણીમાં પણ પડી કહા
ડી શકાય તેમ ચલી પણ નહોતું હવે બ્રાહ્મણ પણ ચા-
લવાથી થાકી ગયો હતો ત્યારે પણ નારદે સતીયોને સ-
મજાવ્યાં છતાં પણ ન માન્યું ત્યારે કહું સાંભળો

ગાયન. સર્વેયા ૩૧ ત્રીશા.

ધન્ય ધન્ય દીવસ આજે મારો માંડ્યો તમે બહુ સારો વાદ
ખઈ કહેવા ધણોજ ખુશી નહીતો બેસે વૃથા અપવાદ,
શીયળ શાધ્વી લક્ષ્મીજી કહું હું તે ધરી દ્યોને તમે ધ્યાન
તમ કરતાં અધીક પૃથ્વીમાં જુલાવે સધળાતું બાંન
નેત્રે જે મેં જોઈ નારી, તે તમ સર્વમાં અધીક ધારી;
તે પ્રેમદા અત્રીની નારી, શીયળ શાધ્વી સુખી પૃથ્વીમાં બારી
સતી અનસયા સમ નહી બાળી, પૃથ્વીમાં જઈ જીવે ન્યારી
અંહાર ધરી શું વદો છો માતાજેને સાચક છે જગત્રાતા

આવી રીતે જ્યારે સકતીયોને સમજાવ્યાં છતાં ન
માન્યું ત્યારે અતિ ક્રોધાવેશમાં આવી જઈ. તે સતીયોને
નામ જણાવી શ્રી હરીનું સ્મરણ કરતા ચાલ્યા, હવે જ્યા-
રે આવી રીતે નારદ ક્રોધ કરી ચાલ્યા ગયા ત્યારે ત્રણે
સકતીયોને અધીક ગર્વ ઉત્પન્ન થયો. ને કહેવા લાગ્યા કે
હીક છે નારદજી હાલતો તમોએ તે સતીને એમારા ક-
રતાં અધીક ઉપમા આપી છે, પણ હવે જોઈએ છીએ કે
એ ઉપમા કેટલી વાર રહે છે, જ્યાં સુધી એ શીયળ શા-
ધ્વીના સીયળનો ભંગ કરી તમારી આપેલી ઉપમા તમારા
જ મુખમાં પાછી ન ધાલીએ તો અમે શાધ્વીયો લાંચન
લાગે.

લ—કહો બેનો હવે કેમ કરીશું. આ મારા બે-
લવામાં કંઈ તમોને સમજ પડે છે.

સામા—ના બહેન ના.

લ—ત્યારે જીવો બહાલ તે આપણા મો આગળ
આ લોહ ચણા જે આપણથી ન સેકાયા. તે એમને આ
પડે ત્યાં નારદ જોડે સેકી મોકલ્યા, જીવો જરી પણ એને
આપણી સરંમ પડી કે તરત પોતે પોતાનું પોત પ્રકાશ્યું
અને આપણને એના કરતાં હલકાં પાડવાની ઇચ્છા કરી
કેવી હલકાઈ બતાવી તેતો ઠીક પણ વળી નારદને હાથ
પાછી તે વાત મઘ ઝેટલે ઠામે ઠામે ઠામ ઘેર ઘેર જે
આપણે કંઈ નહીં કરીયે તો આપણને હલકાં પાડવામાં
કયાસ રાખશે નહીં માટે હવે આપણે શી યુક્તી રવી.

સા—બહેન આપનું કહેવું તદન વ્યાજબી છે મા-
ટે જરૂર જરૂર કંઈ પણ યુક્તી પ્રયુક્તી કરી તેના શીયળ
નો ભંગ કરાવવો ઝેટલે થયું નહીં તો જે કંઈ પણ યુ-
ક્તી આપણે નહીં કરીયે તો આ ત્રણે ભોકમાં નારદ વ-
ગાવશે જેથી આપણું માન્ય ધટી તેનું વધશે ને આપણો
ભાવ કોઈ પણ નહીં પુછે માટે હવે તો જરૂરજ યુક્તી
સર તેના શીયળનો ભંગ કરાવવો.

લ—સત્ય છે તમારું કહેવું મને પણ એજ રસ્તો
યોગ્ય લાગે છે માટે કરો પ્રતિજ્ઞા કે આપણે આપણા પ-
તિયોને તે શીયળશાધ્વીનું શીયળ ભંગ કરવા મોકલવા
અને જ્યાં સુધી ન જાય ત્યાં સુધી આપણે એમની સાથે
કોઈ પણ જાતનો વૈભવ ભોગવવો નહીં. જ્યાં લક્ષ્મીજી
એમ બોલ્યાં કે તરતજ બંને વેતે પ્રમાણે ને ત્રીજાં લ-
ક્ષ્મીજીયે પણ પ્રતિજ્ઞા લીધી અને સાથી જીવો પડી સૈ-
સાના સ્થળે આવ્યાં.

રીસાવું પતિ સાથે એમ નીશ્ચય કરી ઘેર આવ્યાં
 તે વખતે સ્વયંભુ પણ ખડાર થકી ધનમાં આવ્યા
 હે સતી હે સતી મુખે કહીને પોકારવા પોતે લાગ્યા
 ગુસ્સામાં સાધ્વી શાને બોલે જાણ્યું કે કંઈ ખડાર ગયા
 રૂદ્રાણીને પોતે બોળતા પાર્વતી પાસે તે તો ગયા
 દયાનીધીએ પુછ્યું ઉમાને આજ કેમ ઉદાસ થયા.
 તમ આગળ આવીને શું કોઈયે નીકટ વચન કહ્યાં
 મહાદેવ પ્રત્યે ઉમા બોલ્યાં રહો તમે અમથી આધા,
 રીતસર વાત કરો અમ સાથે જોયા તમારાં લાડ બધાં;
 મહાદેવ કહે છે શુભો પાર્વતી આમ થવાનું કારણ શું
 નહી જાણું તેથી પુછું કહેવાને હરકત છે શું
 કામની ક્રોધ કરીને બોલ્યાં છે તમથી શું છે અજાણ્યું
 મમ કરતાં સાધ્વી દુનીયામાં કહો નામ તેનું જાણું
 નારદ આવી કહી ગયા છે પ્રભુ આવીને કહેશે.
 પુછું છું કું તેટલાજ માટે કહો સતી તે કહીજ હશે
 શ્રીજયા શંભુ મનમાં પોતે નારદે આવી હીક ક્યું
 કરવા અંહકાર શક્તીયોનો ઓછો નારદે શુભ પગલું ભર્યું
 રહીને સ્વયંભુ એણીપેર બોલ્યા સ્ત્રી હઠ હવે નહી કરો.
 શો શાર છે નામ પુછવામાં માટે કંઈક વિચાર કરો.

હવે સર્વ શક્તીયો પ્રતિજ્ઞા કરી પોતાને સ્થાનકે આ
 વી રીસાઈ બેઠીયો છે એવામાં પાર્વતી પતિ રૂદ્ર ને ખડાર
 નીકળ્યા હશે તે પાછા પોતાને સ્થાનકે આવ્યા અને
 આવી જોયું તો ત્યાં કોઈ તેમના જોવામાં આવ્યું નહી
 જોઈ સતી હે સતી તમે ક્યાં છો એમ પોકાર કરવા
 લાગ્યા અને પાર્વતીને શોધતા શોધતા જ્યાં પાર્વતી બેઠાં
 હતાં ત્યાં આવ્યા, અને અતિ લાડપાડે કરી તેમને બો-
 લાવવા લાગ્યા.

પા—જવ જવ હવે અહીંથી આધા ખશા એવા ખોટાં લાડપાડ માહરી સાથે શું કરવા કરો છો.

રૂ—અરે આ શું આજ આ સતીને શું થયું છે. જે હું ક્યારનો ખોલાવું છું તે ન ગણુકારતાં કહે છે આ-ધા ખશા અરે શતી છે શું તેતો કહેશો અને શું મારી ગેરહાજરીમાં અહીં કાંઈ આવી તમેને કડવાં વચન કહી સંતાપી ગયું હોય તો કહી નાંખો હું તમારા પર આવો સમર્થ પતિ છું છતાં તમારે આમ શતિ થઈ શોક મઝ થયું તે શા કામનું છે માટે જે હોય તે કહો અગર જે આપને કંઈ દુઃખ પેદા થયું હોય તો તે પણ કહો. જ્યાં સુધી હું છું ત્યાં સુધી તમારે કશી વાતે પણ દુઃખી થઈ શોક કરવો નહીં જ્યારે પાર્વતીએ શીવના મુખથી એમ સાંભળ્યું ત્યારે.

પા—હવે મારો વખત આવ્યો છે તો હું કેમ ચુકું જ્યારે મારા કહેતાં પહેલાંજ પોતે ખોટી બધાઈ ગયા છે તો કહેવામાં શું હરકત છે એમ કહી કહેવા લાગ્યા કે હે પ્રાણુવલ્લભ પ્રગટ પ્રભુ મારી આપના પ્રત્યે પુછવા ની ઉત્કંઠા એટલીજ થઈ છે કે મારા કરતાં આ ત્રણ લોકમાં વધે એવી કઈ સીયળ સાધવી છે તો તેનું નામ શું અને તે ક્યાં રહે છે તે કૃપા કરી જણાવશો.

રૂ—અરેરે સતી તે શીયળવતીનું નામ ઠામ આપ-ને જાણવાની શી જરૂર પડી તે સતીનું નામ લેતાં તો મહા ઉત્પાત થાય એમ છે.

પા—બલે ઉત્પાત થવાનો હોય તો થાય પણ તે-નું નામ તો મારે જાણવુંજ છે માટે તમારે કહેવું પડશે કારણ કે મને નારદે પણ કહ્યું છે કે મારા પીતા તેમનું નામ જણાવશો ત્યારે રૂદ્રના મન

૩—માં ઠસ્યું કે જરૂરજ આ સતીયોને અહંકાર થયો છે તે અહંકાર ઉતારવા આ બંધી યુક્તી નારદજીએ જ રચી છે અને પાછી નારદે ઉસ્કેરણી પણ કરી છે જેથી આ સતીને થયેલો અહંકાર થોડાજ સમયમાં ઉતરી જશે તેથી પાર્વતીને સમજાવવા લાગ્યા કે જુવો એમાંથી સારાં ફળ નહીં આવે માટે એ નામ સાંભળવાની હઠ તમે છોડી દ્યો અને વિવિધ વૈભવ મનપર લ્યો.

૫—મલે શાર નહીં નીકળે તો મારે નથી કાઢવો ને જ્યાં સુધી માફ ધાર્યું નહીં થાય ત્યાં સુધી તો મારે કાંઈ પણ પ્રકારનો વૈભવ ભોગવવો નથી.

૩—શતી ! જેવી તમારી ઇચ્છા જ્યારે સતીનું નામ તમારે જાણવુંજ છે તો સંભળો આજ કાલતો ત્રણે લોકમાં અતિ વિખ્યાત અને પ્રકાશીત અત્રિ પતિ પરમ પવિત્ર પ્રભુની ભક્ત શીયળ સાધ્વી સતી અનસયા છે. અને તેઓએ ધણા વર્ષો સુધી રક્ષકુલાન્દ્રીમાં રહી તપશ્ચર્યા કરી હાલમાં શ્રી નર્મદા ત્રણેર પોતાના પતિસહ રહે છે. તેના જેવી તો હું કાંઈ જોતોજ નથી. જ્યારે એમ મહાદેવ બોલ્યા કે તરત પાર્વતીજીને કાવતું આવ્યું અને અતિ ગુસ્સાના આવેશમાં આવી જઈ કહેવા માગ્યા કે—

ગુસ્સે થયાં જ્યારે નામ જાણ્યું, અનસયા તણુ ત્યાં પાર્વતી
રૂઢવ વિશે ત્યાં દેશ આવ્યો, શીયળ ભંગ કરાવું સતી
ગોઠડી જેવી કરી હતી ત્રણે જનેતાઓએ મળી
વિનંતી કરી તે પ્રમાણે પાર્વતીએ સંભુને મળી
કઈ શ્રાપને આવો તમે હે પ્રાણાધાર માહરા
દો માગીયું મુજને એટલું વિશ્વંબરા ગંગાધરા
નોક મારો રાખો નહીં તો, હરેક રીતે હુંય મફ.
ખડકી ચીતા દેહ બાળું જીવીને હું સુરે કફ.

હવે પાર્વતીયે જ્યાં સંકરના મુખમાંથી તે શીયળ શાધ્વી અનસયાનું નામ જાણ્યું કે તરત અતિ કોપીત થઈ કહેવા લાગ્યા કે જીવો સ્વામીનાથ આંખ હમણા જ કહી ગયા કે હું છતાં તમારે દુઃખ શું તો દુઃખ મા. ત્ર આટલુંજ કે તે શું હમારાથી વધે માટે ગમે તે યુક્તી યે તમે ત્યાં જઈ તે શીયળવતીના શીયળનો ભંગ કરી તે ને આપીત કરો.

મા—અરર સતી આપ એ શું બોલ્યા દેવી તમે એતો દાટ વાળ્યો જીવો એમના શીયળનો ભંગ તો હું શું પણ મારા જેવા અનેક જાય અને તે ગમે તેવા પ્રપંચ કરે પણ તે શાધ્વી તરત સમજી જઈ તેને ઉલટા આપી કરે તો પછી મારી શી શુંજશ માટે તમે એવી હઠ ન કરતાં વૈભવો ભોગવી આનંદ કરો તમારે ને તેને શું વૈર છે.

પા—હમારે ને તેને વૈર છે કે નહીં તે હમે જાણી યે તમે શું જાણો પણ તમે ત્યાં જઈ શીયળ ભંગ કરવા કબુલ કરો છો કે નહીં જો તમે મારા કહેવા મુજબ નહીં કબુલ કરો ને મારો નોક નહીં રાખો તો હું ગમે તે રીતે મારો પ્રાણ ત્યાગ કરીશ ને આપને શી હલ્લા આપીશ

રૂ—અરે સતી હુ તમને કહું છું કે તમે તમારી લીધેલી હઠ છોડી દો અને માનો માનો પાછળથી પરતાશો જીવો હઠ લેવામાં કોઈએ શાયદો કહાડયો નથી

પા—બલે હઠમાં શાયદો કે ઝેરશાયદો તે મારે ન જોઈયે પણ ત્યાં જવાનું હા કહો નહીં તો આ હું બળી બરમ થાવું છું એમ કહી પાર્વતીજી અભોપ થયાં

૩—બસ આત્રી રહ્યું હવે એની લીધેલી હઠને આ
ધીન થયા સીવાય છુટકો નથી હવે. જરૂર જવું
પડવાનું ને એ સતીના આપને આધીન થવું પ
ડવાનું પણ ક્ષમાર કે નથી જતા તો સ્ત્રી હત્યા
થાય છે એમ વિચાર કરે છે એટલામાં પાર્વતીને
ન જોતાં બસ એટલામાં ક્યાં ગયાં શું જતાં રહ્યા ક્યાં
દેવી દેવી દેવી નથી જતાં રહ્યા રીસાઈ ગયાં. અરે આ
રહ્યા. નોય નોય એ આ આગ્યાં ક્યાં છે ક્યાં છે નથી
નથી આવી રીતે પાર્વતીને ન જોવાથી ગાંડા ઘેસા બની
આમ તેમ ધુમવા લાગ્યા. અરે આવા આવો દેવી હવે
હું પ્રતિજ્ઞા કરી કહું છું કે હું તે શીયળ શાધીના શી-
યળનો ભંગ કરવા જઈશ અને યુક્તી પ્રયુક્તી કરી તે-
ના શીયળનો ભંગ કરવા ઉત્સાહી થઈશ.

ગાયન. મન મોહન પ્યારા પાસે.

આવો આવો (૩) દેવી તમે આંધકરું કાર્ય તમારું જઈ ત્યાં
વાતમાંને વાતમાં આ તે શું કીધું, ચીત ચળાવી દીધ
છુપાવી દીધું.

હવે આવોને ચીત ચોરું આંધ; કાર્ય

વાહ છખીલી તે ગાંડો બનાવ્યો,

ગભરાયો હું પ્રેમમાં ગુંથાઈ—કરું.

દેવી અરજ મારી દીલે ધરોને, સન્મુખ આવી બેઠી લીયોને
પ્રીયા તમ વીના મરૂં હું મુઝાઈ—કરું.

જ્યારે મહાદેવે આ પ્રમાણે જવા કબુલ કર્યું કે
તરતજ પાર્વતી રૂદ્ર સન્મુખ આવી પાયે નમી ઉભા રહ્યાં
અને કહ્યું હવે શ્રી આત્રા છે.

૩—અરે દેવી તમે ક્યાં જતાં રહ્યાંતાં

પા—થું તમેને ખબર નોતી કે હું તમારી પાસે જ હતી. પણ કેમ હવે જવા કબુલ છો ને જો જવા કબુલ હોતો થાવ તૈયાર.

જ્યાં આગળ પડી છે ત્યાં આગળની ગુરૂ પાસે ખરોખર એધાણી લઈ તેઓ ત્યાં ગયા અને પેલી પેટી લઈ આવી ગુરૂને સ્વાધીન કરી એટલે ગુરૂએ તેમને કહ્યું કે આ પેટીને ઉપલે માળે ચડાવો જેથી સર્વે એ પેલી પેટી ઉપર ચડાવી અને પોતે ઉપર જઈ વિચાર કરવા લાગ્યા કે હવે આ પુત્રી તો નાહતી છે માટે એની સાથે લગ્ન પણ શી રીતે થાય પણ એને બહારતો કાઢું કારણ કે માતા વગરની એ ત્રણ દીવસની ભુખી હશે પછીથીએ આપણા કબજામાંજ છે એમ કહી ખીયારો બસો બ્રાહ્મણ પેલી પેટી ઉઘાડવા લાગ્યો અને જ્યાં પેટીનું બારણું ઉઘાડ્યું કે તરતજ પેલો માંહે રહેલો ભુખ્યો ડાંસ રીંછ તરત એ પાપી અભીમાનીની કોટે બાઝ્યો જેથી પેલા બ્રાહ્મણે ધાર્યું કે આ કૃત્ય ગમે તે કોઈ રાજાનું છે તે વખતે પેલો બ્રાહ્મણ બોલ્યો કે.

મમઈચ્છા સમનાસ્તી દૈવઈચ્છા પ્રવૃત્તે

રાજ્યકન્યા રાજ્યદુવારે મારુભક્તી બ્રાહ્મણા

આ પ્રમાણે તે કહેવા લાગ્યો કે મારી ધારેલી ઈચ્છા મારા મનમાં રહી અને દૈવઈચ્છા આગળ થઈ જેથી આ રીંછ માંડે બક્ષણ કરે છે અરેરે હું કેવો પાપી અધમકે મેં દૈવઈચ્છા બાળુપર મુકી મારી ઈચ્છાએ કરી મેં રાજ્ય કન્યા સાથે પરણવા કલ્પના કરી હા હા હું ખરે-ખર કેવો પાપી છું પણ હવે ખરે સમજાયું કે પાપનો

બહુલો ઇશ્વર આપે છે. અરેરે જેમ નાના ખાખડામાં સાગ-
રનું પાણી ઘણું વખત ટકતું નથી તેમજ આરદ્યરૂપી મંદી-
રમાં પાપ પણ ઘણી વાર ટકી શકતુંજ નથી. પણ જ્યાં
સુધી જેમકે નાના ખાખડામાં પાણી ઘણું વખત તરેહને
તેના દુર્ગંધથી તે તેની પાસે કોઈ જાય નહી તેજ પ્રમાણે
હૃદયરૂપી મંદીરમાં જ્યાં સુધી પાપ ભરાયલું છે ત્યાં સુધી
તેના મોં આગળ (જ્ઞાન પણ જતું નથી તેમજ કોઈને
રાગ થયો હોય અને તેને ઘણી ઘણી સારી ઉમદા ચીજો
મેવા મીઠાઈઓ ખાવા આપીયે પણ તે સર્વ તેને રોગના
કારણથી કડવી લાગે છે. તેજ પ્રમાણે દરેક મનુષ્યમાં
મારી માફકના પાપો ભરેલાં હોય તો પછી ઇશ્વરને ઓ-
ળખવા કેવી રીતે શક્તીમાન થાય જેમકે આંધળાને આ-
રશી નકામી છે અમણને વાંચવું નકામું છે તેજ પ્રમાણે
પાપીયોને જ્ઞાન પણ નકામું છે કારણકે જીવે આંખ ન
હોય તો અરીશામાં પડતું પ્રાતર્જાપ થી રીતે જોઈ શકાય
તો ધર્મ વિના જ્ઞાન પણ થી રીતે સમજી શકાય. માટેજ
મારા જેવા પાપીયો અને ખુરી વાસનાઓ ઝંકરવાવાળાના
રદ્યમાં ઇશ્વરી જ્ઞાનની ઉંડી અસર થતી નથી તેમજ
પ્રભુએ પણ કહેલું છે.

येषां त्वंतगतं पापं बनाना पुण्य कर्मणाम् ॥

तेद्वंद्व मोहनिर्मुक्ता भजंते मांदव्रता

गी अ ७ श्लोक २८

અર્થ ધર્મના બલાં કામો કરવાથી જે માણસોનાં
પાપ કપાઈ ગયાં છે તેઓ સુખ દુઃખથી છુટી જઈને દૈ-
નીશ્વરથી મને બને છે.

ભાષ્યો પ્રભુને બજવા પ્રભુને ઓળખવા પ્રભુ મા-

તન્મય થવું એનું નામ જ્ઞાન છે. પણ એ ક્યારે મળે છે કે પાપ કરવા છોડી સર્વપર એક સંસ્કાર દયાવાન થાય તોજ તે જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવા શક્તીમાન થાય માટે પાપનો નાશ કરવા જેમ અને તેમ ધર્મના કામો કરી મારી માફક પાપ વાશના છોડશે તો તમો જટ પ્રભુને પણ ઝોળખશો અને જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરશો માટે બાધયો આમને દૈવધ્મિજાએ જેમને મારા પાપનું બચાંકર રજા મળ્યું છે તે જુવો કે પવિત્ર જ્ઞાનની અસર પાપી મનુષ્યોના રહ્યમાં અસર કરી શક્તી નથી ત્યારે તેને બીજી કંઈ ચીજ અસર કરશે દરેક મનુષ્ય માત્રને સુધરવા માટે દુનીયામાં ઉત્તમમાં ઉત્તમ અને પવિત્રમાં પવિત્ર જ્ઞાન છે એ સીવાય બીજું કંઈ નથી એવું જે પવિત્ર જ્ઞાન પણ પાપના સાંભે યોડીવાર-માંજ તે પાપની કઠોરતા સામે હારી જાય છે. એટલું બધું પાપ બચાંકર છે માટે પ્રીય બંધુઓ જેમ અને તેમ પાપમાંથી બચવાની કોશીશ કરી ધર્મ સમજો નહીં તો જેવી રીતે હું પાપના પંજમાં આવી જઈ રીંછતા હાથ-માં રસાયો છું તેવીજ રીતે તમો પણ પાપ કરવાથી તમો પણ દસાશો માટે જરૂર જણાડે કર્તા હર્તા જગતનીયંતા જ છે. આપણે તો માત્ર નામનાંજ મનુષ્યો છીએ માટે જેમ અને તેમ પાપનો નાશ કરવા ઉત્સાહી થવું અને ઇશ્વરપર શ્રદ્ધા રાખી જે કાર્ય કરવું તે કરવું જેથી આપણાપર ઇશ્વર પ્રસન્ન થઈ અસંખ્ય લાલ આપે હે પ્રભુ સર્વને સુખુદ્ધી આપો અને કુખુદ્ધી કાપી તમારા શરણે રાખો હરી હરી આ પ્રમાણે તે બ્રાહ્મણે પોતાનો દેહ રીંછતા હાથમાં સપડાઈ લાગ કર્યો.

પરીચ્છેદ. ૬ ઠો.

વે દુનિયામાં સર્વની જાણીતી જગ જાહેર ચાર હઠ છે તે રાજ હઠ બાળ હઠ જોગી હઠ અને સ્ત્રી હઠ પણ એ હઠો તેમાંની મુખ્ય છે જે કે બાળ હઠ અને સ્ત્રી હઠ કારણ કે બાલક અજ્ઞાન છે માટે અજ્ઞાનતાથી જે કરવા ધારી શકે તે કરી શકે અને સ્ત્રીઓ પણ મહા અજ્ઞાની હોય છે એટલે તે પણ પોતાની અજ્ઞાતાએ કરી હઠ લઈ જે કરવા ધારે છે તે કરી શકે છે માટેજ એ બે અજ્ઞાનતાથી મુખ્યમાં ગણાય છે. બાકી હઠો સર્વ સરખીજ છે.

હવે જીવો પણ શંકર તો હઠને તાબે થયા પણ જ્યારે શ્રી વૈકુંઠાધીપતિ શ્રીકૃષ્ણ પરમાત્મા બહારથી દૂરી વૈકુંઠમાં આવ્યા ત્યારે મંદીરમાં લક્ષ્મીજી જોવામાં આવ્યા નહીં અને સર્વ સ્થળો સુન્ય બાસવા લાગ્યા. ત્યારે શ્રી પ્રભુતુ બાઈઓ શું અજ્ઞપ્યું છે કંઈજ નહીં તે તો સર્વાન્તર અંતરયામી છે પણ પોતે અજ્ઞપ્યા થઈ જ્યાં લક્ષ્મીજી ખીરાજેલાં છે ત્યાં શોધતા શોધતા આવી પહોંચ્યા અને લક્ષ્મીજીને ઉદાશમાં જોઈને કાંઈ કહેવા લાગ્યા કે એટલામાં તો શ્રી લક્ષ્મીજીએ પ્રભુને પોતાની સન્મુખ ઉભેલા જોયા એટલે સ્ત્રીના નીચમ પ્રભાણે નત્રતા પુર્વક આસનપરથી ઉઠી તેમને પાયે લાગી હાથ જોડી ઉભા.

વિ—હે પ્રીયા લક્ષ્મીજી આજ તમે આવેલાં બધાં કેમ ઉદાશ છો.

લ—ના કંઈજ નહી પ્રાણનાથ

વિ—ના ના કહો :તો ખરાં કે શું આપની પાસે આટલાં આટલાં દાસી દાસીયો છતાં આમ ઉદાસ થઈ રહેવું પડે છે. ને ઉદાસ રહેવાનું કારણ શું છે.

લ—અહો વિશંભર ત્રિશ્વ કર્તા પાલણુ હાર એ તો અમથોજ આપને ભાસ થતો હશે

વિ—એમ તે ભાસ થતો હશે ખરો કે જુવો એવો ખોટો ભાસ ક્યારે થાય કે જ્યારે કોઈને ત્યાં જવામાં આવ્યું હોય અને તે ઉદાસીમાં હોય તો આપણને પણ તેને જોઈ ઉદાસી થાય પણ હું તો આજ જ્યાં જ્યાં ગયો હતો ત્યાં સર્વને અતિ હર્ષ તુર જોતો હતો અને અહીં આવ્યો ત્યારેજ તમને ઉદાસીમાં જોયા તેમજ વળી તમારી મુખા કૃતીજ કહી આપે છે કે તમે આજે માનો યા ન માનો કહો યાન કહો પણ ભારી ઉદાસીમાં છો તથા પીહું તમેને કહું છું કે જ્યાં સુધી તમારે માથે પાલણુ હાર છત્ર સ્વામી ખીરાજે છે ત્યાં સુધી તમારે આમ ઉદાસ રહેવું બ્યાજબી નથી અરે તમેને તે એટલું બધું ભારે કષ્ટ શું આવ્યું છે કે જ્યારે તમે મને જોતાંજ જગાડા ઘેલા થતા અને આજ બેલાબ્યાં બેલ પણ નથી આપતાં શું તમને અહીં કોઈ મારી ગેર હાજરીમાં આવી કટાં વચન કહી સતાવી ગયું છે અગર તમને કંઈ દુઃખ પ્રાપ્ત થયું છે કે શું તમારે કંઈ જોઈએ છે જે હોય તે જટ કહો હું કોઈ પણ રીતે તમારી ઉદાસી દુર કરવા તૈયાર છું તેમજ કષ્ટ હશે તો હરણુ પણ કરવા તૈયાર છું ને જે કંઈ આપને જોઈતું હશે તો તે પણ આપવા તૈયાર છું

જ્યાં લક્ષ્મીજીએ આવું સાંભળ્યું કે પોતે મન સાથે વિચાર કરવા લાગ્યાં કે આ આપો આપ પોતાને મહોડે કદ હરણુ કરવા જોઈએ તે આપવા પણ તૈયાર થયા છે તો પછી મારે આવેલો દાવ શા માટે ચુકવો શ્રી પ્રભુએ આવી રીતે લક્ષ્મીજીને વિચાર સુન્ય થયેલાં જોયાં ત્યારે ફરી કહ્યું કે હે પ્રીયા જે હોય તે સત્વર કહો કારણ કે હવે વધારે મારેથી તમારી હિદાશી જોઈ શકાતી નથી માટે કહો કહો તમોને મારા સોગંદ છે.

લ—પ્રાણનાથ નહીં નહીં આપ સોગંદ ન દેશો. પણ લાચાર કે માહરા કહેતાં પહેલાં જ તમો એ સોગંદ દીધા છે. તો હવે મારે કહેવું જ પડશે. તો બહાલા પતિ સાંભળો. હવે જ્યારે તમોએ સોગંદ દીધા તારે. હવે હું લાચાર છું. કે તમારા સીવાય મને અન્ય કોઈ પ્રીય નથી માટે બહાલા મારે તમારું માન્ય રાખવું જ જોઈએ કેમકે સ્ત્રીયોનો ધર્મજ છે, માટે સાંભળો. આજ સુધી આપે કોઈ પણ વખત જણાવ્યું નહોતું કે સૃષ્ટીમાં પણ શીયળ શાધ્વી છે તો નાથ. મારી આપના પ્રત્યે એટલીજ વિનંતી છે કે આપનો અંતરયામી હો. એટલે આપને સર્વની ખબર છે તો સૃષ્ટીમાં શીયળ શાધ્વી કાણ છે. ને તે ક્યાં રહે છે તે કૃપાનાથ કૃપા કરી જણાવો.

વિ—અહો દેવીએ તમારે જાણવાની શી જરૂર છે.

લ—સ્વામીનાથ જ્યારે જરૂર છે ત્યારેજ આપને પૂછું છું. માટે આપ આપે મને આપેલા સોગંદ દીધાને જે જોડ્યા તે સ્મરણમાં લાવો.

વિ—અરે મારા ક્યાં ભોગ લાગ્યા કે સોગંદ દીધા અહો દેવી મેં સોગંદ દીધા એ મું મારી ગુનેગારી કે હું

કયા એમ જાણુતો હતો કે તમે તેનું નામ જાણવા માટે જ ખાશ ઉદાસ છો એ મને પહેલી જ ખબર હતે તો હું આપને પુછત પણ નહી અને સોગંદ આપત પણ નહી. પણ લાચાર.

લ—ખસ હવે લાચાર ત્યારે તેનું નામ કામ ખતાવો.

વિ—અરે વાહ આ તો ચોર કોટવાળને દડે છે કે જ્યારે મેં તમારી ઉદાસી મટાડવા યુક્તી કરી ત્યારે આ તો લેવા ગઇ પુત્રને ઘેર પતી મરી ગયો. તેજ પ્રમાણે આવ પથરા પગ પર તેજ પ્રમાણે થયું. અરે દેવી એ નામ જાણવામા શારજ નથી માટે એ હઠ છોડી દો.

લ—પ્રાણનાથ આપ આપનાં મુખે ખોલી ફરો છો તે આ તે સાઈ કહેવાય કે કંઈ મેં આપને કહ્યું નહોતું કે તમે સોગંદ દેજો. માટે કહો નહીં તો હું આપઘાત કરીશ ઝેર પીશ. ને મારો દેહલાગ કરીશ ચીતા ખડકી બળી મરીશ.

વિ—અરે આ તો બકડું કાદતાં ઉંટ પેહું અને આ તો બલા વળગી. માટે હવે નામ દીધા સીવાય છુટકો નથી નહી તો કંઈ નવા જુની થશે. અને નાહક મારા અને એમના જીવને કલેશ થશે. એમ ધારી પોતે શ્રી વિષ્ણુ અંતર યામીએ. સ્ત્રી હઠને તાબે થઇ કહેવા લાગ્યા હે દેવી માનો માનો અને લીધેલી હઠ છોડો.

લ—અરે મારે સમજવું પણ નથી ને માનવું પણ નથી. પણ તમે હવે મને વધુ નસતાવતાં કહો નહીતો મફત છુ. એમ જ્યારે શ્રી પ્રજ્ઞએ એ પ્રમાણે ઘણીજ વાર સુધી દેવીને સમજાવ્યાં પણ

વિ—દેવી ન સમજ્યા ત્યારે કહ્યું કે જુવો આજ કાલ તો આ ત્રણે લોકમાં પરમ પવિત્ર અત્રિ પત્નિ સીયળ શાધ્વી સતીઅનસૂયા છે. અને તે સર્વમાં શ્રેષ્ઠ છે અને તે નર્મદા ત્રઠ પર રહે છે.

હા—જસ જસ નાથ મારે એટલુંજ જાણવાની અપેક્ષા હતી.

વિ—કેમ સતી એમ જોલ્યાં

હા—એમતે એમ જતો જ્યારે આપે કહ્યું છે કે હું તમારું કષ્ટ હરણુ કરવાવાળો પતી માથે છું છતાં તમારે શી ઉદાશી. એતો આપને યાદ છે ને.

વિ—હા તે કંઈ હું ભુલી ગયો નથી પણ હવે તેમાં તમે શું કહેવા માગો છે.

હા—કહેવાનું છે તે કહી શું પણ જોલેલા જોલો યાદ રાખજો. કે આપે કહ્યું છે કે જે કંઈ આપને જોઈતું હશે તો.

વિ—અરે દેવી પણ છે શું તમારા આવા ગુણ જોલવામાં મને સમજ પડતી નથી.

હા—નથી સમજ પડતી તો હમણાં પડશે, જુવો મારે એજ જોઈ છીયે કે એજ સીયળ શાધ્વી મને સંતાપ કરતાં અને ઉદાશી ઉત્પન્ન કરતા છે; માટે આપ હવે બીજી ત્રીજી વાત છોડી પોતાની હલકાર્થ જતાવનારીને એકદમ જઈ આપીત કરી સીયળનો ભંગ કરો. જસ એ જ જોઈયે

વિ—અરર દેવી દેવી આપ એ શુંવદ્યાં. શું એટલા જ માટે મને આગળ આગળથી જોલે જોલે બાંધ્યો.

હા—હા.

વિ—પણ સતી માંહરાથી એવું અધટીત કામ થશે નહીં. પણ તમારે ને એમને એટલું બધું શું વૈર છે ને વળા એવીતે તેને શું પોતાની હલકાઈ બતાવી છે નથી તમે આવા અધટીત પગલાં ભરવા તૈયાર થયાં છો.

લ—અરે અમારેને તેને વૈર છે તો ઘણુંએ છે તે નથી તો કાંઈજ નથી. હલકાઈ બતાવી છે તો ઘણીએ બતાવી છે શું એને અમારી જરી પણ શરમ નહીં; જ્યારે એને શરમ ન નડીતો હમારે શું કરવા એની શરમ રાખવી પડે માટે તમે જવા કબુલ કરો છો કે નહીં.

વિ—અરે પણ મને જણાવો તો ખરા કે કેવી હલકાઈ બતાવી છે.

લ—હા જુવો. જ્યારે અમેએ સતીમંડળ બેશું ક્યું ત્યારે ત્યાં અમે ત્રણ સતીયો વચ્ચે વાદ પડ્યો કે હું શીયળ સાધ્વી સુખી ને એક કહે હું સુખી એમ વાદ ચાલતો હતો તેવામાં નારદ આવ્યા ત્યારે અમારો ખુલાશો તે કરશે એમ જાણી હમેએ સર્વે હકીકતથી નારદને વાકેશ કરી કરેલા પ્રશ્નનો ખુલાશો માગ્યો ત્યારે તેમને લોહ ચણા અમને શેકવા આપ્યા જ્યારે તે હમારાથી ન શેકાયાત્યારે હમારા ત્રણ સતીયોના માનનો ભંગ કરી; તમે જે સતી-નું નામ દીધું અને તેની ઉપમા વધારી ચણા સેકાવા તેની પાસે ગયા. ત્યારેતે સતીએ સેકી આપ્યા તે વળા તમે એ પણ કહું કે એ સૌથી એટલે છે માટે જ તમે જઈ તેનો આપીત કરી શીયળ ભંગ કરો શું અમારાથી એ એટલો બધો એના શીયળનો પ્રતાપ વધારે કે જે કાર્ય હમારેથી ન થયું તે એણે કર્યું. એ જ અમારે જ્યાં સુધી હયાત છીએ ત્યાં સુધી નીચું જોવાનું કર્યું છે માટે આ-

પણે મારા પ્રત્યે ખરો પત્નિ પ્રેમ રાખતા હોય તો જવ.

વિ—અરર સતી સતી શાંત થાય. અને તમારો એવો અધરીત વિચાર માંડી વાળો જીવો એના શીયળના તેજનો પ્રભાવ એવો છે કે જેના આગળ સૂર્ય ચંદ્રથી ઈન્દ્ર આદીકથી એ શીયળવંતીના પ્રકાશ સામું જોવાતું નથી અને બધા બધા તેમના તેજ આગળ તરફડે છે તો માઈ શું ગળું માટે શાંત થઈ લીધેલી હઠ છોડો.

લ—અહા કેટલો બધો એનો પ્રકાશ કે જેની ઉપમા આપ પણ વધારો છો જ્યારે એ જ પ્રમાણે હોય ત્યારે તો મારે જરૂર જ તેના શીયળનો ભંગ કરાવી. તેના પ્રકાશીત નામને ઝાંખ લગાડવી જ જોઈ કે જેથી માઈ મન શાંત થાય માટે શ્રીપદ જવ.

વિ—અરે દેવી માનો અને કંઈક સમજો તો સા-
ઈ ત્યાં જવામાં હહાણુ તમે અને અમે નહી કાઢીએ કારણુ કે ત્યાં જઈએ તો મુખે કરીને તમે અમે ન રહીએ માટે શાંત થઈ લીધેલી હઠ છોડી દો.

લ—બલે હહાણુ ન નીકળવાની હોય તો નીકળે અને નીકળે તો એમારે કંઈ તેની અપેક્ષા નથી. અને ઠરીને મારે બેસવું પણ નથી. મારે તો બસ એના શીયળનો ભંગ જ કરાવવો છે. અને એને કલંકીત કરવી છે બસ ગમે તેમ થાય. માટે પધારો. જીવો આપજ મુખે બોલે-
લા તે બોલો પાછા યાદ કરો એમ બોલી તમે જ્યારે ફરશો તો પછી દુનીયાના લોકો કેમ નહી કરે.

વિ—અરર દેવી સમજો સમજો જીવો એના કરતાં કાંઈ બીજું બતાવો પણ એ શીયળવતી પસંદે મારાથી તો નહિ જઈ શકાય કારણુ કે એની સીયળરૂપી શમસેર એવી

એવી પ્રકાશે છે કે જેના તેજ આગળ અંજાઈ દેવો પણ આથડી પડે છે તો હું કાણ માત્ર ને વળી હું જ એમના પર એવા પગલાં ભરીશ તો પછી પૃથ્વીના મનુષ્યો કેમ એવાં અઘટીત પગલાં નહીં ભરે અને જો હું જઈ ને તેમ ને તેમના શીયળના પ્રતાપે ખખર પડે તો જોઈ લ્યે પછી શું નીપજે છે.

લ—અરે જે નીપજવાનું હશે તે નીપજશે મારે હવે વધારે તેવી બાબતો જાણવી પણ નથી અને તેની ઉપમા પણ તમારા મુખથી સાંભળવી નથી.

વિ—હઠીલી છેવટ કહું છું કે માનો સાર નહી નીકળે

ગાયન.

દેવી લક્ષ્મી સ્યાણી મહગુણી માન માઈ તું આજે
શાણી રસીલી સમજી તું ભરે શીયળ બંગે કાષ્ટ પડે મારે
માટે સમજ ઉરધાર—

જવ જવ જવ મને શું સમજવો, છેટા થાવો

ખોટા લાડ પાડે નહીં રીઝાવો

વાહ એ શું, વહો છો સ્યાણી રસીલી કેમ બનોછો ઘેલો
અલખેલી

હા હા નાથ બની હું ઘેલો, હવે મુકો પ્રાણ, ભુવનથી ઠેલી.
એમ છે તો રૂપાળા સ્વામી, સ્વામી વહેલું પાળો ગરડાગામી
હદ થઈ હવે થોડામાં સમજે,
નહી, તો, વિષ ઘોળી પ્રાણ કાઢું મારો હું આજે, દે.

લ—લ્યો જ્યારે આપે ન જતું હોય તો હું
મારો પ્રાણુધાત કરી સ્ત્રી હત્યા આપને આપી પ્રાણ
ત્યાગ કરું છું.

વિ—મનમાં કહેવા લાગ્યા કે હવે બરોબર જોવો
જોધ્યે તેવો દેવીને ગર્વ થયો છે ને હવે છેવટ આવી
રહ્યાં છે માટે હવે હું મારો ચમત્કાર બતાવવામાં ફાવીશ
અને ભક્તના મહીમાને વધારીશ બોલ્યા કે દેવી પ્રાણુ
કાઢવાની કંઈ જરૂર નથી જાવ હું જાઉં છું.

ગાયન.

આવો આવો જહાલી વેલડી

જાઉં જાઉં પ્યારી પ્રેમદા ત્રહું જાઉં આધડી
શીયળ ભંગ કરવા અને સોયા સતી ચીત ચાહું હું વળી
વહું સત્ય વચન હું આજ શા માટે કરો પ્રાણુ તમે તાજ
જો કરો એટલું કાજ તો ખુશી થઈ
ત નમન અર્પણ કરું તમને
મીન જેમ ચાહે છે જળને ચાહું હું તમને તેમ
હાં રંગે રમો મન ગમતી પ્યારી પ્રેમદા

વિ—કેમ થયું દેવી હવે કંઈ છે પણ.

લ—કેમ પણ કહી રહી ગયા. શું છે કહો.

વિ—કહેવામાં એટલુંજકે આજ મારે રાસ રમવાનો
વિચાર છે અને રાસ રમ્યા પછી જવું.

લ—વાહ પ્રભુ એશું બોલ્યા ભલે આપની ઇચ્છા
એમ છે તો એમ રાસ રમી જજો પણ આપ પાછા ક્યારે
પધારશે.

વિ—તેતો કાર્ય પુરું થવાના હાથમાં છે.

લ—આપ તો સર્વેના અંતરયામી છો. આપને વળી
એવું બોલવું એ કેવી રીત માટે કહો.

વિ—દેવી જુઓ એ કાર્ય ઝટ પુરૂ થાય તેમ નથી

રહેજે છ માત્ર જોષયે, માટે છ માસ વિતે અમો આવીશું
ચાલો હવે આપણે રાસની રમ્મત ગમ્મત ચાલુ કરો
એમ કરી શ્રી પ્રજાએ મોરલી વગાડી કે તું તમામલક્ષ્મી સહ
સખીયો સજ્જ થઈ આવ્યાં અને રાસ રમત સર કરી

રાશી.

એ વીણા મન હારી.

આવો આવો નંદલાલા,
રાસે રમો સીન્ધુ બાલા,
જોઈ ઉપજે આનંદલાલા,
ગુણુરૂપે ગુલ લાલા,
જોઈ રહુ, ધારી ધારી,
તમપર વારી વારી રાસે રમો ગીરધારી;
હાંડી લીયો કર નારી રમીયે, રમત, આનંદકારી
મને લાગ્યો તમ રંગ, છોડું ન તમારો સંગ,
આનંદ થાશે આ પ્રસંગ, જાણે જીત્યાંજ ગજંગ,
પડી પ્રીતમ ફંદે, નાંખ્યાં છે રસ છંદે,
દીન થઈ આ દારા વંદે,

સા સા સા સાનીધધ સારંગસા એવા મોરલીના સાદ સુણ્યા
સાગગગગગ, સામમમમમ, પનીનીનીનીની, પસાસાસાસા,
ગપપપપપ, ગનીનીનીનીની, ગસાસાસાસા,

ગીડી, તકત, કયૈ, છુમ. છુમ. (૨) આ

સુન્દર બન સોહામણો, રાસ રચ્યો નંદલાલ,

ખેલે લાડીલા લક્ષ્મીજી, શ્રીજી, મંડળ સખગ્રાલ:

સા સા-સા રે-રે-રે-ગગગ મમમ પપપ પદમનીસા

રીગમ, પધનીશા, છનનન, છોમ, છનનન, છોમ, છોમ, છોમ, (૨)

રૂંમ ઝૂંમ આવો, છૂંમ છૂંમ જવો રૂંમ ઉડાવો
 તાતૈ ત્રી કયૈતા, તાતૈ ત્રી કયૈતા તાતૈ ત્રી કયૈતા આ;
 ખીજ મંડળ સખ આ મીલ્યો, આનંદ ભરભર પુર
 ખીચમે ખેણા બાજ રહી, મોહનપુરત સુર

ધધધધધ, ધનીનીની, નીનીની, સાસા, સાગપ, મગમરેશ્વા,
 ધાધા, ધા, ધીડી, કીટી, નક, તૈયાતનોમતનોમ, તદીયરેની
 ગાજતી, બાજતી, છનનનનન, છાજતી,
 શુર, ભર, ગાવો, તાલ મીલાવો, જંગ જમાવો,
 મોજ ઉડાવો, છનનનનન છૂંમ, (૩) આવો,

વિ—લો પ્રીયા હવે રમત પુરી થઈ હવે મને રજા
 આપો જે મારા મનની ઉમેદ હતી, તે મેં પુરી કરી છે
 કારણ સતી છજતાં વખતે તમોને મળાયું ન મળાયું તો
 વળી મને પણ એટલો હર્ષ રહી જત તે હવે તો પુરે-
 પુરી તમને મારી યાદગીરી કરી આપી.

લ—કેમ સ્વામીનાથ આપ એમ બોલ્યા.

વિ—ના પ્રીયા કંઈજ નહીં એતો અમસ્તો મારો
 બોલવાનો સ્વભાવ છે તે તમારો ક્યાં અજણ્યો છે; માટે
 હવે મને રજા આપો.

લ--ભલે પધારો અને આનંદભેર વહેલા પધારજો.

ગાયન. મારા બંન્ધુ તું કીર્તી.

બહાલા કૃષ્ણ કમળાપતિ કાર્ય કરી બહેલા આવજો. (૨)

શુભ સંદેશ કહાવજો

ત્યાં કરી સત્યનું કાંમ છજવા ધાલી હાંમ

રાખી શુભ નામ અમ સત્યને દીપાવજો. બહાલા.

હવે જેવી રીતે લક્ષ્મીજીયે હઠ કરી હતી તેવીજ
 સાવીત્રીએ પણ કરી એટલે આ ત્રણે દેવો સ્ત્રીહઠને તા-

થે થતા સતીના શીયળનો ભંગ કરવા ચાલ્યા હતા એવીજ છે આગળના વખતમાં એક શહેર હતું. ત્યાં એક ખીયારો બ્રાહ્મણ રહેતો હવે તે બ્રાહ્મણ ધરનો ધણોજ સુખી અને વિધાકળામાં ધણો હોંશીયાર પકાતો હતો તેવીજ પોતાની સ્ત્રી હતી તે પણ સર્વ કળામાં કુશળ અને ચતુર સુલક્ષણી હતી. જ્યારથી તે પોતાના પતીને ઘેર આવી હતી ત્યારથીજ મહારાજ તેના આચરણ જોઈ ઘણું ખુશ થતા અને ખરેખર તે પતિવ્રત પત્નિ છે એમ પોતે સમજતા હતા અને તેનાં લક્ષણો પણ ત્યારે તેવાંજ હતાં જેથી પોતે તે સ્ત્રીને જોઈ ધણોજ આનંદ પામતાં પણ તે ખીયારીના કમનસીમે મોટી ઉમરની થઈ છતાં પણ પોતાને પેટે પુત્ર યા પુત્રી કંઈ નહોતું તેથી તેનો જીવ ધણો ઉદાસ હતો એક વખત તે બ્રાહ્મણીયે પોતાના પતીની સલાહથી તેણે બાધા રાખવાનો નીશ્ચય કર્યો અને કાકા બલીયાંની બાધા રાખી કે હે દેવ જો મને પુત્ર યા પુત્રી થશે તો હું તે પુત્રને આપને ત્યાં આવી વેચાતાં લઈ જઈશ એવો ટેક લીધા પછી થોડેક દીવસે દેવના પ્રતાપે તે સ્ત્રીનો સારો દીવસ દેખાયો અને પુત્રનો જન્મ આપ્યો જેથી તે બ્રાહ્મણ ઘણા હર્ષમાં આવી ગયો અને પેલા ત્રણ દેવો શીયળ ભંગ કરવા પોતાની પત્નિ-યોને તાણે થઈ નીકળ્યા.

ડેરામાંથી જ્યારે નીકળ્યા નંદી ઉપર સ્વાર થયા.

કીધી મુસાફરી સ્વયંભુએ અનસૂયાને ઘેર ગયા.

નહી ગયા છેટે એટલામાં વિષ્ણુ બ્રહ્મા સામા મળીયા.

કુદકો મારી હેઠે ઉતરી અરસપરસમાં પોતે મળ્યા.

લાગ્યા પુછવા સ્વયંભુને શીવ ક્યાં તમે શીધારો,

શુદ્ધ કારણ જો હોય આપનું પુછવા નહીં આમહ મારે

પાર્વતી પતિ ત્યાં બોલ્યા નથી આપનું અગ્નિચું
 ચતર્કીન્ચીત મીથ્યા નવ થાએ વિધીએ જે પરમાણુ.
 બધી વાત શંભુએ કીધી છે જ્યારે.
 લીધી વાત ત્યાં જાણી શ્રી મોરારે;
 હાસ્ય કરીને કૃષ્ણ બ્રહ્મા બેઠ બોલ્યા.
 રીસાવહો શા માટે અમો પણ તમ સંગે બલીયા;
 શુભ સ્થળમાં નારદ નીલ ફરે છે.
 રૂશણીની વાતો પ્રેમે કરે છે.
 દેખે ટાંટો ત્યારે એમને હસવું આવે,
 વઢવાડ દેખી કાખલી કુડી બોલે બોલ જેમ ફાવે
 કીધી છે બધી આ જુગતી નારદે તો આને
 જીવ જતાં સુધી તણે જાણીયો જમમાં લાગે
 ને જેએ કરે છેતે સૌમારી ખુશી એમ બોલ્યાં અંતરયામી
 શું કરવા એને દોષને દેવો વદે એમ ગરડા ગામી
 જરૂર ભાવી હશે તે બનવાનું
 બનો હવેતો તૈયાર કામ છે ત્યાં જવાનું.
 તારે શીવ બ્રહ્મમાં બંને તૈયાર થયા.
 થઈ કુળ ભુવણ સંગે પોતે રહ્યા.

એ પ્રમાણે શંકરે પોતાની તમામ હકીકતથી શ્રીપ્ર-
 ભુને વાકેફ કર્યો. અને આ બધું તોશન પેલા નારદજી-
 ચે કર્યું છે.

વિ—અરેરે શંકર તમે કેમ જુલો છો એતો સર્વ
 મારી ઇચ્છાથીજ થાય છે તેમાં તે બીચારા નારદની શું
 કસુર અને એમનેતો જ્યાં લડાઈ થતી હોય ત્યાં જોવાની
 ગમ્મત પડે છે એ એમનો સ્વભાવ છે એમ કહી શ્રી

પ્રભુએ શંકરને શાન્ત કર્યો અને ત્યાંથી આગળ ચાલવા લાગ્યા.

શ્રી વિષ્ણુ બ્રહ્મામાં શંકર સાથે ત્યાં થકી પરવરીયાળ રાત્ર દીવસ મુસાફરી કરતાં અત્રી દુવારે આવ્યાળ ધારીને જોયું તણે જણાયે દુવાર મુનીનાં બંધ દીકાં કૃષ્ણ કહે શી રીતે કરયું બેસા હવે તમે હેકા.

પરીચ્છેદ સાત.

વે જ્યારે દેવો અનંસુયાને ઘેર ગયા ત્યારે ત્રણ દેવીયો ભેગાં થયા;

પા—કેમ બેન લક્ષ્મીજી તમે કેમ કંટુ

લ—કેમ શું કરવાનું હતું તમે ક્યાં જાણતાં નથી અહીં તો ધારૂં તેજ કંઈ પણ તમે કેમ

નું કર્યું.

પા—વળી હમારામાં તે શું બાકી હોય અમે પણ કર્યું ધારેલું કર્યું જીવોને એમને સમજાવવામાં તો બાકી રાખી નથી પણ મેંતો માન્યુજ નહીં છેવટ મારે અલાપ થવું પડ્યું એટલે એમની મેળે આપો આપ જવા તૈયાર થઈ ગયા ને તરતજ ત્યાંથી નીકળી ગયા.

લ—હા બેન હા મને પણ તમારા બનેલીએ વીતાડવામાં બાકી રાખી નથી પણ મેંતો કહ્યું લો જ્યારે તમે નથી માનતા ત્યારે આ ઝહેર પી મરું છું અરે પણ પેલા સાવીત્રી હજી કેમ કંઈ દુખાતાં નથી એ પેલાં આવ્યા.

સ—કેમ બેનો શા વિચાર ચાલે છે.

લ—વીચાર તો એજ કે પ્રાણુ પતિયો અમારા તો ગયા પણ તમારા પ્રીય પતિ ગયા કે નહીં;

શા—અરે શું તમે જાણતાં નથી મીયા છોડે પણ બી બી ક્યાં છોડે તેમ છે મને તેમને ધણી ધણી રીતે સમ

જાવી પણ છેવટ મે ના માન્યુંજ અને તેમને મોકલ્યા.

હા—હા હા કેવી આનંદની વાત છે બેનો હવે આ પણુ ધારેલું કાર્ય રતેહ થયું

પા—બેનો અત્યારથી શું રતેહ થયું હજી તો તે-
ઓ ત્યા પોઆ પણુ નહી હશે હજી તો જ્યારે ત્યાં જાય
અને તેના શીયળનો ભંગ કરે અને તેની શુંબખ બર
આવે ત્યારે આપણું કામ રતેહ થયું કહેવાય માટે જીવો
ની એતો વધારે જોઈ મલકાવું નહી ને થોડું જોઈ રી-
સાવું નહી તેમજ હજી તો પતિયો આપણી હઠને તાબે
થઈ ગયા છે ને હવે જીવો ત્યાં ગયા પછી શું પરીણામ
આવશે તે કોને ખબર

હા—હા હા બેન તમારું કહેવું ખરું છે પરંતુ પોતે
ગયા એટલે આપણું કાર્ય રતેહ થશેજ હાવે આપણે બી
લકુલ ફીકર જેવું નથી સમજ્યાને જે રતેહ ન થવાનું
હોત તો વળી પુરૂષો કંઈ સ્ત્રીઓને સ્વાધીન થાય ન થા
ય પણ એતો જ્યારથી તાબે થઈ ગયા ત્યારથી રતેહના
સુખ ચીન્હો જણાવા લાગ્યા છે માટે એક રતેહ થયું
તો બીજું પણ રતેહ રતેહ

ગાયન કામ છે દુષ્ટ વિકારી

થયુ કાર્ય બેનો રતેહકારી હા હા બેનો કાર્ય થયું રતેહકરી
ચાલાકી મેં પુરી ચલાવી ન રાખી કાંઈ ખામી

હહ લીધી ભારી થયું

જેવી ચાલાકી તમેએ ચલાવી તેવા સીવને પણ દીધા
ચળાવી સમજાવા નહી હામ હારી થયું

મે પણ કાર્ય એવુંજ કીધું તરત અમાથી વચનજ લીધું
 થણુ સમજવા મને ધારી વદી વદ્યું વચન જાવહારી
 ન્યારે આવા રીતે શક્તીયો અહીં આનંદ કરે છે ત્યારે
 પણ નીકલેલા દેવો અહાં વિષ્ણુ અને શંકર રાત્ર દીવસ
 મુસાફરી કરતા કરતા અત્રી મુનીના આશ્રમે આવ્યા અને
 જોયું તો મુનીના દુવાર બંધ દીઠા ત્યાં શ્રી પ્રભુ કહેવા
 લાગ્યા કે આપણે ખોટું કર્યું ને.

સ્નાન પ્રાત સમય વખતે ને આવ્યા હોય અત્રેજ
 જરૂર અનસૂયાને હરેક રીતે છળતેજ
 યમ કદાપી આવે છળવા અત્રી હોય ને ધરમેજ
 કુળ વિહારી કહે તે વખતે તેને પણ બાળી બસ્મ કરશેજ
 જવું અત્રી દુવારે નીચે લઈ શન્યાશી રૂપજ
 બીલકુલ આપ દમ શકે નહીં તેવું લેવું રૂપજ
 હા હા કરતા કહેવા લાગ્યા વિચારમાં તેતો રહ્યા.
 રીસાવો સાને અહ્માગીરી એવાં વચન પ્રભુએ કહ્યાં.

શં.—કેમ શ્રી વૈકુંઠાધીપતિ રાજધીરાજ શા વિચાર
 કરે છે.

વિ.—માહા રૂઢ મને હવે વિચાર થાય છે કે દુવાર
 બંધ છે માટે કેમ કરવું અને મધ્યાન થયા છે. એટલે
 મુની પણ ધરમાંજ હશે.

અ.—વૈકુંઠાધીપતી આપજ આમ વિચારમાં પડ્યા
 છો તો પછી હમારું શું ગળું કહો હવે શું કરવું છે.

વિ.—હે અહ્મા તમારું કહેવું ખરું છે. પણ જીવો
 ન્યાં સુધી અત્રી ધરમાં છે ત્યાં સુધીમાં કદાપી યમ પણ
 આવે અગર કાષ્ઠ ગમે તે પ્રકારનો પ્રપંચી આવે તો તેની
 મનોભાવના જણી બાળી બસ્મ કરે માટે હવે મને એ

લાગે છે કે તે લોકો સન્યાસ સાધુઓને ઘણાં માને છે તો આપણે પણ હવે આવતી કાલે પ્રભાતમાં સન્યાસીનું રૂપ ધરી અત્રી ઘરમાં ન હોય તે વખતે આવવું જોઈએ જો એ પ્રમાણે કરીશું તો આપણા કાર્યમાં ફાવીશું.

શં—તે તો ખરું પણ અત્રી ઘરમાં નથી એમ આપણને શી રીતે ખબર પડે.

વિ—એમાં ખબરની કંઈ જરૂર નથી એતો પ્રાતઃકાળમાં અત્રી નર્મદા સ્નાન કરવા જાય છે એટલે આપણે પણ પ્રાતઃકાળમાં ત્યાં હાજર થઈ જવું ને આજની રાત આપણે આ પાસેના સીવાલયમાં ગાળવી એમ દેવો એ નીર્ણય કર્યો અને સીવાલયમાં ગયા.

પરીચ્છેદ આઠ.

વે જ્યારે એ પ્રમાણે ત્રણ દેવો નીશ્રય કરી શ્રી-
વાલયમાં ગયા. ત્યારે હવે જે પેલી આલણીને
પુત્ર થયો છે તે પુત્ર બલીયા દેવની કૃપાવડે
છ માસનો થયો, એટલે પોતે પોતાના પતિને
કહેવા લાગી કે હે સ્વામીનાથ જીવે! હવે આ પુત્ર જે
પ્રમાણે મેં બલીયા દેવનો ટેક રાખ્યો હતો તેટલા માસ-
નો તો થયો માટે હવે આપણે દેવની બાધા કરી દેવ
બંધનથી મુક્ત થવું.

બ્રહ્મા—હા પ્રીયે તમારું કહેવું સત્ય છે કેમકે દેવના
બંધનમાં ગેહેવું એ મુખ્ય માણસનું કામ છે પણ પ્રીયા જો
હાલ ન જવાય અને કદાચ એ માસ પછી જવાય તો
કેમ કારણ હાલ જરા પૈસાની તંગાસ છે,

શ્રી—સ્વામીનાથ ભણે તમારી તેમ ધન્ય છે તો
તેમ પણ હવે આપણે જરૂર દેવ બંધનમાંથી મુક્ત
થવું જોઈએ.

હવે આ પ્રમાણે પોતાના પતિને કહ્યું નેર સારી રીતે સ-
દાચારથી વર્તી મુખ્ય એનમાં દીવસ ગાળવા લાગ્યાં હવે બ-
ધી બાધાની વાત તો ભુલી જ ગયાં; ત્યારે એક વખત પે-
લી આલણી પોતાના કાંઈ કારણસર પડોશના ઘરમાં ગઈ
હશે. જ્યાં પેલા પડોશીયોએ પોતાના પુત્રની બાધા લીધેલી
તે મુકવા જવા તૈયાર થયાં હશે તે જોઈ પેલી બલી
આલણીએ પુછ્યું કે આજ તૈયાર થઈ ક્યાં જવછો ત્યારે
પડોશીયોએ આલણીને પોતાની હકીકતથી વાકેફ કરી કે

તરત ત્યાંથી પોતે ઘેર આવી. પોતાના પતિને કહેવા લાગી કે હે સ્વામીનાથ જુવો આપણે હજી સુધી આ પુત્રની આધા સુકી નથી ને પુત્ર તો સવા વરણનો થયો. ને મારો ટેક તો છ માસનો હતો માટે હાલને હાલ ચાલો નહીં તો બહીયાદેવ ઘણા કોધી છે તો તે કોધે બરાસે અને આપણને શ્રાપ દેશે તો દુખી થઈશું.

બ્રા.—અરે હા હા હવે મને યાદ આવ્યું ચાલો હું પણ તૈયાર છું.

સ્ત્રી.—ભલે કહો ત્યારે ક્યારે ચાલીશું.

બ્રા.—કાલે પ્રભાતમાં કારણ કે ઠંડે પોરે તારાથી ચાલી શકાય. પણ જો ત્યાં જઈશું એટલે ત્યાં કંઈ આપણું ઘર નથી વખતે કંઈ વાસણ કુસણ મધ્યાં અગર ન મળ્યાં તો આપણે જુખ્યાં રહેવું પડે માટે આપણે અહીંથીજ ખાવાનું કરી લેવું અને તેની સાથે, પેલી બનારસી ઝારીમાં પાણી પણ લઈ લેવું કેમકે આ ગ્રીષ્મ રતુ છે એટલે ટાઢો ખેંચ હોય કે મધ્યાન કાળ હોય તો પણ તૃષ્ણ લાગે માટે એ સાધન ખાવા કરતાં પહેલું રાખવું જોઈએ માટે હે સ્ત્રી જે જે પ્રમાણે મેં કહ્યું તે પ્રમાણે તૈયાર અભ્યારથીજ કરવું કે પ્રભાતમાંજ અહીંથી નીકળી જવાય ઇશ્વરી ઇચ્છા બળવાન છે જેને બાવી પ્રબળ થવાનું છે તે કોઈ મીથ્યા કરતું નથી. તેજ પ્રમાણે જ્યારે પેલી સ્ત્રીએ પોતાના પતિનું કેહેવું સાંભળ્યું એટલે તરત અતિ ક્રોધાવેશમાં આવી જઈ કહેવા લાગી કે હું શું કંઈ તારી ગુલામશું કે તમે કહીને આધા ખસો અને વેઠવું પડે મારે.

બ્રહ્મા—હરી હરી આ શું આ સ્ત્રી સદાચારીણી શું બોલે છે અરે બહાલી શું કેમ કંઈ આજ તારી મતી

ફરી છે, કે આજે તારાં સુલક્ષણો તજી દમ આમ બોલેછે.

સ્ત્રી—હો જોયું ? ખરું કહેતાં કેવું લાગ્યું. હાહા, મારી તો મતી ફરી ગઇ છે. ત્યારે શું તમારું હૈયું ફરી ગયું છે ખર નથી કે આજે કેટલા દીવસથી મેં તમો ને મારા માટે તેમ પુત્રને માટે મોહનમાળા અને સાંકળીનું કશું હતું તે તો હવે કાલે જમ્યું ત્યારે હું શું ખેડું અને આ તમારા લલુભાઇને શું ધાલું તમારું કરમ કે મારું કરમ. તે કંઈ જાન છે. લો બાધા મુકવા જવાનું કશું તો કે ખાવાનું કરી લેજો ને સાથે પાણી પણ લેજો પણ કંઈ મારી વાત યાદ આવી શાની આવે તેમાં તો પૈસા જેસે છે. અને આમાં કંઈ પૈસા જે. સવાના નથી કેમકે મારા બાપે તમને સોંપી એટલે તમારા મનથી તો હું ગુલામડી જતો પણ કંઈ હું તમારી ગુલામડી નથી કે કરી લઉં અહીંતો બાધા મુકવા જવું હોય તો પુત્રને ને ખાવાના પોટકાને તેમજ મારાં કપડાની ગાંસડી વીગેરે તમારે ઉચકવું પડશે ખંદા તો છડે છાંટ અને પુંછડે ગાંઠ ઉચકવાની વાત તો રામનું નામ બાધા બાધા મુકવા જો જવું હોય તો ચાલો નહીં તો ઘેર રહી મોજ માલો. પેલો ક્યારનો મૈન્ય થઇ રહે લો બ્રાહ્મણ. જ્યારે પોનાની સ્ત્રીનું બોલવું પુરું થયું એટલે બોલ્યો કે હે સ્ત્રી તારો સ્વભાવ આજ લગી આવો ન હતો. તે આજ કેમ બદલાઇ ગયો ને જેમ આવે તેમ બોલવા માંડ્યું છે.

સ્ત્રી—એ તો તમો જણતા કાં નથી બોલે તેનાં બેર વેચાય છે માગ્યા વિના તો મા પણ ન પીરશે તો વળી બીજા તે કોણ આપે હેવાં ટાયલાં તમારે ન કરવાં

આ—અરે ગાંડી હું બોલું તે તો તારા હીસાબમાં નહીં અમારાતા ટાયલાંજ કેમ.

સ્ત્રી—ટાયલાં નહીં તો વળી ખીજું શું, ખાવા પીવા નથી મળતું કે કરાવતા નથી.

આ—ખાવા પીવા તો બહુ એ મળે છે. પણ બધો ખેલ પૈસાનો છે વસુ વીના નર પસુ એતો હોય જ્યારે હાથ બીડમાં હોય ત્યારે એમ પણ થાય બાધા કરી આવ્યા પછી તારા કેવા પ્રમાણે સવે કરાવી આપીશ જો સાંભળ

ગાયન

દુનીયા મા, મેં, નજર બાળી, ખુબી સારી પૈસાની
દુનીયા દારી, નજરે ધારી ખુબી
પાસમાં હશે વસુ તો સલામ ભરે પસુ
પણ હાથમાં નહીં વસુ તો જતે છે તે પસુ
એવો પૈસાનો પ્યાર પૈસા વિણુનરલા ચાર
પૈસેથી ઘર બાર પૈસાના છોડ નાર
હશે નહીં પૈસો પામ સૌ કહે

દ્વ—માટે શાણી તું સમજું છે તો કહું છું કે સૌ રહે તે રહે તે થશે

સ્ત્રી—તાના રહે તે, રહે તે નહીં સારે તો હાલજ જોઈએ

આ—બલે જ્યારે તું નથીજ માનતી ત્યારે હાલજ કરાવી આપીશ પછી કંઈ છે

સ્ત્રી—કેમ હવે કેવા ઠેકાણે આવ્યા.

બ્રહ્મા—કેમ કહું જ્યારે તું તારી લીધેલી હઠ ન છોડે ત્યારે હું શું કહું ચાલ હવે તું અંદર જઈ ઝડ ખા.

વાતુ કરી નાંખ કે ખાઈ લઈને પછી સાથે લેવાનું બાથું કરીયે.

સ્ત્રી—હા તે વાત તો ખરી પણ જીવે તમારા કહેવા પ્રમાણે બધું થશે. પણ પાણી સાથે નહીં રખાય કારણ કે તે શુંકન માનથી ને આપણે શુભ કાંમ કરવા બધાયે છીયે એટલે કે પુત્રને વેચાતો લેવો છે માટે પાણી નહીં રાખવું.

ધ્રા—અરે ગાંડીરે ગાંડી એ તો અમથા વહેંમ છે વળી પાણી તે શુકમાં ન હોય અને વળી પાણીના શુકન શું અને અપશુકન શું માટેજ સાથે રાખવુંજ નેમયે કે વખતે તને અગર પુત્રને તૃપા લાગે તો તે વખતે ખપ લાગે.

સ્ત્રી—એ બધું ખરું ભલે તમારે લેવું હોય તો લેજો પણ આપણે તો તમોને આગળથીજ કહ્યું છે કે આપણે તો કસુ ઉચકવાની વેઠ હાથમાં લેવાના નથી એ પુત્ર ખાવાની પોટલી અને પહેરવાના લુગડાની ગાંસડી ને પાણીની શીરોઈ એ સર્વ તમારે ઉચકવું પડશે સમજ્યા.

ધ્રા—હે સ્ત્રી તું એવી બાબતમાં જે જીત કરે છે તે તદ્દન ખોટી છે અને પાણી સાથે રાખવાથી ઘણો ફાયદો છે માટે સમજી રાઈ માની પાણી સાથે રાખવાનું કયુક્ત કરી પાણી લઈ લે.

સ્ત્રી—ભલે ગમે તેમ થાવ પણ પાણી તો હું નહીં રાખું અને હવે તમે પણ પાણી સાથે રાખો તો મારે બાધા મુકવા જવુંએ નથી શું તમે તમારો કિકકો ખરો કરવા માંગો છો તો મારે કંઈ આવવાની જરૂર નથી તમે જાણો અને તમારો છોકરો જાણે આવું બોલવાથી પેલો

બ્રાહ્મણની રાશ થયો અને કહેવા લાગ્યો કે હે સ્ત્રી હજી સમજી પાછી સાથે લેવાનું કપ્પુલ કર નહીં તો એમાંથી કાંક નવું જીવું થશે અને મને પણ બાસે છે કે હવે તારું સુલક્ષણીનું જ્યારથી અઘટીત બોલવું થયું ત્યારથીજ કાંઈ પણ અ મંગલ થશે કારણ કે તારા બોલવા પરથી અ મંગલ નાચી નહોતો માલમ પડે છે માટે તારી લીધેલી હઠ છોડ અને હજી સમજ ને કપ્પુલ કર હજી ધરને બારણે છીએ.

સ્ત્રી—અરે હવે નમે કહેનારા કહી રહ્યા ધરને બારણે તો શું પણ વનમાં જમ્યે તો પણ આપણને તેની દરકાર નથી પણ એ પાછી તો લેવાનું આપણાથી તો નહીજ બને હવે તમે મને વધુન કહેતાં તમારે જ્યાં જવું હોય ત્યાં જવ આજ્યા એ તો જ્યાં તમારા હાથપણ હવે પેલો બ્રાહ્મણ ધણીવાર સમજાવી છતાં પણ પેલીના સમજી એટલે વિચાર કર્યો કે જો હાલ હું એનું ગાણું નહીં ગાઉં ને વખતે રંગ બાધા મુકવાના આવે તો દેવીક કોપ થાય અને જો ન કરે નારાયણને આ પુત્રને કંઈ થાય તો એ રાંડનું શું જાય માટે હાલ તો એ કહે તેમ કરવું વળી આગળ જોઈ લઈશું એમ નીશ્વાસ નાંખી બોલ્યો કે ભલે તારી મરજી હોય તેમ કર એમ કહી રસ્તે પડ્યો ને જતાં જતાં બોલ્યો કે નહીં માને તો પસ્તાસે.

સ્ત્રી—એમાં પછી પસ્તાવાનું શું હતું પણ આ મારી સકોળ કાયાએ કોઈ દીવસ વેઠ કરેલી નહીં તે આજ કેમ વેઠ કરે એતો મરદ મજુર એટલે એજ કર્યા કરે એમ કરી કહેવા પ્રમાણે સર્વ તૈયાર કર્યું ને રાત્રી આનં-

દમાં ગાળી આલણીને આનંદ છે ને પણ આલણું તો મન જાણે છે હવે બીજા દીવસનો પ્રભાત થયો એટલે પેલો આલણુ ત્યાં તેની સ્ત્રી સર્વ કામથી દુરાગત થઈ જવા તૈયાર થયાં.

બ્રહ્મા—હે સ્ત્રી તેં તારૂં જ ધાર્યું કર્યું ને માંડું કહેવું ના માન્યું.

સ્ત્રી—હા હા મેં માંડું ધાર્યું કર્યું તમારું માનવું કે ન માનવું એ મારી મરજતી વાત છે.

બ્રહ્મા—જલે પણ પાછળથી પસ્તછશ નહીં એમ કરી ધરનો બરોબર બંદોબસ્ત કરી રસ્તે પડ્યાં ત્યારે હવે પણ પેલા ત્રણે દેવો પણ પ્રાતઃકાળમાં ઉડી સ્નાનાદીક ક્રીયાથી પરવારી સન્યાસીના રૂપ ધારણ કરી અત્રીના દુવારે આવવા નીકળ્યા,

હવે જ્યારે પેલા દેવો મોટા પ્રાતઃકાળમાં ઉડી દાંત ધાવન સ્નાનાદીક ક્રીયા કરી પરવારી સન્યાસી રૂપ લઈ સતીને ત્યાં આવવા નીકળે છે ત્યારે પણ સતી પણ પોતાના નીત્ય કર્મથી પરવારી દુરાગત થઈ જ્યાં મુની નીત્ય કર્મ કરતા બેઠા છે ત્યાં જવા જાય છે તેવું જ પોતાનું જમણુ લોચન ધરકે છે અને અડધું અંગ પણ ફરકવા લાગ્યું કે સતી તો માહા વીચારમાં પડી ગયાં. ને કહેવા લાગ્યાં કે આજ આ શું કંઈ દીવસ નહીં ને માંડું જમણું લોચન અને જમણું અંગ ફરકવા લાગ્યું તેનું શું કારણ હશે અરે આજનો દીવસ પણ શુન્ય લાગે છે તો શું કંઈ મારાપર બુદ્ધિમ ગુજરશે શુ વિદ્ય થશે અરે પણ હવે તો માંડું સર્વ અંગ ધ્રુજરે ચડી રહ્યું છે, ત્યારે શું જરૂર જરૂર કંઈ વિધન આવતું જ હશે નહીંતો આમ હો-

યજ નહીં. અરે પણ મારે એવાં વિધેને કેમ ગણવાં
 જોઈએ એવા હજારો વિદ્ધ કદી આ સતીપર આવે પણ
 સતી તે સત્યને કેમ છોડે જેમકે દીપકપર પતંક પોતાનો
 પ્રાણ છોડે છે. તેમજ આ સતી પણ પોતાના સત્યના ટે-
 કપર અનેક વિધેનો આવશે તો પણ સત્ય ન છોડતાં
 તેની સાથેજ પ્રાણ આપવા તૈયાર છે. પણ સત્ય તો નાજ
 છોડાય હરી હરી હરી દૈવ ઇચ્છાની બધીદારી છે હે પ-
 રમાત્મા પુરુષોત્તમ જો હું ખરેખર સત્યો સત્યજ ચાલતી
 હોવું. અગર ના ચાલતી હોઉં એ ખરા ખોટાની પરીક્ષા
 તનેજ છે. કારણ કે હીરાની પરીક્ષા ઝવેરીનેજ હોય છે.
 તો મારી પરીક્ષા પણ તનેજ છે. માટે હવે તારે શરણે
 રાખ.

ગાયન.

નાથ, અનાથ, ના, હે પ્રભુ ગતી તંમ, જાયે, નવ કળી,
 યાયે બાળી આજે, હે, પ્રગટ પુરુષોત્તમ, લળી,
 સત્યો, સત્યજ, શ્રી, હરી, ચાલું હાલું, હું, સદા
 વિન વણી સુણી માહરા, સ્થાય કરોને સર્વદા,
 કરતા, હરતા, બરતા; નાથ, નાથ, જપું મુખે.
 સતીપર સંકટ સહસ્ત્ર આવે પણ ના માને તે દુખે,
 પાલક, ટાલક, દીન દયાળક, સ્થાય કરોને મારી આજ,
 ઇશ કૃપાળુ છું તુંજ શરણે વીદ્ય વીદારી ઘોને આજ

આ પ્રમાણે શ્રી પ્રભુની સ્તુતી કરી સતી મુની પાસે
 આવ્યા એટલે મુની પણ પોતાના નીત્ય કર્મમાંથી પરવા-
 રી દૂરાગત થયા હતા એટલે તેમને સતીને જોયાં અને
 જોવા પોતે કહેવા જાય છે એટલામાં તો સતી બોલ્યાં.

અ—હે માહ તમા મુની હું આપને દંડ વત કહું
 છું એમ કહી લીળી કરજોડી દંડવત કરી હાથજોડી હમા
 રલા.

અત્રી—અહો દેવી કેમ કંઈ આજે તમે નરમ
બોલો છો શું છે કહો શા માટે બિદાય છો

અન—સ્વામી નાથ કંઈ નથી

અત્રી—નહી જો કંઈ જના હોય તો આમ આજ
તમારા મુખ પર ઉદાશી શાની માટે કહો

અ—હે સ્વામીનાથ આજ તો માઈ તમામ શરીરશરકી રહ્યું
છે જેથી મને કોઈ વાતની સુજ પડતી નથી કે શું થશે.

ગાયન.

ક્યાંથી આ સંભળાય:

સુજે ન સ્વામી આંચ, મુજને સુજે ન સ્વામી આંચ;

અંગજ ફરકે કાયા આ થરકે લાગે અંતર લાય.

કહો ધીરજ કેમ રહે, વિનવી દાસી તમ કહે;

વિદ્ય જરૂર કંઈ થાય, સ્વામી.

લોચન જમણું અતિશય ફરકે, લાગે સૌ સુમસામ

ધીરજ ન રહે મુજને સ્વામી, ધામજ ખાવા ધાય. સ્વામી.

આવી રીતે જ્યા સતીયે જણાવ્યું કે રૂશી બોલ્યા કે
અહો સતી તેમાં એમ ગભરાવછો શા માટે એ બાબતમાં
ઇશ્વરનું ભજન કરો કે તમારું આવેલું વિદ્ય દુર થાય;

ગાયન.

હરીહર બજેરે, કરો તેથી સાચી સગાઈ;

તમે સેવો સાંખજો સુખદાઇ, દીન વીતી જાયે દીનદુઃખદાઈ

સમજો સત્યરે, કરો તેથી.

ચાલ્યા જાય દીન દુખના, સુખ થાયે સખ જગ.

ચીત જોડો હરી સંગથો, છોડી માયાનો લાગ;

કેમ જવો છો મનમાં મુંઝાઇ, વિદ્ય વિદારે તે રધુરાઇ.

બજે, મનથી તે તે રે

સતી સત્યના છોડવું રહવે અમૃત્યથી દુર
 દુષ્મન ઉભો પોકાર કરે બચીષ્ટ હોય જો પુર
 પ્રભુથી કરીશો સગાઈ તો અરી કરે ના ચઢાઈ
 તમે તજો બહેમરે. કરો.

જ્યાં આવી રીતે સતી તથા રૂપી વાતો કરે છે એ-
 ટલામાં પેલા દેવો પણ આવી પહોંચ્યા અને પોકાર કર-
 વા લાગ્યા કે હે મહા મુનીઅત્રી દુવાર ઉઘાડો દુવાર ઉઘાડો
 એટલે મુની પોતાના મન સાથે વિચાર કરવા લાગ્યા કે અરે
 અત્યારમાં આ કેણુ જુઓ પાડે છે જેમ જેમ પેલા વધારે
 પોકાર કરવા લાગ્યા તેમ તેમ પેલા રૂપી વધારે આશ્રય પામવા
 લાગ્યા કે આ શું એમ કરી પોતે જ્ઞાન દ્રષ્ટીએ રૂપીએ જોયું
 તો તેમાં શ્રી પ્રભુઓ માલમ પડવા લાગ્યા અહા શું મારે
 ત્યાં આજે શ્રી પ્રભુઓ કેમ વાઈ એજ આજ અહીં અ-
 વ્યા હશે જરૂર જરૂર કંઈ પણ કારણ શરૂ આવ્યા હશે
 નહીં તો વળી જેમના દર્શન દેવને દુર્લભ તો આ મનુષ્યા
 રૂપી તે ક્યાંથી જરૂર વખતે સતી કહેતાં હતાં તેમ
 તો નહીજ હોય ભણે તેમ પણ હોય તો પણ શું 'એવો
 ક્યાંથી દીવસ કે હમારી પરીક્ષા એ કરે ધન્ય થડી ધન્ય
 દહાડો હાંહાં જુગલ કીશોર વાહ
 અહા શું મારું ધન્ય ભાગ્ય છે. ધન્ય છે. ધન્ય પ્રભુ ધન્ય
 ધન ધડી ધન દહાડો કે જે રૂપીયો હજારો વર્ષો સુધી એમ-
 નાં દર્શન માટે તપશ્રય્યા કરે જાયછે છતાં તેમને એમ-
 ના દર્શન સ્વપ્નમાં પણ થતાં નથી. તો વળી રૂપીમાં
 દર્શન કરવાં દુર્લભ થઈ જાય પડે. તો આ ત્રણે સૃષ્ટીસર જ-
 નાર પાલણુહાર સંહારનાર ત્રણે અધીષ્ટતા દેવતાઓ મારે
 ત્યાં પધાર્યા બહા પરમાત્મા તમારી લીલાને કે તમારા બ-
 ક્તોને કેવી રીતે રહાય થઈ દર્શન આપો છો. જેમકે

આગળના વખતમાં કોઈ એક મહાન તપસ્વી અરણ્યમાં તપ આદરી બેઠા હતા હવે જે પહાડની ગુફામાં એકાંત તપ આદર્યું હતું ત્યાં એક મોટા વ્યાધ આવ્યો એટલે તે મહાત્માએ જોયો તે પરથી માહાત્માએ જાણ્યું કે આ વ્યાધ ધણો ભુખ્યો છે માટે લાવ હું એને ખાવાનું આપું એમ ધારી પોતે પોતાની જાંઘ કાપી તેને ખાવા આપી તે પરથી પેલા વાઘરૂપે આવેલા શ્રી કૃષ્ણ પરમાત્મા તેનાપર અતિ પ્રસન્ન થયા અને ચત્રભુજ સ્વરૂપે દર્શન આપ્યાં અને કહ્યું માગો માગો હે માહાત્મા હું તમારાપર ધણો પ્રસન્ન છું. અને જોશ્યા કે હે માહાત્મા આજના વખતમાં અનદાન સરખું પણ આપતું નથી તો તમેએ અંગ કાપી મને આપ્યું અતિથી જાણી મારી સેવા બજાવી. તેથી હું તમારાપર ધણો પ્રસન્ન છું માટે જે આપની ઇચ્છા હોય તે માગો ત્યારે પેલા માહાત્માએ કહ્યું હે શ્રી પ્રભો આપો તો તમારી ભક્તી અને રાખો તો તમારા ચર્ણકમળમાં અને હેવટ ગોંથી જ્યાં મહાત્માએ એમ માણ્યું કે શ્રી પ્રભુ તરત તથાસ્તુ કહી અંતરધાન થયા. અહા પ્રભુ તમે આવી રીતે ઘણાં ઘણાંને દર્શન આપો છો હે દીનબેલી દીનાનાથ ખરેખર માઈ ધન્ય બાળ્ય કે મને શીયળ શાધ્વી દક્ષ પ્રજાપતિની પુત્રી મલી જેના પ્રતાપે મારો જન્મ શ્રી વિષ્ણુનાં દર્શનથી સફળ થયો સફળ થયો. એ સૌ આ સતીનાજ પ્રતાપ અને બહું થયું કે મેં નારદનું કહેવું મન્યું એટલો પ્રતાપ એમનો પણ ખરો નહીં તો વળી મારે ત્યાં તે તેએને આવવાનો વખત કયો મળત માટે જે થયું તે સાઈ થયું કે મારે આજે સુમ દીવસ આવ્યો જે કદાચ મને અગર સતીને કર્મના યોગો પ્રમાણે આપીત કરશે, તો

પણ કંઈ શીકર જેવું નથી કારણ કે તેઓ કંઈ આપીત કરવા તો આવ્યા નથી પણ કર્મની કહેણી જુદીજ છે તો શાહરત્રમાં કહ્યું છે કે મહાન પુરૂષોનો અને સદ્ગુણી-યોનો ક્રોધ પણ આપણને કોઈ વખત ક્ષણકાંઈ થઈ પડે છે કેમકે તે જે ક્રોધ કરે છે તે આપણામાં જે દુર્ગુણો રહેલા છે તે દુરજ કરવા માટે તેઓ ક્રોધ કરે છે નહીં તો તેવા મહાન પુરૂષોને કદી ક્રોધ હોતોજ નથી એમ નીર્ણય કરી જ્યાં ચક્ષુ ખોલ્યાં કે સતી પ્રત્યે કહેવા લાગ્યા અહો સતી શા વિચાર ચાલે છે.

અ—સ્વામીનાથ વિચાર તો કંઈજ ચાલતા નથી પણ જો આપની આજ્ઞા ના હોય તો ગોનામની જાડીમાં રમણ કરનારા ગોવીંદ સાઈ રસોઈ તૈયાર થઈ ગઈ છે તો થાળ પીરસી લાવું.

અત્રી—તમારું કહેવું ખરું છે પરંતુ બહાર કોઈ પોકાર કરે છે તેમને જઈ અંદર લઈ આવો જ્યાં રૂપીની આજ્ઞા ના થઈ ત્યાં વાર શી તરતજ સતી પેલા દેવોનો પોકાર સાંભળી ત્યાં દોડી આવ્યાં ને દુવાર ઉઘેડ્યાં જેવાં દુવાર ઉઘેડ્યાં કે તરતજ ત્રણે દેવો સાથે નરનારાયણ બીક્ષાંનદેહી એમ ઉચ્ચાર કરી અંદર પેલા કે તરતજ સતીએ તેમનો આદરસતકાર કરી આસનપર બેસવા આજ્ઞા આપી અને ગોવીંદ સાઈ થાળ પીરસી તરતજ જ્યાં મુની ખીરાજે છે ત્યાં ગયાં જેવાં સતી આવ્યાં કે તરતજ તેમના હાથમાંથી રૂપીએ થાળ લઈ ગોવીંદને ધરાવ્યો અને કહ્યું કે હે સતી હવે તમે પાછાં જાવ અને જે પેલા ત્રણ સન્યાસી તમોએ કહ્યા તેમને જેવો મારાપર તમો જેવો પતિ તરીકે પ્રીતિભાવ રાખોછો તેવીજ રીતે

તેમનાપર પુત્ર ભાવ રાખી તેમની ઇચ્છા અનુસારે વર્તી
તેમને સંતોષો એમ કહી સતીને ત્યાંથી વિદાય કર્યા હવે
સતી જ્યાં પેલા ગણે જણુ ખીરાજ્યા છે ત્યાં આવી કહેવા
લાગ્યાં કે હે મહાત્મા ઉઠો હાથ પગ પખાળો જમવાનો
સમય થયો છે અને રસોઈ પણ ઠંડી થાય છે.

ગાયન

આવો આવોને અલબેલા.

આલો, આલો, જમવા રૂપી રેમથીરે,
રૂપી રેમથીરે, પીરમું પ્રેમથીરે,
ગોમતી, ગંગા, નર્મદા, લાવું, જળપાન પ્રીતે કરાવું,
કેશર પુષ્પ ચઢાવી, પુત્તું પાદકું, પ્રેમથીરે,
સુંદર પાક બન્યા મનગમતા, આનંદ લેસો મુની જમતાં,
મધુર વાયુ ઢોળું, શીતળ હેમથીરે, પી.

દેવ તુલ્ય ખીરાજે રૂપી તમને જોઈ અતિશય ખુશી
જમજો જમજો રૂપી રૂડી રીતથીરે,

આજ થઈ છે આનંદ હોલી ન્યાળી થઈ છું ઘેલી
તમ થઈને આપો આશીશ, રહીયે કુશળ ક્ષેમથીરે,

એમ કહેતાં કહેતાં દેવીએ હાથ પગ પખાળવા માટે
જળ પાત્ર વિગેરે લાવી ત્યાં મુક્યાં અને કહ્યું માહાત્મા
ઉઠો હવે જમવાની વેળા થઈ જાય છે ને રસોઈ પણ
ઠંડી થઈ જાય છે માટે પધારો પધારો.

અરે દેવી તમે બીક્ષા પીરસવા તૈયાર તો થયાં
પણ હમારે એક નીયમ છે તે તમે જાણો છો—

અ—ના માહાત્મા જ્યાં સુધી આપે મને જણાવ્યું
નથી ત્યાં સુધી હું આપના નીયમથી અજાણી છું માટે
આપ મારા પર કૃપા કરી જણાવો તો સાહે

અ — જુઓ ત્યારે સાંભળો.

અમ, તણેની દીક્ષા એવી, સુણે અત્રીનાં, નારી,
નીકળ્યા જ્યારથી અમે, વળી ફરીયે છીયે પણ નહી કોઈ ધારી
પણ ન કરીયે ભીક્ષા હમે, વચન અમારૂં પાળે નહીં;
ભીક્ષા ગ્રહણ કરાવવી ધારે તે, નમ્ર થઈ પીરસે સહી.
ખ્યાતી તમારી સાંભળી આવ્યા છીએ અમે અહીં,
છેયે ઉપવાસી ઘણા દીના અન્ન નળ્યું અમને કહી
ઈચ્છા હોય તો હા કહો, નહીંતો જઈએ ખીજે દામ સહી

હે દેવી જે અમને નમ્ર થઈ ભીક્ષા પીરસે છે તેની
જ હમે ભીક્ષા ગ્રહણ કરીયે છીયે માટે હા કહો યા ના
કહો કે જેથી અમે ખીજી જગાએ જઈએ.

આવી રીતનું ત્રણેનું બોલવું થયું એટલે સતી તો
માહા વિચારમાં પડી ગયાં અને જેમ ધૃત અમીપર પડે
છે અને બડકે બળે તેમ સતીના રથમાં બડકેબડકા અગ્નિ
ઉઠવા લાગી અને મન સાથે કહેવા લાગ્યાં કે ખરેખર આ
જે આગળથી અંગ રરકતું હતું ને અશુભ ચીન્હો જણા-
તાં હતાં તેજ આ થવા બેઠું છે જરૂર જરૂર મારી કોઈ
પણ પરીક્ષા લેવા આવ્યું છે અગર કોઈ ખુરી વાસનાથી
આગ્યું છે પણ લાચાર કે સાધુના રૂપમાં છે એમને એમ
ખીચારાં વિચારમાં પડી જઈ બયભીત થયાં અને મૌન્ય
ધારણ કર્યું; નેત્રમાં અશ્રુ ધાર ચાલવા લાગી કાયા કંપવા
લાગી અરે અરે આ શો ગજબ આ શું જુલમ થવાનો
આ શું થવા બેઠું છે મને કંઈ સુજ પડતી નથી અરેરે
જો હું ના કહું છું તો વળી એમ ના કહેવા પ્રમાણે
ઘણા દીના ભુખ્યા અને વળી મારા આત્રમે આશા ભેર
આવલાની રાશ થઈ પાછા જશે તો જગમાં શું કહેવાશે
અરેરે હવે મારે શું કરવું.

ગાયન.

ગયુ સુખ આજ.

અરે, આવ્યો. દી દુઃખીયારો, વિભુ થાયે, આ, કેર કાળો,
હવે કેમ રહેશે, ટેક મારો, આવ્યું દુઃખ આજ, નીવારો;
શીયળ સાધ્વી કહાવું જગમાં, હે દયા, નાઈશ.

આવ્યા સાધું પાછા જશે, તો શ્રાપજ દે જુગદીશ
રેશું થવાનું આંચ, ખખર નહીં કાંચ, હરી હું તો જાણુ નહી,
આવ્યા હર્ષ નામ, તો કરો કામ ગ્રહો શરણે સતીને ચાહી
શરણે રાખો પ્રભુ પ્રાણુ મારો, આવ્યું વિદન, વાદળ વિખેરો,

આ પ્રમાણે સતી શ્રી પ્રભુની સ્તુતી કરે છે ત્યારે
પણે દેવો પણ થરથર ધ્રુજે છે કે વખતે સતી આપણને
જાણી જશે અને શ્રાપીત કરશે કારણ કે દેવી ધણાં શો-
કમાં પડી ગયાં છે એટલે ત્રણે ખોલી ઉઠ્યા કે હે દેવી
હે દેવી હા કહો કે ના કહો નહી તો અમે જમ્યે છીએ.

અ—માહા વિચારમાં પડી ગયલાં બોક્ષ્યાં કે હે મા-
હાત્માઓ જશો નહી એસો હું હમણાંજ મારા પતિવ્રતા
નીયમ પ્રમાણે મારા પ્રાણુપતિના આગ્રાની લઈ આવું છું
ને આપને સંતોષી બીક્ષા પીરસું છું.

ત્રણે—જુવો બાધ હમારે હજુ ધણાં દુર જવાનું
છે માટે બીક્ષા પીરશો તો ઠીક.

અ—માહાત્માઓ મને બીક્ષા પીરસવાને કંઈ વાંધો
નથી પણ જરા થોમો તો હું મારા નીયમ પ્રમાણે પતિ
આગ્રા લઈ આવું.

ત્ર—અરે વાહે આતો કંઈ બીક્ષા પીરસવાના ઢંગ
જણાતા નથી. જુવો તમે ત્યાં જાવ એટલે અમે અહીં

બેસી રહીએ શું તમારું એટલું પણ ચાલતું નથી કે આ આવેલા માહાત્માઓને વાર લાગશે તો તે ખીચારા આશા ખંધી નીરાશ થઈ ચાલ્યા જશે.

અ—માહાત્માઓ તમારું કહેવું યથાર્થ ખરું છે તથાપી સતીનો ધર્મ છે કે પતિ આગ્રા સીવાય એક પગલું પણ ભરવું નહીં માટે આપ બેસો હમણાંજ હું પાછી આવું છું આવી રીતનું જ્યારે દેવોએ સાંભળ્યું ત્યારે ત્રણેને વિચાર થયો કે જો હવે વધારે સતાવીશું તો તે આપણને ઓળખી જઈ આપીત કરશે માટે બહેતર છે કે તેઓ ભાં જઈ આવે એમ નીર્ણય કર્યું અને કહેવા લાગ્યા બહે જવ સતી લઈ આવો આગ્રા પણ ઝટ બહેલાં પધારજો.

અ—બહુ સારું માહાત્માઓ હવે ભાંથી સતી જ્યાં મુની નીલ કર્મ કરતા બેઠા છે ત્યાં ગાભરાં ગાભરાં આવી હાથ જોડી પગે લાગ્યાં.

અત્રી—કેમ સતીઆમ કંઈ એકદમ ગાભરાં ગાભરાં અહીં આવ્યાં શું છે કહો કહો.

અ—સ્વામીનાથ શું કહું દગો દગો.

અત્રી—અરે સતી દગો શું વાત શી

અ—સ્વામીનાથ જે પેલા ત્રણ સન્યાસીયો આવ્યા છે

અત્રી—અરે તે તો ખરા પણ તેમને છે શું તેમને જમાડ્યા કે નહીં.

અ—ના સ્વામીનાથ મેં તેઓને તમારા કહેવા પ્રમાણે જમવા ઉઠવાને માટે કહ્યું ત્યારે તેમને જણાવ્યું કે હમારે નીયમ છે કે જે નમ્ર થઈ પીરસે છે તેનીજ

હમે બીક્ષા ગ્રહણ કરીયે છીયે તેથીજ સ્વામીનાથ હું
મારા પતિવ્રતના નીચમ પ્રમાણે તમારી પાસે આજ્ઞા લે-
લેવા આવી છું.

અત્રી—બલે તમે આજ્ઞા લેવા આવ્યાં તો બહુ
સાર થયું પણ તમે એમને ના ઓળખ્યા કે એ કોણ છે.

અન—ના સ્વામીનાથ મેં ના ઓળખ્યા એ કોણ છે

ગાયન.

ચાલો ચાલો ચતુરસુ.

સુણો સુન્દરી સત્ય ગુણની, ખાણુરે,
શા, શા, મુખથી, કરૂં હું, વખાણુરે,
આવ્યા નાથ. અનાયના નાથરે,
પ્રીતે આવ્યા વૈકુંઠ પતિ એતો વાલા
સાથે જગત કર્તા મોટા, દેવરે જીવે ધારી
રહો ન અખણુરે શું.
શામ શરીરે સ્યામ છે, ઝમકે વીજ પ્રકાશ;
પ્રહ્લા કર્તા સાથ છે, વળી શંકર કર્તા નાશ.
એવા દેવો આવ્યા તમ આંગણે. સતી,
પુન્ય પુરૂં પ્રકાશો સતી તમમાં ગતી.
જેથી ઉતરે શક્તીયોના, મદરે, બહાલી જાણુરે
મદ ઉતરે શક્તી તણા, શુ યસ મળશે આમ
ખાળક બાવના કરી તમે, પુરો દેવોની હાંમ
પુન્ય તમારા વડે ખાળ થઈ તો જશે.
જગમાં સતી તમારૂં નામ અમર થશે;
પ્રીતે પુત્રથી આનંદ માણુરે સુ.

અ—કેમ દેવી સમજ્યાં એતો આપણને પાવન
કરનારા અધમ ઓધારણ પતિત પાવન સરજનહાર પા

લણુદાર સંહારનાર, એવા જે વિષ્ણુ, બ્રહ્મા અને મહેશ્વર છે અને તેમને જગત માતાઓએ મદે બરાધ અહોં મો-કસ્યા છે માટે હવે તમારામાં જેટલું પુન્ય હોય તેટલા પુન્યના બળ વડે તેઓને કંઈક ચમત્કાર બતાવે અને જગતમાતાઓના થયેલા મદને ઉતારે.

અન—બલે સ્વામીનાથ જેવી આપની આજ્ઞા તો આ દાશીને પણ એટલીજ આજ્ઞા ન જોઈતીતી ઠીક છે હવે હું બતાઉં છું કે સતીઓને ત્યાં સતીને છળવા કેમ જવાય છે. એતો લાચાર કે મેં જોળખ્યા નોતા. હવે તો જોળખ્યા.

ગાયન નીલિજ.

સૃષ્ટી કરતા બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, આવ્યા મુને છળવા,
સૃષ્ટી નાશક શંકર ખીતા, આવ્યા સાથે મળવા.
કષ્ટ હરતા સુખ, કરવા આવ્યા દુઃખ દળવા,
શીયળ તેજ, હવે પ્રકાશું. કહું જ્યારે હળવા,
ત્રણે જણુ મનસુખો આદરી, આવ્યા સત્ય રળવા,
સર્વને હવે હું સંતોષજ, આપું દઉં ન કંઈ વલવા,
વળી માન્ય વધશે, દૈવ ઇચ્છાથી, આનંદ લહાણુ રળવા,
પુણું પાછળથી પરતાશે, શરીર લાગે ગળવા,
પુત્ર બનાવી રાખું પ્રીતે, ન દઉં નીકળવા;

અ—હા હા હું કેવી નસીબદાર કે વળી મારે ત્યાં શ્રી પ્રભુએ જ્યારે આ પ્રમાણે દેવીતા જણવામાં આવ્યું એટલે તેમણે ત્યાંથી હાથમાં જલ લીધું અને પોતાનું પુન્ય તે જળપર મુક્યું અને ઈશ્વરની પ્રાર્થના કરી કે જો હું આજ સુધીમાં બરોબર શીયળ પણ પ્રભુ બાકતમાં પતિ શેવામાં શુદ્ધ અંતઃકરણે રહી સત્યા સત્ય

પ્રમાણે ચાલી હોઉ તો આ આવેલા ત્રણે દેવો બાલક થઈ જાને. આવી રીતે છે તે બાવના કરી અને બ્યાં પેલા દેવો બીરાબ્યા હતા. ત્યાં આવ્યા અને પેલા દેવોને કહ્યું કે માહાત્માઓ થાવ તૈયાર રસોઈ ઘણી ઠંડી થઈ જાય છે.

ત્ર—હા, ઉઠીયે તો ખરા પણ હમારા કહેવા મુજબ પીરસો તો.

ચ—હા માહાત્માઓ તમે જેમ રાજી થશો તેમ કરીશ. એમ કરી પેલું જળ તેમનાપર છાંટ્યું એટલે દૈવ ઇચ્છાએ સતીની બાવના પ્રમાણે તેઓ ત્રણે બાળક થઈ ગયા એટલે સતીએ કહેવા માંડ્યું કે હે પ્રભુઓ હવે મેં તમોને ઝાળખ્યા છે ને તમોએ અહીં આવી મુજરકને દર્શનલાભ આપી પાવન કરી તો હવે ચાલો હું તમોને તમારા કહેવા પ્રમાણે બીક્ષા પીરસી તૃપ્ત કરું.

ગાયન.

મારા મનમાં તનમાં.

મારા મનમાં વસીયા, મોહન રસીયા, તનમાં ઠસ્યાછો, આજે, વળી આવાં રૂપો, જુદાંજ, લમ્પને, આવ્યા પ્રભુ શા કાજે, હાલવું ચાલવું હારીધુ હાંય, શોક ઉપન્યો અતિ મનમાંય (પણુ હવેતો) અંતરમાંયે, અતિ ઉલટ થાયે, દુઃખજ જાયે, સુખજ થાયે, વાહ પ્રભુ પાતળીયા પ્યારાં આવ્યા છો

લેવાને લાજે.

આવી રીતે કહેતાં કહેતાં તેઓને રસોડામાં લઈ ગયાં પણ લાચાર હવે તે કંઈ ખાવાના નોતા એટલે તેમને માતાજીયે પોતાના પથોધરતું પાન કરાવ્યું. હા, દૈવ

ઈએ અકળીત છે. તેનો કામ પાર પામ્યું નથી. અને પછી માતાજીએ તેમને ઝેળીયો બાંધી તેમાં ત્રણેને સુવાડી પોતે રૂપીને પારણાં માટે કહેવાં મયાં હવે જ્યારે પેલો બ્રાહ્મણ અને બ્રાહ્મણી અડધેક રસ્તે મયાં હશે નહીં એટલામાંતો સૂર્યનો અતીશય તાપ પડવા લાગ્યો. અને વળી ગ્રીષ્મરૂપ એટલે પછી પુછતુંજ શું આવી રીતે અતિશય તાપ તથા થાક લાગવાથી પેલી બ્રાહ્મણીને તૃપા લાગી જેથી તાપ તૃપા અને થાકથી કંટાલી જઈ એક મોટા વૃક્ષ નીચે જેસી પડી તો તૃપા પણ તેને વધારે પીડવા લાગી અને વધારે વધારે કંઈ સુકાવા લાગ્યો એટલે પોતે પોતાના સ્વામીને કહેવા લાગી.

ગાયન.

હુંતો સોનારણુ.

સ્વામી સુણો દુઃખની કહાણી, મુજને પાવોને પાણી
વઢાય ન મુખે વાણી, જલ્દી લાવો ને પાણી,
કંઈ શોષ પડેછે મારે, કેમ જવાસે ત્યારે
પેહેલાંથી મેં, દીધી શીખામણુ કેમ ન માન્યું તારે,
હવે ક્યાંથી લાવું પાણી, ખતલાવો સુંદરી શાણી
જળ વિનાતો જીવ આ જાયે, થાયે માહા ઉતપાત
મમે તેમ કરીને સ્વામી ઘડો, પાણીનો ઘાટ,
સુંદરી હું તો સત્યજ કહાવું, કહે તો પાછો ઘેરજ જવું
ઘેર જઈને લાવી પાણી. પછીથી તુજને પાવું. સ્વામી.

આમ બોલતાં બોલતામાં તો પેલી બ્રાહ્મણીનો કંઈ સુકાવા લાગ્યો અને બોલવાનું પણ બંધ થવા લાગ્યું. સ્વામીનાથ મને ગમે ત્યાંથી પાણી આણી પાવો હાય મેં

અભાગણીયે તમારૂં કહેવું ના માન્યું અને તમારાથી વિ-
રૂદ્ધ થઈ તો તે મનેજ નડે છે સ્વામીનાથ મારી કસુર
માફ કરો અને પાણી પાછું જતો જીવ બચાવો,
રાંમ, રાંમ, રાંમ. રાંમ,

બ્રહ્મા—અરે સ્યાણી તારૂં કહેવું તદ્દન ખરૂં છે પણ
હું પાણી લાવું ક્યાંથી, તે છતાં પણ શાંત થા હું હ-
મણાંજ ગમે લાંથી પાણી લાવી તને પાવું હું પણ મારા
આવ્યા શીવાય અહીંથી આધી જઈશ નહીં અહીંજ ર-
હેજે હરી હરી મારા ક્યા જન્મના ભોગ કે તે પાપે કરી
આવી સ્ત્રી મળી ખરેખર આવી સ્ત્રીતો જે ખરેખરો કમ
નસીબ હોય તેનેજ એવી હઠીલીયો મળે કે જેથી પોતાનું
કહેલું ખરૂં કરી પોતાનું પોત પ્રકાશે અને ખીજને દુઃખી
કરે રાંડને મેં કહ્યું કે સમજ પણ સંખણી એકની બે ના
થઈ અને માન્યું નહીં જીવે હવે એ જાતે મુંઝાય છે
અને ખીજને મુંઝાવણમાં નાંખે છે એ કેવું દુઃખ હવે હું
તે ક્યાં જઈ એ સંખણી માટે પાણી લઈ આવું કે એને
જીવાડવા શક્તીમાંન થવું આતો બધું અરણ્ય છે તેમાં
જાણે એના બાપે કુવે ના ખોદી મુક્યો હોય તેમ જીવ
અને મને પાણી પાવ શું કરું કાળ તો આ વખતે બહુ
ચડે છે પણ બ્રહ્મા પરમેશ્વર આ ખીયારા બાળકની દયા
આવે છે નહીં તો એ રાંડ હઠીલીને તો અહીંજ મરવા
દેત. પણ લાચાર કે ન્યાતમાં પણ પાછી કન્યાની અછત
અને પાસે પૈસો નહીં બાકીતો એ રાંડ છતરપગી જેવી
છસો લાવુ આજ કાલ તો દુનીયામાં દામ મોટા છે.

હરી હરી હવે ગયા શીવાય છુટકો નથી એમ કહી
 તે પાણીની શોધમાં ગયો અને પાણી શોધતાં શોધતાં
 ધણે દુર નીકળી ગયો એટલામાં એક નજીકના મોટા શ-
 હેરનો રાજા મળ્યા રમતો ત્યાં આવી પહોંચ્યો ને પેલી
 તૃપાતુર તરફડતી બ્રાહ્મણીને જોતાંજ તે તેના તેજસ્વી
 મુખાકૃતિ જ પર મોહીત થયો અને તેની પાસે જઈ
 પોતાની પાસે તૃપા મટાડવાની અમૃત ગોળા હતી તે
 પેલી તરફડતી બ્રાહ્મણીના મુખમાં આપી.

પરીચ્છેદ નવ.

વે માતાજી રૂપી પાસે જઈ સર્વ હકીક; તથા રૂપીને વાકેફ કરી પારણા માટે સુ-ચયુ' એ રૂપી બોલ્યા કે હે દેવી તમે જઈને જુવો તો ખરાંકે તે ગોળીમાં છે કે પારણામાં પોહડ્યા છે જ્યાં એમ રૂપી-યે કહ્યું કે તરતજ દેવી ત્યાંથી પાછાં આવ્યાં અને જોયું તો ત્રણે દેવને પારણામાં રમ્યા કરતા જોયા જેથી દેવીને ઘણો આનંદ થયો અને પોતે સમજ્યાં કે એ સૌ દેવ ઈચ્છા છે અને પોતેજ પોતાની સ્ત્રીયોનો અંહકાર ઉતારવા માટે મારી પરીક્ષા કરવા આવ્યા છે એમ મનવાળી તે-મની સેવા તથા પતિ સેવા કરવામા ગુંથાયા ત્યારે પણ પેલી બ્રાહ્મણીના મુખમાં જે પેલા રાજાએ અમૃત ગોળી મુકી હતી તે ગોળીના પ્રતાપથી પેલી બ્રાહ્મણીના તરફ મઠી અને શાંતાવળી એટલે કહેવા લાગી બાઈ તમે દીર્ઘા આયુષી થાવ ધન્ય છે તમોને કે તમોએ આવા વીપરીત વખતમાં મારો જતો જીવ બચાવ્યો અને જીવતદાન આપ્યું ધન્ય છે બાઈ ધન્ય છે તમોને

૨૧—અરે સુખ રહો બસ કરો તમારી જીવહાને બાઈ કહેતાં અટકાવો બાઈ નહીં પણ ભરથાર કહો. જુવો હવે તમારે ખીલકુલ શીકર કરવાની નથી હું આ પાસેના શહેરનોજ મોહોટો રાજા છું માટે હવે તમારે કાંઈ પણ જાતની શીકર રાખવાની નથી તેમજ હવે તમો વધારે દુઃખી ન થતાં સાવધ થઈ મારી સાથે ચાલો સમજ્યા

હું તમારા બાઈ લાયક નથી પણ બરથાર લાયક છું મા-
ટે ચાલો.

આ—અરે બલા બાઈ મને તમે લઈ જઈ શું કરશો.

રા—અરે હજુ પણ બાઈજ બાઈજ કહો છો કે
હું તમારો બાઈ નહીં પણ બરથાર છું જુવો તમેને
મારે ત્યાં લઈ જઈ મારી સર્વ રાણીઓમાં પટરાણી કરીશ
અને મારા સુખનું સાધન તમેને ગણીશ.

આ—અરે શ્યાણા રાજ તમે આ શું વદો છો.
આવું અમટીત વદવું તમેને લાયક નથી.

રા—બલે લાયક હોય ન હોતે મારે સમજવાનું છે
માટે હવે તમે મને વધુ મહેનત ના આપતાં થોડામાંજ
સમજી જઈ તૈયાર થાવ જુવો સમજી જશો તો સુખી થ-
શો માટે હવે વધારે ખટપટમાં તમે ન પડો અને મને
પણ ન પાડો ને ચાલો.

ગાયન.

શુભે ચાલો ત્યાજ સલુણી, ખટપટ મુકી દો (૨) રસીલી.
આતુર મનડું બન્યું અધીરું, રંગજ માણીલો (૨) રંગજ
તમ પ્રેમને. આધીન થયો છું, મમત મુકી દો, (૨) છખીલી
સર્વમાં શાણી શોભીતાં, આજે, પટરાણી પદલો (૨) પટરાણી
તાલા વેલી પ્રગટી તનમાં, અમૃત સીચી દો (૨)
મોતીની માલા જરીયન સાડી અવ નવીજ પહરીલો (૨) અમૃત
મોહન વેલીની ખીલી કમી તે પ્રેમે ચુટવા દો (૨) છખીલી
મોહન માલા જાંઝર ઝુમણાં જે જોઈયે તે બો
પણ મોહન વેલી યૌવન ખીલેલી કલી ચુટવા દો

સ્ત્રી—અરેરે આપ રજા કુમાર થઈ, શું વદો છો
જરા વિચારો તો કરો પર સ્ત્રી સાથે એકાંતમાં તેમજ

આવા અધાર વનમાં મને એકલી જાણી બોલો છો પણ માહા પાપમાં ભરાશો અને તેમાં વળી હું આ-
જણી તેનો વિચાર કરો અને વલી જતા જીવને બચા-
વી લીધો તેથી તમે તો મારા પીતા બાપક થયા.

રા—ચાલ ચાલ હવે તારું પાપને બાપ મને શું ક
રવાનું છે જો સાંભળ હું તને પુછું છું તેનો જવાબ આ-
પ કે એક વખત કોઈ ચોરો એક સાહુકારને મારી નાં-
ખી તેનો પૈસો લઈ લીધો અને તેનું ચોરો ભર જંગલમાં
ગયા જ્યાં આગળ એક માણસે તે ચોરને જોવા અને
તેને મારી પેસો પૈસો તેને પોતાને સ્વાધીન લીધો કહે
હવે એ પૈસાનો માલીક કોણ

શ્રી—તે પૈસા વાળો ધણી તો મરી ગયો છે મારે
જ્યા સુધી ચોરો પાસે હતો ત્યાં સુધી ચોરોનો અને જ્યા
રે ચોરોને પેલા એ મારી નાખ્યા ત્યારે તેનો

રા—ત્યારે જો સાંભળ એક માણસે એક ઝાડ રો-
પ્યું ને તેની પાછળ ધણી મહેનત કરી પણ તે ઉછર્યું ન
હી એટલામાં તે માણસ મરી ગયો ત્યારે તે ઝાડ બીજો
માણસ લઈ ગયો અને તેને તે ઝાડ ઉછેરવામાં વધારે
મેહેનત પડી ને ઉછર્યું ત્યાં કહે તે ઝાડ કોનું અને તેના
શળ ફુલ આવે તે કોના

શ્રી—એ તો સર્વ પેલા બીજા ધણીનાં

રા—ત્યારે જો હવે તું તારા મોંથીજ બંધાઈ ચુકી
છે તો હવે તારે મારે ઘેર આવ્યા શીવાય છુટકો નથી

શ્રી—રાજન હું શી રીતે બંધાઈ તેતો કહેશો

રા—હા સાંભળ જો સાહુકાર રૂપી તારો
ધણી જે સાહુકાર મરી ગયો છે તે તારો ધણી

પાણી શોધવા ગયો છે હવે ચોર તે તારો જીવ લઈજનાર જમડા તેને મે આમારી ગોલીઓથી ન-સાડી તારો જીવ બચાવ્યો તો બોલ હવે તું મારી ખરી કે નહીં કર કમુલ વળી એજ પ્રમાણે આ ઝાડનો પણુ દાખલો કે જે તારો પતીતને મુકી ચાલ્યો ગયો છે અને તને અહીં એકલી મુકી છે ત્યારે તૃપાથી તારો જીવ જવા લાગ્યો ત્યારે મેં આવી તને હાથમાં લઈ મારી ગોલી આપીતને મરતી બચાવી તો તારો પણુ હું માલીક ખરો કે નહીં. કર કમુલ અને થા આગળ નહીં તો જોઈ છે આ સમશેર જે માનીશ તો ઠીક નહી તો આ તારા સમક્ષ આ તારા નાના બાળકનાં દુકડે દુકડા કરી નાંખીશ. માટે હવે કાંઈ પણુ જતનો બચ ન રાખતાં સલુણી મારી સાથે સીધારો.

જી—ચાલ ચાલ દુર રહે એ કામી કોધી લોભી લંપટ કુતરા શું બકે છે તું શું મારા બાળકને મારશે પણુ જે જે તે ન વધેરાતાં તારી સમશેર તનેજ ન વધેરે યાદ રાખ કે ઇશ્વરને ઘેર રાજા મોટાં નાનાં સૌનો અદલ ન્યાય છે તો બલા માણુશ જે મેં તેમ મારા આલાડ કડા પુત્રે કાંઈ તારો ગુન્હો નથી કર્યો કે તું અમને મારીશ કે જેને રાખણુવાળો રામ છે તેનું નામ કોણુદઈ શકે એમ છે તો તારા જેવા મદાંધ કામા અંધકુતરા મદમાં બહેકી જનારી તું શું મારા પુત્રને મારશે અરે એ કૃતદ્રી તું શમજતો હઈશ કે હું તાપ બતાવીશ એટલે એ મારે વશ થશે તો બહેતર છે કે તેને મારતાં પહેલાંજ તું મને માર અને શાંત થા જે તું તો શું પણુ તારા કરતાં અધીક જેવા કે દુર્યોધન લંકાપતિ રાજા રાવણુ કે જે ને ઘેર ચાદ ચોકડીનું રાજ્ય હતું બરમા સુર હારણુ

કસ્યપ આદી મહાન પુરુષો તારા કરતાં અધીકા અધીક થઈ ગયા અને તેમને તારી માફક જરા રાજ્ય મદે કરી પરત્રીયા સાંધુ ખુરી વાંચનાઓ કરેલી જેમકે રાવણે સીતાજીપર ભસ્માસુરે પાર્વતીપર વિગેરે એવાઓએ એવી ખુરી વાંચનાઓ પાર પાડવા અનેક યુક્તિઓ કરેલી પણ તેમાં પાર ન પડતાં ઉલટા પોતેજ પાર પડ્યા એટલે સ્વર્ગે સીધાવ્યા તો સમજ જ્યારે શ્રી પ્રભુએ તેવા તેવાને ઠેકાણે પાડી દીધા તો તાંડે શુંગળુ હરી હરી હુંતો સહન કરે છું પણ તું કેમ કરે છે.

ગાયન અરે શું માનવ

ધરે મુર્ખ શું તું અભીમાન. છાકમાં મરે છકોરે,
માન તું પાપીડા, હેવાન કાળ આવ્યો નકીરે,
કાળ આવ્યો નકીરે રહેશે નહીં ટકીરે,
પરત્રીયાને છ'છેડી સુખે મૃતા કોણુરે,
પરત્રીયા સર્પ સમાન છે, નક્કી વાળે ઘોણુરે,
કેમ સમજે નહીં ગુમાર છાકમાં મરે ચકીરે,
અનળ ધીગ ધીગતાં અંગારને, પામર ભરેશીદતું બાથડો,
બણી ખુજ પડે સમુદ્ર તો જીવત જે કાયા ધડો,
લંકાપતિ દુર્યોધન આદી શરીખે ગર્વેથી લીધો નથી

કંઈ લાડવો,

ચતુર ચેતી ચાલજો પરત્રીયા વિપનો ધાડવો.

ચાલ ચાલ હવે તાંડે લાંબુ ટાયલુ ન ફુટતાં ચા આગળ

શ્રી—ચાલ ચાલ નીચ અધમ કુતરા અધોરી દુર રહેજો

રા—લે ત્યારે દુર રહુ છું એમ કહી જેવો તલવા-
ર કાઢી છોકરા બણી દોડે છે તેવીજ પેલી આમણીયે
વિચાર કર્યો કે આ એક હદનાં ફળતો ભોગવું છું ને

બીજી હઠમાં પુત્ર મરાશે તો શું શયદો નીકળશે માટે લા-
વ હું જવાનું કયુલ કરું પુત્ર જીવ તો હશે તો કોઈ દી-
વસ પણ મળશે એમ ધારી સચુર સચુર રાજ સચુર
કર ચાલ જો હું તારી સાથે આવું છું પણ માંડ કહેવું
કયુલ કરેતો

રા—સત્રી આ વખતે તું જો કહેશે તે મારે કયુલ છે.

સત્રી—જીવે લારે મારે એવો નીયમ છે કે મારે
જ્યારથી તમારા શહેરમાં પગ મુકવો ત્યારથીજ તમારે મને
એકાંતમાં એક મહેલ બંધાવી આપી શીવની સ્થાપના
કરી આપી સદાવત મંડાવી આપવું પડશે અને જ્યાં સુધી
વરસ દીવસ પુરો ન થાય ત્યાં સુધી તમારે પણ મારે ત્યાં
આવવું નહીં કેમ કયુલ.

રા—મલે તારી એમ ઇચ્છા છે તો એમ મારે ક-
યુલ છે.

સત્રી—અરે ઈશ્વર આ લુચ્ચા એ તો મેં જોમ કહ્યું
તેમ કયુલ કર્યું તો હવે મારે પણ ગયા શીવાય છુટકો
નથી. પણ પુત્રનો તો પ્રાણ બચે છે શીકર નહીં જીવતો
નર બદા પામશે તો હું જીવતી હમશ તો પુત્ર મને કોઈ
પણ વખત મળશેજ મળશેજ અરે હાય હાય મારા લાડ-
કવાયા પુત્ર આ તારી અભાગણી માતા તને વન વગડે
રજળતો કરી જાય છે બેટા બેટા તાં રક્ષણ ઈશ્વર કરશે
અરે ઈશ્વર આ મેં મારા લાડકા પુત્રને આજથી તારા
શરણે મુક્યો છે તો હે જગતનીયંતા તમે તેનું રક્ષણ કરો
આવા મારા જહાલા આવ છેલ્લી વખતના તારી માતાના
પયોધરનું પયપાન કરી લે આ અભાગણી માતા આજ
તને તજે છે હરી હરી તમે મારા શીયગનું રક્ષણ કરો
આટલી ઉમર થઈ તથાપી મેં પર પુરૂષને ભાઈ બાપ

ગણ્યા છે તે શું આજે મારો ટેક ભંગ થવાનો હતી હતી
 આ સર્વ મારી હઠનાંજ ક્ષણ છે નહીં તો આ વખતના
 આવત તો ભારતભુમીની જોનો જે કોઈ પતિ સાથે હઠ
 કરશે તેના મારા જેવાજ હાલ થશે હતી ધૈર્ય જે કરશે
 તે માથા ભેર કેમ જાણ્યું કે આટલાથીજ પર્યું આગળ
 શું થશે તે કોને ખબર છે જે થશે તે એ હઠનાજ પ-
 રીણુમો છે તો એવી મારા જેવી સ્ત્રી હઠ કરનારી ને
 હજારો ધીક્કાર છે નહીં નહીં એ સ્ત્રીયોને નહીં પણ એવી
 સ્ત્રી હઠનેજ ધીક્કાર છે કે એજ હઠે પતિ પુત્રનો વિયોગ
 કરાવા ધાર્યો છે. બેટા તારે મારે એટલોજ પુરવનો રણાર
 સંબંધ હશે નહીં તો વળી આવો વખત કેમ આવત કે
 તને વન વગડે એવી કષ્ટ અભાગીયણ હોય કે તને મેલે
 પણ પુત્ર તારા પ્રાણ બચાવા ખાતરજ આ અભાગણી
 માતા તને આજથી રક્ષણતો કરે છે એમ કહી પોતાનું
 પહેરેલું ચીર વધે રીતેની ઝોલી આંખાની ડાલ સાથે બાં-
 ધી અને પુત્રને સુવાડી લાંથી ચાલી ગઈ ત્યારે પ્રભુને
 ચીન્તા થઈ કે હવે આતો પુત્રને મુકી ચાલી ગઈ માટે
 જો પેલો વણજારો જાય છે ને તે આજ રસ્તે આવશે
 ને તેને પણ પેટે પુત્ર યા પુત્રી નથી માટે તેનેજ હું
 દયાનો અંશ મુકું કે તે આ પુત્રને લઈ જાય એ પ્રમાણે
 નીર્ણય કરી પોતે શ્રી પ્રભુએ પેલા વણજારાના હૃદયમાં
 દયાનો અંશ મુક્યો જેથી પેલો વણજારો તેજ રસ્તે રહી
 જવા લાગ્યો તે વખતે પેલો માતા વિનાનો બાળક રડવા
 લાગ્યો તેથી વણજારાએ વિચાર કર્યો કે આ વખતે અ-
 હીંચા કાણ રહે છે અને વળી આ રડવું પણ નાના બા-
 લકનું છે એમ ધારી પોતે જરા ત્યાં થોભ્યો અને આમ
 તેમ જોવા લાગ્યો તો તેની નજર પેલી આંખાની ડાળે

પાણી શોધવા ગયો છે હવે ચોર તે તારો જીવ લઈજનાર જમડા તેને મેં આમારી ગોલીઓથી ન-સાડી તારો જીવ બચાવ્યો તો બોલ હવે તું મારી ખરી કે નહીં કર કમુલ વળી એજ પ્રમાણે આ ઝાડનો પણ દાખલો કે જે તારો પતીતને મુકી ચાલ્યો ગયો છે અને તને અહીં એકલી મુકી છે ત્યારે તૃપાથી તારો જીવ જવા લાગ્યો ત્યારે મેં આવી તને હાથમાં લઈ મારી ગોલી આપીતને મરતી બચાવી તો તારો પણ હું માલીક ખરો કે નહીં કર કમુલ અને થા આગળ નહીં તો જેઈ છે આ સમશેર જે માનીશ તો ઠીક નહી તો આ તારા સમક્ષ આ તારા નાના બાળકના ટુકડે ટુકડા કરી નાંખીશ માટે હવે કોઈ પણ જાતનો ભય ન રાખતાં સલુણી મારી સાથે સીધારો.

સ્ત્રી—ચાલ ચાલ દુર રહે ઓ કામી કોધી લોભી લંપટ કુતરા શું બકે છે તું શું મારા બાળકને મારશે પણ જે જે તે ન વધેરાતાં તારી સમશેર તનેજ ન વધેરે યાદ રાખ કે ઇશ્વરને ઘેર રાજ્ય મોટાં નાનાં સૈનો અદલ ન્યાય છે તો બલા માણુશ જે મેં તેમ મારા આલાડ કડા પુત્રે કાંઈ તારો ગુન્હો નથી કર્યો કે તું અમને મારીશ કે જેને રાખણવાળો રામ છે તેતું નામ કોણુદઈ શકે એમ છે તો તારા જેવા મદાંધ કામા અંધકુતરા મદમાં બહેકી જનારી તું શું મારા પુત્રને મારશે અરે ઓ કૃતદ્રોહી તું શમજતો હઈશ કે હું તાપ બતાવીશ એટલે એ મારે વશ થશે તો બહેતર છે કે તેને મારતાં પહેલાંજ તું મને માર અને શાંતિ થા જે તું તો શું પણ તારા કરતાં અધીક જેવા કે દુર્યોધન લંકાપતિ રાજા રાવણ કે જે ને ઘેર ચાદ ચોકડીતું રાજ્ય હતું બરમા સુર હારણ્યા

કસ્યપ આદી મહાન પુરુષો તારા કિરતાં અધીકાં અધીક થઇ ગયા અને તેમને તારી માફક જરા રાજ્ય મદે કરી પરત્રીયા સાંસુ ખુરી વાંચનાઓ કરેલી જેમકે રાવણે સીતાજીપર ભસ્માસુરે પાર્વતીપર વિગેરે એવાઓએ એવી ખુરી વાંચનાઓ પાર પાડવા અનેક યુક્તિઓ કરેલી પણ તેમાં પાર ન પડતાં ઉલટા પોતેજ પાર પડ્યા એટલે સ્વર્ગ સીધાવ્યા તો સમજ જ્યારે શ્રી પ્રભુએ તેવા તેવાને ઠેકાણે પાડી દીધા તો તાંડે શુંગળુ હરી હરી હુંતો સહન કરું છું પણ તું કેમ કરે છે.

ગાયન અરે શું માનવ

ધરે મુખે શું તું અભીમાન. છાકમાં મરે છકોરે,
માન તું પાપીડા, હેવાન કાળ આવ્યો નકીરે,
કાળ આવ્યો નકીરે રહેશે નહીં ટકીરે,
પરત્રીયાને છ'છેડી મુખે મૃતા કોણુરે,
પરત્રીયા સર્પ સમાન છે, નક્કી વાળે ઘોણુરે,
કેમ સમજે નહીં ગુમાર છાકમાં મરે ચકીરે,
અનળ ધીંગ ધીંગતાં અંગારને, પામર ભરેશીદત્તું બાથડો,
જાણી ખુજ પડે સમુદ્ર તો જીવત જે કાયા ધડો,
લંકાપતિ દુર્યોધન આદી શરીખે ગર્વેથી લીધો નથી

કંઈ લાડવો,

ચતુર ચેતી ચાલજો પરત્રીયા વિપનો ધાડવો.

ચાલ ચાલ હવે તાંડે લાંબુ ટાયલુ ન કૂટતાં ચા આગળ

સ્ત્રી—ચાલ ચાલ નીચ અધમ કુતરા અધોરી દુર રહેજો

રા—લે ત્યારે દુર રહુ છું એમ કહી જોવો તલવા-
ર કાઠી છોકરા ભણી દોડે છે તેવીજ પેલી બ્રામણીયે
વિચાર કર્યો કે આ એક હઠનાં ફળતો ભોગવું છું ને

બીજી હઠમાં પુત્ર મરાશે તો શું શાયદો નીકળશે મારે લા
વ હું જવાનું કયુલ કરું પુત્ર જીવ તો હશે તો કોઈ દી
વસ પણ મળશે એમ ધારી સમુર સમુર રાગ સમુર
કર ચાલ જો હું તારી સાથે આવું છું પણ માફ કહેવું
કયુલ કરેતો.

રા—સ્ત્રી આ વખતે તું જો કહેશે તે મારે કયુલ છે.

સ્ત્રી—જુવો ત્યારે મારે એવો નીયમ છે કે મારે
જ્યારથી તમારા શહેરમાં પગ મુકવો ત્યારથીજ તમારે મને
એકાંતમાં એક મહેલ બંધાવી આપી શીવની સ્થાપના
કરી આપી સદાવ્રત મંડાવી આપવું પડશે અને જ્યાં સુધી
વરસ દીવસ પુરો ન થાય ત્યાં સુધી તમારે પણ મારે ત્યાં
આવવું નહી કેમ કયુલ.

રા—મલે તારી એમ ઇચ્છા છે તો એમ મારે ક-
યુલ છે.

સ્ત્રી—અરે ઈશ્વર આ લુચ્ચા એ તો મેં જોમ કહ્યું
તેમ કયુલ કર્યું તો હવે મારે પણ ગયા શીવાય છુટકો
નથી. પણ પુત્રનો તો પ્રાણ બચે છે શીકર નહી જીવતો
નર બદા પામશે તો હું જીવતી હમશ તો પુત્ર મને કોઈ
પણ વખત મળશેજ મળશેજ અરે હાય હાય મારા લાડ-
કવાયા પુત્ર આ તારી અભાગણી માતા તને વન વગડે
રજ્જતો કરી જાય છે બેટા બેટા તારૂં રક્ષણ ઈશ્વર કરશે
અરે ઈશ્વર આ મેં મારા લાડકા પુત્રને આજથી તારા
શરણે મુક્યો છે તો હે જગતનીયંતા તમે તેનું રક્ષણ કરો
આવા મારા જહાલા આવ છેલ્લી વખતના તારી માતાના
પયોધરતું પયપાન કરી લે આ અભાગણી માતા આજ
તને તજે છે હરી હરી તમે મારા શીયગનું રક્ષણ કરો
આટલી ઉંમર થઇ તથાપી મેં પર પુરુષને બાઈ આપ

ગણ્યા છે તે શું આજે મારો ટેક ભંગ થવાનો હરી હરી
 આ સર્વ મારી હઠનાજ ફળ છે નહીં તો આ વખતના
 આવત તો ભારતભૂમીની બેનો જે કાંઈ પતિ સાથે હઠ
 કરશે તેના મારા જેવાજ હાલ થશે હરી ઇશ્વર જે કરશે
 તે માથા બેર કેમ જાણ્યું કે આટલાથીજ પત્યું આગળ
 શું થશે તે કોને ખબર છે જે થશે તે એ હઠનાજ પ-
 રીણુમો છે તો એવી મારા જેવી સ્ત્રી હઠ કરનારી ને
 હજારો ધીક્કાર છે નહીં નહીં એ સ્ત્રીયોને નહીં પણ એવી
 સ્ત્રી હઠનેજ ધીક્કાર છે કે એજ હઠે પતિ પુત્રનો વિયોગ
 કરાવા ધાર્યો છે. બેટા તારે મારે એટલેજ પુર્વનો રણાર
 સંબંધ હશે નહીં તો વળી આવો વખત કેમ આવત કે
 તને વન વગડે એવી કમ અભાગીયણ હોય કે તને મેલે
 પણ પુત્ર તારા પ્રાણ બચાવા ખાતરજ આ અભાગણી
 માતા તને આજથી રાજગતો કરે છે એમ કહી પોતાનું
 પહેરેલું ચીર વધે રીતેની ઝોલી આંખાની ડાલ સાથે ખાં-
 ધી અને પુત્રને સુવાડી લાંથી ચાલી ગઈ ત્યારે પ્રભુને
 ચીન્તા થઈ કે હવે આતો પુત્રને મુકી ચાલી ગઈ માટે
 જે પેલો વણજરો જાય છે ને તે આજ રસ્તે આવશે
 ને તેને પણ પેટે પુત્ર યા પુત્રી નથી માટે તેનેજ હું
 દયાનો અંશ મુકું કે તે આ પુત્રને લઈ જાય એ પ્રમાણે
 નીર્ણય કરી પોતે શ્રી પ્રભુએ પેલા વણજરાના હૃદયમાં
 દયાનો અંશ મુક્યો જેથી પેલો વણજરો તેજ રસ્તે રહી
 જવા લાગ્યો તે વખતે પેલો માતા વિનાનો બાળક રડવા
 લાગ્યો તેથી વણજરાએ વિચાર કર્યો કે આ વખતે અ-
 હીયા કાણુ રડે છે અને વળી આ રડવું પણ નાના બા-
 ળકનું છે એમ ધારી પોતે જરા ત્યાં થોભ્યો અને આમ
 તેમ જોવા લાગ્યો તો તેની નજર પેલી આંખાની ડાળે

ઝોળી બાંધી હતી તેના પર ગધ ને ત્યાં નજીક જઈ જોયું
 તો તેમાં પુત્ર દીકો જેથી તે કહેવા લાગ્યો કે આવી તે
 કઈ અભાગણી હશે કે આટલા નાના પુત્રને વનમાં મૂક્યો
 અરે પણ હું કેમ ભુલુ છું એતો ઇશ્વરી કુદરત ન્યારીજ
 છે વખતે શ્રી પ્રભુએ મારા પર પ્રસન્ન થઈ ને તો પોતે
 તો નહીં મૂક્યો હોય ખરેખર એમજ હોવું જોઈએ નહીં
 તો વળી આમ વન વગડે આવો સુકુમાર સુકોમળ
 પુત્ર કાણુ રખડતો મુકે પણ એ તો મારેજ માટે એમ
 ધારી પેલા પુત્રને જોળીમાંથી બહાર કાઢી લઈ પોતે પો-
 તાની સ્ત્રીને સોંપ્યો અને સ્ત્રીને સર્વ વાતથી વાકેફ કરી
 અને ત્યાંથી પેલી ઝોળી તથા પુત્ર લઈ તેઓ આગળ
 ચાલવા માંડ્યા હવે આપણે પણ આ જગોએ જરા
 થોભી જઈ સ્પષ્ટ વિચાર કરવો જોઈએ કે એક તો પતિની
 વિરુદ્ધ થઈ હઠ લીધી તેમાં વળી બીજું પુત્રનો પણ
 વિયોગ થયો અને ત્રીજું પોતાને રાજાને સ્વાધીન થઈ
 રાજાને ત્યાં જવું પડ્યું તો સ્ત્રી હઠનાં ડાળ કેવાં પાક્યાં
 ખરેખર હઠ નામ એવીજ દુખ દાયકજ છે હવે આપણે
 જીવો કે જે પેલા દેવી અનસૂયાજી પેલાં દેવી પેલા
 ત્રણે દેવોની સેવા ચાકરી કરે છે અને આનંદમાં
 દીવસો ગુજારે છે જ્યારે સતીના મનને આનંદ છે
 ત્યારે દેવોને ઉચ્ચાટ છે. તે એજ કે બીચારાઓને નીંદ્રા
 સરખી પણ આવતી નથી ને સતી તો બીચારાં તેમને
 ઉછેરવા ઘણી ઘણી યુક્તિયો કરે છે પણ નીજીજ દેવો
 તો શોશનામાં ને શોશનામાં સોસાઈ જાય છે કારણ કે તે
 બીચારાઓને રાત્રી દીવસ કાઢવા ઘણાં કઠણ થઈ પડે છે
 મુજમાં નીંદ્રા દેવી તો પ્રસન્ન થાયજ નહીં તો પછી તે
 તેમની પાસે તો આવેજ ક્યાંથી જ્યારે આવી રીતે ત્રણ

દેવોની સ્થતી માતાએ જોઈ ત્યારે તેમને ઘણુંજ લાગવા
માર્યું કે મારી આટલી આટલી મહેનત છતાં દેવોને
ઉંધજ નહીં થોં જુલમ ત્યારે દેવીએ પારણુ ગાવું શરૂ કર્યું
હવે આ જગોએ વાંચક વંદોને સંકલ્પ વિકલ્પ થશેજ
તો આપેં જણવુંજ જોઈએ કે ત્રણે દેવોને આનંદ છેપણ
આતો માનસીક લીલા બતાવે છે એટલે એ પ્રમાણે થવુંજ
જોઈએ બાકી તે તો સર્વાન્તર અંતરયામી છે.

પારણુ ગાયન.

કુશો પુરણુ બ્રહ્મ પુરુષોત્તમ પ્રીતે પારણે
સંગોત્રી પુરારી હરબ્રહ્મ ત્રણે દેવ,
આજે આનંદને ઓચ્છવરે, મારે આંગણે,
હરીવર ઇચ્છું છું હું, સ્મરણુ અંત અંભેવ. ઝુ.
આવ્યાં ઉમંગથી શા, કારણુ સતીને પારણે
આ શું થયું અવભેલા, લટકાળા હોલાલ
બ્રહ્માં જુલોને પડીયારે, સતીના નામથી,
વાહ વાહ વ્યભુતી ચોળા આશા થયા હેવાલ. ઝુ.
શું સીન્ધુ સુતાએ, નાથજી તમને દુભવ્યા
કે મળીયાં નહીં જસોદાજીના પયપાન
ભુધર ભુખ્યાને થઈ આવ્યારે, સતીને આંગણે,
જમજો જુગતીથી જુગજીવન, જીવન પ્રાણુ. ઝુ.
આધ શક્તી ઉમીયા, હરને કેમ તર છોડીયા,
પ્રીતી પુરણુ પલક વિયોગે જાયે પ્રાણુ,
આવે શી રીતે રહે શોરે એકલા રાનમા,
જનન વીઝટા વાહની મેહલ્યા ક્યાં માહારાજ. ઝુલો.
શુભગુણ સાવીત્રી બીજી સમર્થ થઈ કેમ વિસર્યા
કેમજી કેમજી શું તકર માયે લાગે કલંક,
પીમલ પથરાશે જગમલા નજશે સુવાસના,

ડો નહીં ધ્વીજ બાળા રામા રંક. ઝ.

ત્રીકમ તર છોડુના તનથી બહાલા તન છો,

તન મન વાઈ તમ પર ત્રીભુવનના નાથ,

આવો આનંદે ઉછંગે મારે અન્નખેલડા,

દીયા ધીનાદુ બાસો રાખું રૂદીયા સાથ. ઝ.

નેડી જુગતેરે દીશો છો જુગલ કીશોર શોભા મણા

બજુ વિનવે અખંડ દોરી અનસૂયાને હાથ. ઝ.

હાથી રીતે પોતે તેમને હાલરડાં ગાય છે અને ક-
હેતાં જાય છે હે પ્રભુ તમારે આવા જુદા જુદા રૂપ લઈ
આવું તમારે શું કામ કરવું નોંધવે તમો તો અંતરયામી
છો એટલે તમારું શું અનુભવું છે તમારું સંવર્ણું જ-
ણી તું છે પણ માહારાજ હુંજ ભુલુ છું ખરેખર ભકતો
અને સતીયોની પરીક્ષા લેવાજ આપ આવા રૂપ ધરો છો
તે વાસ્તવિક છે કેમકે જ્યારે સોનું કસોટી પર ચડે છે
ત્યારેજ ખરું યા ખોટું માલમ પડે છે તેમજ રતની પરી-
ક્ષા તો એરણના ઉપર ઘાણના ધાથીજ થાય છે તેમ-
જ વળી હીરાની પરીક્ષા પણ ઝવેરીનેજ હોય છે.
તો ભકતોની પરીક્ષા પણ તમોનેજ હોય છે બાકી જે
અજ્ઞાનો છે તેમને તો સોનું પણ સરખું અને કથીર પણ
સરખું રતન પણ સરખું અને પથ્થર પણ સરખો તો
જેમ એવી અજ્ઞાનતા સર્વ વાળાને સરખું છે તો જે અહ-
કારી થાય છે તેને પણ સરખું છે પણ જે સુદ્ધ સોનું છે
તેને ગમે તેટલું કસોટી પર લોતો પણ તે કંઈ રંગ બદલશે
કદી નહીં તેમ હે પ્રભુ હવે મેં જાણ્યું કે આપજ આવી
રીતે ભકતોને કસોટીયોને કસોટી પર લઈ તેની મહત્વ-
તા વધારો છો પણ જુવો જે એક ટકથી સીયળ ધારી

સતી અને જે તમારા પરજ શ્રદ્ધા રાખવાવાળો
 ભક્ત તેને તમે આહે તેમ કરી પીડા આપો છો તેથી
 વિશેષ આપો તો પણ તે કદી નહીં ડો તેતો જે છે તે-
 ના તેજ ત્યારે શું કંઈ તમારેથી ભકતોનું ભુંડું થવાનું
 હતુ નહીજ કારણ કે તમે તો ભકતોની સહાય કરવા
 વાળા દીન બેલી દયાળ છો તો તમારે આમ સ્ત્રી હઠને
 તાણે શું કરવા થવું પડ્યું જ્યારે તમે સ્ત્રી હઠને તાણે
 થઈ મારી પરીક્ષા લેવા આવ્યા તો હું જરા પણ તમારી
 યુક્તીમાં ન ફસાતાં ઉલટા તમે જમારી યુક્તીમાં ફસાઈ
 દુઃખી થાવ છો પણ એતો સર્વ દેવ ઇચ્છા તમારીજ છે
 એમ વગર શીયળ સાધ્વીની પરીક્ષા લેવાયજ નહીં વળી
 જ્યારે તમે તાણે થઈને આવ્યા તો મને તો ઉલટો લા-
 બ થયો કે જે મહાન તપસ્વીયો અનંત કાળ સુધી ત-
 પશ્ર્ચી કરી પોતાની દેહ તપાવે છે. તો પણ શ્રી પ્રભુ
 તમારાં દર્શન તેમને નહીં તો માહાઈ ધન્ય ભાગ્ય કે મને
 દર્શન દઈ પાવન કરી અને તેની સાથે મારી મનો ભા-
 વના પણ પુરી ને હું તમારી માતા થઈ પણ હું સર્વ
 સમન્તું છું વલી તેમાં સ્વયંભુ તથા બ્રહ્માએ તો ધણા
 ધણા તપસ્વીયોને તેમજ અસુરોને કાંમવર આપી તેમ-
 ની ઇચ્છાઓ પુરી છે. પણ હાવી રીતે કોઈ શીયળ વ-
 તીની લાજ લેવા અત્યાર સુધી ગયા નહોતા તે પણ
 આજે શીયળ વતીની લાજ લેવા આવ્યા પણ મને ખાત્રી
 છે કે પાર્વતી તેમજ સાવીત્રીએ દખાવ્યા એટલે તેમના
 તેજમાં દખાઈ અહીં આવ્યા શ્રી પ્રભુનો તો ધર્મજ છે
 કે જેમ સોનું કસોટી પર ચડે છે ત્યારેજ તે પરખાય છે
 તેમજ વળી હીરાની પરીક્ષા પણ ઝવેરીજ કરે તો ભ-
 કતોને પણ કસોટી પર લઈ તેમની પરીક્ષા પણ પોતેજ

કરે જ્યારે તે પરીક્ષામાં પરી પુર્ણ શ્રી પ્રભુને સંતોષ આપે ત્યારે તેને મોક્ષ પદ પોતે આપે પણ આપણે તો ઠીક થયું કે દેવીયોયે હઠ લઇ પ્રભુને અહીં મોકલ્યા જ્યો દર્શનનો લાભ થયો અને તેની સાથે પુત્ર લાભ પણ થયો એવામાં શ્રી પ્રભુનું મન તે નારદજી હાથમાં વિણા વગાડતા શ્રી પ્રભુનું નામ સ્મરતાં આવે છે અને વિનય પુર્વક માતૃશ્રીને પાયે લાગી શ્રી પ્રભુઓની ખચર પુછવા લાગ્યા.

અ—આવો આવો મુની પધારો.

ના—હેમમમાયા દેવીઅનસૂયા હું આપને દંડવત કરું છે

અ—અહો રૂપી ચીરંજીવી રહો પધારો પધારો. આપનું કિમ આવા ગમન થયું છે.

ના—માતૃ શ્રી સાંભળો વિશેષ કરીને તો એટલા જ માટે આવતું પડ્યું છે કે મારા પીતાઓ અહીં આવેલાછે તે ક્યાં છે;

અ—અહો નારદજી શું આપે ન જ્ઞેયા; જુવો આપારણામાં રમે છે.

ના—અહો પીતાજી હું આપને પાયે લાગું છું અને આપના આ હાલ જોઇ હું ઘણો નાખુશ છું. અને ખેદ પામું છું. ત્યારે ત્રણે દેવો રહીને નારદને સમજાવે છે કહે નારદ તમેએ અમને જોવા રૂપમાં જ્ઞેયા છે તેવીજ હકીકત તમારી માતાઓને કહેજો.

ના—જ્યારે પીતાજીયો મારી પાસે કહેવડાવે છે તો મારે કહ્યા સીવાય છુટકો તો નથી. પણ શું આપ અનુસૂયા હતા; આપનું સર્વ જાણીતું હતું એટલે અહીં આવતુંજ નહોતું. ને માતાની હઠને તામે પણ નહોતું થવું પણ માતાજીયોયે જરી ડગાગ્યા કે દોડ્યા જાણે જમ

જીતવાનો હોય તેમ પણ જો આપ આવ્યા જ નહોત તો આ પુત્ર થઈ પારણે ક્યારે જીવત નાનપણમાં તો જુલ્યા હશે પણ લુલી ગયા હશે એટલે ફરીથી જીવવાનું મન થયું એટલે માતાના પુત્ર થઈ રહ્યા છે. કેમ ખરું કેની માટે હવે તો માતા અનસૂયાના ખોળામાં રમો જમોને આનંદ કરો જલ્દી જઈશ તો કહીશને લુલી ગયો તો તમારો બંધન નહીં; હ્યો માતૃશ્રી હવે મને રજા છે.

અ—મલે કાઈ વખત વળી પધારી પર્યુકુટીકા પાવન કરી દર્શન આપજો. આ બધા પ્રતાપત તમારો છે.

ના—નારાયણ. નારાયણ. ભવજ્ઞ તારાયણ તારાયણ બજમન નારાયણ. આવી રીતે શ્રી નારદજી વિષ્ણુનું ચીન્ત વન કરતા ચાલ્યા જાય છે. ત્યારે પણ લક્ષ્મીજીને શ્રી પ્રભુએ કરેલો વાયદો પુરો થયો છે ને પાછો એક માસ વાયદા પર ચડો છે પણ શ્રી પ્રભુ તરફના કંઈ પણ સમાચાર મળ્યા નથી જેથી તે મહા વિચારમાં પડ્યાં છે. અને શીકર કર્યો કરે છે કે કેમ થયું હશે એમ વિચાર કર્યો કરે છે ત્યારે પણ સાવીત્રીને પણ વીચાર થવા લાગ્યો કે આ શું તેઓને ગયે છ માસ વિતી ગયા પણ હજી સહી કંઈ ખર કે ખમર કંઈજ નહીં માટે લાવ લક્ષ્મીજીને પુછું તો ખરી કારણ કે તેહ મારામાં વડીલ છે માટે વખતે તેમને ત્યાં કંઈ ખમર આવી હશે. એમ ધારી પોતે વૈકુંઠમાં આવી લક્ષ્મીજીને પુછે છે પણ ત્યાં કંઈ ખમર આવી નથી તેથી તે પણ ત્યાં ઉદાસીમાંજ બેસી બંને સોક કરે છે. એવામાં પાર્વતીજી પણ ત્યાં પોતાના પતિની ખમર પુછવા વૈકુંઠમાં આવ્યાં અને બંને જણને ઉદાશમાં જોઈ.

પા—કેમ બેનો લક્ષ્મી ત્યાં સાવીત્રી આજ આંમ આટલાં બધાં ઉદાસમાં છો.

લ—ના બેન કંઈજ નહીં પધારો પધારો.

પા—અરે તે તો ઠીક પણ આપણા પતિયોને ગયે છ માસ વિતી ગયા છે માટે કંઈક તેમના તરફથી શુભ ખબર આવી છે કે નહીંને તે કહો.

લ—ના^{જી}બેન ના બે વળી એમના તરફથી શુભ ખબર આવી હો તે તો વળી વીવાથી રૂડું શું તો પછી આંમ ઉદાસ થવાનું શું કારણ રહે તે. પણ જેવી તમને તમારા પતિની તેવીજ ખીજાને એતો આપણે ત્રણેને સરખીજ ચીંતા પણ જીવે તો ખરા પેલા નારદ મુની આવે છે તેટલામાં નારદજી મુની વીણા વગાડતાં ઇશ્વર સ્મરણ કરતાં સતીયો પાસે આવ્યા.

ના—હે જગત માતાઓ હું આપને દંડવત કંઈ છું.

ત્રણે—ચીરંજીવી કંઈ તમારા પીતાઓ ગયા છે તેમની શુભ ખબર લાવ્યા છો લાવ્યા હોય તો કહો.

ના—ના સુખતો નથી અશુભ છે કહો તો કહું નહીં તો અહીંથી ચાલ્યો જવું કંઈ મારે કેવાની મરજી નથી.

ત્રણે—નારદ મુની એમ શું બોલો છો જે હોય તે કહો. કે અમારી થતી ચીંતા મટે ને અંતરમાં લાગેલો અગ્ની ઓલવાય.

ના—માતાજી જીવે કહું છું કે ચીંતા મટવાની નથી ને અગ્ની ઓલવાવાનો પણ નથી તે તો ઉલટો વધારે શલગશે.

લ—અરે નારદજી આ વખતે પણ તમારું ટીખલીપણું ના ગયું જરી સમો તો !વચારો.

ના—અરે માતૃશ્રી મેં તો સમો વિચારેલો છે. પણ આપે જ સમો વિચારવાનો હતો ને પેહેલેથી જ સમો વિચાર્યો હોત તો શુભ શુભની જગોએ અશુભ શું કરવા ખબર લાવતપણુ લાચાર કે તમારામાં આગળ મારા બહા લાથી પીતાઓનું ચાલ્યું નહીં. અને શીયળ બંગ કરવા જતાં. તો પોતે અતિ દુઃખી થઈ પડ્યા.

લ—નારદજી આપ ને કંઈ ખબર લાગ્યા હોય તો કહેા કારણ કે જેમ જેમ તમે ગુણ બોલો બોલો છો તે મ તેમ અમને વધુ ચીન્ટા થાય છે

ના—હું કહીશ તો ખરો પણ તમો માનવાનાં નથી ને તમને મારાપર વિશ્વાસ પણ નથી

સા—કેમ ચીરંજીવી એમ બોલ્યા

ના—માતૃશ્રી જીવો પ્રથમજ મેં તમોને કહેલું કે માતૃશ્રીએ આપ વૃથા અહંકાર ન કરો છતાં આપે મારા બોલવા પર વિશ્વાસ ન બાણ્યો અને ઉલટી પીતાઓ પાસે હઠ કરી

દાહરો

પા—નારદજી હવે હદ થઈ માટે જેવી હોય તેવી ખબર કૃપા કરી આપશો તો હમો તમારાં આભારી થઈશું

ના—આવ્યો છું નીજ નેત્રે ન્યાણી કહેવા કેરે કારણે

ત્રણ દેવ ધરી તન જેવ બાલક રૂપ ઝુલે પારણે

ત્રણે મળી જાવો ત્યાં સતી પાસે યાચના કરો કારણે

નાથ સુત બગો કહે વીનવી માગો માફ તો જાય

સતી તમારે વારણે

લ—અરે નારદજી આતો તમે કહ્યું પણ અમને સમજ ખરેખર પડી નહીં માટે સ્પષ્ટરીતે કહી સંબળાવો

ના—લ્યો તારે સાંભળો તમારા ત્રણે પતિયો તમ

ઝાળા ખાંધી હતી તેના પર ગધ ને ત્યાં નજીક જઈ જોયું
 તો તેમાં પુત્ર દીઠો જેથી તે કહેવા લાગ્યો કે આવી તે
 કર્મ અભાગણી હશે કે આટલા નાના પુત્રને વનમાં મુક્યો
 અરે પણ હું કેમ લુલુ છું એતો ધધરી કુદરત ન્યારીજ
 છે વખતે શ્રી પ્રભુએ મારા પર પ્રસન્ન થઈ ને તો પોતે
 તો નહીં મૂક્યો હોય ખરેખર એમજ હોવું જોઈએ નહીં
 તો વળી આમ વન વગડે આવે સુકુમાર સુકામળ
 પુત્ર કાણુ રખડતો મુકે પણ એ તો મારેજ માટે એમ
 ધારી પેલા પુત્રને જોળીમાંથી બહાર કાઢી લઈ પોતે પો-
 તાની સ્ત્રીને સોંપ્યો અને સ્ત્રીને સર્વ વાતથી વાકેફ કરી
 અને ત્યાંથી પેલી ઝાળા તથા પુત્ર લઈ તેઓ આગળ
 ચાલવા માંડ્યા હવે આપણે પણ આ જગાએ જરા
 થોભી જઈ સ્પષ્ટ વિચાર કરવો જોઈએ કે એક તો પતિની
 વિરૂદ્ધ થઈ હઠ લીધી તેમાં વળી બીજું પુત્રનો પણ
 વિયોગ થયો અને ત્રીજું પોતાને રાજાને સ્વાધીન થઈ
 રાજાને ત્યાં જતું પડ્યું તો સ્ત્રી હઠનાં ણ કેવાં પાક્યાં
 ખરેખર હઠ નામ એવીજ દુખ દાયકજ છે હવે આપણે
 જીવો કે જે પેલા દેવી અનસૂયાજી પેલાં દેવી પેલા
 ત્રણે દેવોની સેવા ચાકરી કરે છે અને આનંદમાં
 દીવસો ગુજારે છે જ્યારે સતીના મનને આનંદ છે
 ત્યારે દેવોને ઉચ્ચાટ છે. તે એજ કે બીયારાઓને નીંદ્રા
 સરખી પણ આવતી નથી ને સતી તો બીયારાં તેમને
 ઉછેરવા ઘણી ઘણી યુક્તીયો કરે છે પણ નીબંધ દેવો
 તો શેશનામાં ને શેશનામાં સોસાઈ જાય છે કારણ કે તે
 બીયારાઓને રાત્રી દીવસ કાઢવા ઘણાં કઠણ થઈ પડે છે
 મુજમાં નીંદ્રા દેવી તો પ્રસન્ન થાયજ નહીં તો પછી તે
 તેમની પાસે તો આવેજ ક્યાંથી જ્યારે આવી રીતે ત્રણે

દેવોની સ્થતી માતાએ જોઈ ત્યારે તેમને ધણુંજ લાગવા
મારું કે મારી આટલી આટલી મહેનત છતાં દેવોને
ઉંઘજ નહીં શી જુલમ ત્યારે દેવીએ પારણ ગાવું શરૂ કર્યું
હવે આ જગોએ વાંચક વૃંદોને સંકલ્પ વિકલ્પ થશેજ
તો આપે જાણવુંજ જોઈએ કે ત્રણે દેવોને આનંદ છેપણ
આતો માનસીક લીલા બતાવે છે એટલે એ પ્રમાણે થવુંજ
જોઈએ બાકી તે તો સર્વાન્તર અંતરયામી છે.

‘પારણ’ ગાયન.

ઝૂમે પુરણ બ્રહ્મ પુરૂષોત્તમ પ્રીતે પારણે
સંગોત્રી પુરાતી હરબ્રહ્મ ત્રણે દેવ,
આજે આનંદને આચ્છવરે, મારે આંગણે,
હરીવર ધમ્મું છું હું, સ્મરણ અંત અભેવ. ઝૂ.
આવ્યાં ઉમંગથી શા, કારણ સતીને બારણે
આ શું થયું અત્રમેલા, લટકાળા હોલાલ
બ્રહ્માં જુલાને પડીયારે, સતીના નામથી,
વાહ વાહ વ્યભૂતી ચોળા આશા થયા હેવાલ. ઝૂ.
શું સીન્ધુ સુતાએ, નાથજી તમને દુભવ્યા
કે મળીયાં નહીં જસોદાજીના પયપાન
ભુધર ભુખ્યાને થઈ આવ્યારે, સતીને આંગણે,
જમજો જુગતીથી જુગજીવન, જીવન પ્રાણ. ઝૂ.
આધ શક્તી ઉમીયા, હરને કેમ તર છોડીયા,
પ્રીતી પુરણ પલક વિયોગે જાયે પ્રાણ,
આવે શી રીતે રહે શોરે એકલા રાનમા,
જન નીઝટા વાહની મેહલ્યા ક્યાં માહારાજ. ઝૂલો.
શુભગુણ સાવીત્રી બીજી સમર્થ થઈ કેમ વિસર્વા
કોમળ કમળ શું તકર માયે લાગે કલંક,
પીમલ પથરાશે જમમલો નજશે સુવાસના,

ડો નહી ધ્વીજ બાળા રામા રંક. ઝું.

ત્રીકમ તર છોડુના તનથી વહાલા તન છો,

તન મન વાઈ તમ પર ત્રીભુવનના નાથ,

આવો આનંદે ઉછંગે મારે અલભેલડા,

દીયા ધીનાદુ ભાસો રાખું રૂદીયા સાથ. ઝું.

નેડી જુગતેરે દીશો છો જુગલ કીશોર શોભા મણા

બગુ વિનવે અખંડ દોરી અનસયાને હાથ. ઝું.

હાત્રી રીતે પોતે તેમને હાલરડાં ગાય છે અને ક-
હેતાં જાય છે હે પ્રભુ તમારે આવા જુદા જુદા રૂપ લઈ
આવું તમારે શું કામ કરવું જોઈએ તમે તો અંતરયામી
છો એટલે તમારું શું અજણ્યું છે તમારું સંઘળું જ-
ણી તું છે પણ માહારાજ હુંજ ભુલુ છું ખરેખર બકતો
અને સતીયોની પરીક્ષા લેવાજ આપ આવા રૂપ ધરો છો
તે વાસ્તવિક છે કેમકે જ્યારે સોનું કસોટી પર ચડે છે
ત્યારેજ ખરું યા ખોટું માલમ પડે છે તેમજ રતનની પરી-
ક્ષા તો એરણના ઉપર ઘાણના ધાથીજ થાય છે તેમ-
જ વળી હીરાની પરીક્ષા પણ ઝવેરીનેજ હોય છે.
તો બકતોની પરીક્ષા પણ તમેનેજ હોય છે બાકી જે
અજ્ઞાનો છે તેમને તો સોનું પણ સરખું અને કથીર પણ
સરખું રતન પણ સરખું અને પથ્થર પણ સરખો તો
જેમ એવી અજ્ઞાનતા સર્વ વાળાને સરખું છે તો જે અહં-
કારી થાય છે તેને પણ સરખું છે પણ જે સુદ્ધ સોનું છે
તેને ગમે તેટલું કસોટીપર લોતો પણ તે કંઈ રંગ બદલશે
કદી નહી તેમ હે પ્રભુ હવે મે જાણ્યું કે આપજ આવી
રીતે બકતોને કસોટીયોને કસોટી પર લઈ તેની મહત્વ
તા વધારો છો પણ જુવો જે એક ટકથી સીયળ ધારી

સતી અને જે તમારા પરજ શ્રદ્ધા રાખવાવાળો
 ભક્ત તેને તમે આહે તેમ કરી પીડા આપો છો તેથી
 વિશેષ આપો તો પણ તે કદી નહીં ડગે તેતો જે છે તે-
 ના તેજ ત્યારે શું કંઈ તમારેથી ભક્તોનું ભુંડું થવાનું
 હતું નહીંજ કારણ કે તમે તો ભક્તોની સહાય કરવા
 વાળા દીન બેલી દયાળ છો તો તમારે આમ સ્ત્રી હઠને
 તાબે શું કરવા થવું પડ્યું જ્યારે તમે સ્ત્રી હઠને તાબે
 થઈ મારી પરીક્ષા લેવા આવ્યા તો હું જરા પણ તમારી
 યુક્તીમાં ન ફસાતાં ઉલટા તમે જમારી યુક્તીમાં ફસાઈ
 દુઃખી થાવ છો પણ એતો સર્વ દેવ ઇચ્છા તમારીજ છે
 એમ વગર શીયજ સાધ્વીની પરીક્ષા લેવાયજ નહીં વળી
 જ્યારે તમે તાબે થઈને આવ્યા તો મને તો ઉલટો લા-
 ભ થયો કે જે મહાન તપસ્વીયો અનંત કાળ સુધી ત-
 પશ્ર્ચ કરી પોતાનો દેહ તપાવે છે. તો પણ શ્રી પ્રજુ
 તમારાં દર્શન તેમને નહીં તો માહાઈ ધન્ય ભાગ્ય કે મને
 દર્શન દઈ પાવન કરી અને તેની સાથે મારી મનો ભા-
 વના પણ પુરી ને હું તમારી માતા થઈ પણ હું સર્વ
 સમજું છું વલી તેમાં સ્વયંભુ તથા બ્રહ્માએ તો ઘણા
 ઘણા તપસ્વીયોને તેમજ અસુરોને કાંમવર આપી તેમ-
 ની ઇચ્છાઓ પુરી છે. પણ હાવી રીતે કોઈ શીયજ વ-
 તીની લાજ લેવા અત્યાર સુધી ગયા નહોતા તે પણ
 આજે શીયજ વતીની લાજ લેવા આવ્યા પણ મને ખાત્રી
 છે કે પાર્વતી તેમજ સાવીત્રીયે દબાવ્યા એટલે તેમના
 તેજમાં દબાઈ અહીં આવ્યા શ્રી પ્રજુનો તો ધર્મજ છે
 કે જેમ સોનું કસોટી પર ચડે છે ત્યારેજ તે પરખાવ છે
 તેમજ વળી હીરાની પરીક્ષા પણ ઝવેરીજ કરે તો ભ-
 ક્તોને પણ કસોટી પર લઈ તેમની પરીક્ષા પણ પોતેજ

કરે જ્યારે તે પરીક્ષામાં પરી પુર્ણ શ્રી પ્રભુને સંતોષ આપે ત્યારે તેને મોક્ષ પદ પોતે આપે પણ આપણે તો ઠીક થયું કે દેવીયોયે હઠ લઈ પ્રભુને અહીં મોકલ્યા જેથી દર્શનનો લાભ થયો અને તેની સાથે પુત્ર લાભ પણ થયો એવામાં શ્રી પ્રભુનું મન તે નારદજી હાથમાં વિણા વગાડતા શ્રી પ્રભુનું નામ સ્મરતાં આવે છે અને વિનય પુર્વક માતૃશ્રીને પાંચે લાગી શ્રી પ્રભુઓની ખબર પૂછવા લાગ્યા.

અ—આવો આવો મુની પધારો.

ના—હેમમમાયા દેવીઅનસૂયા હું આપને દંડવત કંઈ છે

અ—અહો રૂપી ચીરંજીવી રહો પધારો પધારો.

આપનું કિંમ આવા ગમન થયું છે.

ના—માતૃ શ્રી સાંભળો વિશેષ કરીને તો એટલા જ માટે આવવું પડ્યું છે કે મારા પીતાઓ અહીં આવેલાછે તે ક્યાં છે;

અ—અહો નારદજી શું આપે ન જોયા; જુવો આપારણામાં રમે છે.

ના—અહો પીતાજી હું આપને પાંચે લાગું છું અને આપના આ હાલ જોઈ હું ઘણો નાખુશ છું. અને ખેદ પામું છું. ત્યારે ત્રણે દેવો રડીને નારદને સમજાવે છે કહે નારદ તમોએ અમને જેવા રૂપમાં જોયા છે તેવીજ હકીકત તમારી માતાઓને કહેજો.

ના—જ્યારે પીતાજીયો મારી પાસે કહેવડવો છો તો મારે કહ્યા સીવાય છુટકો તો નથી. પણ શું આપ અનુસયા હતા; આપનું સર્વ જાણીતું હતું એટલે અહીં આવવુંજ નહોતું. ને માતાની હઠને તાબે પણ નહોતું થયું પણ માતાજીયોયે જરી ડાઘાઘ્યા કે દોડ્યા જણે જંગ

જીતવાનો હોય તેમ પણ જો આપ આવ્યા જ નહોત તો આ પુત્ર થઈ પારણે ક્યારે જીલત નાનપણમાં તો જુલ્યા હશે પણ લુલી ગયા હશે એટલે ફરીથી જીલવાનું મન થયું એટલે માતાના પુત્ર થઈ રહ્યા છે. કેમ ખરું કેની માટે હવે તો માતા અનસૂયાના ખોળામાં રમો જમોને આનંદ કરો જલ્દી જઈશ તો કહીશને લુલી ગયો તો તમારો બંધન નહીં; હ્યો માતૃશ્રી હવે મને રમ્મ છે.

અ—ભલે કોઈ વખત વળી પધારી પર્ણકુટીકા પાવન કરી દર્શન આપજો. આ બધો પ્રતાપત તમારો છે.

ના—નારાયણ. નારાયણ. ભવજ્ઞ તારાયણ તારાયણ ભજનન નારાયણ. આવી રીતે શ્રી નારદજી વિષ્ણુનું ચીંત વન કરતા ચાલ્યા જાય છે. ત્યારે પણ લક્ષ્મીજીને શ્રી પ્રભુએ કરેલો વાયદો પુરો થયો છે ને પાછો એક માસ વાયદા પર ચડો છે પણ શ્રી પ્રભુ તરફના કંઈ પણ સમાચાર મળ્યા નથી જેથી તે મહા વિચારમાં પડ્યા છે. અને શીકર કર્યો કરે છે કે કેમ થયું હશે એમ વિચાર કર્યો કરે છે ત્યારે પણ સાવીત્રીને પણ વીચાર થવા લાગ્યો કે આ શું તેઓને ગયે છ માસ વિતી ગયા પણ હજી સહી કંઈ ખર કે ખબર કંઈજ નહીં માટે લાવ લક્ષ્મીજીને પુછું તો ખરી કારણ કે તેક મારામાં વડીલ છે માટે વખતે તેમને ત્યાં કંઈ ખબર આવી હશે. એમ ધારી પોતે વૈકુંઠમાં આવી લક્ષ્મીજીને પુછે છે પણ ત્યાં કંઈ ખબર આવી નથી તેથી તે પણ ત્યાં ઉદાસીમાંજ બેસી બંને સોક કરે છે. એવામાં પાર્વતીજી પણ ત્યાં પોતાના પતિની ખબર પુછવા વૈકુંઠમાં આવ્યાં અને બંને જણને ઉદાશમાં જોઈ.

પા—કેમ બેનો લક્ષ્મી ત્યાં સાતીત્રી આજ આંમ આટલાં બધાં ઉદાસમાં છો.

લ—ના બેન કંઈજ નહીં પધારો પધારો:

પા—અરે તે તો ઠીક પણ આપણા પતિયોને ગયે છે માસ વિતી ગયા છે માટે કંઈક તેમના તરફથી શુભ ખબર આવી છે કે નહોતે તે કહો.

લ—ના બેન ના બે વળી એમના તરફથી શુભ ખબર આવી હો તે તો વળી વીવાથી રૂડું શું તો પછી આંમ ઉદાશ થવાનું શું કારણ રહે તે. પણ જેવી તમને તમારા પતિની તેવીજ બીજાંને એતો આપણે ત્રણેને સરખીજ ચીંતા પણ જીવે તો ખરા પેલા નારદ મુની આવે છે તેટલામાં નારદજી મુની વીણા વગાડતાં ઇશ્વર સ્મરણ કરતાં સતીયો પાસે આવ્યા.

ના—હે જગત માતાઓ હું આપને દંડવત કંઈ છું.

ત્રણે—ચીરંજીવી કંઈ તમારા પીતાઓ ગયા છે તેમની શુભ ખબર લાવ્યા છો લાવ્યા હોય તો કહો.

ના—ના સુમતો નથી અશુભ છે કહો તો કહું નહીં તો અહીંથી ચાલ્યો જવું કંઈ મારે કેવાની મરજી નથી.

ત્રણે—નારદ મુની એમ શું બોલો છો જે હોય તે કહો. કે અમારી થતી ચીંતા મટે ને અંતરમાં લાગેલો અગ્ની ઓલવાય.

ના—માતાજી જીવે કહું છું કે ચીંતા મટવાની નથી ને અગ્ની ઓલવાવાનો પણ નથી તે તો ઉલટો વધારે શલગશે.

લ—અરે નારદજી આ વખતે પણ તમારું ટીખલીપણું ના ગયું જરી સમો તો !વચારો.

ના—અરે માતૃશ્રી મેં તો સમો વિચારેલો છે. પણ આપે જ સમો વિચારવાનો હતો જો પેહેલેથી જ સમો વિચાર્યો હોત તો શુભ શુભની જગોએ અશુભ શું કરવા ખબર લાવતપણુ લાચાર કે તમારામાં આગળ મારા બહા લાથી પીતાઓનું ચાલ્યું નહીં. અને સ્ત્રીયજ બંગ કરવા જતાં. તો પોતે અતિ દુઃખી થઈ પડ્યા.

લ—નારદજી આપ જે કંઈ ખબર લાવ્યા હોય તો કહો કારણ કે જેમ જેમ તમે શુભ બોલો બોલો છો તે મ તેમ અમને વધુ ચીનતા થાય છે

ના—હું કહીશ તો ખરો પણ તમે માનવાનાં નથી તે તમને મારાપર વિશ્વાસ પણ નથી

સા—કેમ ચીરંજીવી એમ બોલ્યા

ના—માતૃશ્રી જીવો પ્રથમજ મેં તમોને કહેલું કે માતૃશ્રીઓ આપ વૃથા અહંકાર ન કરો છતાં આપે મારા બોલવા પર વિશ્વાસ ન આપ્યો અને ઉલટી પીતાઓ પાસે હઠ કરી

હાહરો

પા—નારદજી હવે હહ થઈ માટે જેવી હોય તેવી ખબર કૃપા કરી આપશો તો હમો તમારાં આભારી થઈશું

ના—આવ્યો છું નીજ નેત્રે ન્યાણી કહેવા કેરે કારણે ત્રણ દેવ ધરી તન ખેવ બાલક રૂપ જીલે પારણે ત્રણે મળી જવો લાં સતી પાસે યાચના કરો કારણે નાથ સુત બગો કહે વીનવી માગો માફ તો જાય સતી તમારે વારણે

લ—અરે નારદજી આતો તમે કહ્યું પણ અમને સમજ ખરોખર પડી નહીં માટે સ્પષ્ટરીતે કહી સંભળાવો

ના—લ્યો ત્યારે સાંભળો તમારા ત્રણે પતિયો તમ

રી હઠને તામે થઇને અનસૂયાનું સ્ત્રીયજ બંગ કરવા ગયા
તો ખરા પણ તેમના સ્ત્રીયજનું બંગ ન થવા દેતાં તેમ
ની રચેલી સર્વ યુક્તીઓમાં અનસૂયા શ્રી બધ ઉલટા
બાળબનાવી પોતાના પુત્ર કરી રાખી હમેશા તેમની મેવા
ચાકરી કરી પારણે ઝુઝાવે છે ને દેવો પણ ખુશીથી પાર-
ણમાં રમ્યા કરે છે બ્યારે આવું ત્રણેએ સાંભળ્યું કે તર્ત
મુર્છિત થઈ ઢળી પડ્યાં ત્યારે નારદે આશ્વાસન કરી ત્રણેને
ઉઠાડ્યાં અને કહ્યું કે હવે તમે ત્રણે જણ ત્યાં જાવ અને
સતી પાસે તમારો અહંકાર દુર કરી નમ્રતાથી તેમની
પાસે માફ માગો કે જેથી તમારા પતિયો ને મારા પી-
તાઓ ધેર આવે

હ—નારદ અમે તમારું કહેવું ના માન્યું તે-
નાજ આ રજ.

પા—હા હા બેહેનો આપણને આપણા પતિઓએ
ધણું સમજાવ્યાં છતાં આપણેજ હડીલીયોયે માન્યું નહી
તો હવે શોક કરવાથી શો ફાયદો

સા—એ આપણી સ્ત્રી હઠનેજ હજારો ધીક્કાર છે
કે જેણે આપણને કશું ન સુજવા દેતાં પતિઓની આવી
દશા કરી અને આપણને પતિ વિયોગ કરાવ્યો એ હઠનાં
જૂઠું છે માટે હવે શોક ન કરતાં નારદનું કહેવું માની
કંઈક યુક્તી શોધો કે પતિઓ ધેર આવે કહો નારદજી હ-
મારે કેમ કરવું

ના—કરવાનું બીજું કંઈ નથી જીવે તમે ત્રણે
યોગીની કાયા ધરી ત્યાં જાવ અને માતાજીને નમ્રતાપૂર્વક
વિનવો એટલે તે તમારી વીનવણી સાંભળી પ્રસન્ન થશે
અને તમારા પતિયોને હતા તેવાજ સોંપસે પણ જો વળી
તમે કાંક ત્યાં એમની સાથે જેમ પીતાજીયો જોડે બાઝ્યાં

તાં તેમ બાઝતાં નહીં તો પીતા બાળકો અને માતા બાલકીયો એમ ન થાય ત્યાંતો બહુ નમ્રતા અને સખ્યતા પુર્વક વર્તવાનું છે જો તે પ્રમાણે તમારામાં વર્તવાની શક્તી હોય તો જન્મે નહીંતો અહીંથીજ બેસી રહેજો કારણ કે મારે તો એક આશરો ગયો છે ને વળી કાંક તમે પણ ત્યાં જઈ વધતું ઓછું બોલોતો હું તો માતા પીતા વગર નો થઈ બેસું.

ત્રણે—નારદ હવે વારંવાર તે તેમ થાય હુંકામાં એ-
ટહુંજ કે તો હમે તમારું કહેવું આગળથી માન્યું હોતે
તો તમારો બોલવાનો અને અમારો સાંભળવાનો વખત
ના આવત પણ એ સૌ હઠનાંજ રજા પણ હમે ત્યાં જ-
વાના રસ્તાથી અગળ્યા છીએ તેનું કેમ.

ના—રસ્તો એકજ છે. અહીંથી પુર્વ દીશામાં ચા-
લવા માંડ્યું કે આગળ જતાં એક પર્ણકુટીકા તમારી ન-
જરે પડશે તેજ પર્ણકુટીકા તેજ અનસૂયા દેવીની છે ત્યાં
બીજા કોઈની પર્ણકુટીકા નથી. હ્યો હવે હું રજા લઉં છું.

ત્રણે—બલે પધારો જ્યાં નારદને રજા મળી કે ત્યાં
થી પોતે શ્રી વીશંભરનું સ્મરણ કરતાં ત્યાંથી વિદાય થયા.

સા—કેમ બેન પાર્વતીજી હવે કેમ કરીશું.

હા—કેમ કરીશું શું આપણે ત્યાં જવું અને સતી
પાસે વીનયપુર્વક સતી પાસે માશી માગી આપણા પતિયો
માફ માગી લઈ આપણે પતિયોને લઈ આવવા એતો
હાથના કર્ચા હૈયે વાગ્યાં તો હવે આપણે તે દુઃખ સહન
કરવું તેમાં શું નવાઈ.

સા—હા બેન તારું કેવું ખરું છે હાથે કરી પગમાં
કાવાડો માર્યો તો તે કેમ પાડ્યા વગર રહે એવો બાણી

જોષનેજ દુઃખ હોરી લીધું છે તો તે ભોગવ્યા સીવાય
ક્યાં છૂટકો છે.

પા—તમારા સર્વનું કહેવું ખરું છે પણ જો આપ-
ણે પહેલાંથી એવું શીયળ અભીમાન ન ધરાવ્યું હોતે ને
માંહો માંહે કળ્યો ન કયો હોતે તો આમાંનું કંઈજ નોતુ
પણ આતો જગતમાંની ચુંધાલવાનું સર્વને થયું કારણ કે
શ્રી હઠને તામે દેવ થયા તો પૃથ્વીના માણસો કેમ પો-
તાની સ્ત્રીયોને તામે નહી થાય વલી તે તો ઠીક પણ તે
શીયળવતીયે તેમને બાળક બનાવ્યા તો જ્યારે ત્યારે એ
વાત જગ જાહેર થશે વખતે તેમાં આપણને કેટલું બધું
શરમ બરેલું થઈ પડશે કારણ કે આપણેજ અહંકારી
થયાં તો તે મનુષ્ય સ્ત્રીયો કેમ નહીં કરશે.

લ—તે તમારું કહેવું ખરું છે પરંતુ જ્યારે પૃથ્વીના
મનુષ્યો આપણો વાદ કરશે તો તેની સાથે એમ કેમ વિ-
ચાર નહીં લે કે જ્યારે તેતો દેવીયો હતી ને તેમને અ-
હંકાર કયો તો તેમનો અહંકાર કેટલી વાર ટક્યો અને
હઠનો વાદ લેશે તો આપણી હઠના આપણને કેવા લાભ
મળ્યા છે તેટલો તો તે વિચાર લેશે અને જ્યારે કંઈપણ
વિચાર નહીં લેશે તો જેવો આપણો ગર્વ ટક્યો તેવો તે-
મનો ટકશે કારણકે આજથી આપણને પણ ખમર પડી
કે શ્રી પ્રભુને અહંકાર બહાલો નથી માટે તેમને શરને
માથે સવાસેર કરીજ મુક્યા છે. હઠ કદાચીત કરશે તો તે
જેવાં દેવીયો કમાયા તેવાં વલી તે કમાસે માટે ચાલો હવે
આપણે તૈયાર થાવ કે ઝટ જમ્યે એમ સર્વ મ હોમાંહે
સંતોશી પોત પોતાને સ્થાનકે ગયા.

પરીચ્છેદ દશ.

વે જીવો જ્યારે દેવીયો પોત પોતાને
સ્થાનકે ગયાં ત્યારે આપણે પણ જરાક
હવે વિચાર કરવો જોઈએ કે જ્યારે આ
પ્રમાણે દેવીયોએ અહંકાર કર્યો. ને હઠ
લીધી ત્યારે તેમનો અહંકાર શ્રી પ્રભુએ
અનેક યુક્તી પ્રયુક્તી કરી તેમનો અહંકાર ઉતાર્યો અને
હઠનાં ફળ તેમને ખતાવ્યાં. તેજ પ્રમાણે આગળના વખ-
તમાં લંકાપતિ રાવણ બ્રહ્માસુર દુર્યોધન બાણાસુર વિશ્વા-
મીત્ર એવા આદીક રાજાઓ તેમજ અસુરો રૂપીયોએ પણ
હંકાર કરેલા ત્યારે તેઓના હંકારો પળમાં ઉતાર્યા જ્યારે
એવા એવા મોટા મોટા મહાત્મા આદીકોને અભીમાન
થયા અને તેમના અભીમાન પ્રભુએ ઉતાર્યા તો આપણે
તો મનુષ્ય માત્ર નામનાજ બાકી તે જેવા અભીમાની
હતા તો મોટા મોટા હતા ને તે વળી કેવા કે ધારે તે
કરી શકે ને આપણાથી તો કંઈ ન અને તો તેવા ઠેકાણે
પડી ગયા તો આપણે તે શી વીશાતમાં માટે ભરત ભુ-
મીન! બાઈયો આપણે પણ આગલા મોટા મોટા પુરુષોના
દાખલા લેવા જોઈએ અને સદાકાળ અભીમાનથી દુર રહી
કેવળ નીચપક્ષપાતપણે શ્રી પ્રભુની ભક્તી કરવી જોઈએ કે
આપણી કર્ણા પ્રમાણે શ્રી પ્રભુ પણ પ્રસન્ન રહે અને
જેવી રીતે અનસૂયાને દર્શન આપી પાવન કર્યા તેવીજ
રીતે હમેશાં પ્રભુને વીનવવું કે હે પ્રભુ અમને પણ તે પ્ર-
માણે દર્શન આપી તમારા ચરણ કમલમાં રાખો બાઈયો
કરેલી શ્રી પ્રભુની સેવાનું ફળ જવાનું નથી જેમકે આગ-

જના વખતમાં એક શહેર હતું ને ત્યાં રાજા રાજ્ય કરતો હતો પણ તેના શરીરે રક્તકોડનો આઘાત થયો હતો તેથી તેના શરીરમાંથી એવી દુર્ગંધ મારતી હતી કે ત્યાં કોઈથી જઈ શકાતું નહોતું ને બધા દુર રહેતા રાજાએ તે દરદ મટાડવા માટે ઘણા ઘણા ઈલાજો કર્યા પણ કોઈથી તેને સાફ થતું નહીં. છેવટે તેણે કંટાળીને ઘણા વૈદોને ભેગા કર્યા અને પોતાને સાફ કરવા માટે કહ્યું પણ વૈદો તો લાચાર કે બધાઓએ એકેક વખત દવા અજમાવી હતી તેથી કંઈ ફાયદો થયો નહોતો તેથી વૈદો બીલકુલ બોલ્યા નહીં એટલે રાજા એકદમ ક્રોધા આવેશમાં આવી જઈ કહેવા લાગ્યો કે અરે તમે વૈદો છો કે કુમાર છો આમ કેટલા દીવસથી હું દુખી થાઉ છું તે શું તમોને ખબર નથી બસ : બાર દીવસમાં તમો સર્વ મળી સાફ કરો નહું તો તમને દેહાંત દંડની શીક્ષા કરવામાં આવશે આવું કહી એટલે આવેલા વૈદોએ કહ્યું કે રાજાને એ બાબતમાં હમો તમોને આવતી કાલે જવાબ આપીશું એમ કહી તેવો સર્વ વિદાય થયા અને રાત્રે વાળુ પાણી કરી એક જગ્યાએ ભેગા થઈ વિચાર કરવા લાગ્યા કે હવે કેમ કરવું કારણ કે બાર દીવસમાં સાફ ન થાય તો આપણને દેહાંત દંડની શીક્ષા કરે ને હવે આપણી પાસે એવી દવા પણ નથી કે બાર દીવસમાં આરામ થાય ત્યારે તે વૈદોના ટોળામાં એક વૃદ્ધ અને ઘણો જુનો કે જોની પેઢી દર પેઢીથી તે વૈદોનો ધંધો તેમને ધેરજ હતો તે બોલી ઉઠ્યા કે બાઈ જો તમો કહો તો હું એક ઉપાય બતાવું કે તે એવો કે બાર દીવસ રાજા ના બોલેલા ને તેનાજ મોંમાં રહે અને આપણને શીક્ષા પણ ન થાય ત્યારે સર્વેએ કહ્યું કહોને ત્યારે વૃદ્ધ બોલ્યા કે આપણે સર્વ કાલે રાજા પાસે જઈ

કહેવું કે જે માનસરોવરપર રાંજહંસ રહે છે તે હમેશાં
 મોતીનો ચારો ચરે છે તે હંસને પકડી મંગાવી તેનું તેજ
 કાઢી ચોપડો તો ચાર દીવસમાં સાડૂ થાય જ્યાં પેલા ખુ-
 જરંગ વેદે એમ કહ્યું કે તરત પેલા તે વાત બધાને પ-
 સંદ પડી અને બીજે દીવસે સર્વએ જઇ તે પ્રમાણે રા-
 જાને કહ્યું કે કંઈ રાજાને પારધીયો સોધવા જવા પડે
 તેમ નોતા તરતજ પેલા પારધીયોને બોલાવી તરત આજ્ઞા
 કરી કે તમે હાલને હાલ જઈ માનસરોવરપરથી રાજ
 હંસને પકડી લાવી મારી સમક્ષ હાજર કરો જ્યાં રાજાની
 એવી આજ્ઞા થઈ કે સાંથી તેજ વખતે પેલા પારધીયો
 માનસરોવરપર જવા નીકળી પડ્યા અને કેટલેક દીવસે
 ત્યાં આગ્યા ને હંસો જોયા હવે તે પારધીયો હંસોને
 પકડવા યુક્તી પ્રયુક્તીયો ઘણી કરી પણ તે સર્વ નીષ્ફળ
 થઈ હવે માનસરોવર મોટું તીર્થ છે ને ત્યાં અનેક સાધુ
 સંતો હમેશાં કાયમ રહે છે. અને જાત્રાળુઓ જ્યારે જાત્રા
 જાય છે ત્યારે તેઓ પણ ત્યાં જઈ રહેતા સાધુ સંતોના
 દર્શનનો લાભ લે છે તેજ પ્રમાણે ત્યાં જેટલા હંસો રહેતા
 તે ત્યાં જે રહેનારા હંમેશા સાધુ સંતોનો વિશ્વાસ કરતા
 અને કોઈ બીજા જાય કે તરત ઉડી જતા આ પ્રમાણેની
 ચર્ચા પેલા ગયેલા પારધીયોએ જોઈ અને જ્યારે કોઈ યુ-
 ક્તીમાં ન ફાળ્યા ત્યારે તેમની ચર્ચા જોઈ સમજ્યા કે
 જે અહીં હંમેશાના સાધુઓ રહે છે તેને રાજહંસો ધીરાદે
 છે બાકી બીજા કોઈ અજાણ્યાઓને તો જોતાજ ઉડી
 જાય છે માટે આપણે પણ અહીંયા કોઈ સાધુ પાસે સાધુ
 દશ પંદર દહાડા રહી પછી જોઈ લઈશું એમ નીર્ણય
 કરી તેવો એક સાધુ પાસે રહ્યા અને બગવાં કપડાં લંગોટ

દીલાં ટપકા વગેરે સારી રીતનો ઢોંગ મચાવા લાગ્યા એમ
 બે ચાર દીવસ રહ્યા એટલે પેલા હંસાને તેમનાપર પણ
 વિશ્વાસ આવ્યો અને જે પ્રમાણે બીજા સાધુઓને જોતાં
 ઉડતાં નોતાં તેમ આમને પણ જોઈ ઉડવું બંધ કર્યું ત્યારે
 હવે ત્યાં જે હંસો રહેતા હતા તેમાં એક હંસ હંસલીનું
 જોડું મહા ભક્તીવાન હતું તે જોડાને દરરોજ એવી ટેવ
 હતી કે જેમ મનુષ્ય યાત્રાએ અગર દર્શને નીકળે છે તે
 જેવી રીતે સાધુ સંતોને તથા દેવોને મળે છે તેવીજ રીતે
 આ હંસ હંસલી પણ નીત્યાન પ્રભાતમાં ત્યાં રહેતા સર્વ
 સાધુની પાસે જઈ પોતાની ડોક નમાવતાં કારણકે એમને
 કંઈ વાચા નોતી તેમ કંઈ માણસ નોતાં પણ માણસ
 જેવું જ્ઞાન નહતું માટે તેઓ તે પ્રમાણે હમેશાં વર્તતા
 જીવો આ જનાવરમાં પણ કેવું જ્ઞાન છે. હવે પેલા પાર-
 થીયોને પાંચ સાત દીવસ થયા એટલે તેઓએ પણ જોડું
 આસન માંડ્યું એટલે પેલો હંસ હંસલી સર્વને નમી ત્યાં
 નમવા આવ્યાં કે તરત પેલા પારથીયોએ ઝડપ મારી પકડી
 લીધાં એટલે હંસ હંસલીના પેટમાં શણ પડી અને પેલા
 પારથીયો તો રાજી રાજી થઈ ત્યાંથી તરત ચાલતા થયા
 તે ફટલીક મુદતે ત્યાં પોતાના શહેરમાં આવી પહોંચ્યાં
 અને હંસ હંસલીને રાજાને સ્વાધીન કર્યા હવે જે વખતે
 પેલા પારથીયોએ હંસ હંસલી પેલા રાજાને સ્વાધીન કર્યા
 તે વખતે રાજાએ તેમને પાંજરામાં પુરાવી જનાવર ખાને
 મોકલી આપ્યાં ત્યાં રાત પડી એટલે હંસલી હંસને કહે
 છે કે સ્વામીનાથ જરૂર આ દગો થયો અને સાધુરૂપે પાર-
 થીયોએ તો આપણને પકડ્યાં તેમ વલી મેં જોયું તો
 રાજાને રકતકોડનો મરજ છે તેથી તે આપણને પીલારી

તેલ કહાડશે અને પોતાના શરીરે ચોપડશે ત્યારે હંસે કહ્યું કે જે બાવી પ્રબળ હશે તે થશે માટે શ્રી પ્રભુનું બજન કર આપણે આપણી દેહની ચીંતા રાખવાની નથી કારણકે જ્યારે અંદરનો અમર ગયો કે નાશવંત ખોલીયું ગમે ત્યાં રખડતું થવાનું માટે આપણેને દેહને કંઈ સગાઈ નથી અમર તો શ્રી પ્રભુ સાથે સગાઈ રાખે છે કારણ કે જ્યારે તે અંદરથી નીકળે છે તેવોજ પહેલો શ્રી પ્રભુની હજુરમાં જાય છે.

હં—પણ આપ જે અમર કહો છો તે કીયો.

હંસ—હે પ્રીયા આજે જોલે છે તે વાત કરેછે તે જ અમર આતમારામ

હંસલી—તેની મને ખાત્રી કેમ થાય.

હં—જો તને ખાત્રી નહીં થતી હશે તું હું તને કરી આપીશ પણ હાલતો પ્રભુનું બજન કર કે કદાચ સવારે તને અને મને પીલે તો પણ શ્રીપ્રભુની હજુરમાં રહેવાનું મજે એટલે વારંવાર જે અવતાર લેવા પડે છે તે ન લેવા પડે અને મોક્ષ ગતિ થાય.

બજન.

રહ્યા રામ સીતા સુવાસીરે
હંસ હંસલી કહે છે પોકારીરે,
વારે આવો ગરૂડ ગીરધારી.
હું છું તમારો, આ પ્રીયા તમારી;
રહી નાથ તમને તો સંભારીરે. વારે.
માસી પુતનાને પોતેજ મારી,

કુખજ્યાને કાધી છે નારી. વા.

અજમેલજે પાપનો બરીયો,
એક નામ લેતાં બવસીંધુ તરીયો;
પેલી ગુણકા રહી છે જખમારીરે,
તમે સ્હાયે ધાયાછો મોરારીરે. વા.

લંકાપતિ રાવણુ રણમાંજ રોજ્યો,
સુધ-વાને તાતે તેલમાંજ બોલ્યો;
ભગવાન કહે તેલકડા દીધી છે ઠારીરે,
તેવી સ્હાય કરો હમારીરે. વા.

આવી રીતે તેવો ઇશ્વર સ્તુતી કરે છે. ત્યારે શ્રી પ્રભુને વૈકુંઠમાં ચીંતાં થઇ કે આ બીચારા મારા નીદોંપ ભક્તોને સવારે આ દુષ્ટ રાજા પીલી નાંખી મારી નાંખશે તો મારા બાનાની પત જશે એમ ધારી પોતે વૈ. દનો વેશ લઈ પ્રભાત થતાંજ તે શહેરમાં આવ્યા અને બુમ પાડવા લાગ્યા કે હરેક જાતના રોગની લયો દવાઈ આમ બુમો પાડતા પાડતા ઠેક રાજા મહેલ આગળ આવ્યા એટલે પેલા રાજાએ તરત પેલા વૈદને બોલાવ્યા અને કહ્યું હે વૈદરાજ આ મારા શરીરને સાંઝ થાય એવી ઔષધી આપો વૈદે કહ્યું દવા હું આપું છું ને તને સાંઝ પશ્ય હમણાંજ કંઈ છું પશ્ય પેલા જે બે હંસ હંસલી છે તેને હમણાં હમણાંજ છોડી દે તે હપરથી રાજાએ તરત જ તેને છોડી દીધાં એટલે હંસ હસલી ઇશ્વર સ્મરણ કરતાં ઉડી ગયાં અને પણે જ્યાં શ્રી પ્રભુએ દવા આપીને પેલા રાજાએ શરીરે ઔષધી કે તરતજ કંચન જેવી કાયા થઈ રહી એટલે રાજા પગે લાગી બોલ્યો કે માહારાજ માંગો તે આપુ ત્યારે વૈદજી પ્રભુ બોલ્યો કે મારે કંઈ

દેવતં પણ પેલા પારધી અને હંસનો ચીતાર જોઈ જે પ્રમાણે વેદે આજ્ઞા કરી હતી તે પ્રમાણે વર્તવા લાગ્યા નથી સઘળા સુખી થયાં. તો હવે પ્રભુ કેમ મહેનતનું કૃણ નથી આપતા એમ કહેવાય. માટે સર્વ એ અભીમાન તજી ઇશ્વર ભક્તીપર ભરોસો રાખી જે કાર્ય કરવું તે કરવું.

ત્યારે હવે પેલો બ્રાહ્મણીને જે પેલો રાજા લઈ ગયો છે. ને તેના કહેવા પ્રમાણે રાજાએ મહેલ ત્યાં શીવાલય તો બંધાવીને સદાવ્રત આપવું શરૂ કર્યું. હવે પેલી બ્રાહ્મણી વિચાર કરે છે કે પતિ મળવાની યુક્તી તો મેં રચી છે પણ ઇશ્વરની મરજી હોશે તો વરશ દીવસમાં પતિ સાથે મલીશ નહીતો એક ભવમાં બે ભવ કરવા પડશે. હે વિશંભર જગતપ્રતિપાળ દીન દયાળ મારી બહારે ચડોને પાપીની જાળમાંથી મુક્ત કરો પતિ સાથે મેળવો. હરી મેં તે શું પુરું પાપ કર્યો હશે કે મારી એવી મતી થઈ ને મેં આ કૃત્ય કર્યું. હરી હરી આવે તો તારો આશરો છે. હે પ્રભુ પણ મને ધીરજ રહેતી નથી કે માફ શું થશે હે અશરણાશરણ જરૂર એ પાપી પોતાની મુદત પુરી થયે મારા શીયળનો ભંગ કરી લાજ લેશે. અરે મેં આટલી ઉમરમાં કોઈ પર પુરૂષ સાથે વાત પણ નહીં કરેલીને સ્પર્શ તો ક્યાંથી કર્યો હોય તો તે મારે આજ વાત કરવાનો વખત આવશે અરેરે પૃથ્વી માતા ને એ-મજ હોય તો તે વખત આવતાં પહેલાં મને માર્ગ આપો કે હું સમાઈ જાવું હરી હરી આવા નીચ-ચાંડાળ કૃતદંતી રાજાઓને જીવાડી ના હક ભૂમીને શીદ ભારે મારો છો હરી હરી મારી લગ્યા રાખવા વાળા તમે છો.

ગાયન.

અરે આ અખગાનો.

મારા રદય તણા આધાર વારે વહેલા ચઢેરે,
 વિનવી, કહું, હું, વારંવાર ગરૂડ ચઢી સ્થાય કરેરે,
 પતિ વિયોગીની, નાર, આ, કુંદરોજ.....કરે,
 વહાલા વિભુ, વીનાના આજ, દુખડાંકો.....જુહરે
 વિઠલા ચઢેની થાયે વાર, વારેરે. મા.

માત કુન્તા વન બટકતાં સત્યને નવ છોડતાં
 વળી દુષ્ટતા સંકટ છતા નીજ ટેકને ન તોડતાં
 તે સતીયો કેરી સ્થાય કીધી પ્રભુ પાપીના મુખ મોડતાં
 તે શીયળસતી સાધ્વીને પણ સગે પ્રભુ જોડતા મારા

આ પ્રમાણે પેલી આમણી દરરોજ આકૃદ કર્યા કરે
 છે ત્યારે પેલો આમણ પાણી લઇ આવી પોતે જ્યાં આ-
 ગળ સ્ત્રીને બેસાડી છે જ્યાં આવી સ્ત્રીને નહીં જોવાથી
 કહેવા લાગ્યો કે જો રાંડની દયા જાણી તો રાંડ મને મુ
 કી નાસી ગઇ ખરે ખરે જેને એવી સ્ત્રી મળે તેના તો
 પુરા ભોગ સમજવા આમ કરતો તો તે ત્યાં કાકા બક્ષી-
 યે ગયાં ને ત્યાં પણ જ્યારે તે યોગની સ્ત્રીને જોઇ ત્યારે
 સમજ્યો કે એ જરૂર તૃષ્ઠાથી પીડાની સ્વર્ગે ગઇ તે ખો-
 લીયાનું કોઈ જનાવર બક્ષણ કરી ગયું હશે માટે હવે
 મારે પણ ઘેર જઇ શું કરવું છે એમ ધારી પોતે પણ
 સાધુ થઇ ગામે ગામ બટકતો રહ્યો.

છપ્પો.

જે ઘેર કર્કશા નાર સ્વામીને સુખ નવ આપે
 જે ઘેર કર્કશા નાર હમેશાં તે તો સંતાપે
 જે ઘેર કર્કશા નાર ભોગનો પુરણ મલીયા

જે ઘેર કંઈશા નાર સુખ સર્વે ટલીયા

કંઈશા નાર જેને મળી પુરણ તેના પાપ છે

ભગવાન કહે સાચુ વડુ દુઃખ તેને અમાપ છે

હવે આમ તે ત્યાં દુખી થઈ રહ્યા કરે છે અને
પણે બ્રાહ્મણીને પણ વરસ દીવસ પુરો થવામાં ફક્ત બે
ચાર દીવસ બાકી છે એટલે રાજા પોતે ત્યાં આવે છે
અને પેલી બ્રાહ્મણીને કહે છે. પ્રીયા હવે તમારો વરસ
દીવસ પુરો થવા આવ્યો છે.

સ્ત્રી—હા રાજાન પુરો થવા આવ્યો છે તો હું કંઈ
ના કહેતા નથી.

રા—પણ પ્રીયા હવે મારાથી રહેવાનું નથી માટે
હવે બે ચાર દીવસ આમ કે આમ જો મેં તને દુર કંઈ
છું, પણ તું જરા પણ અંદરથી ખસતી નથી માટે માટે
માફ કહેવું મારી જાવ.

ગાયન

તુને પ્રીતકા વાયદા કરકે.

જ્યારથી જોઈ મેં તુજને પરી સ્મરણુમે છે થઈને અરી
અમૃત દ્રવ્ય કરતું ઘેલી રહી હૃદયવશી પ્રીયા તું તો ખરી જય
જરી આંખ મારી તું બોલને નાર તારાપર સંધળું રાજખુવાર
લટકે મટકે આવ આવાર ગુણ પરી તુ મહનાભરી હાં સ્મર
પટરાણી પદ પ્રેમદા લો થોડે શુશીલા સમજ લો
તો મુજથીજ રંગજ માણીલો કેમ મતી બહાલી તારા રી સમ
માનુની વશ થયો છું ખરે માર્યા છે મોહના બાણુ અરે
પુષ્પ વેળી શું શતાવે અરે મૃગ નયણી હાથ મીલાવો જરી

સ્ત્રી—રાજા બહાદુર આ કંઈ રીત તમારી સારી ન
કહેવાય કેમ કે મારે ને તમારે સ્ત્રી સરત છે તે યાદ કરો

રા—શી શરત યાદ કરવાની છે

શ્રી—મે તમોને પહેલાંથીજ કહ્યું હતું કે વરસ દી વસ સુધી મારે મહેલે તમારે આવવું પણ નહીં અને તમારે મારી સાથે વાત પણ ન કરવી જોઈએ તો તમે તમારી સરત રમાણે નહીં વર્તતાં આવા નીર્ભય થઈ જોલો છે તે સાંં નહીં જરા ઇશ્વરનો ભય રાખતો.

રા—કંઈ શીકર નહીં ઇશ્વરનો ભય રાખવાથી મને શું મળવાતું ને તારો ઇશ્વર શું કરે છે આમ વાત ચીત થાય છે એટલામાં સાધુઓનું ટોળું આવ્યું તેમ ને જોઈ રાગને ત્યાંજ ઉભો રહેવા દઈ પોતે તે સાધુઓ ને સદા વ્રત આપવા ગઈ તો તે સાધુના ટોળામાં પોતાના પતીને દીઠો એટલે અરસ પરસ ઝાળખી ધણી તે સર્વ હકીકતથી વાકે ર્યો જે કહ્યું કે તમો પેલાસીવા લયમાં સુવો હું ત્યાં રાતના આવીશ અને આપણે ચાહ્યા જઈશું એમ જણાવી તે પાછી રાજા પાસે આવી અને ધણી સીવા લયમાં ગયો ને પોતાનો ધણી મલવાથી પોતાનો ટેક ઇશ્વરે રાખ્યો છે એમ જણી પ્રભુની સ્તુતી મનમાં કરવા લાગી અને અતિ હર્ષના આવેશમાં આવી જઈ રાજા સાથે વાત કરવા લાગી

રા—માટે ખસ હવે જુવો વધુ ન જોલતાં તમારો શો વિચાર છે તે જણાવી દો. જુવો હવે એક બે દીવસ આમ કે તેમ માટે સમજો અને મૃગનયણી હવે ગમરાવ નહીં

ગાયન.

મૃગનયણી હવે નહીં સરમાસો, પટરાણી તમે મારાં થાશો;
રંગ મહેલમાં હરતાં શરતાં, ખાગ ખગીચે સ્હેલજ કરતાં.
પ્રીતી કરતાં જરા ન ડરતાં, વળી ગુણવંતા અતિ રૂપવંતા

ગજવદની હવે નહીં ગભરાશો.

શ્રી—અરે સુદમતી રાજ્ય મદમાં છડી ગયાલા આ તું શું બોલે છે જરા વિચાર કર પાપ હર ઇશ્વરથી દર ઇશ્વર કરે છે પણ જો તે કરે છે તો તે બહુએ કરે છે તેનો તોગે બીમાર છે.

રા—હવે જોયો તારારે બીમાર અને જોયો તારો શ્વર તેમને શું કરવાનો હતો એમ કહી પાસે જઈ જોવો હાથ પકડે છે તેવીજ તે પ્રાણણી અતિ ક્રોધાવેશમાં આવી જઈ કહેવા લાગી કે ઓ અધમ દુરાચારી અભીમાની રાજ્ય કુંવર છતાં તારે તારી રૈયત સાથે કેવી રીતે વર્તવું ને તે પ્રમાણે તું ન વર્તતાં પરત્રીયા સાથે સંબંધ કરવા માગે છે. પણ તું નક્કી સમજ જો કે એ રાજ્ય વૈભવવું સુખ તો અદ્ય છે અને પરત્રીયા સાથે સંબંધ જોડવામાં કેવા કેવા ખરાબ થયા છે તે જો.

ગાયન.

જંજલી જીવડા.

નૃપતી માહારાજ, ધર્મ વિચારી વેણુ વદજો,
પરત્રીયા નાગણુ સંગે, વિચારી પ્યાર કરજો;
પરત્રીયા સંગ પ્રીતડીરે, હોળી સમ અંગાર
ભસ્મા સુરતો, ભસ્મ થયોરે, સંકર થયા લાચારરે.
રાવણુની લાંકા, જઈને પડી સાગર જો
વાળી વાનરમાં બળવંતો, હરી ગયો રૂમાનાર,
રામ સુગ્રીવે મળી, આણ્યો તતખેવ કાળરે.
ગૌતમની નારી ઇંદ્રે જોઈ અનુસરજો.
ધ્રુપતી કારણ દુર્યોધન, બન્યો એકામા અંધ
કૈયાં કચને કચરી નાખ્યા, બલો બીમે મચાવ્યો દંડરે

કૌવરવ સો બન્ધુ હરછા ચંચાં ભુપરજો.

માટે વિચાર કરો વિચાર કરો જ્યારે એવા મોટા મોટા રાજાઓ દેવો અને દાનવો જ્યારે પરનારી સાથે સખધ ધરાવા ગયા અને તે પોતાનું સર્વશ ખોઈ બેઠા ત્યારે તમે તો શ્રી વીજ્ઞાતમાં કંઈ કૌચવાવી આમ્રની આશા રાખો છો તે તદ્દન વૃથા છે.

૨૧—કેમ હજી તું તારા ટાયલાં કુટવાં નથી રહેવા દેતી ચાલ જોવું છું હવે તું અને તારો ઇશ્વર શું કરે છે એમ કહી જોવો તે બ્રાહ્મણીપર બળાત્કાર કરી પકડવા જાય છે તેવીજ તેની સમશેર પટો કમરમાંથી તુટી પડે છે તે પેલી બ્રાહ્મણી ઉપાડી લઈ તરતજ તેમાંથી સમશેર ખેંચી લે તે જોજો મારો ઇશ્વર આ કરે છે એમ કહી તે રાજા ઉપર તરવાર ફેરવી દીધી અને ઇશ્વરનો મોટો પાડ માનતી ત્યાંથી પેલા શીવાલય બહુ ચાલી ગઈ ત્યારે પણ પેલો રાજા કહે છે કે ઓ ઇશ્વર તેં મને મારા કર્મનું ફળ આપ્યું છે. પર ત્રીયા સાથે જો હું પ્યારમાં ન પડ્યો હોત તો મારે આવો વખત ના આવત અરે તે બીચારીયે તો મને બહો સમજાવ્યો પણ મેંજ મુખ એ મોહાંધ થઈ કંઈ ના માન્યું જે છેવટનું ફળ મને મળ્યું માટે મારા આર્ય બંધુઓ પરત્રીયા સાથે પ્રેમ પાસમાં પડો તો વિચાર કરી પડશો જો મેં આગળજ આવો વિચાર કર્યોહ તે મારી આ દશા ના આ વાત એમ કરી પોતાનો પ્રાણ કાઢ્યો હવે જ્યાં પેલી બ્રાહ્મણી શીવાલયમાં આવી જીવે છે તો પોતાનો બહુ ભર નીંદ્રામાં છે અને ડાખે પડખે મોટો કાળો ફેણ માંડી બેઠો છે. તે જોઈ બ્રાહ્મણી કહેવા લાગી હરી હરી આ શું જે પતિ

માટે રાજા માર્યો ને વિયેગીને સંજોગ થયો એમ જાણી
તું આવી પણ, આતો અહીં પણ એવું ઘરના ઉઠ્યા વ-
નમાં ગયા તો ત્યાં પણ લાગી લ્હાય પણ હવે જે થરાતું
હશે તે થશે ખેર બાવી પ્રખળ છે માટે લાવ એમને ઉ
ઠાડવા યુક્તી કરે.

ગાયન.

સે નેતે નીંદ્રા આવેરે, ઓ હંસારાજને સેને તે નીંદ્રા આવેરે,
જાગીને જો, તું તપાસીરે, તપાસીરે, ઓ હંસારાજ
ચેતન, ચેતી, બયબીતી, બાંગી
અમુદ્ય વખત આતો જાયેરે, જાયેરે, ઓ.

ધારા પવીત્ર પ્રેમીઓ મારા

ચલુ કમળ પદ પુણું તમારા

ત્યાગી નીંદ્રાને અમૃત રસી, પીયોરે, પીયો, રે. ઓ

આ પ્રમાણે પોતે કશું પણ પતિએ તો પાસું સર-
ખું પણ ફેરવ્યું નહીં ને પાછો એને બય હતો કે રખેને
રાજાના માણસો મને પકડશે એમ જાણી પોતે ઇશ્વર
પર આધાર રાખી હે ઇશ્વર તું કરે તે ખરું એમ કરી
આલ્મણના પગનો અંગુઠો ઝાલીને ખેંચ્યો ને તેવોજ પે-
પેલો કાલી જે ક્યારનો ટાંપી રહ્યો હતો તેને પેલાને ડંસ
કરી તેના આત્માને સ્વર્ગમાં મોકલી દીધો હતો. પેલી
આલ્મણી હેમતની મારી ગભરાયલી ગભરાયલી પોતાના
પતિના સખની ગાંસડી બાંધી અને લઈ બરજંગલમાં
નીકળી અને કેહેવા લાગી કે અરેરે પ્રભુ શુભારી શી
આ દશા અરેરે કાલી મેં તારો શું ગુન્હો કર્યો હતો કે
તેમને પતિનો વિયોગ પડાવ્યો પતિ પતિ વ્હાલા પતિ.

ગાયન.

શી દશા ૨) પ્રભુ આ થઈ રજાની રહી તૃપને મારી,

કર્પો કેર જગતમાં હાય શું જીવું હત્યારી.
 શું થયું પ્રાણુ આધાર, ઝરે અંગાર અંગમાં ભારી;
 ગયા નાથ તજી મુને હાય કીધી નોધારી
 વળી પુત્ર મેલ્યો વનમાંય, આવી હું આંચ, મન વિચારી,
 કાઠ દીવસ ઇશ પુરશે આશ અમારી;
 થઈ આશા મારી ભંગ, બગડીયો રંગ, થઈ દુઃખી આરી:
 હું આવું સંગે નાથ નહી રહેવાની ન્યારી.
 હવે સુખનો આવ્યો અંત, રહી નયંત કંઈ તૈયારી,
 લઈ પ્રીતમ સંગે કંઈ અગ્નિ સંસ્કારી,

આવી રીતે ભરજંગલમાં આકૃંદ કરતી ચાલી જાય
 છે એવામાં એક મોટું વૃક્ષ આવ્યું ત્યાં બેઠી અને કાપ
 શોધવા લાગી એવામાં ચાર ચોર આવ્યા તે પેઢી સ્ત્રીને
 દાગીનાઓ સાથે જોઈને ઘણાજ આનંદ પામવા લાગ્યા. કે
 આજ તો આપણને સારા શુંકન થયા છે એમ કરી પેલી
 સ્ત્રી સાથે હાવ ભાવથી પહેલાં વાત કરીને પછી એના
 સર્વ દાગીના હાંટી લીધા અને તેને પણ સાથે આવવા
 કહ્યું એટલે પેલા બ્રાહ્મણીયે કહ્યું કે બાઈ: આ મારા
 મરેલા પતિના સખને અગ્નિ દાહ કરે પછી હું તમારી
 સાથે આવું એટલે પેલા ચોરાને પેલી સ્ત્રી પર વિશ્વાસ
 આવ્યો અને ઉલટા તેને લાકડાં વગેરે આણી આપી
 અગ્ની પ્રગટાવ્યો એટલે બ્રાહ્મણીયે પોતાના પતિને તેમાં
 સુવાડી દહન દેવા માંડ્યું અને ઇશ્વરની સ્તુતી કરવા લાગી.

ગાયન.

આ શી ગતી પ્રભુ માહરી, દયા કરો દીનાનાથ,
 પુત્રી પતિથી અળગી પડું, રહાયે થાઓ વિશ્વનાથ, આ.
 પ્રથમ ત્રિચાર્યું ન પાપણી, રહેવું જંગલમાંય,
 વીવીધ વિધન આવી નડે, કોણ કરશેજ રહાય. આ-
 પાત પાછા વિદાય થયા, પાણી લેવારે કાજ,

મહા સંકટે તે આવી મળ્યા, ભેટા થયેલો ઝોજ. આ.
 તે વાસુકીએ વેર વાળાયું. લીધા પતિના પ્રાણ;
 રહી રજળતી હું એકલી, અસ્ત થયો મુજ બાણ. આ.
 પુત્ર પતિ હવે ક્યાં મળે, કરું ક્યાં હું પ્રયાણ,
 વેરી થયા છે વિરલા, એથી હું અજણ. આ.

માટે હઠ ના કરશો કોઈ બેનડી, સલ માની આ વાણ,
 નહીતો વિપત વાદળ ચઢી આવશે, વળશે સલનો ધાણ,

આ પ્રમાણે તે સ્તુતી કરે છે ને જોવી અંદર જાંપ-
 લાવવા જાય છે તેવાજ પેલા ચોરો તેને પકડી લઈ જાય
 છે. અને તેજ ગાંભની ગુણકાને ત્યાં વેચે છે તેથી તે
 સ્ત્રીને ઘણા ઘણા વિચારો થયા કરે; છે કે જે નહીં કરેલું
 તે કરવાનો વખત આવ્યો જેની સાથે વાત પણ નહીં
 કરેલી તેની સાથે વાત કરવાની અને જેનું મુખ સવારમાં
 જોઈએ તો ઘણો દોષ લાગે તો તેનું પણ મારે મુખ જોવાનું
 હરી હરી કેવો વખત હું ક્યાં પતિ ક્યાં પુત્ર ક્યાં એ બધું
 જોયું તે મારી હઠનું શળ છે માટે મારી આર્થ ભગનીયો
 કોઈ પણ બાબતમાં હઠ કરશો નહીં જીવો આ મારો
 દાખલો કે હઠ તે શું તે હું મારી આટલી ઉમરમાં સમજ
 નોહતી તેમજ ધરખાર પતિ આજ્ઞા સીવાય પગ પણ મેલ્યો
 નહોતો તો પરાયા પુરૂષ સાથે વાત તો ક્યાંથીજ કરી
 હોય પણ મારા બાવી પ્રજાનેજ મને એવી મતી સુજ
 અને પતિ સાથે હઠ કરી તો તેનાંજ આ શળ નીપજ્યાં
 છે તો એવી સ્ત્રી હઠને હજારો ધીકાર છે લાખો શીટકાર
 છે આ પ્રમાણે બોલી તે જાંધ રહી ને ગુણકાની આજ્ઞા
 અનુસારે ચાલવુંજ પડશે આવો નીર્ણ કર્યો એ પ્રમાણે
 પેલી દુખી બ્રાહ્મણી પોતાની કર્ણીનાં શ્વેત ભોગવે છે તારે
 જે પેલો એનોજ પુત્ર જે વણજારો લઈ ગયો હતો તેજ

પુત્ર પોતાના બાપની સાથે તે શહેરમાં આવે છે ને ત્યાં મુકામ કરી પોતે એકલો શહેરમાં ફરવા નીકળે છે. ત્યારે હવે પેલી ત્રણ દેવીયો લક્ષ્મીજી પાર્વતીજી સાવીત્રીજી આ ત્રણ વૈકુંઠમાં ભેગાં થઈ બીજા દીવસનો પ્રભાત થતાં જ પોતાના કામ કાજથી ફરાગત થઈ અને યોગીયોનીનાં રૂપ લઈ ત્યાંથી નીકળ્યાં એટલામાં પાછા નારદ ત્યાં આવ્યા તે વખતે પેલી ત્રણ દેવીયો ઉભાં રહ્યાં અને નારદે આવી ઠંડપત કયો હે જગત માતાઓ હું આપને નમ્રતા પુરવક પ્રણામ કરું છું

ત્રણે—મુની ચીરંજીવીરહેા

ના—માતૃ શ્રીયો શું આપ સતી અનસૂયાને ત્યાં જાવ છો

ત્રણે—હા આ જવાનીજ તૈયારીમાં હતાને આપ આવ્યા એટલે ઉભા રહ્યા

ના—તે તો ઠીક પણ માતાજી જુવો તમો જાવ છો તો ખરા પણ જે જે બાબતો મેં કહી છે તે યાદ હશે

ત્રણે—હા તેતો ચારી પેઠે યાદ છે જો બીજું કંઈ આપને કહેવાનું હોય તો કહેશો

ના—કહેવાનું તો એટલુંજ કે જુવો તમારે જઈ બીક્ષા ન દેહી કરી ઉભા રહેવું અને સતી જ્યારે બીક્ષા પીરસવા કબુલ કરે તે વખતે તમારે કહેવું કે અમારે એક નીયમ છે અમને વચન આપો તો હમે હમારો નીયમ આપને જણાવીએ એટલે તે વચન આપે ને તમારી

સાથે વચ્ચે બંધાય ત્યારે તમારે ઘણી નમ્રતા પુર્વક શતી
 ને ક્રોધ તમારાપર થાય નહી તેવી રીતે મારા પીતાઓ
 ની માગણી કરી લેવી એટલે તે મંમાયા મારા પીતાને
 તમારી નમ્ર વાણીથી સોપશે હ્યો હું જાઉં છું અને
 હવે તમે પણ જાવ એમ કહી નારદ પણ ગયા અને
 દેવીયોયે પણ પ્રવાસ કરવા ચાલવા માંડ્યું

પરીચ્છેદ ૧૧

ચીન્તાની ચીતારે.

ગાયન.

પતિ વિતાની આ પદવી સુની (૨) લાગે હો બેનીરે—(૨)
ઉઠે છે અંગમાં લાયરે.

સ્વામ ખીના રજની સુનીરે, દીવ્ય દેહ બળે જડુનીરે, લાગે.
શુનાં મંદીર સ્વામ ખીન સુનો સૌ સંસાર

શુના આર્વણુ અંગ ધર્યા શુના વસ્ત્ર શણુગાર
ઠાલી હઠ લીધી પેલીરે નાથ ગયા મુજને મેલીરે

ચાલો સખી વેગે કરી અનસૂયા દરબાર
અંગે બસ્ત્ર રમાવીને મેલવી લ્યો બરથાર

શાન્ત સૌ થાવો બહેનીરે ચાલો ઝટપટ વેલીરે—પતિ.

આવી રીતે તેવો ત્રણ સતીયો વંકુડમાંથી પતિ વિ-
યોગે શોક કરતાં કરતાં રસ્તે પડ્યાં પણ ખીચારાં કાષ્ઠપણુ
વખત ચાલેલાં નહીં તેમ વલી રસ્તાના અજાણને તો પણ
કેટલાક દીવસ રાત્રી મુસીફરી કરતાં કરતાં નર્મદાપર કુમે-
રતા દેવલ આગળ આવી પહોંચ્યા તો જ્યાં તે દીવસે કંઈ
પર્વ હોવાથી ઘણાક માણસો ભેગાં થયા હતાં તે જોઈ
પેલાં યાદી ગયેલાં દેવીયો પણ ત્યાં વિશ્રાંત કરવા બેઠા
પણુ શ્રીપ્રભુ લક્ષ્મીના રહ્યમાંથી રૂદ્ર પાર્વતીના રહ્યમાંથી
બ્રહ્મા સાવીત્રીના રહ્યમાંથી ખસતાજ નથી ને મહા શા-
કમય થઈ તેવો આકંઠ કર્યા કરે છે હે પતિયો હમે-
જ તમને દુઃખી કીધા છે અને અમેજ તમારા દુઃખનું કા-
રણ થઈ પડ્યા છે જો હમો એ વાત વીવાદન કર્યો હતો
તેમજ અગાઉથી નારદનું કહેવું માન્યુ હોતતો તોહે પ્રભુ

સૃજન હાર તમારો સર્વનો વખત આવો ના આવત હે
 દીન દયાળ બકત વત્સલ તમારી લીલા તો અગાધ છે
 તમારી લીલાનો કોઈ પાર પામ્યું નથી પણ હવે હમે સ-
 મજી ગયા છીએ કે આ સરવે તમારીજ ઈચ્છાથી થયું હશે
 અરે અરે પણ એમાં એમની શી ઈચ્છા શું કંઈ જાણી
 જોઈ દીવો લઈ કોઈ કુવે પડવા જાય નાના નાજ જાય
 પણ એ સર્વ આપણી હૃદનાંજ કારણ છે આમને આ
 મ મનને ધીરજ તો રહેતી નથી તો પણ મહા મુસીબતે
 ધીરજ રાખી ત્યાંથી વળી પાછાં ઉઠ્યાં ને વલી થોડેક
 ગયાને પાછાં બેઠાં આમને આમ ખીચારા કોઈ દીવસ આ
 લેલાં નહીં અને ચાલતું પડે છે અને ધણી દુઃખી થાય
 છે તો પણ શ્રી હરીનું નામ જપતાં તેઓ અધોર જંગલ
 માં રહેતાં રહેતાં ચાલ્યા જાય છે ને શ્રી હરીને જરા પણ
 રદ્યમાંથી દુર કરતાં નથી

ભાવન.

આવી ખોટી આશા આપી શું દુઃખ દીધાં મારા નાથરે
 રસના એરટતા હરી અજગા ન કરીયે જી,
 હેતનને તપાવી પ્રભુઃ તપસ્યાયું કરીયેજી
 મુરતક નમાવી ધ્યાન તો ધરીયે મારા નાથરે, રસનાએ
 હૃદ તો થઈ હરી હવે ઘેર આવોજી.
 તમ વિષ્ણુ મરીયે ઝુરી ઝુરી મારા નાથરે, રસના
 આશી લીલા હરી હર તમારી જી
 હમે કઈ તો વિધીના કારણ કળીયે મારા નાથરે. રસ.
 બ્રહ્મા વિષ્ણુ અખંડ અવી નાસીજી
 નમી નમી પાય તો પડીયે મારે નાથરે, રસનાયે

આવી રીતે આકૃંદ કરતાં કરતાં રાત્ર દીવસ મુસા-
 રરી કરતાં મુની નીલુપણે કુટીકા પાસે આવી પહોંચ્યા એને
 પર્ણકુટીક જોઇ એટલે દીવીયોએ જાણ્યું કે આજ પર્ણ
 કુટીકા ને શીયળવતીની છે. પણ હવે અત્યારે આપણે
 શી રીતે ત્યાં જઈશું કારણ કે આ વખતે તો મુની પણ
 ઘરમાંજ હશે ને વળી છેક સાયંકાળ પણ થઈ ગઈ છે
 માટે ચાલો આપણે પાસેના શીવાલયમાં જઈ સુઈ રહીએ
 અને પ્રભાત થતાંજ સ્નાનાદીક ક્રીયાઓથી પરવારી આપ-
 ãણે એમની પાસે જઈ બીક્ષા માગી શું એમ ત્રણે જણ
 મનસુખો કરી તે શીવાલયમાં ગયાં અને અતિશય થાક
 જાગેલો હોવાથી થોડીજ વારમાં નીંદ્રા દેવીને વસ થયાં
 પણ પણે પ્રભુઓને પણ ખબર થઈ ગઈ છે કે દેવીયો
 પણ આવી છે ને હવે એમનો પણ અહંકાર ઉતરી ગયો
 છે. અહંકાર ઉતરેલો જાણી જગતપીતાઓ અતી હર્ષીત
 થાય છે. ને નીંદ્રા લેતા નથી ત્યારે માતાજી તેમને હી-
 ચોળે છે અને કહે છે કે.

ગીતી.

દેવો હસો રડો શું કરવા સુઈ રહો છાતા માતા
 શું ખબર પ્રથમથી નોતી શું સમજ આવ્યા તમેનાદા,
 શીયળ ભંગ કરવાનું ધાર્યું રહેલ
 રૂદ્ર વિજય કરી છે પહેલ
 બ્રહ્મા સાથે આવ્યા અહીં.
 પણ ન વિચાર્યું કંઈ મન મહી
 શીયળ ભંગ કરતાં પોતે ભંગ થયા
 બાળકરૂપે પોતે રહ્યા
 તો પારણીયે પોઢો મારા છેળ

એતો મોટા થયા ને આવી જેલ

પ્રભુ એ લીલા તમારીનો ખેલ

તો હવે પ્રીતે પહોંચી રહો;

અને સુખ દુઃખ સહુના સહુના મનમાં સહો.

આવી રીતે માતાજી ત્રણે દેવોને સુવાડી ધણું ધણું
કહ્યું છે પણ દેવોનો એવા હર્ષમાં લીન થઈ ગયા છે કે
જેને ખીલકુલ નીંદ્રા નથી તો પણ માતાજી હિંચોળ્યા
કરે છે આવી રીતે જ્યારે મોડી રાત થઈ ત્યારે દેવો
પણ સુઈ ગયા અને નીંદ્રા દેવીને વશ થયા ત્યારે પણ
દેવી અનસૂયા પણ હિંચોળતા હિંચોળતાં શ્રી પ્રભુની સે-
વામાંજ પૃથ્વીનીજ સેવા પર સુતાં અને તે પણ નીંદ્રા
દેવીને વશ થયા અહા દેવીની પ્રભુ પ્રત્યે કેવી ભક્તી
જ્યારે એવીજ ભક્તી છે ત્યારેજ દેવોએ એમના પર એ-
મની પ્રેમની પ્રેમ ભાવની ભક્તિયે કરીનેજ તેમ એમના
શીયળને ધન્યવાદ આપી પ્રેમ ભક્તી શીયળવતીને સ્વાધીન
થયા છે અહા પ્રભુ કેવા છે જ્યારે પ્રભુ એવા છે ત્યારે
તેમના ભક્તો પણ જે સલને માર્ગે ચાલી ગમે એટલી
વીપત્તી છતાં પણ પોતાનો ભક્તીનો ટેક છોડતાંજ નથી
જેમ કે એક રાજા એવો હરીભક્ત હતો કે તેના દેશમાં
એક વખત કાળ પડ્યો અને ઘણાં માણસો અન્ન વગર
મરવા માંડ્યાં ત્યારે પોતે જાણ્યું કે હું આવો ઈશ્વર
ભક્તીવાન છતાં મારા દેશમાં કાળ અને વળી માણસો
સતું મૃત્યું એ શું એમ જાણી પોતે વિચાર કર્યા કે
દાનમાં દાન અન્નનું છે અને ભક્તી તો ઈશ્વરની છે
તો હું ઈશ્વરની ભક્તીતો તો કરું છું પણ મારે કંઈ
પણ દાન કરવું જોઈયે કારણ કે શાસ્ત્રમાં પણ કહ્યું
છે કે સૌથી શ્રેષ્ઠ દાન અન્નનું છે તો મારે પણ

અન્નનું દાન કરી આ ખીચારા મરતા મનુષ્યોને બચાવું
 એમ જાણી પોતે પોતાના શહેરમાં ઢઢેરે પીટાવી અનાજ
 વહેંચવા માંડ્યું તે એટલે લગી કે પોતાનો ખજાનો પણ
 ઢાણાની ખરીદીમાં ખત્રાસ કર્યો ને ઘણા જીવેને બચા-
 વ્યા જેના આશીર્વાદથી તે રાજાને એક પુત્રી થઈ તે પણ
 તેવીજ તેના બાપના જેવી હરી ભક્ત નીવડી હવે જ્યારે
 તે પુત્રીને ખીજા રાજાને ત્યાં પરણાવવામાં આવી હતી
 પણ પોતે સાસરે ગયા પછી પોતાના પતિમાં કંઈ પણ
 હરી ભક્તીની અસર ન જોઈ જોઈ તે અતિ શોકમય
 સોસાવા લાગી અને દાન પ્રતિદીન સોસનામાંને સોસનામાં
 રહેવા લાગી કે, હે પ્રભુ તમે મારા કીસ્મતમાં ક્યાં આ
 પુતળું કરી મુક્યું હતું કે જેમાં ઇશ્વર ભક્તીનો તો અંશ
 ખીલકુલ છેજ નહીં તેમ વળી મેં કંઈ પણ વખત એ
 પતિના મોમાંથી ઇશ્વરનું નામ દીધું એમ સાંભળ્યું પણ
 નથી. આમને આમ શોકાતુર રહેતી. હવે એક વખત
 પોતે પોતાના પતિની સૈયા પાસે બેઠી બેઠી શ્રી હરીનું
 સ્મરણ કરતી હતી. ત્યારે પતિ ભર નીંદ્રામાં સુતો છે.
 પણ નીંદ્રામાં ને નીંદ્રામાં કોણ જાણે તે રાજાને શું થયું કે
 શું નહીં કે તે એકદમ હે વિશંખર નાથ દીન દયાળુ
 વિહારીલાલ, પાલણુદાર પ્રભુ. પ્રભુ આવી રીતનો ઉચ્ચાર
 થયેલો જાણી પેલી સ્ત્રીને ઘણો અચંબો લાગ્યો અને પોતે
 સમજી ગઈ કે આજ સુધી હું એમ જાણતી હતી કે
 મારો પતિ અમક્ત છે પણ હવે મારા જાણવામાં આવ્યું
 કે એ ગુપ્ત ભક્તીવાન છે અને એ ગુપ્ત ભક્તી કરે છે.
 એમ ધન્યવાદ આપતી તે પણ નીંદ્રા દેવીને વશ થઈ
 અને પ્રભાત થતાંજ શહેરમાં રાતના રાજાની ગુપ્ત ભક્તીની
 ખુશાલીમાં ઘણા શાકર વહેંચ્યા તે જોઈ રાજાએ પુછ્યું

કે તું રોજ સોઝાવુર રહેતી હતીને આજે આટલી બધી
હર્ષિત કેમ દેખાય છે અને આ ધાણા શાકર શી ખુશા-
લીમાં વહેંચ્યા. તે વખતે રાણીયે સર્વ હકીકતથી રાજાને
વાકેફ કર્યા. ત્યારે રાજાના મનમાં આવ્યું કે અરરર આટલી
બધી ઉમર થઇ પણ મેં શ્રી પ્રભુને હૃદયમાંથી ખસેડ્યા
નહોતા તે શું બહાર પડ્યા. અને તે વળી સ્ત્રીયે જાણ્યું
અરે હવે હું જીવીને શું કરું. હે પ્રભુ હવે મને તમે શરણે
લ્યો. જ્યાં કહ્યું કે તરતજ શ્રી પ્રભુએ વૈમાન મોકલ્યું અને
પેલા વૈમાન લઇ આવનારાઓએ પેલા રાજાના અમર
આત્માને વૈમાનમાં બેસાડી સ્વર્ગમાં દાખ ગયા. જ્યારે રા-
જાને આ પ્રમાણે ખોટું લાગવાથી પોતાનો પ્રાણ લાગ
કર્યો તે ઉપરથી પેલી સ્ત્રીએ પોતાના આત્માને ધીક્કાર
આપ્યો અને કહ્યું કે ધીક્કાર છે તને, કે એટલું તારાથી
ગુસ્ત ન રખાયું એમને એમ તે પણ રાજાના વીરહમાં થોડે
દીવસે મરણ્યુને શરણ થઇ.

અહા આ રાજાની ઇશ્વર પ્રત્યે કેવી દૃઢ ભક્તી કે
પોતાની ગુસ્ત ભક્તી બહાર પડી તેથી પોતે પ્રાણ તજ્યા
ત્યારે પ્રભુએ તેના ગુસ્ત ભક્તીના ટેકે પ્રસન્ન થઇને વૈમાન
મોકલ્યું હવે પણ ત્રણે શકતીયો ખીજ દીવસનો પ્રભાત
થયો કે ઝટ કઠી દંત ધાવન સ્નાનાદીક ક્રીયાઓથી પર-
વારી પાછાં યોગીનું રૂપ ધરી અત્રીના દુવારે આવ્યાં તો
ત્યાં દુવાર બંધ દીઠા.

ગાયન સત્યના.

નીકળ્યા માતાઓ ત્યાંથીરેરેરેરે, ધરી યોગીની કાયરે,
મનમાં ગુન્ધવાતાંરેરેરેરે, વિચારમાં ચાલ્યાં જાયરે,
સતીયો મનમાં સંતાપેરેરેરેરે, શ્રીહરી હવે તે શું થાસેરે

દીનાનાથ નથી જોયાં દુઃખરેરેરેરે, કેમ દુઃખ સહો સતી પાસેરે,
 તમ દુખે હમે ધણાં દુખીયારેરેરેરે, હવે હરી ઘેર પધારેરે,
 સર્વ દુઃખના કારણ હમે અબાગીરેરેરેરે હવે ઠરવાને નહી આરેરે,
 સુજી વિપ્રીત મતી પ્રીતમ જ્યારેરેરેરેરે, કીધો વાઃ અમે ત્યારેરે,
 તમે સમજવવામાં નરાખી ક્યાસરેરેરેરે, લીધી છે હઠ હમે જ્યારેરે,
 નમાન્યું હમે તે વારેરેરેરેરે, ચાલ્યા નારી હઠને તામે થઇરે,
 ધીક ધીક અમ અવતારેરેરેરેરે, સુદ્ધ બુદ્ધ અમારી ગઇરે,
 ધીક ધીક છે એવો હઠનેરેરેરેરે, પતિ વિયોગ થયો છે અમનેરે,
 હઠ હમે કરી છેરેરેરેરે, ન કરશો કહીયે આર્ય બેતો તમનેરે,
 એમ કરતાં આવ્યાં અત્રી દુવારેરેરેરે, દુવાર તો બંધ દોહા સારે,
 ઉઘાડો એમ ત્રણે પોકારેરેરેરે, રૂપી પુંજની માંયરે
 અત્રી બેઠારેરેરેરે, નીત્ય કર્મ કરે છે જ્યાંયરે,
 જાણ્યું અત્રીયેરેરેરેરે, આવ્યાં જગતમાતાઓ દર્શન દેવારે,
 આપું આજ્ઞા સતીનેરેરેરેરે, દુવાર ઉઘાડે લાભ લેવારે,
 ત્યાં સતી ઉભાં છે હાથ જોડીરેરેરેરે, તેમને દીધી આજ્ઞા કે ગયાં દોડીરે,
 દુવાર ઉઘાડ્યાંરેરેરેરે, દીઠી ત્રણ સન્યાસીની જોડીરે,
 પેઠાં ત્રણે સાથરેરેરેરે, નર નારાયણ મુખે ઉચ્ચારેરે,
 દેવી અનસૂયારેરેરેરે, સર્વને આશન આલેરે,
 પણ પતા આજ્ઞા સીવાયેરેરેરેરે, તમુ એકે સતી નવ આલેરે,
 માતાજી ત્યાંથીરેરેરેરે, આવ્યા મુનીની પાસેરે,
 ઝીંધાવાડે મુની સતીયે ત્યાંયરેરેરેરે, મુને તમ આજ્ઞાની આશ્ચરે,
 રૂપી મુખ બોલ્યારેરેરેરે, જવ સતી પુરો તેમના કોડરે,
 આવે ફેરો નવ ખાસોરેરેરેરે, એતો આવ્યાં છે સજ્જેડરે,
 પણ સતી નહી સમજ્યારેરેરેરે, ઇશે મુકી બુલવણી ધાલી હામરે,
 નાથ સુત ભગવાન વિનવેરેરેરેરે, સ્હાય કરી દેશો બક્ષી મોક્ષ ધાંમરે,
 જ્યારે સતીયોયે આવી પોકાર કયો કે હે મુની દુ.

વાર ઉઘાડો. જ્યાં એવી રીતનો પોકાર કરવા મંડ્યો ત્યારે જ્યાં અત્રિ મુની નીત્ય કર્મ કરી ધ્યાનમાં આઈઠ થયા છે ત્યાં તેમને ખબર પડી કે વાહ વાહ કેવો ભાગ્યશાળી છું કે મારે ઘેર બેઠાં પીતાઓ પણ આવ્યા ને વળી માતાઓ પણ આપો આપ દર્શનનો લાભ આપવાં આવ્યા હરી હરી એ સર્વ તારીજ ઈચ્છા અને આ બધાના દર્શન હું પામ્યો તે આ શીયળ સાધ્વી સતીનાજ અને નારદનાજ પ્રતાપ છે. આમ પોતે મનમાં વિચાર કરે છે અને ઘણા હરખાય છે. લાવ હું સતીને આરા આપું એમ ધારી રૂપી જગૃત થઈ જીવે છે તો સતી પણ હાથ જોડી ઉભેલાંજ છે. ત્યારે મુની બોલ્યા કે હે ભાગ્યશાળી સાધ્વી બહાર કાણુ પોકાર કરે છે માહારાજ કાણુ પોકારે છે તે હું જાણુતી નથી ત્યાપી આપની આરા સીવાય મારાથી કેમ દુવાર ઉઘેડવા જવાય અને જોવાય.

અત્રી—સાધ્વી જવ જઈ દુવાર ઉઘાડો અને તેમને અંદર લો.

અ—બહુ સારું જેવી આપની આરા જ્યાં આરા મલી કે તરતજ દેવી ત્યાંથી દોડી આવ્યાં અને દુવાર ઉઘાડ્યાં જેવાં દુવાર ઉઘડ્યાં કે તરતજ ત્રણે જણે બીક્ષાન દેહી કંહી નરનારાયણુહ એવો ઉચ્ચાર કરી તરતજ અંદર દાખલ થયાં એટલે માતાજી તો તે ત્રણેને જોઈ છકજ થયાં અને મને કહેવા લાગ્યાં કે આ કેમ છે પેલા એ ત્રણ આવ્યા હતાને વળી આપણુ ત્રણ સથેજ આવ્યા છે તેમને પણ એવોજ ઉચ્ચાર કર્યો હતો ને આમને પણ એવોજ ઉચ્ચાર કર્યો તો શું એ પાછા બીજાં પે તો નહીં આવ્યાં હોય એમ વિચારતાં વિચારતાં રૂપી પત્નિ અનસૂયાએ તેઓને આશન આપી બેસાડ્યાં અને સારો આદર

સત્કાર કરી પોતે પોતાના પતિ જ્યાં નીત્ય કર્મ કરતા બેઠા છે ત્યાં આવ્યા અને રૂપીને સર્વ વાત નીવેદન કરી ત્યારે રૂપીએ કહ્યું કે સતી જવ જોવી રીતે તમે મને સંતોષ આપી શેવા કરો છે તેવીજ રીતે એ આવેલા ત્રણે યોગીયોની સેવા કરી સંતોષજો ને હવે જો કંઈ આજ્ઞા લેવા જોવી હોય તો તમને મારા તરફથી સર્વ બાબતની આજ્ઞાની છે તમારી ઇચ્છામાં આવે તેમ વર્તી આવેલા યોગીયો પ્રત્યે સારો હાથ બાંધ બતાવી તેમને જમાડી તેમના મનના કોડ પુરા કરજો જ્યાં આ પ્રમાણે રૂપીની આજ્ઞાના મઠી કે સતી હર્ષમાંને હર્ષમાં જ્યાં તેઓ ત્રણે ખીરાજ્યાં છે ત્યાં આવ્યાં અને તેઓને જણાવ્યું કે રસોઈ તૈયાર છે વાસ્તે જમવા ઉઠો ત્યારે તેઓ બોલ્યાં કે અમે જમવા તો ઉઠીએ પણ અમારે એક નીયંમ છે જ્યાં સતીએ આવું સાંભળ્યું કે મનમાં વહેમ તો પડ્યો પણ સતીયોનો ધર્મ નથી કે ટાઈના પર વહેમાવું કારણ કે કોઈ વખત વહેમના ફળ સારાં યા ભુંડા આવે છે ને પાછો ધર્મ નહીં. તેમ વળી આતો સાધુ એટલે એમનાપર એમને વહેમ આવ્યો. પણ તરતજ વહેમને દુર કરી કહ્યું કે ના મહારાજ હમને કંઈ તમારા નીયંમની ખબર નથી ત્યારે તે ત્રણે બોલ્યાં કે જીવો શીયજ શાધ્વી સાધ્વી અમારે કેવો નીયંમ છે,

ગીતી.

નીયંમ હમારે એવો, શુભો શાધ્વી આ વારી.
નીકળ્યા પ્રભુ પરક્રમા કરવા, વીચાર મને મોટા ધારી,
અન પ્રયાસન કરવું ક્યારે, પ્રભુ દર્શન કરવાં વેડી કષ્ટ બારી
અન પ્રાસન કરાવવા ધારે, તે તો માણ્યું અમવચન પાળે,

ચડે વચન પાગવારે આ યોગીની પીડા ટાળે
અન પ્રાસન કરવું ત્યારે નહીં તો મરવું બેહાલે

હે શીયળ સાધ્વી હમોએ જ્યારથી દીક્ષા લીધી છે
ત્યારથી એવો ટેક લીધો છે કે પન્કમા કરવી દેહને દમવી
પ્રજુ બક્તી કરવી અને એક વખત પણ સાક્ષાત પ્રભુનાં
દર્શન કરવાં ત્યાર પછી અનપ્રાસન કરવું ત્યારે હમો
રાત્ર દીવમ્ મુસાફરી કરતાં કરતાં આટલે સુધી આવી
પહોંચ્યાં છીએ. તેમજ હમારા સાંભળવામાં પણ આવ્યું
છે કે ત્રણે જગત કર્તાઓ તમારે ત્યાં આવ્યા છે માટે જો
આપની બીક્ષા પીરસવાની ઇચ્છા હોય તો અમને શ્રી
પ્રભુના દર્શન કરાવો ને જો ઇચ્છા ના હોય તો અમને
જવાની આજ્ઞા આપો.

અ—ભલે જાઓ માફ વચન છે હું તમોને જરૂર
પ્રભુના દર્શન કરાવીશ માટે હવે તમે જશો નહીં અરે
જ્યારે મારે દુવારે આવેલાં આ ત્રણે પરકમાવાસી સાધુઓ
જુપ્યા જાવ તે સાફ નહીં અરે પણ જ્યારે દેવો પણ
ત્રણે સન્યાસીનું રૂપ લઈજ આવ્યા હતા તો આપણુ
પછી તેમનાં પતિનો તો નહીંજ હોય અરેરે મેં મોટી
જુલ કરી એમ પસ્તાવા લાગ્યા ત્યારે પેલાં ત્રણે દેવી
બોલ્યાં કે હે શીયળ સાધ્વી દેવી ચાલો હમને દર્શન ક-
રાવો વાર થાય છે.

અ—હા ચાલો દર્શન કરાવું હું ગભરાશો નહીં.

ગાયન.

શ્રામ કલ્યાણુ

જોગી વચન ભરૂં, આ તેમ કષ્ટ પરહરૂ,
વચન આપ્યું આપને, તે કદી નહીં રૂરૂ,

સતી નાંમ હું જગમાં કહાવું, મારે સૌ સમતુલ્ય,
 વધ્યું મુખેથી નાપાળું, તો ખોલું પદ અમુલ્ય. જો.
 હરી હરી કરવું શું હવે, મારે કઠણ કામ છે એહ,
 પરક્રમા વાણી પાછાં જાણે વચન ન પાળતાં તેહ,
 સત્ય ખંડન, ન કરવું મારે, થાવાનું તે થાય,
 ખુશી થઈને વચન પાળું, શું નીપજે છે આંચ,
 જોવી ઈચ્છા યોગી તમારી, કરો સૌ મુખ કામ,
 વચન આપ્યું પ્રીતે પાળું જમવા ચાલો રામ,
 વાહવા સતી જગમાં કદાવી રાખ્યો છે ખુબ ટેક,
 બ્રહ્મા વિષ્ણુ ગીરીનાં દર્શન કરાવી સોંપો કરી વિવેક,

અ—અરે આ શું આમને કંઈ ખબર પડતી નથી
 હવે લાચાર કે વચને બંધાઈ છું તો વચન પાળ્યા શી-
 વાય છૂટકો નથી પણ હવે તો માઈ અને એમનું વચન
 ક્યાં રહ્યું વચન તો દર્શન કરાવવાનું હતું ને આતો હવે
 સોંપવાની વાત થાય છે ત્યારે એ કાણ હશે કે જોથી
 આવી વાત કરે છે બલે ગમે તેમ હોય પણ મારે તો
 માઈ વચન વૃથા ન કરવું. પણ મને તો લાગે છે કે જ-
 ર દેવીયોજ હોવી જોઈયે. પણ લાવ પુછું તો ખરી પુ-
 જવામાં શું જાય છે. એમ કહી જરા તાપ ખતાવી હે
 યોગીઓ તમે યોગીયો નથી પણ યોગીનીયો છો. તેમજ
 તમે યોગીનીયો નથી પણ કોઈ આપસ્વાર્થી દગાખોર આ-
 યો છો. ને તમારે એમને લઈ જઈ શું કરવા છે જે હો-
 ય તે સત્ય કહો નહીં તો દેવની વલે તે તમારી વલે.

ત્ર—માતૃશ્રી ક્ષમા કરો ક્ષમા કરો ક્રોધ પર હરી
 દોષ દુર કરો.

શોયળવંતી અત્રીના નારરે, દેવી માશ માગું આપ પાસે.
 માગીયે ક્ષમા ક્રોધ ન કરશો, આતો પુત્ર વધુ તમ થાયરે,
 લણા લણાને વિનવીયે આજે, લાગે ત્રણે શક્તી તમ પાયરે.
 ઉર માંહે જરી દયા ધરીને રહે'મ, કરી કરો ક્ષમાયરે.
 અમ ત્રણેની અર્જ દીલે ધરોને, હવે કરો કંઈ દયાયરે. મા.
 શ્રેષ્ઠ સતી અમે વિનવીયે તમને, ઉતર્યો અહંકાર અમારો આંયરે.
 ઉતર્યો અહંકારને હવે હદ થઇ છે, ભગવાન કહે દેવીઓ
 લાગે પાયરે.

અ.—વાહવા દેવીઓ તમે પણ ઠીક દેખાવછો જે.
 વા તે પ્રપંચી તેવાં તમે પણ પ્રપંચી પણ લાચાર કે
 તમારી નમ્રવાણી અને વચને બંધાઇતી નહીતો તેમ
 ને પ્રપંચ જેટલો વખત ટક્યો તેટલોજ વખત તમારો
 ટકત પણ જીવ પેલા પારણાંમાં દેવો રમે છે તેમનાં દ-
 ર્શન કરો અને જમી લીયો મારા ધન્ય ભાગ્ય કે દેવો
 પાછળ દેવીયો પણ આવ્યાં. એટલે દેવીયોને હીંમત આ-
 વી અને ત્રણેના દર્શન કરી જમવા ગયા. ત્યારે હવે જે
 પેલો શરવા નીકળેલો બ્રાહ્મણ કે વણુજારાનો પુત્ર પેલીજ
 ગુણુકાના મકાન આગળ થઇ જતો હતો. એવામાં એની
 નજર ઉચી ગઈ જેથી બારીમાંજ પેલી બ્રાહ્મણી થોડાજ
 વખતથી પેલી ગુણુકાને ત્યાં આવી છે તે જોવામાં આવી
 જે આ પુત્રની નજરે પડતાંજ કાંમમાં અંધબની પેલી
 પર મોહીત થયો, અને આગળ પાછળ જોઈ કાંમને
 ન જોતાંજ ગુણુકાના ઘરમાં પ્રવેશ કર્યો જેવો પ્રવેશ કર્યો
 તેવીજ ગુણુકા શાંમું તેડવા આવી અને હાવ ભાવ
 કરી કહેવા લાગી, બાંધ્યો એતો એનો ધર્મજ છે.

ગાયન. હારે મેરે જનો મારોંક.

પધારો મારા શોખીલા, શ્યાણા સરદાર,
પ્રેમ પ્રીતીયાર. પધાર, શું જાણે ગમાર સાર. પધારો.
શોળ શણુગાર અગે સજી, આવીને ઉભી રહી,
શ્યાણા શોખીન નટવર આજે, પધારો નીજ ભુવન મહી,
સરસ હીંડોળા ખાટ ઝુમર, પક્ષંગ છે પચરંગ સહી,
અર્પુ અવ નવી સુંદરી પ્રીતે પધારો જો તહીં,
મન હરનાર, થાયે વાર, સુખકાર, હૈયાહાર,
શ્યાણા સીધારો સરદાર, (૨)

જની રહી આપ પ્રેમે હું બેઝાર. પધારો.

જ્યાં આવી રીતના હાવભાવ કર્યા કે બાઇ બોળવાઇ
મોહજળમાં ફસાઇ ઉપર ગયા. અને પોતાની જેવી ઇચ્છા
હતી તે પ્રમાણે ગુણુકાને જણાવ્યું એટલે તરતજ પેલી
ગુણુકાએ પેલી બ્રાહ્મણીને બોલાવી હુકમ કર્યો કે તારે
આ પુરૂષની સેવામાં આહીં રહેવું અને તેઓ જેમ કહે
તેમ કરવું કોઇ વાતે દુભાવા દેવા નહીં આ પ્રમાણે કહી
તે વિદાય થઇ.

બ્રહ્મા—અરેરે હરી હની મારા આ શા હાત્ર કે
એકમાંથી છુટું છુ અને બીજામાં પડું છું આ રાંડને ત્યાં
જ્યારથી હું આવી છું ત્યારથી એ રાંડ ઠરવા દેતી નથી.
અને ખોટાં કર્મ કરાવવા માગે છે. તો હે હરી આજ
આટલી ઉમરમાં મેં કંઇ પણ ખોટું ફલ કર્યું નથી તો હું
તે કેમ કરી શકું પણ લાચાર હવે કર્યો શીવાય છૂટકોળ
નથી નહીં તો એ રાંડ જીવવા પણ નહીં દે હરી હરી
આજ શુધીનું માંડે ખોટાં કર્મ કરતાં અટકેલું મન આજે
ખોટાં કર્મ કરવામાં પડવાનું માટે બહેતર છે જે થાય તે
ખડે પણ હવે તો એજ પુરૂષને હું કહું જેથી આ દુખ.

માંથી છોડાવી હમેશને માટે અમને એમને સ્વાધીન કરી લે આવી રીતનો નીર્ણય કરી અતિ પ્રેમના આવેશમાં આવી જઈ જ્યાં પેલો પુત્ર છે ત્યાં આવે છે એટલામાં એ સ્ત્રીના પયોધરમાંથી પય છૂટી પેલા પુત્રના મોંમાં પડે છે જેથી પુત્ર માતાના ચીંહો માલમ પડે છે.

છા—અરેરે આશું આ મારી જનેતા તો ન હોય કેમકે આશું કારણ બનવું તે જનેતા વગર અસંબવીત છે જરૂર જરૂર મારી માતાજી હોવી જોઈએ જે પ્રમાણે છોકરાને થાય છે તેજ પ્રમાણે પેલી માતાને પણ શંકા થાય છે આવી રીતે બંને ઘણું શરમીંદા થાય છે તે વખતે છોકરો પુછે છે હે બાઈ આંખ થવાનું કારણ શું છે ત્યાં બ્રહ્મણીયે જણાવ્યું કે એ બાબતમાં આપજઈ આપના માતા પીતાને પુછી અહીં આવો જ્યાં આ પ્રમાણે કહ્યું કે તરતજ પેલો પુત્ર જે પોતાનો પીતા વચુબરો હતો તેને આવી સર્વ વાતથી વાકેફ કરી ખુલાશો લઈ પાછો ત્યાં આવ્યો અને જે પેલું ચીર ફાડી એજ છોકરાની ઝોળા બાંધી હતી તે પણ લેતો આવ્યો અને પેલી બ્રહ્મણીને સર્વ હકીકત કહી ને જ્યારે બ્રહ્મણીયે પોતાનાંજ લુગડાની ઝોળા દીડી તે પરથી તેને ખાત્રી થઈ કે આ પુત્ર મારોજ છે તે પરથી પેલી બ્રહ્મણીયે કહ્યું તમેજ મારા દીકરા છો અને હું તમારી અમૃત કર્મ કરવા વાળી અને તમને વન વગડે રજળતા મુકનારી અમાગીયપણ માતા છું ત્યારે પુત્રએ કહ્યું હે માતૃ શ્રી ત્યારે તમે અહીંથી રીતે આવ્યાં અને મારા પીતા ક્યાં છે તે કૃપા કરી કહેશો.

(મેરા ગમકા તરાના)

આરી દુઃખરી વારી, કષ્ટી આ ભારી સાંભળો ધરી ધીર,
 હું બતી દુઃખીયારી, અતી હત્યારી, વિયોગી નારી; સાં
 રમણીકપુર રળીયામણું, ત્યાં વીત્ર વશે મુજ પ્રાણ,
 સ્યાણા શુભક્ષણા પતિ તે મુજ પરમાણ.
 થઇ કેવી ગતી મારી, કાપ્યાં મોરારી, કહું વિસ્તારી, સાં
 દૈવે મુજપર દયા કરી, પુત્રજ આપ્યો એક
 બાધા મુકવા ખલીયા, તણી ધર્યો મન વિવેક,
 કરી જવા તૈયારી, હઠ લીધી ભારી, વિયોગી નારી, સાં
 બર જંગલમાં હમે ગયાં, થઈ તૃણાતુર અપાર;
 દીન વાણીયે વિનવ્યુ પતિ, જલ લાવો આ ઠાર
 ગદ સુદ્ધજ મારી, લેવા જગ ઝારી, વિયોગી નારી. સાં
 જગ લેવા પતિ પાઠવ્યા, વાંડો આવ્યો દીન,
 ચંદ્રસીંહ આવી ચઢ્યો તેણે, કરી આધીન,
 આવ્યો શીકાર ધારી, રમવા જારી, વિયોગી નારી. સાં
 મુજને લઇ તે પરવર્યો, પુત્ર રહ્યો તે ઠાર,
 આ ચીર વધેરી બાંધ્યું, આંખા કરી ડાર;
 શુભો એગ તમારી, હ્યો મન ધારી, વિયોગી નારી. સાં
 નગ્ર સમીપે સંચર્યોરે, કર્યો મન વિવેક,
 હું નગ્ર પ્રવેશું નહીં, દીધો વાયદો વરણજ એક,
 બાંધો અટારી સ્થાપો, ત્રીપુરારી, વિયોગી નારી. સાં
 ત્યાં પછી રહી હું એકલી, અવાશ કરી એકાન્ત,
 પ્રભુએ પતિ મુજ મેળવ્યા, રતન મણી મુજ કાન્ત,
 કીધી જવા તૈયારી, ચંદ્ર ને મારી, વિયોગી નારી. સાં
 પ્રીય પ્રતિને પાઠવ્યા મેં તો શીવાન્ય,

અભાગણીઆ નીકળી કરી ચંદ્રનો લય,
 વાસુકીયે વિચારી, વેરજ વારી, નાંખ્યો વિપ્ર મારી, સાં
 પતિ શય લઈ હું નીસરી, કરવા અમ્મી સંસ્કાર,
 ભર જંગલ ભેટો થયો, મળ્યા ચોર સીરદાર,
 દીધું કષ્ટ ભારી, ગુણકા બારી વેચી આ નારી. સાં
 દીકરાને દીકો નહીં, પડે નહીં ચીન્ત ચેન,
 હઠનું કળ આ નીપજ્યું, દુઃખી દીન ને રેન,
 છોડ્યું સત્ય આ વારી, હીમત હારી, થઈ ખ્વારી, સાં
 સ્ત્રી હઠને ધીકાર છે, શીટકાર વાર હજાર,
 રણ પામી કુદા અતિ પડી ગુણકા દુવાર,
 સ્થીતી છે એ માહરી, અતિ દુઃખકારીચિયોગી નારી. સાં.

ત્યારે આ પ્રમાણે પેલી બ્રાહ્મણીનું બોલવું થયું
 ત્યારે પેલા ડોકરાના મનમાં ઠસ્યું કે જરૂર આ બધી
 વાત હું મારા પીતાને હમણાંજ પુછી આવ્યો તે પ્રમાણે
 બધી મળતી આવે છે અને વળી આ લુગડું પણ
 એધાણીમાં છે તો હું પુછું.

છા—ત્યારે જુવો માતૃ શ્રી આ લુગડું તેજ
 હોય કે.

બ્રહ્મા—હા દીકરા મેં જ્યારનું એ લુગડું જોયું છે
 ત્યારનુંજ મારા મનમાં ઠસ્યું છે કે આપજ મારા ચીરંજીવી
 પુત્ર છો.

છા—હા ત્યારે શું માતૃ શ્રી આ અભાગી પુત્રને
 વનમાં મુકી ચાલી નીસર્યા તેજ

બ્ર—અરેરેરે મારા બહાલા લાડકવાયા બાલુડા હા
 હું તેજ આ અભાગણી માતાનું દીકરા હવે ::તારે આ
 દુષ્ટ મુખ જોવાનો સમય નથી માટે દીકરા આ તારી

કમરમાં દીપી રહેતો કટાર કાઢી આ તારી માતને તારા પીતા પાસે હકતું ફળ આપી મોકલી આપ નેથી પ્રભુ તારું કલ્યાણ કરશે.

છા—માતુ શ્રી ધૈર્ય ધરો શોકન કરો બાવી પ્રબળ છે જે થવાનું છે તે ચલાવ કરે છે લખ્યા લેખ કદી મટવાના નથી હવે એ વાતનો ખ્યાલ છોડો પ્રભુથી વૃત્તિયો નેડો કે નેથી આ અધુરા રહ્યા પાપમાંથી મુક્ત થવાય પ્રભુ પ્રભુ હવે અમારાં બંને અમા દીકરાનો અંત આણુ હવે આ દુનીયામાં આથી બીજું શું દુખ છે હરી હરી હવે હું આ પાપમાંથી ક્યારે છુટીશ અરે મારા કેવા અધોર કૃત્યો કે આ સંસારમાં જન્મી સુક્રીત કરવા ને બદલે ઉલટો અવળે રસ્તે દોરાઈ કરેલાં સુક્રીત કૃત્યો ખોયા ખરે ખર મારી મોટી ભુલ થઈ છે કે ઇશ્વરી નીયમોનું અપમાન કરી પર દારામાં મોહો જેના ફળમાં આજે સુક્રીતનું સ્વર્ગ હોરવાને બદલે નર્ક હોરી લીધું એ એ બધાં કામાંધનાજ ફળ ખરેખર સ્ત્રીજ નર્કનની ખાણ છે પેલામાં કહ્યું છે કે ફટે કામક્રી જોગણી ત્રીન લોક કું ખાય જીતેજી ખાય કલેજા આર મુવે નર્ક લે જાય હા હા કેવો કર પરદારા સાથે પ્યાર કરવામાં ગુજ્યો છે અરેરે મારા આર્ય બંધુઓ જે કોઈ પરદારા સાથે પ્યાર કરો તે જોઈ વિચારીજ કરજો નહી તો જેવું પલમાં મેં કરેલું સુક્રીત ખોયુ તેમ તમો પણ ખોશો ખરેખર હું અધમ અધોરી કેમે પુરતી તપાસ ન કરીને પરદારાના પ્રેમમાં ફસાયો તેમ ધર્મ શાસ્ત્રમાં પણ કહ્યું છે કે પરસ્ત્રી સાથે એકાંતમાં પણ વાત ન કરવી અને સર્વને માતા બગની તુલ્ય ગણવાં તેને બદલે મેં

કેટલો બધો અન્યાય આદ્યો અરે મારી શી મતી અરે મેં
મારૂં સુકીત પર દારા સમજી પળમાં ગુમાયું છતાં પણ
તે પરદારાના નીકળતાં મારી જનેતાજ નીકળી હાય હરી
મારી શી ગતી તો મારા સુઘ બંધુઓ આપ પણ જે
પરદારા સાથે ગમન કરી વ્યભીચાર કરનારાઓ છો.

તેઓને નમ્રતાં પુર્વક વિનંતી છે કે જે કરો તો જે
ધને કરજો પરદારા સાથે ગમન કરવામાં કંઈ લાભ નથી

ગાયન.

ખોશુ આ જન્મનું સુકીત કામાન્ધ બનીને
કામાન્ધ બનીને મન મુરખ કામાન્ધ બનીને
મદોન્મત બની માયામાં ફર્યો હું
પ્રેમ આલીંગન પ્રીતે દેવા ગયો જનુનીને. કામાં.

ધીક ધીક જીવતર મારૂં જગમાં શું જનમ્યો
સુકીત ન કીધું સાધુ સંતને નમીને. ખોયુ.

કાશી જઈ કરવત ધારૂં કે આ દેહ હીમાલય ગાળું
પીંડ પોષણ મારૂં કીધું પુત્ર તો ગણીને. ખોયુ.
સ્ત્રી ચાલો પુત્ર હવે ચીન્તા ન કરીયે ભજીયે હરીને
અના સુરતી ફળઆ નીપજ્યું ગમ્યું જે ધણીને, ખો.

આવી રીતે તે બીચારો શોકમાં ને શોકમાં સોજાવા
લાગ્યો અને ત્યાં ધણા આમણોને બોલાવી પોતે આવા
અધાર દોષમાંથી કેવી રીતે છુટે તેના પ્રશ્ન કર્યો ત્યારે
તે આમણોએ જણાવ્યું કે ગંગા કીતારે જઈ પીપલાના
પોલા થડમાં બરાઈ મા દીકરો સાથે બજો તો તમે તમારા
દોષમાંથી મુક્ત થાઓ જ્યાં એવું સાંભળ્યું કે તરતજ પુત્ર
એ માતાના રૂપીયા ગુણકાને ગણી આપ્યા અને માતા
પુત્ર ગંગા તરફ પોતાનો દેહ પાડવા નીકળી પડ્યાં ત્યારે

પણ સતીયો પણ જમી રહ્યા પછી અનસુયાને કેવા લા-
ગ્યાં કે હે દેવી હવે હદ થઇ છે અને તમે આ સૃષ્ટીમાં
અમારા કરતાં વધારે શીયળ શાધ્વી છો અને અમે તો
તમારા તેજ આગળ કંઇજ નથી ને હવે હમારો હંકાર
પણ ઉતર્યો છે માટે કૃપા કરી હવે હમને અમારા પ-
તિ સોંપો.

અ—દેવીયો દેવીયો આ તમે શું બોલો છો હવે
સોંપવાની તો વાત કરવીજ નહીં કારણ કે જ્યારે હું ત-
મેને સોંપુ તો પછી આપારણ્યાં ખાલી પડે છે માટે આ-
વ્યા તે રસ્તે પાછાં જવ એમ ઘણીવાર સુધી દેવીયો
અનસુયાને નમ્રતા પુર્વક મનાવે છે પણ દેવી એકતા બે
થતાં નથી તો પણ સતીયો ઘણું કરગરે છે.

અ—કહે છે કે જવ પારણાંમાંથી લઈ જવ એમ
કરગરો છો શું કરવા ત્યારે ત્રણે બોલ્યાં કે હે દેવી અમે
આ બાળક રૂપને લઈ જઈ શું કરીયે.

અ—જ્યારે તમે કહો છો ત્યારે હું તમને તમારા
પતિઓ આપુ છું માટે લઈ જવ

ત્રણે—ક્ષમા કરો ક્ષમા કરો રેમ કરો અને કૃપા
દ્રષ્ટી કરી હતા તેવાજ રૂપમાં અમને પાછા સોંપો જોથી
અમે તમારા ઘણાં આભારી થઈ શું હે દેવી અમને દુ-
ષ્ઠ આપનારીયોજ આ તમારી પુત્ર વધુવો છો જો હમે
એ હઠના લીધી હોતને આપને ત્યાં મોકલ્યા પણ નાહોત
તો આમાંજ કંઈ નાથાત એ સર્વ દુષ્ઠનું કારણ હમેજ
છીયે અને હમને હમારી હઠના ફળ મળી ચુક્યાં છે માટે
માતૃ શ્રી હવે તો રહેમ કરો કૃપા કરો દુઃખ હરો અને
સુખ કરો અને કૃપા કરી હમને હમારા સ્વામીયો સોંપો

ત્યારે અનસુયા સમજ્યાં કે હવે દેવીયોને થયલો અહંકાર ઉતર્યો છે પણ મારાથી મારા પતિની આજ્ઞા સીવાય તેમને કેમ સોપાય

અ—હે દેવીયો તમે કહો છો તે તદ્દન ખરૂં છે તથાપી મારાથી મારા પતિની આજ્ઞા સીવાય એક તરુ પણ ચલાય નહીં માટે હું મારા પતિ પાસે જવું અને જો તે આજ્ઞા આપે તો પછી તમે તમારા પતિયોને ખુશીથી લઇ જાવ.

ત્રણે—મહે દેવી જેવી આપની ઇચ્છા કે તરત ત્યાંથી અનસુયા પોતાના પતિની આજ્ઞા માટે જ્યાં મુની નીત્ય કર્મ કરતા બેઠા છે ત્યાં આવ્યા

પરીચ્છેદ બાર.

જી

વેા જ્યારે આવી રીતે દેવી પોતાના પતિ પાસે આજ્ઞા લેવા ગયા ત્યારે પણ ત્રણે જગત માતાઓ અરસપરસ વાતો કરે છે.

૬—કેમ બહેન પાર્વતીજી જોયો સતીનો ચમત્કાર જેને દેવો પણ તાબે થાય છે તો વળી આપણો શો હીસાબ.

પા—હા હા તમારે કહેવું સત્ય છે ને વળી આપણે ખાલી પીલી નકામાં વાદ વિવાદ કરી પતિને દુખી કર્યા અને શીયળ સાધ્વી સાથે વૈર કર્યું તો આપણેજ પાછો તે મને નમવાનો વખત આવ્યો.

સા—પેલાંથી નારદે સમજાવ્યા, સતિયોએ સમજાવ્યા છતાં ફાગટ હાથે કરી બલા હોર અને વૈર કર્યું તો કર્યું પણ જન્મારાતું મહેલું રહ્યું અને જગતમાં નીચું જોવાનું થયું.

૬—હા એન હા એતો હવે સૌને રાંડ્યા પછીજ ડહાપણ આવે પણ જીવો ત્યારે તમે જાણો કે હું મોટી પાર્વતી જાણે હું મોટી અને હું જાણું હું મોટી પણ આપણા ત્રણેમાં કોઈ નહીં બસ રક્ત મોટાંના શીયળસાધ્વી સૌથી શ્રેષ્ઠ સૃષ્ટીમાં અત્રીના નારી અનસૂયાજી છે. હાવી રીતે તેઓ વાતો કરેછે ત્યારે પેલા મા દીકરાએ ગંગાજી કરેલું ગમન હવે રાત્ર દીવસ ચાલતાં પુરું થયું છે. અને ઠેક ગંગાજીના ઘાટ પર આવી પહોંચ્યાને ત્યાં આગળ મુકામ કરી એક સાંજ જીવું પીપલાનું થડીયુ તથા બ્રામણને બોલાવી પેલું થડીયું પણ

પોતે લેઈ આવી પોતાના પીતાની ક્રીયા કરી. અને પેલા પોળા ? થડમાં માને પેસવા આજ્ઞા કરીને પોતે દેવતા સળગાવી દીધો અને પેલા થડીયા પરથી વીઝેરે ખુબ રેડી પેલા આમણને સુચબ્યું કે બધા આમણ જો અમે આથ-ડીયામાં પેસીયે કે તારે ઉપરથી દેવતા મુકી અમને આ-મદાહ કરવો અને જે આ દર દાગીના રોકડ હોય તે તારે લઈ જવું અને અમારા મા દીકરાની ક્રીયા તેમાંથી કરવી અને વધે તેટલું બધું તારે લેવું. પેલા આમણે કહું 'સારું હવે પોતે તૈયાર થઈ પેલા પીપલાના થડમાં પેસે છે.

ભાષન.

વીપત પડી વશ્ચમીરે, મારી માવડી,
ક્ષમા કરતું હું મુજ, અપરાધ જો,
મુજ કારણ વેડો, દાવાનળ આ સમે,
એ કર્મ ગતીનો, આવી નડીયો બાધજો. વિ.
જે ઉછંગે સુખ આનંદથી પ્હોડતા,
તે ઉછંગે આજે ઉઠવાના લાયજો. વિ.
અણુધાર્યુ આવ્યુંરે, વિપતવું વાદળું,
કેવો વિધાત્રીયે અવળો કીધો ન્યાયજો, વિ.
પુર્વે પાશ્રીત પુરણ મેં કીધાં હશે,
તોડયો હશે સાચા સ્નેહનો સંબંધજો. વિ.
ગાયરને ઉખેડ્યાં, ગોઝારો થઈ,
હ્યા ધર્મના મારગ, કીધા હશે બંધજો. વિ.
સાધુને સંતાપી સત્ય ઉવે ખીયા,
કે ગૌ આમણને દીધી હશે મેંગાળજો વિ.
કે પતિવ્રતાના પ્રીતમનો પરાજ્ય કર્યો,
કે કુંવારીને કુડાં ચડાવ્યાં આળજો. વિ.
શોક તજો સન્મુખથી, સ્થાણુ આ સમે,

હવે આપણુ કરીએ સીંદ્ર કામજો
કરી સ્મરણ કેવળ કેશવના નામને
બગવાન વિનવે બેલી અંતે શ્રી રામજો. વિ.

આ પ્રમાણે શ્રી ઇશ્વર સ્તુતી કરીને પુત્ર અંદર
થડીયામાં પેઠો એટલે તેની મા આમણી બોલી કે ઇશ્વરની
ગતી ન્યારી છે આહા મારી શી દશા. હરી હરી જ્યારે
તું એક જ ગુનાવાળાને આટલો બધો દંડ આપે છે તો
એથી વધારે ગુન્હા કરનારને કેવો દંડ આપશે. શ્રીહરી
તારે ત્યાં અદલ ન્યાય છે. અને તું જે પતિ વીરૂદ્ધ છો-
ને શીક્ષા કરે છે તે વ્યાજખી જ છે. હું કાણુ અને ક્યાં-
ના રહીશ. મારો પતિ કાણુ મારી જન્મભુમી ક્યાં અને
મારી મરણ ભુમી ક્યાં શ્રીહરીએ સર્વ તારીજ લીલા છે.
ને તેની સાથે જે હું અતી દુખી થઈ. આ અવસ્થાને
પ્હોંચી તેનું કારણુ પતિ વિરૂદ્ધ હઠ છે. અને તેનેજ મને
આ દશાએ પોંચાડી છે. તો એવી સ્ત્રી હઠને હજારો ધીકાર
છે. અને મારા જેવી નરાધમ હડીલી સ્ત્રીએને પણ ધીકાર
છે કે જે પોતાના ધર્મને સારી રીતે ન જાળખતાં હમેશાં
પતિ વિરૂદ્ધ ફરે. માટે આર્ય બન્ધુઓ તથા બહેનો
જીવો મેં જ્યારે હઠ કરી ત્યારે મને કેવાં રણમલ્યાં. માટે
મારી સદગુણી બેનો જીવો તમારામાં પણ કવચીત એવો
ગુણ હોય તે દુર કરી પ્રીતે પતિ શેવા કરી પ્રભુ બકતી-
માં નીમગ્ન રહેજો.

આ પ્રમાણે તે શ્રી હરીનું સ્મરણ કરતી પેલા પી-
પલાના થડીયામાં પેઠી અને કણુ કે

નૃપ માર ચલી અપને પીયુ કે

પીયુ કા સર્પ ડસ્યો દુઃખ કી બરીમે

દહ ન દેને ચઢીચાર ચોર માલે
 ઉને જન્ય બેચી ગુનકા ધરમે
 સુત મેરો બયો દુઃખ મેરો ગયો
 શીર જન્ય ગીરી અગ્ની કુંડમે

આ પ્રમાણે તે પોતાના પુત્ર સાથે બળી મોઢ વાંચ-
 કા પ્રત્યે વિનંતી કરવાની કે જ્યારે સ્ત્રીયો અહંકારી થઈ
 પતિ વિરુદ્ધ જોટલાં કાર્યો કરે છે ત્યારે તેને આવી હડીલી
 બ્રામણીનાં જેવાં રજ મળે છે. તો આપ સુસુ! વાંચકોએ
 જ એ ઉપર પુરો વીચાર કરી લેવો કે અવળે રસ્તે ચા-
 લનારાઓને કેળવણી આપી તેમ નહીં કરવા સુચવતું જેથી
 હું આપનો અધીકા અધીક આભારી થઈશ શાન્તા શાન્તા
 હવે આપણે દેવી અનસૂયા બણી ચાલો જ્યારે દેવી મુની
 પાસે આવ્યાં અને મુનીને સર્વ વાતથી વાકેશ કરી કહ્યું
 કે જો મને આપના તરફથી આશા મળે તો હું તેમને
 તેમના પતિને પાછા જેવા હતા તેવા સોંપુ.

અ—દેવી તે તો ખરૂં પણ કંઈ તમોએ વિચારકર્યો.

અન—હા.

અ—શા વિચાર કર્યો તે જણાવો.

અન—વિચાર તો એ કે ધણા દીવસની મારી તે-
 મના સાથે માતા પુત્રની પ્રીતી અને જ્યારે તેઓ જસે
 ત્યારે પારણાં ખાલી રહેવાના તેથી જો આપની આશા
 હોય તો તેઓ પાસે હું વર માગી લઉં.

અ—જવ સતી પધારો મારી ઇચ્છા પણ એમ જ
 હતી. ને તે વિચાર પણ તમોને આવ્યો છે તો જવ સુખે
 હવે તેમને સોંપી દઈ વર માગી લો હું અતિ ખુશ છું
 ને હું પણ તેઓનાં દર્શન કરવા આવું છું.

અ-૧-બલે પધારો એમ કહી દેવી ત્યાં ત્રણે જગત માતાઓ બેઠાં છે ત્યાં આવ્યાં અને પેલા ત્રણે બાળકરૂપી દેવો હતા તેમને પાછા પોતે પોતાના શીયળના પ્રતાપે હતા તેવા કર્યા અને સતીયોને સોંપ્યા.

વિ--અહો દેવી સૌથી સુદીમાં શ્રેષ્ઠ શીયળ શાધ્વી અનસૂયા હું તથા બ્રહ્મા રૂદ્ર મારા શીયળ વ્રત પર તેમજ તમારી પ્રેમપુર્વક બકતીપર ઘણા જ પ્રસન્ન છીએ તો માગો માગો જે જોઈએ તે આપીએ.

અન--શ્રીવિશ્વંભર સરજનહાર પાલણુહાર મંદારનાર દીનાનાથ દીનબંધુ દીન દયાળ જ્યારે આપ વર આપવા તૈયાર થયા છો તો એટલો જ વર આપ કે જીવો હમે તમે જશો એટલે આ સતીના હાથમાંની પારણાની દોરી પૃથ્વીપર પડવાની અને પારણાઓ સુતા થવાના માટે તમે ત્રણે મારે ત્યાં અંશરૂપે અવતાર ધારણ કરો ને તમારા ચરણ કમળની સેવા કરી સહગતી આપી તમારે સર્વે રાખો.

ત્રણે--તથાસ્તુ દેવી સ્થાસ્તુ કેમ દેવી હવે કંઈ ઇચ્છા છે.

અ--પ્રીય પ્રભુ હવે શી ઇચ્છા હોય હવે કંઈ ઇચ્છા નથી પણ આજને આજન જવાય જે થાય તે આવતી કાલે.

ત્રણે--બલે તમારી ઇચ્છા તેમ છે તો તેમ એટલામાં અત્રીમુની પધારે છે અને દંડવત કરી પ્રભુના ચરણમાં લોટી પડી સ્તુતી કરી કહે છે કે હે વિશંભરનાથ અમારા થયેલા અપરાધ क्षમા કરશે હમે તો તમારા બાલક છીએ એટલે શ્રી પ્રભુએ તેમના મુસ્તકપર હાથ મુક્યો એટલે સર્વ દેવોએ આકાશમાંથી પુષ્પ વર્ષી કરી અને ઈંદ્ર ચંદ્ર સૂર્ય નારદ આદીએ ત્રીશ કોટી દેવતાઓ.

એ જય નાદના ઘોશ સાથે દેવીને ત્યાં પધારી કહેવા
લાગ્યા કે—

શીયળ સાધ્વી અનસૂયા નહી તમ સમ કોષ તરૂણી
ધન્ય ધન્ય સતી તમને આજ હેતે અત્રીની ધરૂણી
વાહ સતી અનસૂયા બીજા નગ્ન થઈ પીરસી તમે
દેવોને બનાવ્યા બાળ પુત્ર થઈ પારણ રમે
દેવી અનસૂયા સમ સતી નજરે કોઈ બાળી નહી
શીયળ વ્રત પુરૂં દાખવ્યું ટેકને તરછોડયો નહી.

ધન્ય છે સતી ધન્ય છે એમ કહેતા કહેતા શ્રી પ્ર-
જ્ઞના દર્શનાર્થે સર્વે ત્યાં આવ્યા અને અત્રીને તેમજ દે-
વીને ધણા ધણા ધન્ય વાદ આપવા લાગ્યા કે સાચી
શુદ્ધ સાધ્વી તો સૃષ્ટીમાં તુંજ છે અને હે દેવી આજથી
તમારું નામ જમમાં અમર થશે ત્યારે દેવી તથા મુની
સર્વની સ્તુતી કરવા લાગ્યા અને કહેવા માંડ્યું કે નારદ
ઈંદ્ર ચંદ્ર સુર્ય આદિ તેત્રીશ કોટીદેવોને હું અભીવંદન કરૂં
છું ને જે આપ મને ધન્યવાદ આપો છે તે ધન્યવાદને
લાયક હમે નથી પણ આ જગતજનુની દેવીયો છે કે જે-
મને શીયળપર વાદવિવાદ કર્યો ત્યારેહ મારા બાગ્ય ખુલ્યા
ત્યારેજ મને શ્રી પ્રજ્ઞના દર્શન થયા જેથી હું તેમનાં
દર્શને પાવન થઈ અને વળી તેમના પ્રતાપે તમારો સર્વ
દેવનાં પણ દર્શન થયાં જેથી મારાં પણ ધન્ય બાગ્ય કે
આપો આપ સર્વ દેવોએ પધારી મને કૃતાર્થ કરી આ
પ્રમાણે સર્વને અત્રી તથા દેવીયે દંડવ્રત કરી આરતી ઉતારી
આ પ્રમાણે સર્વદેવોએ મળી વિષ્ણુની અર્ધપાદ પુજા
કરી સતીને ધન્યવાદ આપતા બીજે દીવશે સતીની આગ્રા
લઈ તેઓ વૈકુંઠમાં ગયા.

પરીચ્છેદ ૧૩

વે દૈવ ઇચ્છા બળવાન છે જ્યારે રૂપી આત્ર
 સો વર્ષની તપશ્રયામાં લીન થયા ત્યારે દૈવીક
 ઇચ્છાથી રૂપી તપમાં આરંઠ થયા પછી
 સો વર્ષનો કાળ પડ્યો જેમાં તમામ વન-
 સ્પતીયો જમીન દોસ્ત થઈ પાણીના નવાણું
 સુકાઈ ગયા ને વગી ઝાડોપરના પત્રો સુકાઈ જમીનપર એક
 મોટા ઢગલાના રૂપમાં થઈ પડ્યા અને તમામ વૃક્ષોના થ-
 ડીયાં એકલાં રહ્યાં અને ફળ ફુલ કંઈ મુજ વિગેરેને પણ
 પાણી ન મળવાથી તેવો પણ સુકાઈ ગયાં આવો જ્યારે
 દુષ્કાળ પડ્યો ત્યારે તમામ પ્રાણીયો પશુ પક્ષી આદીક
 પ્રાણીયો આકુ બ્યાકુળ થવા લાગ્યાં તેવે સમયે અત્રિ રશ્મી
 પોતાના ઇંદ્ર દેવનું સ્વરૂપ રહ્યમાં ધારણ કરી સમાધીમાં
 નીમગ્ન થયેલા તે સો વર્ષમાં એક વર્ષ ઓછે સમાધીમાંથી
 મુક્ત થયા ત્યારે દેવીએ પણ પોતાના પતિની શેવા ભુખ
 તરસ રોગ વાયુ વરસાદ ટાઢ તડકો કાંઈ ન ગણકારતાં
 શ્રી મુનીની શેવા કરવામાં તદ્દલીન થઈ અતિ હર્ષિત
 થયા હતાં જેથી તેમને બીલકુલ દુષ્કાળની અસર પણ
 લાગી નહીં પણ જ્યારે મુની ધ્યાનમાંથી જગૃત થયા
 અને તૃપ્તા લાગવાથી અનસૂયા પાસે જલ માગ્યું તે
 વખતે તરત પોતાના પતિની આજ્ઞા માથે ચડાવી
 હાથમાં કમંડલ ધારણ કરી પોતે પાણી લેવા નીકળ્યાં
 પણ સતીના મનને ત્રિચાર થયો કે હવે પણ કંઈ
 એકદમ મળી શકવાનું નથી માટે હું પાછી પતિની આજ્ઞા

લેવું એમ કરી પાછા પોતે ત્યાં ચત્રી પાસે હાથ નેડી
કહેવા લાગ્યા કે હે મહા મુનિ તમોએ જ્યારથી સમાધી
ચડાવી હતી ત્યારથી તે આજ સુધી સો વર્ષનો દુકાળ
રહ્યો ને જે કમંડળમાં પાણી હતું તે પણ આજે તમારા
તપના પ્રતાપે અક્ષયમાં જોત જોતામાં સુકાઈ ગયું માટે
હે મુની આપ આ સુખા આશને ખીરાજો અને હું હ-
મણાંજ જ્યાંથી ત્યાંથી પાણી શોધી લાવું છું એમ જ્યાં
જાતીયે કહ્યું કે તરત ચત્રી બોલ્યા કે દેવી તમારા બોલ-
વાના ભાવાર્થ હું તદ્દન સમજી ગયો છું માટે જવ મારી
આજ્ઞા છે જ્યાં એમ દેવીને રૂશીએ કહ્યું કે તરતજ દેવી
પાણીની શોધમાં નીકળ્યાં પણ જ્યાં જુવે ત્યાં સુકું બડ
જોવામાં આવતું પણ સતી તો શોધમાંજને શોધમાં ધણેજ
દુર નીકળી ગયાં એવામાં એકાએક તે વનમાંથી દવની
થયો કે હે સતી પ્રાણુ પતીની ચરણ સેવામાં તત્પર થતી
ક્યાં જાય છે તારા કમળ સરખા કોમળ ચરણ વડે આ
આ તપેલી પૃથ્વીપર આમ તેમ કેમ ફરી ધણો શ્રમ લેછે
હે પ્રીય સખી આ અપાર અમોઘ વાયુમાં તારી ચાલ-
વાની ગતી અટકાવે છે છતાં તું ખીન અટક્યે કેમ વ્યા-
કુળ ચીત્યે દોડી દોડી જાય છે હે કોમળ અંગવાળી આવી
આતુર તું શા કારણથી રહે છે. હવે દેવીએ આવાં વચન
જ્યારે સાંભળ્યાં પણ તેનો જુવાળ વાળરા જો એ રહે
તો પોતાના પ્રાણુ પતિને પાણી પહોંચાડવામાં ધણો વિ-
લાંબ થાય માટે તે શબ્દો કષ્ટ બાજુથી આવ્યા તે પણ
જોતાં બોલ્યા કે ચાલવાં લાગ્યાં પણ પાછો દીલમાં વિચાર
આવ્યો કે જો હું તેને જુવાળ નહીં આપું તો અહંકારી
ગણાઈશ અને જ્યારે તે શબ્દો મારા સાંભળ્યામાં આવ્યા

છે તો મારે તેનો જવાબ આપવો જોઈએ એમ ધારી બોલ્યાં કે આપ કોણ છો અને છો તો એમ સંતાપલાં થું કરવા રહો છો મને આપના દર્શન આપી કૃતાર્થ કરો. જ્યાં દેવીએ એમ કહ્યું કે તરત તે અને સતીને દર્શન આપ્યાં ત્યારે સતીએ પુછ્યું કે આપ ક્યાંથી આવ્યા છો ખહાર આવ્યાં છો અને અહીં પધારવું શા માટે થયું છે. તેમ હે દેવી હું તમોને ઓળખતી પણ નથી ને હવે હું તમારો હાલ જાણવા વધારે વખત રોકાઈ જવું તેમ પણ નથી કારણ કે મારા પ્રાણનાથે મને પાણી લાવવાની આજ્ઞા કરી છે અને તેમાં વખત ઘણો ભરાયો છે તેથી તમારા હાલ જાણવા લાચાર છું તો મને ક્ષમા કરશો હું મારા પતિને પાણી શોધી લાવી તેમને પ્હોંચાડી પછી આપનો આદરસત્કાર કરીશ આવા વચન સાંભળી તે દેવીએ કહું હે સતી હવે આટલેથી અટકો કારણ કે હાલ દુષ્પદાયક સો દુકાળી ચાલે છે માટે એવા દુકાળમાં શો યોજન સુધી પણ તમો કદી જશો તોએ પાણી મળવાનું નથી તેથી વૃથા શ્રમ ન કરો. જ્યારે આવા તે દેવીના વચન સતીએ સાંભળ્યાં ત્યારે તે ઘણાં નીરાશ થયાં અને વ્યાકુળ ચીતે શ્રી પ્રભુને વિનવવા લાગ્યાં કે હે દીનાનાથ ભક્ત વત્સળ ભગવાંન પ્રભુ હવે હું થું કરું અને ક્યાં જવું અને પતિને પાણી ક્યાંથી લાવી પાઉં અરેરેરે હું કેવી કર્મ દીન ભાગ્યશાળી કે આજે સો વરસે સ્વામી ધ્યાનમાંથી જાગૃત થયાં ત્યારે મે સંધરી રાખેલું કમંડળનું પાણી પણ સુકાઈ ગયું એ ખરેખર મારા પ્રાણુવલ્લભ પ્રાણ પતિની તપસ્યાનો પ્રભાવ હોવો જોઈએ કે આ વખતે હું પાણી લાવી આપી સ્વામીને રાજી રાખવા શક્તીમાન નહીં થાઉં એ પણ એક કર્મ ગતીનોજ વાંક હે દેવી ભગવતી ભા-

ગીરથી હે મોક્ષદાતા સરસ્વતી આ તમારી પુત્રી પોતાના
પ્રાણ વલભ સાર પાણી લેવા આવી છે પરંતુ કયાંય મ-
ળતું નથી માટે હું દીન પુત્રી આપને વીનવું છું કે કૃપા
કરી મારા સ્વામી સાર એક કમંડળ પાણી આપો અરે સો
દુકાળી ગઈ તો તે પણ જરા જણાઈ નથી તો પણ આ
વખતે હું આપને લાચારીથી વીનવું છું કે મારા પર કૃપા
કરી મને એક કમંડળ પાણી આપો અહો દૈવ દીનાનાથ
વિશંભર મારા એવાં કેવાં ભાગ્ય કે પતિ શો વર્ષે ધ્યાન-
માંથી જાગ્યા અને તેમને તૃપા લાગી ત્યારે માત્ર દુઃખ
પાણીનું આવ્યું હો દૈવ પ્રભુ પ્રભુ એમ દેવી નીરાશ થઈ
શ્રી પ્રભુને વારંવાર વીનવવા લાગ્યા. અને પોતે શીકરમાં
ને શીકરમાં મુર્છિત થઈ પૃથ્વીપર પડ્યા તે સર્વ આ બ-
ધું પેલા જે વનમાંથી નીકળેલાં દેવી જોયાં કરતાં હતાં
તે તરતજ પાશે આવ્યાં અને તેની શીયળના પ્રેમ ભક્તીને
અતિ ધન્યવાદ આપી કહેવા લાગ્યો કે હે દેવી અનસૂયા
ઉઠ ઉઠ જો હું કાણુ છું એમ વૃથા શોક શા માટે કરેછે
જ્યા દેવીએ સાંભળ્યું તો સાક્ષાત્ ભાગીરથી માતાને જોયા
ત્યારે દેવીએ તેમને નમતા પુર્વ દંડવત્ કર્યા અને સ્તુ-
તી કરવા લાગ્યા ત્યારે ભાગીરથી બોલ્યા કે હે દેવી અન-
સૂયા હું તારા શીયળ પર તેમજ તારી પતિ પરની સેવા
પ્રેમ ભક્તિ પર ઘણીજ પ્રસન્ન છું તો ભાગ્ય ભાગ્ય જે
માગે તે આપું ત્યારે દેવીએ કહ્યું કે હે માતૃશ્રી હાલ
મારે ખીન્ન કંઈના જોઈયે હાલ તો મારા પ્રાણ વલ-
ભ માટે પાણી આપો ત્યારે તરત તે દેવી બોલ્યાં કે ગભ
ગઈશ નહીં અહીં એક ખાડો ખોદ જો હું ભાગીરથી
બેગા હાલ તારી પ્રસક્ત આવી છું અને તારા પર અતિ
પ્રસન્ન છું આ પ્રમાણે જ્યારે ભાગીરથીએ કહ્યું કે તરત-

જ દેવીયે ત્યાં ખાડો ખોદ્યો કે તરતજ ગંગાજળથી ભરાઈ ગયો કે તેમાંથી દેવીએ તેમની સ્તુતી કરી પાણીનું કમંડલું ભરી લીધું અને પાર્થના કરી કહ્યું કે હે માતૃ શ્રી આપના પધાર્યાના ખજર મારા પ્રાણ પતિ સાંભળશે તોતે પણ તમારા દર્શનની ઇચ્છા કરશે માટે જ્યાં સુધીમાં અહીં પાણી ના આવું ત્યાં સુધીમારા પર કૃપા કરી અહીંજ રહેશો એવી મારી આપના કહેવા પ્રમાણે મારી માગણી છે ત્યારે ભાગીરથી બોલ્યા કે હે પુત્રી તું તારા પતિ પર ધણે પ્રેમ ભાવ રાખી શેવા કરે છે એવા તારા પતિની સેવાનું એક વર્ષનું ફળ તું મને આપશે તો અહીં ખુશીથી રહીશ જ્યારે પોતે એવું સાંભળ્યું ત્યારે અનસૂયાએ તે પ્રમાણે કમુલ કર્યું અને પછી પોતાના પ્રાણનાથ પાસે ઉતાવળાં ઉતાવળાં પોતાના પતિ પાસે ગયાં અને પેલું ભાગીરથીનું ગંગાજળ પીવા આપ્યું ગંગાજળ પી અત્રી રૂશી ધણાં તૃપ્ત થયાં અને દેવીને પુછ્યું કે હે દેવી આ જળ ક્યાંથી લાવ્યાં ત્યારે દેવીએ સર્વ હકીકતથી મુનીને વાકેફ કર્યા તે સાંભળી રૂશી ધણા આશ્ચર્ય થઈ સાંથી ઉતાવળા ઉતાવળા તેમના દર્શનાર્થે દોડી ગયા અને દર્શન કરી પાર્થના કરી કે હે દેવી હવે આશ્રમમાં પધારો ત્યારે દેવીએ કહ્યું કે હે મહા મુનિ જો તમે સદાશીવને પ્રસન્ન કરો અને દેવી મને એક વર્ષનું પતિ સેવાનું ફળ આપે તો હું ખુશીથી તમારે આશ્રમે આવું મને અનસૂયા સાથે રહેવું ધણું પ્રસન્ન છે ત્યારે રૂશીયે કહ્યું બહે જોવી ઇચ્છા તેજ વખતે સાંને ત્યાંજ શીવનું તપ માંડ્યું અને શીવને પ્રસન્ન કર્યા અને તેમની કૃપા વડે પોતાને આશ્રમે લઈ ગયા તે ભાગીરથી ગંગા આજ આ સુદીમાં અત્રી ગંગાય નામે પ્રસીદ્ધ છે.

આ પ્રમાણે અહીં બાગીરથી પ્રસન્ન થઈ અત્રી જેવા મહા મુનીને આત્રમે પધાર્યા ત્યારે પણ એટલે વૈકુંઠમાં એક સમયે લક્ષ્મીકાન્ત એવા જે વિષ્ણુ તે પોતાના પ્રીતિ પતિસહ એકાન્તમાં બેઠાં તે ત્યારે લક્ષ્મીએ શ્રી પ્રભુ પ્રત્યે પુછવા માંડ્યું કે અહો દીનાનાથ ભક્તવત્સળ ભુધરજી દેવી અનસુયાનો પ્રતાપ તો જોયો પણ હવે એ સીવાય કોઈ બીજા છે.

વિ—હા, પણ આપ પુછોછો તે ગર્વથી કે ગર્વ રહિત.

લ—કેમ પ્રભુજી એમ બોલ્યા.

વિ—કેમ તે એમજ, હવે તો પશ્ચું કર્યા સીવાય તમો પુછો તે કહેવુંજ નહીં, નહી તો પરતાપએ હજી યાદ છે ભુલ્યા નથી.

લ—વાહ વાહ પ્રભુ તમો પણ ઠીક યાદ રાખતા દેખાવ છો પણ વારંવાર કંઈ એમ નહોય. પણ રહેજ સ્વભાવીક પુછું છું.

વિ—ત્યારે તો ઠીક, જીવો હજી એક એમની જોડ હજી નર્મદા નામની સાધ્વી છે. તેમનો પણ પ્રતાપ એમના જોવોજ છે.

લ—હે પ્રભુ તે કાણુ છે, અને ક્યાં રહે છે અને તેમનો કેવો પ્રતાપ છે.

વિ—દેવી તે સૌ વખત આવે જણાવીશ, ચાલો હવે જમી લઇયે.

પરીચ્છેદ યોદ.

વો આપણે આગળા પરીચ્છેદમાં વાંચી
 ગયા છીએ કે શ્રી પ્રભુએ શ્રી લક્ષ્મીજી
 પ્રત્યે લક્ષ્મીજીના પુછવાથી સતી નર્મદાનું
 જણાવ્યું હતું પણ પ્રીય વાંચકો તે નર્મદા
 કોણ હતી તેથી તથા તેમના કાંમોથી
 આપણે અજાણ્યા છીએ. તો જુવો એ નર્મદા પ્રતીષ્ઠાપુર-
 માં રહેનાર સોમશર્મા નામે વિદ્વાન બ્રાહ્મણની પુત્રી હતી
 જ્યારથી એ પુત્રીનો જન્મ થયો હતો સારથી તેની માતા
 મરણ પામી હતી તેથી બ્રાહ્મણે પોતાની એકની એક
 પુત્રી જાણી તેને અતિ કષ્ટ વેડી ઉછેરવા મહેનત લીધી
 હતી પણ હશ્વરી બળવાન તે પ્રમાણે તે બ્રાહ્મણ મદ્ય
 કાળજવરના રોગથી પીડાતા લાગ્યો ત્યારે તેને પોતાની
 નાની પુત્રી નર્મદાને પોતાના મીત્ર ચંદ્રચુડને સોંપી અને
 પોતે બ્રોહ્મજ વખતમાં મરણને શરણ થયો હવે જે ચંદ્રચુ-
 ડને નર્મદા સોંપવામાં આવી હતી તેને પણ કંઈ સંતાન
 ન હોવાથી પોતે તેને પોતાની પુત્રી તરફે ગણી પાળી
 પોશી મોટી કરી વેદ પુરાણો ધર્મ શાસ્ત્ર વિગેરેમાં તેને
 નીપુણ કરી અને તે પુત્રી દરેક બાબતોમાં એવી હોંશી
 યાર થઈ કે તેને ચંદ્રચુડ જોઈ અતિ આનંદ પામતો અને
 જોવી તે હોશીયાર અને સર્વ કલામાં કુશળ હતી તેથીજ
 તે સ્વભાવે સરળ વિવેકી અને સદ્ગુણી તેમજ જેવા
 પતિવ્રતાના લક્ષણો જોઈએ તેવા લક્ષણોથી ભરપૂર સર્વ
 ગુણ સંપન્ન વીનયતાવાલી તે હતી અને તેનું સગપણ પણ
 તેના કમનસીએ તે સગપણ ઝાઝીતાર ટક્યું નહીં. એટ-

લેજ કે તે ખીયારો યોડાજ વખતમાં મરણ પામ્યો.
 તેના જોવાજ સ્વભાવવાળા કાંતિદાર ધર્મશાસ્ત્ર વિગેરે બા-
 બતમાં નોપુણ એવા ગુણ વાળા બ્રહ્મ પુત્ર જોડે પણ
 સગપણ કર્યું હતું પણ ત્યારે શ્રીથી પાછું બીજી જગોએ
 સગપણ કર્યું, પણ લાચાર તે પણ પ્રથમની પેઠેજ એ
 પ્રમાણે પાંચ વખત રાગ પણ કર્યું પણ તે પાંચે દૈવ ઈ-
 ઞ્હાએ પરણતા પહેલાં મરણ પામ્યા તેથી નર્મદા ધણો ખેદ પા-
 મવા લાગી અને તપશ્રય્યા કરવાનો પોતે સકલ્પ કર્યો અને
 પોતે પીતા ચંદ્રચુડની આજ્ઞા લઈ વનમાં તપશ્રીયા આ-
 આદરી અને શ્રી પ્રભુને પ્રસન્ન કર્યા અને પોતે એટલી
 બધી કષ્ટતાથી તપશ્રીયા કરી કે તે તપશ્રીયાના પ્રતાપે તે
 સ્વદેહે સ્વર્ગમાં જવાને સમર્થ થઈ અને પોતે તે તપશ્રીયા
 ના પ્રભાવે દર રોજ દેવસભામાં જવા લાગી અને ત્યાં દેવ
 સભામાં જઈ દેવની સભામાં ચાલતી ધર્મ વિષેની ચર્ચા-
 એ સાંભળવા લાગી આ પ્રમાણે ઘણાક દીવસથી જવ
 આવ કરતાં હતાં પણ એક સમયે વેદાંતની ચર્ચા ચલા-
 વતાં કંઈ પ્રશ્ન દેવો તરફથી અધુરો રાખ્યો અને સર્વેને
 કહ્યું કે આ પ્રશ્ન કાલે પુરો કરીશું. એમ દેવો તરફથી
 કહેવામાં આવ્યું એટલે સતી ત્યાંથી ઉઠી ચાલતાં થયાં.
 પણ કંઈ કારણ સર પાછાં પોતે અડધે રસ્તેથી
 સ્વર્ગ બહી રૂચી અને દેવ સભામાં આવ્યા ત્યારે ત્યાં
 પોતે જે જગા પર બેઠાં હતાં તે જગોને દેવોને પવિત્ર કરતા
 જોયા જોથી તેમણે પુણ્યું કે હે દેવો તમે આ શું કરો છો
 અને આમ કરવાનું કારણ શું છે જ્યાં સતીએ આવું
 પુણ્યું કે તરતજ ઇંદ્ર બડકી ઉઠ્યા ને કહ્યું કે દેવી તમે
 તો ગયાતાને પાછાં ક્યાંથી આવ્યાં તેના જુવાળ દેવીએ
 આપ્યો નહીં એટલે ઇન્દ્ર મનમાં સમજ્યા કે આ જુમી

પવિત્ર થતાં જોઈ એમને ક્રોધ થયો હશે અને હવે જો
કદાપી હું કહેવા બધીશ. તો વખતે ક્રોધના બરેલા આપ
દેશે તો પણ ઈદ્ર અચકાતાં અચકાતાં બોલ્યા કે હે સતી
તમારે તમારા શીયળ તપશ્રયીના પ્રભાવે સ્વર્ગમાં આવ-
વું એ કાંઈ અશક્ય નથી પરંતું પતિ સેવા કર્યા વિના
જપ તપ ઇશ્વર પુજન દાન ધ્યાન શ્રમ ધર્મ અને દયા
ઇત્યાદીક હજારો વૃત્તથી પણ સ્ત્રી પવિત્ર થઈ શકતી
નથી કારણ કે

છરખો.

પાંચ આઠ અગીયાર વર્ષની કન્યા થાયે
દેવું કન્યા દાન પછે ફળ ફેંક ગણાયે
એસે બારમું વર્ષ કન્યા જો રહે કુંવારી
રૂઢ પ્રવેશે અંગનો હે કન્યા થઈ નારી
પુત્રી જેમ પગલાં ભરે ગણુ કેટલાં થાય છે
પીતા શીશ શ્રી પ્રભુ વદે તેટલી બ્રહ્મ હત્યાય છે

માટે જીવો હવે તમારું વય પંદર સોળ વર્ષનું થયું
એટલે હવે કંઈ તમે કન્યા ન કહેવાવ પણ હવેતો સ્ત્રીમાં
કહેવાય તો પણ હજી સુધી તમારા પીતાએ તમારું સગ-
પણુ કર્યું નહીં તો જ્યાં સુધી પતિની સેવા કરવામાં સ્ત્રી
સજ્જ થઈ નથી ત્યાં સુધી કરેલાં બધા વૃત્તો વૃથા છે. પણ
તેનું ફળ જતું નથી પણ ક્યારે કે જ્યારે પતિ સવામાં
લીન થાય ત્યારે જ માટે તેથીજ આપજો જગ્યા પર બે-
ઠેલા છો તે જગ્યા અપવિત્ર થવાથી પવિત્ર કરીયે છીએ.
માટે હે દેવી તમને મારા બોલવા પર બોલું તો લાગ્યું
હશે પણ મને ક્ષમા કરશો ત્યારે નર્મદા ઇદ્રનું આતું
વચન સાંભળી ગદગદીત કંઠે બોલ્યા કે હે દયા નીધી

આપનું કહેવું ખરું છે પણ મારા પીતા ચંદ્રચુડે પાંચ વાર સગપણ કર્યું પણ તેઓ સાથે મારા લગ્ન પણ થયા નહીં ત્યારે પેહેલાજ તેઓ મરણને શરણ થયા. તો હે ઇન્દ્ર કહો હવે તેમાં મારો તેમ મારા પીતાનો શો દોષ હવે આપ સર્વ દેવોને વિનંતી કરી કહું છું કે જો આપ મારા પર કૃપા કરી કંઈ માફ કલ્યાણ થાય એવો રસ્તો ખતાવતા હો તો ખતાવો જ્યાં હું આપ સર્વ દેવોની આભારી થઈ પ્રીતે પતિ શેવા કરી પ્રભુ બક્ષીમાં લીન થઈશ ત્યારે સર્વ દેવોએ એકે અવાજે કહ્યું. હે દેવી નર્મદા હવે તમે પૃથ્વી પર જઈ ત્રણ દીવસ સુધી પોકાર કરો કે જે કોઈ માફ પાણી ગ્રહણ કરી મારી સાથે લગ્ન કરશે તેની હું જીવતાં સુધી કાષ્ઠક માનસીક અને વાચી-કથી એક રૂપ થઈ સદા આજ્ઞામાં રહીશ. અને તેને દેવ તુલ્ય માનીશ એમ તમે પોકાર કરી સર્વને જણાવો એમ પોકાર કર્યો છતાં પણ જો કોઈ તમારી સાથે ન પરણે તો પછી તમે પતિ નહીં એવા પાપમાંથી મુક્ત થશો અને પવિત્ર ગણાશો આવું જ્યારે દેવીએ દેવો પાસે થી જ્યારે એ ઉપદેશ સાંભળ્યો કે તરત દેવી પૃથ્વી પર આવી જે પ્રમાણે દેવો તરફથી કહેવામાં આવ્યું હતું તે પ્રમાણે પોકાર કરવા માંડ્યો પણ જે હોય તેના કહે કાજણુકે દેવી નર્મદાનું તેજ અને તે તેજ જો આવો પ્રભાવ હતો કે માણસ જેતાંજ અંજાઈ જાય પણ છેવટે જ્યારે ત્રીજો દીવસ થયો ત્યારે વળી ફરી પોકાર કર્યો એવામાં એક આધી વ્યાધી રોગનો ભરપુર ભરેલો અને પતનો આભારી એક કૌસીક નામે ગ્રામણ મહા અજ્ઞાનતા અને અવગુણોથી ભરેલો તેને પરણવા હા પાડી જ્યારે તે કૌસીકે પરણવા હા પાડી એટલે દેવી નર્મદાએ એવા રોગ-

વાળા પતિયાની સુગ શંકા ન લાવતાં તેમજ લોકની
 હાંસીની દરકાર પણ ન રાખતાં તેમણે ખુશીથી તેની સાથે
 લગ્ન કર્યા. અને જે પ્રમાણે સતીયે પોઠાર કર્યા હતા તે
 જ પ્રમાણે સપુર્ણ બાવથી પતિ સેવા કરવા લાગી અને
 રોગની સુગ ન લાવતાં પોતાના પતિના શરીરમાંથી નીકળ
 તા લોહી પીક વીગેરે સારી રીતે સાફ કરીને તેમને જેમ
 જલ્દી આરામ થાય તેમ કરવા લાગી; વિગેરે પતિની સારી
 રીતે સેવા કરતી; પણ જાણો છો કે સોખતે અસર તેજ
 પ્રમાણે આ દુર્ગુણી અવગુણનો બરેલો કૌશીક પણ દેવલ
 નર્મદા શરણી પતિવ્રતા સ્ત્રી પામ્યા પછી પોતે ધણેજ
 સુધરી ગયો અને પોતાના દુર્ગુણોનો ધીમે ધીમે ત્યાગ ક-
 રવા લાગ્યો અને જે પ્રમાણે સતી બક્તી કરતાં તેવી રી-
 તે તે પણ બક્તીમાં જોડાયો હવે એક વખત તેને એવો
 શુભ વિચાર આવ્યો કે મેં પૃથ્વી પર અવતરી કંઈ પ-
 લુ તિર્થ યાત્રા કરી નહીં ને આવા રોગને પ્રાપ્ત થયો જ-
 થી સમુજાડી ગતી અટકી પશ્ચુ હવે આ સ્ત્રીનો સંગમ
 થયો છે તો વળી આગળ જોઈ લઈશું એ પ્રમાણે તે વિ-
 ચાર સુન્ય થયો હતો એવામાં દેવી નર્મદા તેમની પાસે
 આવ્યાં અને એ હાથ જોડી વીનવવા લાગી કે સ્વામીના-
 થ રસોઈ તૈયાર છે આપની આજ્ઞા હોય તો પીસી લાવું
 પણ પેલા કૌશીકે જવાબ આપ્યો નહીં એટલે સ્ત્રીયે ફરી
 પુછ્યું કે પ્રાણવલ્લભ આજ આપ કંઈ કેમ જીવાળ આ-
 પતા નથી શું કંઈ આપ ઉંડા વિચારમાં છો જ્યારે આ-
 લણે તે પ્રમાણે સતીના શબ્દો અમૃત જેવા સાંભળ્યા કે
 તરત બોલી ઉઠ્યાં કે હે સ્ત્રી જ્યારથી મેં મારી માને પેટ
 જન્મ લીધો ત્યારથી તે આજ દીન સુધીમાં મેં કંઈ
 પણ મારી દેહનું સાર્થક કર્યું નથી. તેમ ધર્મદાન યાત્ર

પણુ કર્યા નથી ને નકામો જીવન ભાર ભર્યો છે માટે હે સ્ત્રી
આજ કાલ ભાગીરથી ગંગા જેવું તીર્થ ખીજી કોઈ નથી
માટે મારો તે જાત્રા કરવાનો તેમ જ પરીક્રમા કરી દેહનું
સાર્થક કરવાનો વિચાર કરું છું પણ લાચાર કે હાથ પગ
મારા આત્માના જતાં પહેલાં જ ગળમ્મ ગળમ્મ સ્વર્ગે પોંચી
ગયાં છે. તો હવે શી રીતે દેહનું સાર્થક થાય તેમ કરું,
ત્યારે દેવી બોલ્યાં કે નાથ જ્યારે આપને જાત્રા કરી પરી-
ક્રમા કરવી છે તો હું હરેક પ્રકારે આપને યાત્રા પરીક્રમા
કરાવું. તેમાં આપ આવા દુખી છતાં એટલા બધા વિચાર-
રમાને વિચારમાં ઉડા શું કરવા ઉતરો છો. જો આપ
એવા જ વિચારોમાં ઉડા ઉતરશો તો પછી આ દુઃખમાં
કેમ નહીં વધારો થાય કારણ કે શુભ યાત્રા અશુભ એ એક
જાતની શીકર છે તો તેનાથી દુઃખનો વધારો થાય છે. તે
વળી તમારે હું જેવી સ્ત્રી છતાં શા માટે વિચાર કરવો
પડે આપની જેમ ઇચ્છા હોય તે પ્રમાણે આપની ઇચ્છા
અનુસારે ચાલવા આવાસી આપની બંધાયેલી છે. આવી
રીતે તે સતી બોલ્યાં એટલે કૌસીકે તેને ધન્યાવાદ આ-
પ્યો અને કહ્યું ધન્ય છે તારા માતા પિતાને કે જેની
કુળે આવું રતનયા કયું વિગેરે વિગેરે ધન્યાવાદ આપી
પોતે પોતાને આવી આશાના અનુસાર ચાલવા વાળી સ્ત્રી
મળી એવા હર્ષમાં પોતાનું દુઃખ જીલી જઈ પ્રભુ ભક્તીમાં
તલ્લીન થયો. હવે સતીએ તેને તેલ મદન કરી સારી
રીતે સ્નાન કરાવી રસોઈ પીરસી લાવી પોતાના પતિને
જમાવી સંતોષ્યા અને ખીજે દીવસે જાત્રાએ જવા તૈયારી
કરી હવે ખીજ દીવસનો પ્રભાત થતાંજ પોતે પોતાના
સ્વામીને સ્નાનદીક ક્રીયાથી પાવન કરી પોતે આનાદીકથી
પરવારી પતિને જમાડીયો પછી પોતે જમી પરવારી એક

કરંડીયામાં સારી રીતે ગોઠાડાંની ગાદી કરીને તેમાં પેલા અંગ રહીત પતિયાં પતિને બેસાડ્યા અને પોતે તેમને પોતા મુસ્તક પર ઉપાડી યાત્રા કરાવી નીકળી તે રાત્ર દીવસ મુસાફરી કરી ઘણા ઘણા તીર્થોમાં પતિને સ્નાન કરાવતી અને જમ પતિ ખુશ રહે તે પ્રમાણે તેની ઇચ્છા અનુસારે વર્તી આગળ વધવા લાગી.

હવે જ્યારે દેવી પોતાના પતિને તીર્થ યાત્રા કરાવતા આગળ વધવા માંડી ત્યારે એક અરૂડપુર કરીને એક સહેર હતું ત્યાં એવો બનાવ બન્યો કે તે સહેરના રાજા અરૂડ પતિને એક પુત્રી હતી તે પુત્રી જ્યારથી જન્મી ત્યારથી તેને ખહાર નીકળવા દેવામાં ઝાઝી આવતી નહોતી કારણ કે તેના મુખનું તેજ એટલું બધું હતું કે જે જીવે તે અંજાઇ જાય જ્યારે તેના મુખનું તેજ આટલું બધું હતું ત્યારે તેમાં વળી બીજી શી ખામી હશે કંઈ જ નહીં ધર્મ શાહજીમાં વેદ પુરાણ ઇતીહાસ સંગીત કાવ્ય યોગ ચીત્રકળા વીગેરે વિદ્યા બધીને ઘણી હોંશીયાર થઇ હતી જ્યારે તે એટલી બધી હોંશીયાર હતી ત્યારે શું તેની ઇચ્છાઓ બીજી તરફ નહીં જ ગઇયો હશે ના તેની ઇચ્છાઓને પોતે તાબે જ કરી હતી અને જ્યાં કંઈ શુભ કાર્ય અગર કોઇનું બલું કરવામાં જતે પોતાની ઇચ્છા કરતા પણ દૈવ ઇચ્છા બગવાન છે. કે જે પુત્રી કોઈ પણ દીવસ ધરની ખહાર નીકળી નથી તેને ખહાર નીકળવાની ઇચ્છા થઇ ઇચ્છા તો થઈ પણ તે ક્યારે કે એક વખત કંઈ અગીઆરસનો ભોગ આવ્યો ત્યારે જ તે પુત્રી એ રામકુંડમાં સ્નાન કરવા જવાની ઇચ્છા કરી અને પોતાના પીતાને જણાવ્યું કે હે સસ પીતા આજ મારી એવી ઉતકંઠા થઇ છે કે આજનો આ શુભ પવિત્ર દી-

વસ અગીઆરસનો છે અને તે વળી શાહજીમાં અગીયા-
 રસનો દીવસ ગણો જ પવિત્ર તેમજ જો એ દીવસે અ-
 પવાશ કરે યા ઈજાહાર કરે તો આ લોકમાં અને પરલોકમાં
 અતિશય ફળ દાયક થઈ છેવટે મોક્ષ પદ પામે તેમજ વળી
 જીવો આ આજના સુખ દીવસને કેટલાક લોકો અગીયારસ
 અગર એકાદશી એમ પણ કહે છે તો એ એકાદશી વિ-
 શેષ પુન્ય કાર્ય અને પાપ રૂપ કાટને અરણ્યના અગ્નિ
 સમાન છે તથા પુત્ર આપી પાપનો નાશ કરવા વાળી છે
 પુરે સુર્વણ અને રત્ન થકી ભુખેત એવા રમ્ય ભોગી
 નામના નગરમાં મદ્યથી મસ્ત થયેલ એવો પુંડરીક નામનો
 નાગ રહેતો હતો અને તે તે નગરીમાં રાજ્ય કરતો હતો
 અને વળી ગાંધર્વો કીનરો અપસરાવો વિગેરે તેનું સેવન
 કરતા હતા હવે તે અપસરાવો પૈકી ઉત્તમ એવા લલીતા
 નામની એક અપસરા હતી અને એક લલીત નામનો પુરુષ
 આ બંને સ્ત્રી પુરુષ અરસપરસ કામ સક્ત હતાં તેથી
 ધન ધાન્ય યુક્ત એવા પોતાના રમ્યગ્રહમાં તેઓ નીરંતર
 ક્રીડા કરતાં હતાં હવે લલીતાના રદ્યમાં તો સર્વ કાલ
 પતિનું વાસ્તવ્ય હતું એવા વખતમાં પેલા પુંડરીક તર-
 ફથી તેને ગાવા માટે તેડું આવ્યું અને તે ત્યાં ગયો અને
 પોતાની સ્ત્રી વગર મધુર કંઠે ગીત ગાવા બેઠો પણ એનું
 અંતઃકરણ પોતાની સ્ત્રી લલીતામાં લુપ્ત થયેલું હતું તેથી
 તે ગાવા બેઠો છતાં તેને કંઈ પણ તે ગાણું પ્રીય લાગતું
 નહોતું અને વારંવાર લલીતાનું સ્મરણ થયા કરતું હતું
 તેથી તેની શ્રુતિ ગાયનમાં વાંકી ચૂંકી થતી હતી એની
 ગાવાની જુલો અને તેનો મનોભાવ કંઈક ના જાણી પુડ-
 રીક રાજાને કહ્યું—સારે તે રાજાએ મદનાતુર થયેલું અં-
 તઃકરણ વાલા લલીતને જોઈ ત્રાપ આપ્યો કે હે દુર્બલ્યે તું

પુરુષાદી બક્ષણ કરવા વાળો રાક્ષસ થઈશ કેમકે તું સ્ત્રી
 વશ થઈ મારી સાંમુ ગાવા બેઠો એવો તેને આપ થતાં
 જ તે રાક્ષસ થયો તે એવો થયો કે મોટું વિકાળ
 સુખ અને આંખ્યો કે જોતાં જ ભયંકર માલમ પડે અને
 ડુંગર સમાન મોટું ગળું રાજડાજેવા નાસીકાના છેદ બેગાઉ
 જડા હોઠ ખત્રીશ ગાઉ ઉંચો આ પ્રમાણે પેલો લલીત
 ગાંધર્વ થયો અને પોતાના દુષ્ટ કર્મનું ફળ ભોગવવા
 લાગ્યો. એવામાં તેની સ્ત્રી લલીતા આવી અને પોતાના
 પતિનું આવું વિકરાળ સ્વરૂપ એકાએક જોઈ મનમાં ચીં-
 ન્તા કરતી ધણી દુઃખ યુક્ત થઈ વિચાર કરવા લાગી કે
 હાય હવે હું શું કરું કયાં જઈ મારો પતિ તો પુર્વના
 પાપથી પીડીત થયો આ ચીંતામાં જો ચીંતામાં તેણે
 પોતાનું સર્વ સુખ તથા દીધું. હવે જે આ લલીત કામ-
 રૂપી રાક્ષસ પર્વત ઉપર તથા ઘેર અરણ્યમાં બ્રમણ કરતો
 હતો તેની સાથે લલીતા પણ ફરવા લાગી ત્યારે પેલો
 રાક્ષસ પાપ કર્મમાં પ્રીતાવાળો વિરૂપ અને પુરૂષ બક્ષણ
 કરવા વાળો હોવાથી દુઃખ વડે તેને અહરનીશ સુખ થાય
 નહી ત્યારે લલીતા પોતાના પતિના આવા અધોર કર્મ
 જોઈ અતિ દુઃખથી રૂદન કરતી તેની સાથે જ ફર્યા કરતી
 અને ઘાડેરવરે રૂદન કરતી આ પ્રમાણે તેઓ ફરતાં
 ફરતાં ફરતાં શુભ યોગથી અતિ રમણીય એવા વિંધ્યાચળ
 પર્વતની શીખરણ ઉપર આવ્યાં અને તેમણે ત્યાં સુંદર
 એવો રૂપ સંગીનો આશ્રમ જોયો ત્યારે લલીતા બહેલી
 બહેલી જઈ વિનય અને નમ્રતાથી પેલા રૂપી સમક્ષ હાથ
 જોડી ઉભી રહી પછી રૂચીયે તે લલીતાને જોઈ પુછ્યું
 કે તું કોણ છે કોની કન્યા છે ને અમારા સન્મુખ શા
 માટે આવી ઉભી રહી છે. આ પ્રમાણે પેલા રૂપીનું બો-

લવું સાંભળી લલીતા બોલી કે માહારાજ હું વિર ધનવા
નામના ગાંધર્વની કન્યા છું માંડું નામ લલીતા છે અને
હું મારા પતિના ઉદ્દેશથી અહીં આવી છું હે માહા મુને
મારો પતિ શ્રાપ દોષથી રાક્ષસ થયો છે તેનું ભયંકર
રૂપ અને દુરાચરણ જોઈ મને સુખ થતું નથી માટે હે
રૂશી મહારાપર કૃપા કરી મને કાંઈક પ્રાયશ્ચિત્ત બતાવો
હે વીરેન્દ્ર જેના પુન્યથી મારો પતિ રાક્ષસ રૂપમાંથી મુક્ત
થશે એવું સાંભળી રૂશી બોલ્યા કે હે રંભોર જો શાંભળ
આજકાલ તો પૃથ્વીપર અગીઆરશનું વૃત્ત એવું છે કે તે
સર્વે જળ આપી મન કાંમના પુરે છે માટે તું તે એકાદ
શીનું વ્રત કર અને તે વ્રતનું પુન્ય તારા પતિને અર્પણ
કર જેથી તારો પતિ શ્રાપ દોષમાંથી મુક્ત થઈ રાક્ષસ
દેહમાંથી મનુષ્ય દેહમાં આવશે આ પ્રમાણે તે સુંગીર-
શીનાં વચન લલીતાએ સાંભળ્યાં અને પોતે ત્યારથી એકા-
દશીનું વ્રત કરવા માંડ્યું અને તેનું પુન્ય પતિને આપવા
લાગી જેથી થોડાજ વખતમાં પેલો શ્રાપ મુક્ત થઈ હતો
તેવા રૂપમાં આવ્યો આવી આ કામદા એકાદશી આજે
છે તો હે પીતાળ આ બાળાને રામકુન્ડે સ્નાનાર્થે જવાની
આજ્ઞા આપો આવી રીતે રાજાએ જ્યારે બોધદાઇક વચન
અને એકાદશીની કથા જ્યારે પુત્રીના મુખથી સાંભળી કે
તરતજ તે સદ્ગુણી પુત્રીને ધન્યાવાદ આપતો બોલ્યો કે
બહે બેટાં ખુશીથી સ્નાન કરી બહેલા આવો અને સાથે
દાશ દાસીઓ રાખજો આ પ્રમાણે પીતાની આજ્ઞા થવાથી
તે પુત્રી દાશ દાસીયો સહરામકુન્ડે સ્નાનાર્થે આવી પહોં
ચી અને સ્નાન કરી પોતાની સરખી સૈયરો સાથે જળ
કીડાની રમત રમવા લાગી એવામાં આકાશ માર્ગે વહન
કરતો અસુર ત્યાંથી જતો હતો તેને આ પુત્રી જોઈને

જેતાંની સાથેજ તે તેના તેજમાં અંજયો અને મોહપા-
 સમાં સપડાઈ પેલી પુત્રીપર મોહીત થયો અને પોતે આ-
 કાશમાંથી ઉતરી પેલી પુત્રીને લઈ જવા માંડ્યો ત્યારે તેની
 સખીયો ત્યાં માણસો ઘણું આકૃંદ કરવા લાગ્યાં અને ક-
 હેવા લાગ્યાં કે પકડો પકડો પણ કોને પકડે કારણ કે તેતો
 આકાશ માર્ગ ગમન કરતો હતો અને આ ખીચારાં પૃથ્વી
 પર ઉભાં ઉભાં પોકાર કરતાં હતાં પણ તેની કંઈ તે અમુ-
 રને દયા ના આવીતે તો લઈ ચાલ્યો જાય છે એવામાં પેલી
 પુત્રીના પગનું ઝાંઝર જે અમુદ્ય હતું તે ત્યાં રામકુન્ડ નજીક
 એક માંડવ નામના રૂપી તપશ્રયી કરતા હતા તેમની પરું
 કુટીકા પાછળ પેલી પુત્રીના પગમાંથી નીકળી પડ્યું અને
 પુત્રીને લઈ પેલો રાક્ષસતો ચાલ્યો ગયો હવે પેલી સખીયો
 તથા માણસો ઘેર ગયાં પણ રાજાને કોઈની કહેવાની હી-
 મત ચાલતી નહોતી કારણ કે રાજા જાણે તો શું કરે તે
 કોઈ જાણી શકાતું નહોતું પણ એવામાં રાજાએજ સર્વને
 ઉદાશી રહેરે જોયાં પણ પુત્રીને ન જોઈ ત્યારે અતિ ક્રોધા
 અયુક્ત થઈ પુછ્યું કે તમે આવ્યા અને મારી લાડકી
 પુત્રી ક્યાં જોલો જોલો ઝટ જોલો ક્યાં છે ત્યારે સર્વ નત્ર
 તાઈથી થઈલી હકીકતથી રાજાને વાકેફ કર્યો ત્યારે રાજાને
 ઘણો ખેદ અને ક્રોધ ઉપજ્યો જેથી પોતાના સર્વ માણ-
 સોને કહ્યું કે હાલને હાલ પુત્રીની શોધ કરી લાવો નહી
 તો તમને બધાને ગરદન મારીશ આવો હુકમ થતાંજ
 પેલાં માણસો ખીચારા પોતાનો જીવ જશે એવા ગભરા-
 ટમાં પુત્રીની શોધમાં નીકળ્યા અને જોળ કરતા કરતા
 પેલા માંડવરૂક્ષીની પરુંકુટીકા પાછળ રહી આગળ વધતા
 જાય છે પણ એવામાં એકની જરે પેલું અમુદ્ય જાજર
 પડ્યું જેથી તેને સર્વને અટકાવી કહ્યું જીવો આ ઝાંઝર

કોનું હશે આ કોઈ હલકા માણસનું નહીં હોય કારણ કે મહા અમુલ્ય છે એટલામાં એકે કહ્યું કે જાંઝર તો રાજ્ય બાળાનું છે એટલે સર્વ ત્યાંજ ઉભા રહી આગળ પાછળ ગુનેગારની તપાસ કરવા લાંગ્યાં પણ ત્યાં કોઈ રૂશી શીવાય બીજું જોવામાં આવ્યું નહીં જોયી સર્વને પેલા રૂશીપર બહેમ આવ્યો કે તરતજ ત્યાંથી બે ત્રણજ જણ પોતાના રાજ પાસે ગયા અને સર્વ હકીકત નીવેદન કરી હવે જુવો દૈવ ઇચ્છા બળવાન છે તેજ પ્રમાણે આ બીચારા રૂશીને તો કંઈ પણ પોતાના ધ્યાન સીવાય બીજું ખબર નથી ને પોતે તો ધ્યાનમાં આડું થયા છે એવામાં પેલાં માણસો રાજ સહત્યા આવી પહોંચ્યાં અને પેલા માણસોએ પેલી જાંઝરવાલી જગો તેમ રૂશીને પણ બતાવ્યા પણ જ્યારે રાજએ રૂશીને જોયા ત્યારે તેના મનમાં આવ્યું કે આ પુત્રી હરણનું કામ આ રૂશીનું હોવું ના જોઈએ એતો કોઈ બીજું પુત્રીને લઈ ગયું હશેને જાંઝર અહીં પડી ગયું હશે. એમ વીચારમાં પડ્યા ત્યારે એક માણસ અંદરથી વિચાર કરી બોલ્યો કે આ જોગટાપર જરૂર રાજને ક્યા આવી ને પુત્રીનો પત્તો ખાવાનો પણ નથી. ને આપણે જીવવાના પણ નથી તો આપણા વતી આ જોગટો મરેતો શું હરકત બાઈ હીરાની પરીક્ષા તો ઝવેરીનેજ મોતી ચારોતો હંસનો ગુલાબ તે ગુલાબ અને કાચકી તે કાચકી, કેળ તે કેળ અને કૈચ તે કૈચ. ત્યારે આ રૂપીના ગુણો તેમજ વળી રૂશીયોનો પ્રતાપ તે કાણ જાણી શકે. કારણકે ગુલાબનો જે ઉપયોગ કરનાર છે તેજ ગુલાબને ખરો યા ખોટો જાણખે તેમ હીરાની પરીક્ષા ઝવેરીજ કરે છે. વિગેરે તો આ માહાત્માના પ્રતાપને વળી એવાં હલકા દરજ્જાના માણસો શું જાણે.

મીરતે મીર ને રૂકીર તે રૂકીર તે રૂકીર હલકા માણસોની
 હલકીજ બુદ્ધિ હોય છે તેજ પ્રમાણે પેલા સર્વ માણસો
 પોતાના માયા ઉતરતી જલા દુર કરવાના ધરાદાથી બોલી
 ઉઠ્યાં કે હે રાજન આ રૂશી નોય પણ આતો કોઈ ઢાંગી
 છે કારણકે હમે એને પુત્રી સહ દુરથી જોયો હતો. અને
 વળી એજ આપણી પુત્રીનું ઝાંઝરું કહાડતો હતો. પણ
 અમે એકદમ ઓચીંતા આવી પહોંચ્યા એટલે એને પુ-
 ત્રીને કોણ જાણે શુંએ કર્યું કે હમે પાસે આવ્યા પછી
 તે માલમજ ના પડી. અને આ સાધુડો જાદુગારો અં-
 દર ભરાધ એટો રાજન આ સત્ય વાત છે. અને આપ-
 ÷ણી પુત્રીને હરણ કરી લઈ જનાર પણ આજ છે
 ન્યારે આ પ્રમાણે સર્વને મોઢે એક સરખી હકી-
 કત સાંભળી ત્યારે અતિ ક્રોધા યુક્ત થઈ રાતાં ચોળને
 નેત્ર કરી. એકદમ ગગનમાં મેઘ ગરજ છે તે પ્રમાણે
 ગરજ બોલ્યો કે જાવ એ દુષ્ટને જ્યાંથી પુત્રીનું હરણ થ-
 ચું છે ત્યાં લઈ જઈ સુલી પર ચડાવો. એમ હુકમ કરી
 કરી પોતે ઘેર આવ્યો અને પેલા રૂશી ધ્યાનમાંથી મુક્ત
 થઈ જાગૃત અવસ્થામાં આવતાંજ રૂશીને કંઈ પણ ન
 પુછતાં. એક દંમ હાથમાં પગમાં બેડી ડોકી દઈ પેલી
 શુળા પાસે લાવી શુળાપર ચડાવી દીધા. પણ રૂશી મા-
 હાતપેશ્વરી હતા તેથી તેમના પ્રાણ કંઈ એકદમ નીકળે
 એમ નોતો. હવે એ વાત ચાલતી ચાલતી તેમના બાઈ
 નારણુ રૂશીને કાંતે આવી ત્યારે તે વળી એવા ક્રોધી
 હતા કે જેની કુંકે પહાડ શટે એવા તપેશ્વરી એકદમ
 ત્યાંથી ક્રોધ યુક્ત થઈ હાથમાં જળ લઈ અકરૂડપુર તરફ
 આવવા નીકળ્યા તે થોડે દીવસે આવ્યા અને પો-
 તાના બાઈને શુળાપર મલ્યા અને કણું કે બાઈ આશુ

તમારી આટલા દીવસની કરેલી તપશ્રયા ક્યાં ગઈ ત્યારે માંડવ બોલ્યા બાપ બાવી પ્રબળ છે ત્યારે નારાયણ બોલ્યો કે શું બાવી પ્રબળ છે જો તમારી આજ્ઞા હોય તો આ જળપર પુન્ય મુકી તૈયાર કર્યું છે પ્રજા તમારીજ આજ્ઞાનીજ વાર છે. ત્યારે માંડવ બોલ્યો કે બાપ શાંત થાઓ મારા તપનું તો બાવી પ્રબળ છે મેં પુર્વે એક ભ્રમરને શુભવતી વીધ્યો તો તો તેનુંજ આ પ્રજા છે કે હું પણ વગર વાંકે વિધાયું છું વિગેરે ઘણું ઘણું સમજાવી નારાયણ રૂશીને શાંત પાડ્યા અને નારાયણ રૂશીએ પ્રજાનું કે આ આમ થવાનું શું કારણ ત્યારે માંડવ રૂશીએ સર્વ હકીકતથી નારાયણ રૂશીને વાંકે કર્યા અને કહ્યું હવે એ આ જળ મુકી દો. ત્યારે નારાયણે કહ્યું કે હું કેવી રીતે મુકું કેમકે જો પૃથ્વી પર મુકું છું તો પૃથ્વી રસા તળમાં જાય. ત્યારે માંડવે કહ્યું કે આ તું બી પાત્રમાં મુકી ઝાડે લટકાવી દેવો એ પ્રમાણે માંડવે કહ્યું એટલે નારાયણે તે પ્રમાણે જળને તું બી પાત્રમાં મુક્યું અને પોતે ત્યાંજ શ્રી હરીનું ધ્યાન ધરતા બેઠા. હવે માંડવ રૂશી નાતપશ્રયોનો જેવો પ્રભાવ હતો તેવો જ વળી આ નારાયણ રૂશીની તપશ્રયાનો પ્રભાવ હતો એવો પ્રભાવ હતો કે બહા બહાને તપાવી નાંખે એવી રીતે ત્યાં માંડવ રૂશી પણ ઇશ્વરનું ધ્યાન કરે છે અને નારાયણ પૃથ્વી પર ધ્યાન ધરતા બેઠા છે, એવામાં રાત્રી પડી ને થોડોક વખત થયો હશે એટલામાં આપણાં દેવી નર્મદા પોતાના પતિ કૌરસીકને માથા પર લઈ ત્યાં આવી પહોંચ્યા પણ અંધારું અને થાક ત્યાં ભુખ તરસ વેડી વેડી શક્તી હીણ થયેલાં એવાં દુખી છતાં પણ પણ પતિની સેવા કરવા ચૂકતાં નથી, અહા ખરેખર શીયળવતી તો એ જ અનસૂયા દેવીનો જોડો હવે તે સતી

પોતાના પતિ સહ પેલી સુળી પાસે રહી જાય છે, તેવામાં
 અંધારાને લીધે પેલી સુલીમાં અથડાયાં એટલે પેલી સુલી
 હાલી જેથી પેલા રૂશીને ઘણું દુઃખ થયું. અને પોકાર
 કર્યો કે હે શ્રીહરી મને અત્યારે પણ કોઈ જાંપવા દેતું
 નથી દુઃખીને વધારે દુઃખી કરે છે જ્યાં એવો
 પોકાર કર્યો કે તરતજ પૃથ્વી પર આસન માંડી
 એઠેલા માહા કોધી નારાયણ રૂશી ધ્યાનથી જગૃત
 થઈ અતિ ક્રોધા યુક્ત થઈ કહેવા લાગ્યા અરે તું કોણ
 છે. ત્યારે દેવીએ કહ્યું કે માહારાજ ક્ષમા કરો હું મારા
 પતિને યાત્રા કરાવવા નીકળેલી છું અને અંધારાને લીધે
 અથડાઈ છું તેજ વખતે નારાયણ રૂશીને ઘણો ક્રોધ ચઢ્યો
 અને શ્રાપ દીધો કે મારા દુઃખી જાંધુને સ્પર્શ કરી દુખ
 દેનાર સુર્યોદય પહેલાં તારો પતિ યમદાર જાઓ તે
 વખતે તરતજ પોતાને માંચેથી કંડીયો ઉતારી રૂશીના
 મોં આગળ મુક્યો અને કહ્યું હે મહા મુને મને ક્ષમા આ-
 પી શ્રાપનો અનુગ્રહ કરો એમ ઘણીવાર વીનતી કરી પણ
 રૂશી નારાયણ જે મહા ક્રોધી તે એકતા બે થયા નહીં
 ત્યારે દેવીએ કહ્યું કે રૂશી આપ જાણો છો કે જે સીયળ
 વતિ સ્ત્રીઓ છે તેને રંગપો વિધવા પણ હોતું નથી તો
 પછી આપ શો વિચાર કરી શ્રાપ આપ્યો માટે હજી પણ
 અનુગ્રહ કરો પણ રૂશીએ માન્યું નહીં ત્યારે દેવીએ શ્રી
 સુર્યનારાયણને વિનતી કરી કહ્યું કે સુર્ય નારાયણ
 આજ સુધી મેં જરોજર સીયળવ્રત જાળવ્યું હોય
 અને કાઈક માનસીક વાસીક એ જે વળ પાપકર
 વાના પ્રકારે બતાવેલા છે તે પૈકી મેં એક પ્રકારમાં કાઈ
 પણ જાતનું પાપ ન કર્યું હોય અને પતિ શેવા સંપુર્ણ
 રીતે કરી હોય તો મારી આજ્ઞા સીવાય તારે ઉદય થવું

નહીં જ્યાં સૂર્ય નારાયણને આવી આગ્રા થઈ કે રાતની
 રાત રહી બીલકુલ સૂર્યોદય થતો નથી. જેથી પૃથ્વીમાં
 ભારી કોલાહલ મચી રહ્યો આમણો પોઠારી ઉડ્યા અને
 બીયારા પશુ પક્ષીયો. જેનો નીવાર્હ વનની વનસ્પતી પર
 જ છે. એવા અનેક પ્રાણીયો મહા દુખી થવા માંડ્યાં
 ત્યારે પણ સ્વર્ગમાં પણ ભારી ખળભળાટ પેદા થયો.
 કારણ કે જ્યારે દેવો સૂર્યને અરધ આપી પુંજ કરે ત્યારે
 જ અન્ન પ્રાસન કરે તો તેઓ પણ સૂર્યના રાયણ નહી
 ઉદય થતાં અતિ કષ્ટ વેઠવા લાગ્યાં અને આ પ્રમાણે ત્રણે
 લોકમાં ભારે ખળભળાટ પેદા થયો શ્રી પ્રભુ પણ ગભરા-
 યા કે આશો ગજબ પણ મારે તો સતીએ શરખી અને
 રૂશી પણ સરખા એમ ધારી નારદને બોલાવી સૂચવ્યું કે
 તમે દેવી અનસૂયાને જઈ આ બાબત જાણ કરો અને
 આ તમામ સૃષ્ટીના પશુ પક્ષી અને અનેક પ્રાણીયોના
 કષ્ટ હરો જ્યાં નારદને આગ્રા થઈ કે તુરત માતાજી પાસે
 આવી સર્વ હકીકતથી દેવી અનસૂયાને તથા અત્રી મુનીને
 વાકેફ કર્યો અને અત્રી મુની પાસે આગ્રા લઈ તેઓ ત્યાં
 જ્યાં સતી નર્મદા છે ત્યાં આવ્યાં જ્યારે નર્મદાએ દેવી
 ને સાંભા આવતાં જોયાં ત્યારે તેમને સામું જઈ સારો
 આદર સત્કાર આપી હળી મળી તેડી લાવ્યાં અને
 દેવીને સર્વ હકીકતથી વાકેફ કર્યો. ત્યારે રહીને દેવી
 બોલ્યાં સતી નર્મદે તું દૂશળ છે. દેવી જે પતિની પુર્ણ
 પ્રેમથી સેવા કરી પ્રાણ જતાં પણ તેનું રક્ષણ કરે છે
 સાસુ સસરાને નિર્થરૂપ ગણે છે પતિને અનેક કાર્યો કર-
 વાનાં સલાહ રહાયતા અને સંતોષ આપે છે અને નીરં-
 તર મધુર વચનો બોલી પોતાના પતિને સંતોષ પમાડે છે
 તથા જે ચોરાશી લાખ અવતારમાં અમુક્ય મનુષ્યા દેહ

મેળવી જગતના સુખાર્થે હીતકારક કાર્યો કરે છે તેને ધન્ય છે. જગતના અવગુણો દુર કરી ઉપકાર કરવામાં કેવળ પ્રીતીવાળાં ચતાં નથી તેનાં જીવીત ધન ધામધરા વિગેરે ગુણો તમામ વ્યર્થ છે જેણે સદ્ધર્મે વર્તી બન્ને કુળનો ઉદ્ધાર કર્યો તેનેજ કુળવાન કન્યા સમજવીને તેણેજ અસાર સંસારને સાર રૂપ કર્યો તો હે દેવી નર્મદા તારામાં સર્વ સુલક્ષણા ગુણ છે જ્યારે નર્મદાએ દેવીને મોઢથી એવા વચન સાંભળ્યાં ત્યારે અહંકાર ન કરતાં ઉલટાં દેવી પ્રત્યે નમ્રતાથી કહેવા લાગ્યા કે હે સતી ત્રીલોક્યને પવિત્ર કરનાર ભગવતી દેવી અનસૂયા માતા હું તો આપ જેવાં સતીયોના પગનીજ રજા છું હું કશા લેખામાં નથી આપ આ દીન દાસીપર કૃપા કરી પધાર્યા જેથી હું આપની અધીક્ષા અધીક આભારી થઈ છું ને આપના પધારવાથી અતિ સંતોષ થયો છે. તો હવે આપની મારા પ્રત્યે જે આપની યોગ્ય આજ્ઞાના હોય તે કહેશો ત્યારે દેવી અનસૂયાયે તે દેવી નર્મદાને ધન્યવાદ આપતાં કહેવા લાગ્યાં કે હે દેવી નર્મદા તેં તારા પ્રીય પ્રાણુ વલ્લભના સુખ સારું જે ઉપાય કર્યો છે તે છે તો વ્યાજખી પણ ત્રણે લોકની દેવદાનવો રૂક્ષી મુનિયો પશુ પક્ષી વિગેરે આદી ધણા દુખી થાય છે માટે હવે સર્વને સુખ કરવા શ્રી સુર્ય નારાયણને આજ્ઞા કર આવી મોટી આપત્તીને ગ્રહણ કરી સર્વનો ઉદ્ધાર કરીશ તેથી તને કાંઈ પણ દુખ થશે નહીં ત્યારે દેવી નર્મદા બોલ્યાં કે માતૃ શ્રી આપનું કહેવું સત્ય છે ત્યારે ધર્મ સાહસની બાબતને શું તમો ખોટી કહો છો કે જે સ્ત્રી શીયળ શાહી છે તેને વિધવાપણું નહીં. ત્યારે ઓ તો હું વિધવા થવાની ત્યારે દેવીએ કહ્યું. ના તે બાબત ખરી છે પણ જા હું કહું છું કે તને વિધવાપણું

નહીં આવે એમ જ્યાં દેવીએ કહ્યું કે તરત નર્મદાએ
 સૂર્ય નારાયણને આજ્ઞા કરી કે સૂર્ય નારાયણ ઉદય પામ્યા,
 અને જ્ય નાદના ઘોશ સાથે પુષ્પ વૃષ્ટી થઈ અને દેવી
 અનસૂયાને ધન્યવાદ આપી રૂપી દેવો આદી આશીર્વાદ
 દેવા લાગ્યા હવે જ્યાં પણ સૂર્ય નારાયણ ઉદય થયા કે
 તરતજ પેલો કૌશીક નર્મદાનો પતિતેનો સ્વર્ગ વાશ થયો.
 ત્યારે અનસૂયાએ પોતાનું પુન્ય મુકી તેને પાછો સજીવન
 કર્યો. અને તેને રામ કુંડમાં નહાવાની આજ્ઞા આપી જે
 આજ્ઞાનાં થતાં સ્નાન કરવા ગયાને સ્નાન કર્યું
 પછી દેહ સામુ જોયું તો કંચન જેવી ચર્મ ગયલી
 જોઈ જોઈ તે ત્યાં નર્મદા ઘણું નમ્રતાપુર્વ દંડવત કરી
 અનસૂયાની સ્તુતી કરવા લાગ્યા ત્યારે દેવીએ નર્મદાને આ-
 શીર્વાદ આપ્યો કે જા આ પતિ શાયે ઘણું વર્ષ શુભ
 ભોગવી સ્વર્ગમાં જજે જ્યારે આદુપ્રમાણે અહીં થયું ત્યારે
 જે માંડવ તથા નારાયણના તપના પ્રભાવથી પેલો રાક્ષસ
 પુત્રીલકષ્મ ગયો હતો. તે પાપી રાક્ષસથી રૂપી માંડવ તથા
 નારાયણ મુનીની તપશ્રયીનો તાપ જોર થયો નહોતો જોઈ તે
 કન્યાને પાછી તેના પીતાને ત્યાં મુકવાના વિચારમાં હતો
 તેવામાં આવો બનાવ બન્યો કે જ્યાં સૂર્યનારાયણજ ઉદય
 થતો નથી. તેમ તેમ પેલા તપેશ્વરીયોનો તાપ પણ સહન
 થતો નથી. પણ જ્યારે માતાજીએ આવી રૂપી સતીનું મા-
 ન્ય રાખ્યું અને સૂર્યને ઉદય થવા આજ્ઞા આપી કે સૂર્ય
 ઉદય થયો કે તરતજ પેલો માહા પાપી રાક્ષસ પેલી પુ-
 ત્રીને લાવી રાજ પાસે મુકી ગયો અને દીન વાણીથી
 બોલ્યો કે હે રાજા તારી પુત્રીને હું લઈ ગયો હતો ને
 તે જ પેલા માંડવ મુનીને તારા માણસોના કહેવાપર

ભરોંસો રાખીને તે બીચારા નીરપરાધીને શુળીપર
 ચડાવ્યો છે તેને ઉતાર જ્યાં આવું અકરૂર પતિયે સાંભળ્યું
 કે તેને અતિ ખેદ થયો અને પેલી પુત્રીને સાથે લઈ શુળી
 પાસે આવ્યો અને રૂપી પત્યે ઘણા કાલાવાલા તથા વિન-
 ય વચનથી કહેવા લાગ્યો હે મહા મુની આપ હવે પાછા
 ઉતરો અને આ પાપીના થયલા અપરાધને ક્ષમા આપો
 આ પ્રમાણે ઘણી આજીજીયો કરી ત્યારે મહા મુની માં-
 ડવ નીચે તર્યા એટલે રાજાએ બચના માર્યા વિનંતી
 કરવા માંડી કે હે માહામુની હવે આ મારી પુત્રીનું પાણી
 ગ્રહણ કરો અને મને મારા થયલા પાપોથી મુક્ત કરો અને
 હવે મારી પુત્રી લાયક તમોજ છો તો મારી નમ્રતા ભરેલી
 વાણીપર તેમજ હું અપરાધી કે જે માણસોના કહેવા
 ઉપર ભરોંસો રાખી તમને દુઃખી કર્યા તે હું કયે જન્મ
 છૂટીશ માટે તમોજ મારી પુત્રીનું પાણી ગ્રહણ કરી મને
 પાપીને કૃતાર્થ કરી દોશમાંથી મુક્ત કરો આવી રીતે
 જ્યારે રાજાએ ઘણી આજીજી કરી ત્યારે તે રૂપીયે તેની
 માંગણીનો સ્વીકાર કર્યો જેથી રાજા બોલ્યો કે મારા જેવા
 દુષ્ટ કાયા કાનના અને હલકા દરજ્જાના માણ-
 સો તેમજ પર માણસોના કહ્યા મુજબ વર્તી પરને સંતા-
 પનારા મારા જેવાને હજારો ધીક્કાર છે કે, પોતે ખરીખા-
 ત્રી કર્યા શીવાય બીજાને દુખી કરે પણ આજકાલ તો મા-
 રા જેવા કાયા કાનના તેમજ પર માણસનો વિશ્વાસ કર-
 નારા ઘણાજ છે પણ જુવો મેં કાયા કાન રાખ્યા અને
 માણસો પર વિશ્વાસ રાખ્યો જે આવા મહા મુનીઓની
 સેવા કરવાને બદલે તેમની મેં આવી મોટી સેવા કરી કે
 તેમને દુઃખી કરી હું દોશીત થયો, માટે હે આર્ય બન્ધુ

ઓ તમારે પણ દરેક વાતે કાચા કાન ન રાખતા તેમજ
પરના કહેવા પર વિશ્વાસ ન કરતા તમારે જાતેજ ખાત્રી
કરવી. પછી બસે તે ગુન્હેગાર હોય या ન હોય તો
પણ આવું સાહસ કૃત્ય ન કરવું એવી મારી સર્વે પ્રત્યે
વિનંતી છે.

જ્યારે રાજાએ આ પ્રમાણે રૂક્ષીમાંડવને પોતાની પુત્રી
આપી ત્યારે આ બાળુ દેવી નર્મદા તથા અનસૂયાયે પણ
રાજાને ઘણો ધન્યવાદ આપ્યો. અને કહ્યું હે રાજા આ
રાંમ કુંડ ઘણો જીર્ણ થયો છે માટે એને બરોબર દુરસ્ત
કરાવવા કહ્યું અને પોતે દેવી અનસૂયા બોલ્યાં કે કોઈ
પણ પતનો રોગી या ગમે તેવા બચંકર રોગ વાળો મનુ
ષ્ય આ કુંડમાં બરોબર એક વરસ પરીપુર્ણ સ્નાન કરશે
તો તે ગમે તેવા રોગ આદિ પાપોમાંથી મુક્ત થશે આ
પ્રમાણે રાંમ કુંડનો મહીમા વધારી દેવી અનસૂયા તથા
નર્મદા તથા સર્વે સર્વને સ્થાનકે ગયાં. ત્યારે પણ શ્રી પ્રભુએ
દેવીને આપેલો કામવર યાદ ઓળ્યો ને પોતે દેવીને ત્યાં
અંશરૂપે ત્રણ દેવો અવતર્યા જેમાં બ્રહ્માના ચંદ્રમાં ને
રૂપે શ્રી કૃષ્ણ પરમાત્મા દત્તાત્રી રૂપે અને શંકર દુર્વાશ્વા
રૂપે એ રીતે ત્રણ દેવો અંશરૂપે અવતાર ધારણ કર્યો
જે વાત જગત જાહેર છે.

વાંચકવૃન્દા પ્રત્યે વિનંતી.

જહાત્રા સુઘ ચાણાક્ષ વાંચકો આપે શ્રી પ્રભુના કરેલાં
કાર્યો જોયા કે એ પોતે દીનાનાથ દીનબંધુ દીનદયાળ
બક્તવત્સળ ભુદરજી ભક્તીનેજ આધીન છે જીવો દેવી

અનસૂયાજી તથા નર્મદા આદી ભક્તોના શ્રી પ્રભુએ
 જુદાં જુદાં રૂપે કેવાં કેવાં કાર્યો કરી ભક્તોની મહત્વતા
 વધારી છે વિગેરે આપ સુઘ અને ચાણુદાસ વાંચકોનું અ-
 નુભવું નથી તો આપજ એ બાબતમાં વિચારી લેશો આ
 પણે પણ તે પ્રમાણે ભક્તી કરીયે તો આપણાપર પણ
 કેમ પ્રભુ પ્રસન્ન થાય જરૂર જરૂર થાયજ થાયજ માટે
 એતો દરેક મનુષ્યોની ફરજ છે કે આ વખત મનુષ્યા
 દેહ મળ્યો છે પણ ફરી ફરી મળશે કે નહીં તે કોને
 ખબર છે તો આ અમુદ્ય મનુષ્યા દેહનો આવેલો અવ-
 તાર અદ્વિત ન જવા દેતાં જોટલી ભક્તી થાય તેટલી
 ઓછી છે માટે ગમે તેમ કરી ઇશ્વર ભક્તી કરી શ્રી
 પ્રભુને રીઝવવા જોઈયે હવે આસતી અનસૂયા નાંવેલ યાને
 જીવન ચરીત્ર શ્રી પ્રભુ કૃપાથી સમાપ્ત થાય છે શ્રી પ્રભુ
 વંદાવન બીહારીલાલ અને દુવારકાંના અધીપતિયે
 મારો હાલેલો શ્રમ સદ્ગ કાર્યો છે જેથી
 હું તેમનો અધીકા અધીક આભારી થયો છું અને
 પ્રભુ પ્રત્યે પ્રાર્થના કરું છું કે એજ પ્રમાણે મને
 અને બહાલા વાંચકોને સુખુદ્ધી આપી કુખુદ્ધી કાપી મને
 અને બહાલા વાંચકોને ભક્તી માર્ગે દોરવે એવી મારી શ્રી
 પ્રભુ તમોને અભય પ્રાર્થના છે અનસૂયા નાંવેલમાં જે જે
 ગણ માત્રા વાક્યફર વિગેરે હોય તો તે મારા બહાલા વાં
 ચકો મારો પ્રથમનો પ્રયાસ જાણી દર ગુજર કરશે એમ
 આ શેવક આશા રાખે છે અને જેવો મારો શ્રમ વિહા-
 રીલાલે સદ્ગ કાર્યો તેવીજ રીતે વાંચકોનો પણ શ્રમ સ-
 રળ થાય, અને સુખુદ્ધી શ્રી પ્રભુ પ્રેરો. તથાસ્તુ શાન્તી.

સ્તુતી.

ધરો પ્રભુનું ધ્યાન જન સો ધરો પ્રભુજીનું ધ્યાન; જ.

સદ્ગી કરતા કેવા દયાળુ, આપે અતિ ખાનપાન. જ.

સદ્ગી કર્તાનો ગુણ જરી ઉરે ધરીને, કરો હમેશ તેના
ગુણ ગાન. જ.

જીવો ધર્યું ધ્યાન અનસૂયા દેવીએ, જગમાં પામ્યાં ઝાઝું
માન; જ.

અભીમાન ધર્યો જ્યારે તણે શક્તીયે, ત્યાં ઉતાર્યો વિષ્ણુએ
થઈ બળવાન. જ.

ઉતાર્યો હંકાર જ્યારે તણે શક્તીનો, કે આખર ખુલ્યા કાન. જ.

અભીમાન છે એ દુઃખનો અંકુર, અંકુરખરે દુઃખનીદાન. જ.

સ્ત્રી હઠ પણ છે એ એવી, જીવો નજરો નજર ગુણવાન જ.

સ્ત્રી હઠ તે બ્રાહ્મણીએ કીધી, તોતે પામી જ્યાં ત્યાં અપમાન.

આખર ૪૨ તેનાં કેવાં જામ્યાં, પડી અમીકુંડ તજી જાન. જ.

તેવીજ વળી પરદારજ જણો, આખર નર્કની ખાણ. જ.

સુકીત કરેલું સર્વ તજી દઈ, ખાણે યમના ઘાણ. જ.

પ્રથમ પ્રયાસ આછો માહરો, અલ્પ બુદ્ધી હું અજાન. જ.

વાંઘપંદર કે ગણમાત્રા હું ચૂંક્યો, કરો ક્ષમા ગુણવાન. જ.

લળી લળી પ્રભુ આપને વિનવું, આપ નામની કમાયો ખાણ

સતી અનસૂયા તમ પ્રતાપે, સંપુરણ કીધો સાર;

નાથ સુતને આશરો તહારો, આપ છો શૈના આધાર. જ.

કૃષ્ણચંદ્ર સ્વામી પાણે પડું હું, શ્રમ સફળ કર્યો મારો

રાખી માન. જ.

તેવોજ ખમ વાચકવંદનો કરી, કરો કુશળ કલ્યાણ. જ.
નાથ સુત ભગુ પ્રેમેજ વિનવે, આપો સર્વને સુખ ગુણગાન.જ

માહારા ળ્હાત્રા વાંચકવંદો જેવો મારો લખવાનો શ્ર.
મ શ્રી કૃષ્ણચંદ્ર સ્વામીએ સફળ કર્યો છે તેવોજ આપનો
શ્રમ પણ પ્રભુ સફળ કરે, એમ મારી ઈશ્વર પ્રત્યે અભય
પ્રાર્થના છે.

શાંતી. શાંતી. શાંતી.

જાહેર ખબર.

જાતકીદ નામ નોંધાવો.

થોડા વખતમાં છપાઇ જહાર પડશે.

શ્રી કૃષ્ણ પરમાત્માના

કરસુરામજી
જીવનચરિત્ર.
નોવલ

પરમભક્ત
ધ્રુવ
નોવલ

સતી
વૃંદા
નોવલ

૦—૬—૦

૦—૬—૦

૦—૧૦—૦

અગાઉથી આદક પાંચસો થયા બાદ

૦—૮—૦

૦—૮—૦

૦—૧૨—૦

જે. ૧૯૦૪ જુલૈ.

ઉપરનાં લઘુ પુસ્તકો વૈજ્ઞયેને બોમ બારે
ધણો ભક્તીરસ આપનાર છે તે તે દરેક શ્રી
પુરુષને અતીતી દુરકરાવી નીતીને રસ્તે દોરનાર
છે. ભગવાને કરેલા ભક્તો કાર્યોનો આબેહુબ
ચીતાર

ઉપરનાં તુમામ પુસ્તકો

મળવાનું ઠેકાણું.

કર્તા ભગવાનદાસ નાથાભાઈ.

ઠે. હાજીખાનાના બજાર

નગાશેઠને ટકરે.

ભરૂચ.

નોટપેડ કાગળ લેવામાં આવશે નહીં.

